

ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Άρθρο Πρώτο

.....

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΕΚΤΑΣΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΚΩΔΙΚΑ

Άρθρο 1

Οι διατάξεις του Κώδικα αυτού διέπουν την εκδίκαση των διοικητικών διαφορών ουσίας από τα τακτικά διοικητικά δικαστήρια.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΜΗΜΑ

ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ ΚΑΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ

Άρθρο 2

Αντικειμενικά όρια

Η εκδίκαση των διοικητικών διαφορών ουσίας ανήκει στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια, εκτός εκείνων που η εκδίκασή τους έχει ανατεθεί, με ειδική διάταξη νόμου, σε άλλα διοικητικά δικαστήρια.

Άρθρο 3

Έκταση

Κατά την εκδίκαση των διοικητικών διαφορών ουσίας, εφόσον ο νόμος που διέπει την έννομη σχέση δεν ορίζει διαφορετικά, επιτρέπεται:

α) με την επιφύλαξη όσων ορίζονται στο άρθρο 5, να κριθούν παρεμπιπτόντως ζητήματα της δικαιοδοσίας των πολιτικών δικαστηρίων, αν από τα ζητήματα αυτά εξαρτάται η επίλυση της ένδικης διαφοράς, ή

β) να ανασταλεί η πρόοδος της δίκης, εφόσον δεν υπάρχει άμεσος κίνδυνος για τα συμφέροντα των διαδίκων, αν παρεμπίπτοντα ζητήματα πρόκειται να κριθούν με δύναμη δεδικασμένου σε δίκη, η οποία εκκρεμεί στο κατά δικαιοδοσία αρμόδιο δικαστήριο.

Άρθρο 4

Βαθμοί

1. Η δικαιοδοσία των δικαστηρίων, αν από τον Κώδικα δεν ορίζεται διαφορετικά, ασκείται σε δύο βαθμούς.
2. Εισαγωγή υπόθεσης απευθείας στον δεύτερο βαθμό δεν επιτρέπεται.

Άρθρο 5

Δέσμευση από αποφάσεις άλλων δικαστηρίων

1. Τα δικαστήρια δεσμεύονται από τις αποφάσεις άλλων διοικητικών δικαστηρίων, κατά το μέρος που αυτές αποτελούν δεδικασμένο, σύμφωνα με όσα ορίζουν οι σχετικές διατάξεις.
2. Τα δικαστήρια δεσμεύονται από τις αποφάσεις των πολιτικών δικαστηρίων, οι οποίες, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, ισχύουν έναντι όλων. Δεσμεύονται, επίσης, από τις αμετάκλητες καταδικαστικές αποφάσεις των ποινικών δικαστηρίων ως προς την ενοχή του δράστη, από τις αμετάκλητες αθωωτικές αποφάσεις, καθώς και από τα αμετάκλητα αποφαινόμενα να μην γίνει η κατηγορία βουλεύματα, εκτός εάν η απαλλαγή στηρίχθηκε στην έλλειψη αντικειμενικών ή υποκειμενικών στοιχείων που δεν αποτελούν προϋπόθεση της διοικητικής παράβασης.
3. Ως προς τις αποφάσεις των αλλοδαπών πολιτικών δικαστηρίων, έχουν ανάλογη εφαρμογή όσα ορίζονται στην προηγούμενη παράγραφο, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 323 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, όπως αυτό εκάστοτε ισχύει.
4. Το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη το δεδικασμένο και αυτεπαγγέλτως, εφόσον τούτο προκύπτει από τα στοιχεία της δικογραφίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ

Άρθρο 6

Καθ' ύλην

1. Η, σε πρώτο βαθμό, εκδίκαση των διοικητικών διαφορών ουσίας ανήκει στο τριμελές πρωτοδικείο.

2. Η εκδίκαση: α) των διαφορών από δημόσιες συμβάσεις ανήκει, σε πρώτο και τελευταίο βαθμό, στο εφετείο, με εξαίρεση τις διαφορές από δημόσιες συμβάσεις προμηθειών ή παροχής υπηρεσιών, για τις οποίες αρμόδιο είναι σε πρώτο και τελευταίο βαθμό, το τριμελές πρωτοδικείο, β) των φορολογικών και τελωνειακών εν γένει διαφορών, των οποίων το αντικείμενο δεν υπερβαίνει τις σαράντα χιλιάδες (40.000) ευρώ, ανήκει σε πρώτο βαθμό στο μονομελές πρωτοδικείο. Εάν το αντικείμενο υπερβαίνει το ποσό των σαράντα χιλιάδων (40.000) ευρώ και μέχρι του ποσού των διακοσίων πενήντα χιλιάδων (250.000) ευρώ, ανήκει σε πρώτο βαθμό στο τριμελές πρωτοδικείο. Εάν το αντικείμενο υπερβαίνει το ποσό των διακοσίων πενήντα χιλιάδων (250.000) ευρώ, ανήκει σε πρώτο και τελευταίο βαθμό στο τριμελές εφετείο, γ) των χρηματικών διαφορών, των οποίων το αντικείμενο δεν υπερβαίνει το ποσό των σαράντα χιλιάδων (40.000) ευρώ, ανήκει στο μονομελές πρωτοδικείο, δ) των διαφορών που προκύπτουν από την εφαρμογή των άρθρων 13, **13Α** και 14 του ν. 2523/1997 (Α' 179), των παρ. 4, 5 και 6 του άρθρου 45 του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας (ν. 5104/2024, Α' 58), του άρθρου 153 του ν. 2960/2001 (Α' 265) και των περ. γ', δ' και ε' της παρ. 4 του άρθρου 1 του ν. 1406/1983 (Α' 182), η οποία προστέθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 51 του ν. 3659/2008 (Α' 77), ανήκει στον πρόεδρο πρωτοδικών του διοικητικού πρωτοδικείου, ο οποίος αποφαινεται ανεκκλήτως. Η παρ. 9 του άρθρου 13 του ν. 2523/1997 (Α' 179), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 51 του ν. 3900/2010 (Α' 213), εφαρμόζεται για την εκδίκαση των προσφυγών αυτών. Αν πρόκειται για φορολογική ή τελωνειακή εν γένει διαφορά, για την εφαρμογή της παραπάνω περ. β' η αρμοδιότητα προσδιορίζεται με βάση το ποσό του κύριου φόρου, δασμού, τέλους ή προστίμου.

3. Αν **η**, κατά τις περ. β' και γ' της προηγούμενης παραγράφου, χρηματική διαφορά έχει δημιουργηθεί από τον καταλογισμό ή την οποιασδήποτε άλλης φύσης βεβαίωση, με την ίδια πράξη, διάφορων ποσών κατά του ίδιου υποχρέου, η αρμοδιότητα καθορίζεται με βάση το μεγαλύτερο από τα ποσά αυτά. Το καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο για την πράξη με το μεγαλύτερο ποσό καθίσταται αρμόδιο και για τις υπόλοιπες συναφείς πράξεις. Αν στο πλαίσιο του ίδιου προσωρινού ή οριστικού φορολογικού ελέγχου έχουν καταλογιστεί για το ίδιο **φορολογικό έτος ή φορολογική περίοδο** με την ίδια ή περισσότερες πράξεις, διάφορα ποσά, κατά του ίδιου υποχρέου, ανεξαρτήτως αν αυτά αφορούν διαφορετικά φορολογικά αντικείμενα, το εφετείο **ή το τριμελές πρωτοδικείο**, εφόσον είναι αρμόδιο για κάποια από αυτές, καθίσταται αρμόδιο και για τις υπόλοιπες, ανεξαρτήτως ποσού.

4. Το ποσό που ορίζεται στην περ. β' της παρ. 2 είναι δυνατόν να μεταβάλλεται με προεδρικά διατάγματα, τα οποία εκδίδονται ύστερα από πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης.

5. Η σε δεύτερο βαθμό εκδίκαση των διοικητικών διαφορών ουσίας ανήκει στο τριμελές εφετείο. Κατ' εξαίρεση, στις περιπτώσεις που η πρωτόδικη απόφαση εκδίδεται από το μονομελές πρωτοδικείο, η εκδίκαση της διαφοράς σε δεύτερο βαθμό ανήκει στο μονομελές εφετείο.

Άρθρο 7

Κατά τόπο

1. Αρμόδιο στον πρώτο, ή πρώτο και τελευταίο, βαθμό είναι το δικαστήριο στην περιφέρεια του οποίου εδρεύει η αρχή από πράξη, παράλειψη ή υλική ενέργεια οργάνου της οποίας δημιουργήθηκε η διαφορά. Επί μεταβίβασης από όργανο οποιασδήποτε αρχής του δικαιώματος υπογραφής, η αρμοδιότητα του προηγούμενου εδαφίου κρίνεται με βάση την περιφέρεια του οργάνου το οποίο υπογράφει με εντολή του. Η αρμοδιότητα αυτή διατηρείται και στις περιπτώσεις που, κατά των πράξεων ή παραλείψεων τούτων, ασκείται οποιαδήποτε διοικητική προσφυγή.

2. Κατ' εξαίρεση, αρμόδιο δικαστήριο είναι:

α) αν πρόκειται για διαφορές που αφορούν τα όρια των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, εκείνο στην περιφέρεια του οποίου εδρεύουν οι διάδικοι οργανισμοί, και αν αυτοί εδρεύουν σε περιφέρειες περισσότερων δικαστηρίων, εκείνο στην περιφέρεια του οποίου εδρεύει ο πολυπληθέστερος, κατά την τελευταία απογραφή, οργανισμός,

β) αν πρόκειται για διαφορές ανάμεσα στον Οργανισμό Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ο.Π.Ε.Κ.Α.) και τα πρόσωπα που δικαιούνται παροχές από αυτόν, εκείνο στην περιφέρεια του οποίου κατοικεί ο ενδιαφερόμενος για τη χορήγηση παροχής ή αυτός σε βάρος του οποίου έγινε καταλογισμός χρηματικού ποσού, κατά τον χρόνο άσκησης του ενδίκου βοηθήματος,

γ) αν πρόκειται για διαφορές που αφορούν στις αποδοχές του προσωπικού εν γένει του Δημοσίου, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των **λοιπών** νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, το δικαστήριο του τόπου όπου υπηρετεί ο υπάλληλος,

δ) αν πρόκειται για διαφορές που αφορούν παραβάσεις της εργατικής ή ασφαλιστικής νομοθεσίας και ανέκυψαν κατόπιν διενέργειας ελέγχου στην επιχείρηση του εργοδότη, εκείνο του τόπου της επιχείρησης την οποία αφορά ο έλεγχος ή στην οποία παρέχεται ή παρασχέθηκε η ασφαλιστέα εργασία,

ε) αν πρόκειται για φορολογικές διαφορές, εκείνο στην περιφέρεια του οποίου κατοικεί ή εδρεύει το φορολογούμενο φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα και σε περίπτωση φορολογικών διαφορών που αφορούν αλληλέγγυα ή εις ολόκληρον ευθύνη, εκείνο στην περιφέρεια του οποίου κατοικεί ή εδρεύει το αρχικώς υπόχρεο φορολογούμενο φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα,

στ) αν πρόκειται για διαφορές ανάμεσα σε οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης και τους ασφαλισμένους ή συνταξιούχους ή τους δικαιούμενους παροχές από αυτόν, εκείνο στην περιφέρεια του οποίου κατοικεί ο ασφαλισμένος ή συνταξιούχος ή δικαιούμενος την παροχή κατά τον χρόνο άσκησης του ενδίκου βοηθήματος και, σε περίπτωση θανάτου, εκείνο στην περιφέρεια του οποίου κατοικούσε το πιο πάνω πρόσωπο κατά τον χρόνο του θανάτου.

3. Αν πρόκειται για αγωγή προς επιδίωξη αξίωσης που ερείδεται σε πράξεις, παραλείψεις ή υλικές ενέργειες οργάνων περισσοτέρων αρχών, η αρμοδιότητα καθορίζεται από την έδρα οποιασδήποτε από τις αρχές αυτές, κατ' επιλογήν του ενάγοντος.

4. Όταν η αρχή εδρεύει στην αλλοδαπή ή όταν στην αλλοδαπή κατοικεί ή εδρεύει ο διάδικος, στις περ. β', ε' και στ' της παρ. 2, αρμόδια είναι τα δικαστήρια της Πρωτεύουσας.

5. Αρμόδιο στον δεύτερο βαθμό είναι το δικαστήριο στην περιφέρεια του οποίου υπάγεται εκείνο που εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση.

Άρθρο 8

Διατήρηση

Το δικαστήριο που είναι αρμόδιο όταν ασκείται το ένδικο βοήθημα ή μέσο διατηρεί την αρμοδιότητά του ως την περάτωση της δίκης, ακόμη και αν στο μεταξύ μεταβληθεί η αρμοδιότητά του.

Άρθρο 9

Απαγόρευση παρέκτασης

Δεν είναι δυνατή η παρέκταση κανενός είδους αρμοδιότητας ακόμη και αν προς τούτο συμφωνούν ή δεν αντιλέγουν οι διάδικοι.

Άρθρο 10

Κανονισμός

1. Αν η ίδια υπόθεση εκκρεμεί σε περισσότερα από ένα δικαστήρια χωρίς να έχει χωρήσει η συζήτησή της σε κανένα από αυτά, το αρμόδιο δικαστήριο καθορίζεται, κατά τα οριζόμενα στην επόμενη παράγραφο, είτε ύστερα από αίτηση ενός από τους διαδίκους, η οποία πρέπει να συνοδεύεται από έγγραφη βεβαίωση για την εκκρεμοδικία, είτε ύστερα από σχετική αναφορά του προέδρου του συμβουλίου ή του **δικαστή που** διευθύνει οποιοδήποτε από τα δικαστήρια αυτά. Η αίτηση ή η αναφορά απευθύνεται στο κατά την επόμενη παράγραφο αρμόδιο δικαστήριο, στο οποίο κατατίθεται. Κυρωμένο αντίγραφο της αίτησης ή της αναφοράς αυτής κοινοποιείται στα δικαστήρια, όπου εκκρεμεί η υπόθεση.
2. Η αρμοδιότητα ανάμεσα σε πρωτοδικεία που υπάγονται στην περιφέρεια του ίδιου εφετείου κανονίζεται από το εφετείο, ενώ ανάμεσα σε πρωτοδικεία διαφόρων εφετειακών περιφερειών ή ανάμεσα σε πρωτοδικείο και εφετείο ή ανάμεσα σε διάφορα εφετεία, κανονίζεται από το τμήμα του Συμβουλίου της Επικρατείας που είναι αρμόδιο για την εκδίκαση της αντίστοιχης αίτησης αναίρεσης.
3. Στη σχετική συζήτηση καλούνται όλοι οι διάδικοι, σύμφωνα με όσα ορίζονται στην **παρ. 1 του άρθρου 136**.
4. Μετά την υποβολή της αίτησης ή της αναφοράς και ωστόσο δημοσιευτεί η απόφαση για τον κανονισμό της αρμοδιότητας, τα κατά την παρ. 1 δικαστήρια δεν μπορούν να προβούν στη συζήτηση της υπόθεσης.
5. Αν η απόφαση με την οποία κανονίζεται η αρμοδιότητα είναι του εφετείου, αυτή δεν υπόκειται αυτοτελώς σε αναίρεση.

Άρθρο 11

Παραπομπή υπόθεσης

1. Αν για οποιονδήποτε λόγο δεν είναι δυνατή, ούτε με αναπλήρωση δικαστών, η νόμιμη συγκρότηση του δικαστηρίου, ή αν, για σπουδαίο λόγο, καθίσταται αδύνατη η λειτουργία του, ο πρόεδρος του **τριμελούς συμβουλίου διεύθυνσης** ή ο δικαστής που διευθύνει το δικαστήριο, **ζητεί**, από το κατά την επόμενη παράγραφο αρμόδιο δικαστήριο, την παραπομπή της υπόθεσης σε άλλο ισόβαθμο.
2. Η παραπομπή διατάσσεται αν πρόκειται για πρωτοδικείο, με απόφαση του εφετείου στην περιφέρεια του οποίου υπάγεται τούτο, ενώ, αν πρόκειται για εφετείο, με απόφαση του τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας που είναι αρμόδιο για την εκδίκαση της αντίστοιχης αίτησης αναίρεσης.
3. Στη σχετική συζήτηση καλούνται όλοι οι διάδικοι, σύμφωνα με όσα ορίζονται στην **παρ. 1 του άρθρου 136**.

4. Αν η παραπεμπτική απόφαση είναι του εφετείου, αυτή δεν υπόκειται αυτοτελώς σε αναίρεση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΕΛΛΕΙΨΗ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ Ή ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ

Άρθρο 12

1. Το δικαστήριο εξετάζει και αυτεπαγγέλτως τη δικαιοδοσία και την αρμοδιότητά του.
2. Αν το δικαστήριο διαπιστώσει ότι η υπόθεση υπάγεται στα πολιτικά - ποινικά δικαστήρια, απορρίπτει το σχετικό ένδικο βοήθημα ή μέσο, ενώ, αν διαπιστώσει ότι αυτή υπάγεται στο Συμβούλιο της Επικρατείας, στο Ελεγκτικό Συνέδριο ή σε άλλο τακτικό διοικητικό δικαστήριο, παραπέμπει το ένδικο βοήθημα ή μέσο στο αρμόδιο δικαστήριο. Στην περίπτωση της παραπομπής, η απόφαση είναι υποχρεωτική για το ισόβαθμο ή κατώτερο δικαστήριο.
3. Αν η απόφαση για την παραπομπή είναι του πρωτοδικείου ή του εφετείου αυτή δεν υπόκειται αυτοτελώς σε ένδικο μέσο.
4. Απόφαση δικαστηρίου δεν προσβάλλεται με ένδικο μέσο για **τον λόγο** ότι η υπόθεση ανήκει στην αρμοδιότητα του δικαστηρίου με ελάσσονα σύνθεση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'

ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΕΚΤΟΣ ΕΔΡΑΣ

Άρθρο 13

Το δικαστήριο, αν διαδικαστική πράξη δεν είναι δυνατόν να διενεργηθεί στην έδρα του, μπορεί να ζητήσει τη διενέργειά της:

- α) από ομοιόβαθμο ή κατώτερο διοικητικό ή πολιτικό δικαστήριο, που εδρεύει στον τόπο που αυτή πρέπει να διενεργηθεί, ή
- β) από τις ελληνικές προξενικές αρχές, ή
- γ) από αλλοδαπή αρχή, ύστερα από μεσολάβηση του Υπουργείου Δικαιοσύνης, εκτός αν κανόνες του διεθνούς δικαίου ορίζουν διαφορετικά. Η διενέργεια της διαδικαστικής πράξης είναι έγκυρη αν γίνει σύμφωνα με τις διατάξεις είτε του ημεδαπού είτε του αλλοδαπού δικαίου.

ΤΡΙΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ - ΑΠΟΧΗ - ΕΞΑΙΡΕΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ ΔΙΚΑΣΤΩΝ

Άρθρο 14

1. Ο δικαστής αποκλείεται από την άσκηση του λειτουργήματός του σε δίκη:
 - α) από την έκβαση της οποίας έχει άμεσο ή έμμεσο προσωπικό συμφέρον ή
 - β) που αφορά υπόθεση στην οποία έχει αναμιχθεί με την ιδιότητα του πληρεξούσιου, αντιπροσώπου, εκπροσώπου, συμβούλου, μάρτυρα ή πραγματογνώμονα, ή
 - γ) που αφορά διοικητική πράξη ή δικαστική απόφαση στην έκδοση των οποίων έχει συμπράξει.
2. Ο κατά την περ. γ' της προηγούμενης παραγράφου λόγος αποκλεισμού του δικαστή που είχε συμπράξει στην έκδοση της προσβαλλόμενης απόφασης δεν ισχύει κατά την εκδίκαση της ανακοπής ερημοδικίας, της αίτησης αναθεώρησης, της τριτανακοπής και της αίτησης διόρθωσης ή ερμηνείας.
3. Αποκλείεται, επίσης, ο δικαστής από την άσκηση του λειτουργήματός του σε δίκη στην οποία είναι διάδικος:
 - α) σύζυγος ή μνηστήρας του, ή
 - β) πρόσωπο με το οποίο συνδέεται με συγγένεια αίματος ή αγχιστείας έως και τρίτου βαθμού, ή
 - γ) πρόσωπο με το οποίο συνδέεται με υιοθεσία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

ΑΠΟΧΗ ΔΙΚΑΣΤΩΝ

Άρθρο 15

Δήλωση

1. Ο δικαστής οφείλει να δηλώσει τους λόγους αποκλεισμού του, καθώς και τυχόν λόγους ευπρέπειας, οι οποίοι επιβάλλουν την αποχή του.

2. Ο δικαστής έχει υποχρέωση να προβεί στη δήλωση αποχής ακόμη και αν αντιληφθεί ή πληροφορηθεί τους λόγους κατά ή μετά τη συζήτηση, οπότε η υπόθεση ανασυζητείται. Κατά την ανασυζήτηση εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των **άρθρων 135 παρ. 2 έως 4 και 136**.

3. Η δήλωση υποβάλλεται στον πρόεδρο του **τριμελούς συμβουλίου διεύθυνσης** ή στον δικαστή που διευθύνει το δικαστήριο, αν πρόκειται δε για δήλωση του προσώπου τούτου, αυτή υποβάλλεται σε εκείνον που τον αναπληρώνει στη διεύθυνση του δικαστηρίου.

Άρθρο 16

Αρμοδιότητα - Διαδικασία

1. Για τη δήλωση αποφαινεται ως συμβούλιο το δικαστήριο, ή το τμήμα, στο οποίο υπηρετεί ο δικαστής, χωρίς τη συμμετοχή του.

2. Αν συμπέσει δήλωση αποχής του δικαστή και αίτηση εξαίρεσής του, προηγείται η απόφαση του δικαστηρίου ως συμβουλίου για τη δήλωση αποχής. Αν η δήλωση αποχής γίνει δεκτή, η αίτηση εξαίρεσης παύει να έχει αντικείμενο και τίθεται στο αρχείο με πράξη του προέδρου του τριμελούς συμβουλίου διεύθυνσης ή του δικαστή που διευθύνει το δικαστήριο, ή αν πρόκειται για δήλωση του ιδίου, με πράξη του αναπληρωτή του. Αν η δήλωση αποχής δεν γίνει δεκτή προχωρεί η εξέταση της αίτησης εξαίρεσης.

3. Η απόφαση του δικαστηρίου ως συμβουλίου για τη δήλωση αποχής δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΕΞΑΙΡΕΣΗ ΔΙΚΑΣΤΩΝ

Άρθρο 17

Αίτηση

1. Οι διάδικοι μπορούν να ζητήσουν την εξαίρεση του δικαστή για τον οποίο συντρέχει λόγος αποκλεισμού ή στο πρόσωπο του οποίου συντρέχουν συγκεκριμένοι πραγματικοί λόγοι που δικαιολογούν τη δημιουργία αμφιβολίας ως προς την αντικειμενική άσκηση των καθηκόντων του, με έγγραφη αίτηση, που υποβάλλεται στη γραμματεία του δικαστηρίου ή στο ακροατήριο κατά τις διακρίσεις της επόμενης παραγράφου.

2. Η εξαίρεση προτείνεται από τον διάδικο δέκα πέντε (15) τουλάχιστον ημέρες πριν από τη συζήτηση στο ακροατήριο. Αργότερα, εντός του δεκαπενθημέρου και έως το πέρας της συζήτησης στο ακροατήριο, αίτηση εξαίρεσης μπορεί να υποβληθεί, μόνο εάν πιθανολογείται ότι η περίπτωση ή οι λόγοι της εξαίρεσης προέκυψαν ή έγιναν γνωστοί στον διάδικο εντός του χρονικού αυτού διαστήματος.

3. Οι διάδικοι με την ίδια αίτηση μπορούν επίσης να ζητήσουν να κριθεί η νομιμότητα διαδικαστικών πράξεων που έχει ενεργήσει ο δικαστής του οποίου ζητείται η εξαίρεση ή που έχουν ενεργηθεί με τη σύμπραξή του πριν από την υποβολή της αίτησης.

4. Η αίτηση υποβάλλεται είτε από τον διάδικο αυτοπροσώπως είτε από πληρεξούσιο με ειδική πληρεξουσιότητα, πρέπει δε να περιέχει, κατά τρόπο σαφή και ορισμένο, τους λόγους εξαίρεσης και τα στοιχεία από τα οποία αυτοί αποδεικνύονται, διαφορετικά είναι απαράδεκτη.

5. Είναι απαράδεκτη η αίτηση για την εξαίρεση όλων των δικαστών των διοικητικών δικαστηρίων του Κράτους.

6. Δεν επιτρέπεται αίτηση εξαίρεσης: α) όλων των μελών του δικαστηρίου, στο οποίο υπηρετούν πραγματικά περισσότεροι από πέντε (5) δικαστές, β) μελών του δικαστηρίου το οποίο αποφασίζει για την αίτηση εξαίρεσης κατά το άρθρο 18, γ) περισσότερων των οκτώ (8) δικαστών για κάθε δικαστήριο στο οποίο υπηρετούν πραγματικά τουλάχιστον δώδεκα (12) δικαστές, δ) περισσότερων των τεσσάρων (4) δικαστών για κάθε δικαστήριο στο οποίο υπηρετούν πραγματικά επτά (7) δικαστές και περισσότερων των δύο (2) όταν υπηρετούν πραγματικά λιγότεροι από επτά (7) δικαστές, ε) μελών του δικαστηρίου το οποίο αποφασίζει για την παραπομπή της αίτησης εξαίρεσης από δικαστήριο σε δικαστήριο κατά τα άρθρα 11 και 21.

7. Είναι απαράδεκτη η άσκηση δεύτερης αίτησης εξαίρεσης από τον διάδικο κατά των ίδιων δικαστών, στο πλαίσιο της ίδιας δίκης και η άσκησή της δεν κωλύει τη συζήτηση της υπόθεσης την οποία αφορά. Η δεύτερη και κάθε επόμενη αίτηση εξαίρεσης τίθεται στο αρχείο με πράξη του προέδρου του τριμελούς συμβουλίου διεύθυνσης ή του δικαστή που διευθύνει το δικαστήριο ή αν η αίτηση αφορά τον ίδιο, με πράξη του αναπληρωτή του.

Άρθρο 18

Αρμοδιότητα - Διαδικασία

1. Η αίτηση εκδικάζεται σε συμβούλιο από τριμελή σύνθεση του δικαστηρίου, ή του τμήματος, στο οποίο ανήκει ο δικαστής, χωρίς τη συμμετοχή του.

2. Ο αιτών και ο ενδιαφερόμενος δικαστής καλούνται ενώπιον του συμβουλίου να εκθέσουν τις απόψεις τους. Η κλήση γίνεται τηλεφωνικώς από τον γραμματέα, ο οποίος βεβαιώνει με σημείωση στο εσωτερικό του φακέλου της δικογραφίας τον χρόνο της ειδοποίησης. Η ακρόαση αυτή μπορεί να λάβει χώρα και κατ' ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων των παρ. 6 έως 12 του άρθρου 141. Αν ο δικαστής του οποίου ζητείται η εξαίρεση υποβάλλει στη συνέχεια δήλωση αποχής εφαρμόζονται τα οριζόμενα στην παρ. 2 του άρθρου 16.

3. Η προαπόδειξη είναι υποχρεωτική για τον αιτούντα, ο οποίος υποχρεούται να προσκομίσει τα αποδεικτικά στοιχεία κατά την υποβολή της αίτησης.

4. Παραίτηση από αίτηση εξαίρεσης δεν επιτρέπεται.

5. Αν η αίτηση υποβάλλεται κατά τα οριζόμενα στο δεύτερο εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 17, μπορεί να συζητηθεί στο ακροατήριο πριν από την εκδίκαση της κύριας υπόθεσης.

Άρθρο 19

Απόφαση

1. Η αίτηση είναι απαράδεκτη αν δεν τηρηθούν όσα ορίζονται στο άρθρο 17.

2. Αν κάποιος από τους λόγους εξαίρεσης κριθεί βάσιμος, το δικαστήριο με την απόφασή του διατάζει την αποχή του δικαστή από τα καθήκοντά του στη συγκεκριμένη δίκη και απαγγέλλει, εφόσον ζητηθεί, την ακυρότητα των πράξεων της παρ. 2 του άρθρου 17.

3. Αν κανείς από τους λόγους εξαίρεσης, δεν κριθεί βάσιμος, η αίτηση απορρίπτεται. Με την απορριπτική απόφαση το δικαστήριο, εάν κρίνει ότι οι λόγοι εξαίρεσης είναι απαράδεκτοι ή προδήλως αβάσιμοι, επιβάλλει σε εκείνον που υπέβαλε την αίτηση και τις κυρώσεις της παρ. 2 του άρθρου 42.

4. Η απορριπτική απόφαση δεν υπόκειται αυτοτελώς σε ένδικα μέσα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'

ΚΟΙΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 20

Αποχή από διαδικαστικές πράξεις

1. Η κύρια υπόθεση δεν συζητείται πριν να εκδοθεί η απόφαση για τη δήλωση αποχής ή την αίτηση εξαίρεσης.

2. Από την υποβολή της δήλωσης αποχής ή από την ανακοίνωση σε αυτόν της υποβολής αίτησης εξαίρεσης, ο δικαστής οφείλει να απέχει από κάθε διαδικαστική πράξη σχετική με τη συγκεκριμένη υπόθεση. Μόνη η έκδοση απόφασης υπό τον ίδιο ή η σύμπραξή του στην έκδοση απόφασης για την αναβολή της συζήτησης, ώστε να αντιμετωπιστεί το ζήτημα της αποχής ή της εξαίρεσής του, δεν συνιστά ανεπίτρεπτη ανάμιξη του στην εκδίκαση της υπόθεσης.

Άρθρο 21

Αδυναμία συγκρότησης του δικαστηρίου

Αν ανακύψει αδυναμία συγκρότησης του δικαστηρίου προς κρίση της δήλωσης αποχής δικαστή ή της αίτησης εξαίρεσής του, εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του άρθρου 11.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε'

ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ

Άρθρο 22

Οι διατάξεις των άρθρων 14 - 21 εφαρμόζονται αναλόγως και στους υπαλλήλους της γραμματείας οι οποίοι μετέχουν στη σύνθεση του δικαστηρίου ή στη διενέργεια διαδικαστικών πράξεων.

ΤΕΤΑΡΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΔΙΑΔΙΚΟΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΔΙΑΔΙΚΟΥ

Άρθρο 23

Ικανότητα να είναι διάδικοι έχουν, εκτός από τα φυσικά και τα νομικά πρόσωπα, οι ενώσεις προσώπων καθώς και οι ομάδες περιουσίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

ΔΙΚΑΝΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ

Άρθρο 24

Φυσικά Πρόσωπα

1. Ικανότητα να αποφασίζει για τη διενέργεια διαδικαστικών πράξεων έχει το φυσικό πρόσωπο το οποίο:
 - α) έχει πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα, ή
 - β) έχει περιορισμένη δικαιοπρακτική ικανότητα, αλλά μόνο ως προς τις διαδικαστικές πράξεις που αφορούν τη ρύθμιση σχέσεων για τις οποίες θεωρείται ικανό.
2. Ο αλλοδαπός έχει δικανική ικανότητα εφόσον είναι δικαιοπρακτικώς ικανός είτε κατά το δίκαιο της ιθαγένειάς του είτε κατά το ελληνικό δίκαιο.
3. Αν το πρόσωπο δεν έχει δικανική ικανότητα, για τη διενέργεια διαδικαστικών πράξεων αποφασίζει ο νόμιμος αντιπρόσωπός του.
4. Κατ' εξαίρεση, για να αποτραπεί τυχόν επικείμενος κίνδυνος, επιτρέπεται και σε μη ικανό πρόσωπο να αποφασίζει για τη διενέργεια διαδικαστικών πράξεων ύστερα από άδεια του προέδρου του **τριμελούς συμβουλίου συμβουλίου διεύθυνσης** ή του δικαστή που διευθύνει το δικαστήριο ενώπιον του οποίου πρόκειται να εισαχθεί ή εκκρεμεί η υπόθεση.

Άρθρο 25

Νομικά πρόσωπα - Ενώσεις προσώπων - Ομάδες περιουσίας

1. Το Δημόσιο εκπροσωπείται στη δίκη από τον Υπουργό Οικονομικών. Κατ' εξαίρεση, τούτο εκπροσωπείται κατά την εκδίκαση:
 - α) των φορολογικών εν γένει διαφορών, από την αρχή που εξέδωσε τη σχετική πράξη η που παρά το νόμο παρέλειψε την έκδοσή της, ενώ
 - β) των διαφορών που αφορούν τα σήματα, από τον Υπουργό Ανάπτυξης.
2. Τα νομικά πρόσωπα δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου εκπροσωπούνται από τους νόμιμους εκπροσώπους τους, ενώ οι ενώσεις προσώπων και οι ομάδες περιουσίας από τα πρόσωπα στα οποία έχει ανατεθεί η διαχείριση των υποθέσεών τους.
3. Η εκπροσώπηση των αλλοδαπών νομικών προσώπων, εφόσον ειδική διάταξη δεν ορίζει διαφορετικά, διέπεται από το δίκαιο της έδρας τους.
4. Με προεδρικά διατάγματα, που εκδίδονται ύστερα από πρόταση των Υπουργών Οικονομικών, Δικαιοσύνης και του αρμόδιου κατά περίπτωση Υπουργού, επιτρέπεται να ορίζονται και άλλες αρχές που θα μπορούν να εκπροσωπούν στη δίκη το Δημόσιο.

Άρθρο 26

Νομιμοποίηση νομίμων αντιπροσώπων και εκπροσώπων

Τα στοιχεία νομιμοποίησης των νομίμων αντιπροσώπων και των εκπροσώπων του διαδικού που ασκεί το ένδικο βοήθημα ή μέσο, υποβάλλονται στο δικαστήριο εντός τριάντα (30) ημερών από την επίδοση του ενδίκου βοηθήματος ή μέσου, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 1 του άρθρου 130. Η νομιμοποίηση νομίμου αντιπροσώπου και εκπροσώπου από τους λοιπούς διαδικούς γίνεται μέχρι την πρώτη δικάσιμο. Οι διατάξεις των παρ. 2 και 3 του άρθρου 28 εφαρμόζονται αναλόγως και ως προς τους νόμιμους αντιπροσώπους και τους εκπροσώπους των διαδικών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΔΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ

Άρθρο 27

Διενέργεια διαδικαστικών πράξεων

1. Οι διάδικοι, οι νόμιμοι αντιπρόσωποι και οι εκπρόσωποί τους διενεργούν τις διαδικαστικές πράξεις και παρίστανται κατά τη συζήτηση με δικαστικούς πληρεξουσίους.

2. Κατ' εξαίρεση, οι ιδιώτες διάδικοι ή οι νόμιμοι αντιπρόσωποι ή οι εκπρόσωποί τους μπορούν να διενεργούν διαδικαστικές πράξεις και να παρίστανται κατά τη συζήτηση χωρίς δικαστικό πληρεξούσιο:

α) κατά την εκδίκαση χρηματικών διαφορών, όταν το αντικείμενό τους δεν υπερβαίνει το ποσό των χιλίων πεντακοσίων (1.500) ευρώ, αν πρόκειται δε για φορολογική εν γένει διαφορά που αφορά κύριο και πρόσθετο φόρο, όταν ο κύριος φόρος δεν υπερβαίνει το ποσό αυτό, β) κατά την εκδίκαση των διαφορών που αναφύονται κατ' εφαρμογή των νομοθεσιών στις οποίες αναφέρεται η παρ. 1 του άρθρου 7 του ν. 702/1977 και γ) κατά τη διαδικασία λήψης ασφαλιστικών μέτρων σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 213 έως και 229.

3. Κατά την εκδίκαση των φορολογικών εν γένει διαφορών, εφόσον το αντικείμενό τους δεν υπερβαίνει το ποσό των διακοσίων πενήντα χιλιάδων (250.000) ευρώ, καθώς και των κοινωνικοασφαλιστικών διαφορών, οι εκπρόσωποι του Δημοσίου και των άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου μπορούν να διενεργούν διαδικαστικές πράξεις και χωρίς δικαστικό πληρεξούσιο.

Άρθρο 28

Νομιμοποίηση δικαστικών πληρεξουσίων

1. Η νομιμοποίηση δικαστικού πληρεξουσίου από τον διάδικο που ασκεί ένδικο βοήθημα ή μέσο, γίνεται εντός τριάντα (30) ημερών από την επίδοση του ενδίκου βοηθήματος ή μέσου, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 1 του άρθρου 130. Η εμπρόθεσμη προσκόμιση στοιχείου πληρεξουσιότητας σε δικηγόρο άλλον από αυτόν που υπέγραψε το εισαγωγικό δικόγραφο, ισχύει και ως έγκριση όλων των ενεργειών του τελευταίου. Η νομιμοποίηση δικαστικού πληρεξουσίου από τους λοιπούς διαδίκους γίνεται μέχρι την πρώτη δικάσιμο.

2. Αν μέσα στην προθεσμία του α' εδαφίου της παρ. 1, δεν έχουν υποβληθεί όλα τα στοιχεία της νομιμοποίησης ή αυτά που έχουν υποβληθεί παρουσιάζουν ελλείψεις, ο εισηγητής δικαστής καλεί τον διάδικο να τα συμπληρώσει τάσσοντας σχετική προθεσμία. Η κλήση γίνεται κατά τα οριζόμενα στην παρ. 4 του άρθρου 132. Τα στοιχεία της νομιμοποίησης που υποβάλλονται σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο μπορούν να είναι και μεταγενέστερα από την ημερομηνία της κλήσης.

3. Αν δεν χορηγηθεί πληρεξουσιότητα, στις περιπτώσεις που απαιτείται, κατά τις διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων, το ένδικο βοήθημα ή μέσο απορρίπτεται ως απαράδεκτο.

4. Αν έχει χορηγηθεί πληρεξουσιότητα σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, ο διάδικος μπορεί έως τη συζήτηση να χορηγήσει πληρεξουσιότητα και σε άλλο δικηγόρο με ή χωρίς ανάκληση της προηγούμενης. Το ίδιο ισχύει και σε περίπτωση που το δικόγραφο υπογράφεται, επιτρεπώς κατά την παρ. 2 του άρθρου 27, από τον ίδιο τον διάδικο ή τον νόμιμο αντιπρόσωπο ή τον εκπρόσωπό του.

5. Τα πληρεξούσια και τα λοιπά νομιμοποιητικά έγγραφα που υποβάλλονται στο δικαστήριο, όταν δεν υποβάλλονται ηλεκτρονικά, καταχωρίζονται υποχρεωτικά με αριθμό πρωτοκόλλου στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Διοικητικής Δικαιοσύνης, κατά τη σειρά κατάθεσης ή περιέλευσης στο δικαστήριο.

Άρθρο 29

Δικαστικοί πληρεξούσιοι του Δημοσίου και των άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου.

1. Οι διατάξεις που ισχύουν για τους δικαστικούς πληρεξουσίου του Δημοσίου και των άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου έχουν εφαρμογή και στις δίκες που διέπονται από τον παρόντα Κώδικα.
2. Ειδικώς, στις φορολογικές εν γένει διαφορές με αντικείμενο που δεν υπερβαίνει το ποσό των **διακοσίων** πενήντα χιλιάδων **(250.000)** ευρώ, εκτός από τους δικαστικούς πληρεξουσίου της προηγούμενης παραγράφου, οι εκπρόσωποι του Δημοσίου και των άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου μπορούν να διορίζουν ως δικαστικούς πληρεξουσίου και υπαλλήλους των υπηρεσιών τους, με πράξη, στην οποία και καθορίζεται η έκταση της εξουσίας τους. Ο διορισμός αυτός μπορεί να γίνεται είτε για ορισμένες δίκες είτε για ορισμένο χρονικό διάστημα. Η σχετική πράξη του διορισμού κατατίθεται στη γραμματεία του δικαστηρίου και καταχωρείται, σε ειδικό βιβλίο, κατά φορολογική αρχή ή νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου. Στο ίδιο βιβλίο καταχωρείται και η πράξη με την οποία παύει η πληρεξουσιότητα αυτή.

Άρθρο 30

Δικαστικοί πληρεξούσιοι των λοιπών διαδίκων

1. Δικαστικοί πληρεξούσιοι των λοιπών, πλην του Δημοσίου και των άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, διαδίκων ορίζονται δικηγόροι, σύμφωνα με τον Δικηγορικό Κώδικα. Κατ' εξαίρεση, στις περιπτώσεις της παρ. 2 του άρθρου 27, δικαστικοί πληρεξούσιοί τους μπορούν να οριστούν και ο ή η σύζυγος ή πρόσωπο που συνδέεται με αυτούς με συγγένεια αίματος ή αγχιστείας έως και του δεύτερου βαθμού ή ομόδικός τους.
2. **Η, κατά την προηγούμενη παράγραφο, δικαστική πληρεξουσιότητα παρέχεται με συμβολαιογραφική πράξη ή με ιδιωτικό έγγραφο το οποίο εκδίδεται μέσω της Ενιαίας Ψηφιακής Πύλης της Δημόσιας Διοίκησης (gov.gr) και αποστέλλεται ηλεκτρονικά στο δικαστήριο, διαφορετικά απαιτείται η βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής του διαδίκου ή του νόμιμου αντιπροσώπου ή του εκπροσώπου του, από οποιαδήποτε δημόσια, περιφερειακή ή δημοτική αρχή. Αν, στην τελευταία περίπτωση, τα πρόσωπα αυτά δεν μπορούν να υπογράψουν το ιδιωτικό έγγραφο, τούτο υπογράφεται από δύο (2) μάρτυρες, των οποίων βεβαιώνεται η γνησιότητα της υπογραφής κατά τον πιο πάνω τρόπο.**
3. Αν η πράξη με την οποία παρέχεται η πληρεξουσιότητα έχει καταρτιστεί από αλλοδαπή αρχή, διέπεται από το δίκαιο του τόπου της κατάρτισής της.
4. Η χρονική διάρκεια και η έκταση της εξουσίας του δικαστικού πληρεξουσίου προσδιορίζεται με το πληρεξούσιο έγγραφο. Το γενικό πληρεξούσιο, αν δεν ορίζεται διαφορετικά, παρέχει την εξουσία για τη διενέργεια διαδικαστικών πράξεων, την

άσκηση ένδικων βοηθημάτων και μέσων, καθώς και τον διορισμό άλλων δικαστικών πληρεξουσίων.

5. Κατ' εξαίρεση, απαιτείται ειδική δικαστική πληρεξουσιότητα:

- α) για τον δικαστικό συμβιβασμό,
- β) για την παραίτηση από ένδικο βοήθημα ή μέσο που έχει ασκηθεί,
- γ) για την προσβολή εγγράφου ως πλαστού,
- δ) όπου αλλού προβλέπεται τούτο ρητώς από ειδικές διατάξεις.

6. Ο δικαστικός πληρεξούσιος, αν η κατοικία του ή ο χώρος της εργασίας του βρίσκεται στην έδρα του δικαστηρίου, είναι και αντίκλητος του διαδίκου.

Άρθρο 31

Λήξη της δικαστικής πληρεξουσιότητας

Αν δεν ορίζεται διαφορετικά στο γενικό πληρεξούσιο, η δικαστική πληρεξουσιότητα λήγει με την πάροδο πενταετίας από τη χρονολογία κατάρτισης του σχετικού εγγράφου. Αν όμως η δίκη έχει αρχίσει πριν από τη λήξη της πενταετίας ή της προθεσμίας που τυχόν έχει οριστεί, η πληρεξουσιότητα ισχύει έως και την επίδοση της οριστικής απόφασης.

Άρθρο 32

Παύση της δικαστικής πληρεξουσιότητας

1. Η δικαστική πληρεξουσιότητα παύει:

- α) με την κατάργηση της δίκης ή την περάτωση της διαδικαστικής πράξης, για την οποία αυτή είχε δοθεί, ή
- β) με τον θάνατο του πληρεξουσίου ή την απώλεια της ικανότητάς του να ενεργεί ως πληρεξούσιος, ή
- γ) με την ανάκληση της πληρεξουσιότητας ή την παραίτηση του πληρεξουσίου από αυτήν, ή
- δ) με την παραίτηση, την παύση ή την έκπτωση του πληρεξουσίου δικηγόρου από το δικηγορικό λειτούργημα.

2. Η ανάκληση της πληρεξουσιότητας, καθώς και η παραίτηση του δικαστικού πληρεξουσίου από αυτήν, γίνονται είτε με προφορική δήλωση στο ακροατήριο, που καταχωρείται στα πρακτικά και ισχύει έναντι όλων, είτε με έγγραφη δήλωση, η οποία κοινοποιείται, με δικαστικό επιμελητή, στον πληρεξούσιο ή στον εντολέα, κατά περίπτωση, καθώς και σε όλους τους διαδίκους, και στη συνέχεια κατατίθεται

στη γραμματεία του δικαστηρίου μαζί με τα αποδεικτικά των κοινοποιήσεων, από τότε δε και ισχύει έναντι όλων.

3. Ο δικαστικός πληρεξούσιος οφείλει, και μετά την κατά την προηγούμενη παράγραφο παραίτησή του, εφόσον δεν διορίστηκε άλλος, να προβαίνει, για χρονικό διάστημα τουλάχιστον τριάντα (30) ημερών, στη διενέργεια των διαδικαστικών πράξεων που είναι απαραίτητες προς αποτροπή επικείμενου κινδύνου για τα συμφέροντα του εντολέα του. **Αν η δικαστική πληρεξουσιότητα που χορηγήθηκε παύσει για τους λόγους που αναφέρονται στις περ. β' και δ' της παρ. 1, η εκδίκαση της υπόθεσης μπορεί να αναβληθεί με αίτημα του διαδίκου για μία μόνο φορά και για εύλογο χρονικό διάστημα, αφού εκτιμηθεί η φύση της υπόθεσης. Αν δεν υποβληθεί αίτημα αναβολής, το ένδικο βοήθημα ή μέσο λογίζεται ότι έχει εγκριθεί με το υπάρχον πληρεξούσιο.**

4. Η πληρεξουσιότητα δεν παύει με τον θάνατο ή τη μεταβολή της προσωπικής κατάστασης εκείνου που την έδωσε ή του νόμιμου αντιπροσώπου του, αλλά εξακολουθεί και παύει μόνον όταν διακοπεί η δίκη για έναν από τους λόγους αυτούς.

ΠΕΜΠΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Άρθρο 33

Μέριμνα για την πρόοδο της δίκης

Το δικαστήριο μεριμνά για την πρόοδο της δίκης.

Προς τον σκοπό αυτόν διατάζει τη διενέργεια οποιασδήποτε απαραίτητης διαδικαστικής πράξης και λαμβάνει όλα τα κατά την κρίση του πρόσφορα μέτρα για τη διακρίβωση της αλήθειας και την ταχύτερη έκδοση της απόφασης.

Άρθρο 34

Απουσία του διαδίκου

Η απουσία διαδίκου που έχει κλητευτεί νομίμως δεν παρακωλύει την πρόοδο της διαδικασίας, ούτε δημιουργεί τεκμήριο ομολογίας.

Άρθρο 35

Έλεγχος των διαδικαστικών προϋποθέσεων

Το δικαστήριο ελέγχει και αυτεπαγγέλτως τη συνδρομή των διαδικαστικών προϋποθέσεων.

Άρθρο 36

Έγγραφη και προφορική διαδικασία

1. Η προδικασία και η εκτός ακροατηρίου διαδικασία διεξάγονται εγγράφως, εκτός από τις περιπτώσεις που ο Κώδικας ορίζει διαφορετικά.
2. Η διαδικασία στο ακροατήριο διεξάγεται προφορικά και στηρίζεται στην προβλεπόμενη από τις κείμενες διατάξεις προδικασία.

Άρθρο 37

Δημοσιότητα των συνεδριάσεων

1. Οι συνεδριάσεις του δικαστηρίου είναι δημόσιες.
Το δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει το αντίθετο, αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις των διατάξεων της παρ. 2 του άρθρου 93 του Συντάγματος.
2. Η προδικασία και η εκτός ακροατηρίου διαδικασία δεν διεξάγονται δημοσίως.

Άρθρο 38

Μυστικότητα των διασκέψεων

Η διάσκεψη για την έκδοση απόφασης είναι μυστική και το αποτέλεσμα της είναι απόρρητο ως τη δημοσίευση της απόφασης.

Άρθρο 39

Αιτιολογία - Δημοσίευση των αποφάσεων

1. Η δικαστική απόφαση πρέπει να είναι ειδικώς και εμπεριστατωμένως αιτιολογημένη και να απαγγέλλεται σε δημόσια συνεδρίαση.
2. Η γνώμη και τα ονόματα των τυχόν μειοψηφούντων μελών καταχωρούνται στην απόφαση.

Άρθρο 40

Ισότητα των διαδίκων

Οι διάδικοι είναι ίσοι ενώπιον των δικαστηρίων και έχουν τα ίδια δικονομικά δικαιώματα και τις ίδιες δικονομικές υποχρεώσεις.

Άρθρο 41

Δικαίωμα παράστασης και ακρόασης

Το δικαστήριο οφείλει να καλεί τους διαδίκους, ώστε αυτοί να παρίστανται και να ακούγονται κατά τη διενέργεια των διαδικαστικών πράξεων.

Άρθρο 42

Καλόπιστη διεξαγωγή της δίκης

1. Οι διάδικοι, οι νόμιμοι αντιπρόσωποι, οι εκπρόσωποι και οι δικαστικοί πληρεξούσιοι οφείλουν να ενεργούν σύμφωνα με τους κανόνες της καλής πίστης και των χρηστών ηθών, να τηρούν το καθήκον της αλήθειας και να αποφεύγουν ενέργειες που προδήλως παρελκύουν τη δίκη.
2. Αν ο ιδιώτης διάδικος ή ο νόμιμος αντιπρόσωπος ή ο εκπρόσωπος ή ο δικαστικός πληρεξούσιός του υποπέσει σε παράβαση των κανόνων της προηγούμενης παραγράφου, το δικαστήριο, με την οριστική του απόφαση, επιβάλλει σε αυτόν χρηματική ποινή από εκατόν πενήντα (150) έως χίλια πεντακόσια (1.500) ευρώ. Προς τούτο, αν, κατά τη συζήτηση ή τη διάσκεψη της υπόθεσης, διαπιστωθεί ότι συντρέχει ενδεχομένως περίπτωση επιβολής της κατά την προηγούμενη περίοδο ποινής, ο πρόεδρος του δικαστηρίου ή του οικείου τμήματος, με πράξη του, καλεί το συγκεκριμένο πρόσωπο να εκθέσει εγγράφως τις απόψεις του μέσα σε τασσόμενη από αυτόν ανατρεπτική προθεσμία.
3. Αν από τη διεξαγωγή της δίκης προκύψει ότι συντρέχει περίπτωση πειθαρχικής δίωξης, διοικητικού οργάνου, επειδή αυτό, εν γνώσει του, έχει εκδώσει πράξη ή έχει προβεί σε υλική ενέργεια, προδήλως παράνομη, ή, εν γνώσει του, κατά πρόδηλη παράβαση του νόμου, έχει παραλείψει οφειλόμενη ενέργεια, το δικαστήριο, με ειδική απόφασή του που εκδίδει ως συμβούλιο, παραπέμπει το ζήτημα στη Διοίκηση. Στην περίπτωση αυτή, η έγερση πειθαρχικής αγωγής ενώπιον του αρμόδιου πειθαρχικού συμβουλίου είναι υποχρεωτική και το αποτέλεσμα της πειθαρχικής δίκης ανακοινώνεται στο δικαστήριο. Το ίδιο ισχύει αν συντρέχει περίπτωση πειθαρχικής δίωξης των εκπροσώπων του Δημοσίου, **οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης** ή άλλου νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου για παράβαση των κανόνων της **παρ. 1**.

4. Αν από την έρευνα του φακέλου της υπόθεσης προκύψουν υπόνοιες για παράνομη ενέργεια ή παράλειψη διοικητικού οργάνου, η οποία μπορεί να επισύρει κατά νόμο τον προσωπικό καταλογισμό του ή διαπιστωθούν πλημμέλειες ή κενά της διοικητικής διαδικασίας αποστέλλεται, με πρωτοβουλία του εισηγητή δικαστή, αντίγραφο της δικαστικής απόφασης, από την οποία προκύπτει η σχετική ενέργεια, παράλειψη ή πλημμέλεια, με ειδική επισήμανση αυτής στο οικείο διαβιβαστικό έγγραφο, **στην Εθνική Αρχή Διαφάνειας**, προκειμένου **η αρχή αυτή**, ύστερα από σχετική έρευνα, να ενημερώσει το αρμόδιο για την υποβολή της αίτησης καταλογισμού όργανο και να προβεί σε κάθε άλλη απαιτούμενη ενέργεια της αρμοδιότητάς του.

Άρθρο 43

Ευπρεπής διατύπωση των δικογράφων και των υπομνημάτων.

1. Τα δικόγραφα και τα υπομνήματα πρέπει να είναι διατυπωμένα ευπρεπώς.
2. Το δικαστήριο, ύστερα από αίτηση διαδίκου ή και αυτεπαγγέλτως, μπορεί, με την απόφασή του, να διατάξει τη διαγραφή ανάρμοστων φράσεων από δικόγραφο ή υπόμνημα.

ΕΚΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΓΕΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Άρθρο 44

1. Για κάθε πράξη της διαδικασίας, που διενεργεί δικαστής, δικαστικός υπάλληλος ή άλλο αρμόδιο όργανο, μόνος ή κατά σύμπραξη, συντάσσεται έκθεση, εφόσον ο Κώδικας δεν ορίζει διαφορετικά.
2. Η έκθεση συντάσσεται αμέσως μετά τη διενέργεια της πράξης. Κατά τη σύμπραξή της πρέπει να παρευρίσκονται όλοι όσοι συνέπραξαν ή παραστάθηκαν κατά τη διενέργεια της πράξης.
3. Με την επιφύλαξη όσων ορίζουν ειδικότερες διατάξεις, η έκθεση πρέπει να μνημονεύει:
α) τον τόπο και τον χρόνο που διενεργήθηκε η πράξη και

β) το ονοματεπώνυμο και την ιδιότητα του οργάνου που διενέργησε την πράξη, εκείνων που συνέπραξαν ή παραστάθηκαν κατά τη διενέργειά της, καθώς και εκείνου που συνέταξε την έκθεση.

4. Αν ο τόπος ή ο χρόνος σύνταξης της έκθεσης διαφέρει από εκείνον της διενέργειας της πράξης, γίνεται γι' αυτό σχετική μνεία στην έκθεση.

5. Η έκθεση, αφού αναγνωστεί, υπογράφεται από αυτόν που τη συνέταξε, καθώς και από τα πρόσωπα που διενέργησαν τη διαδικαστική πράξη ή που συνέπραξαν ή παραστάθηκαν κατά τη διενέργειά της. Η τυχόν άρνηση ή αδυναμία υπογραφής μνημονεύεται ρητώς. Τέτοια υπογραφή δεν απαιτείται στην περίπτωση του άρθρου 49.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

ΔΙΚΟΓΡΑΦΑ

Άρθρο 45

Απαραίτητα στοιχεία

1. Το δικόγραφο, εκτός από τα στοιχεία που απαιτούν ειδικότερες διατάξεις, πρέπει να προσδιορίζει σαφώς το είδος και το αντικείμενο του και να αναφέρει:

α) το δικαστήριο στο οποίο απευθύνεται,

β) τον τόπο και τον χρόνο της σύνταξής του και

γ) αν υποβάλλεται μεν από φυσικό πρόσωπο, το όνομα, επώνυμο, πατρώνυμο, τον αριθμό φορολογικού μητρώου, τον αριθμό μητρώου κοινωνικής ασφάλισης, την ηλεκτρονική διεύθυνση και την ακριβή διεύθυνση της κατοικίας και του χώρου εργασίας του ίδιου, του νόμιμου αντιπροσώπου του και, αν υπάρχουν, του δικαστικού πληρεξουσίου και του αντικλήτου του, αν υποβάλλεται δε από νομικό πρόσωπο, ένωση προσώπων ή ομάδα περιουσίας, την επωνυμία και την έδρα τους, τον αριθμό φορολογικού μητρώου, καθώς και το όνομα, επώνυμο, πατρώνυμο, αριθμό φορολογικού μητρώου, ηλεκτρονική διεύθυνση και την ακριβή διεύθυνση της κατοικίας και του χώρου εργασίας του εκπροσώπου τους και, αν υπάρχουν, του δικαστικού πληρεξουσίου και του αντικλήτου τους, ενώ, αν υποβάλλεται από το Δημόσιο, τον τίτλο της δημόσιας υπηρεσίας, ηλεκτρονική διεύθυνση και το όργανο που το εκπροσωπεί.

δ) Αν το δικόγραφο υπογράφεται από δικηγόρο, αναγράφεται η ηλεκτρονική του διεύθυνση. Στο δικόγραφο περιέχεται και συνοπτική έκθεση των τιθέμενων νομικών ζητημάτων, η οποία δεν υπερβαίνει τις 200 λέξεις. Το περιεχόμενο της έκθεσης μπορεί να καθορίζεται με απόφαση του Γενικού Επιτρόπου της Επικράτειας των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων, η οποία αναρτάται σε πίνακες ανακοινώσεων ή

στην ιστοσελίδα των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων. Η υποχρέωση για σύνταξη συνοπτικής έκθεσης δεν αφορά την αίτηση αναστολής.

2. Οι διευθύνσεις των κατά την προηγούμενη παράγραφο προσώπων πρέπει να γνωστοποιούνται στο δικαστήριο με το πρώτο δικόγραφο που απευθύνεται σε αυτό. Αν η γνωστοποίηση γίνεται, το πρώτο, με άλλο δικόγραφο, υπόμνημα ή έγγραφο, αυτό πρέπει να κατατίθεται στο αρμόδιο δικαστήριο και να επιδίδεται, από τα ίδια αυτά πρόσωπα, στους λοιπούς διαδίκους. Αν το δικόγραφο υπογράφεται από δικηγόρο, αναγράφεται η ηλεκτρονική του διεύθυνση.

3. Κάθε μεταβολή στη διεύθυνση ή στην ιδιότητα των κατά τις προηγούμενες παραγράφους προσώπων, η οποία επήλθε κατά το χρονικό διάστημα από την άσκηση του ένδικου βοηθήματος έως και τη λήξη της τελικής εκκρεμοδικίας στον δεύτερο βαθμό, πρέπει να γνωστοποιείται κατά τη διαδικασία της διάταξης της δεύτερης περιόδου της παρ. 2, η οποία και εφαρμόζεται αναλόγως. Αλλιώς, οι επιδόσεις γίνονται εγκύρως στη διεύθυνση που έχει δηλωθεί ή ωσάν να μην είχε επέλθει η μεταβολή, κατά περίπτωση.

4. Αν δεν δηλωθεί καμία διεύθυνση, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 2, η επίδοση γίνεται με παράδοση του επιδοτέου εγγράφου στον γραμματέα του οικείου δικαστηρίου.

5. Σε δίκη που τίθενται ζητήματα τα οποία αφορούν ειδικές κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα κατά την έννοια του άρθρου 9 του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων [Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679, L 119/1], κάθε ενδιαφερόμενος μπορεί, με αίτησή του στον πρόεδρο του δικαστηρίου ή του τμήματος στο οποίο εκκρεμεί η υπόθεση, να ζητήσει να μην αναφέρονται αμέσως ή εμμέσως τα στοιχεία της ταυτότητάς του τόσο κατά την ακροαματική διαδικασία όσο και στο κείμενο της δικαστικής απόφασης που κοινοποιείται. Η αίτηση αυτή υποβάλλεται είτε με το εισαγωγικό δικόγραφο είτε αυτοτελώς, σε οποιοδήποτε χρονικό σημείο μέχρι και την ημέρα συζήτησης της υπόθεσης. Αν το αίτημα γίνει δεκτό, τότε τα στοιχεία αυτά μνημονεύονται εφεξής με κωδικά ψηφία ή αριθμούς που ορίζονται με την πράξη προέδρου που αποδέχεται το αίτημα.

6. Τα δικόγραφα και τα υπομνήματα υπογράφονται από τους δικαστικούς πληρεξουσίους των διαδίκων. Κατ' εξαίρεση, στις περιπτώσεις των παρ. 2 και 3 του άρθρου 27, τα δικόγραφα και τα υπομνήματα μπορούν να υπογράφονται, κατά περίπτωση, από τους ίδιους τους διαδίκους ή τους νόμιμους αντιπροσώπους ή τους εκπροσώπους τους.

Άρθρο 46

Ελλείψεις

Δικόγραφο που δεν περιέχει τα προβλεπόμενα από τις παρ. **1 και 6** του προηγούμενου άρθρου στοιχεία, είναι άκυρο, εκτός αν αυτά προκύπτουν από την εκτίμηση του όλου περιεχομένου του.

Εάν ελλείπει η έκθεση της **περ. δ' της παρ. 1** του άρθρου 45, το δικαστήριο μπορεί να επιβάλει στον διάδικο, ο οποίος δεν τήρησε την ως άνω υποχρέωση και ηττήθηκε, αυξημένα στο τριπλάσιο δικαστικά έξοδα που υπολογίζονται με βάση την αμοιβή του πληρεξουσίου δικηγόρου και την παράστασή του στη συζήτηση, κατά τα οριζόμενα στην **περ. γ' της παρ. 4 του άρθρου 285**. Αν ο διάδικος νικήσει, μπορεί να μην επιδικάσει δικαστική δαπάνη υπέρ αυτού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ

Άρθρο 47

Γενικές διατάξεις

1. Με την επιφύλαξη των οριζόμενων στην παρ. 3, η επίδοση επιτρέπεται οπουδήποτε και οποτεδήποτε βρεθεί το πρόσωπο προς το οποίο αυτή μπορεί να γίνει. Αν η επίδοση διενεργηθεί σε τόπο ή χρόνο άλλο από εκείνον που προβλέπεται για κάθε περίπτωση, είναι άκυρη μόνο αν δεν συναινεί το πρόσωπο προς το οποίο αυτή γίνεται. Το ίδιο ισχύει και όταν η επίδοση διενεργείται σε ημέρα αργίας ή κατά τη διάρκεια της νύκτας, η οποία και θεωρείται ότι διαρκεί από τις επτά (7) το βράδυ ως τις επτά (7) το πρωί. Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις, η συναίνεση πρέπει να μνημονεύεται στην έκθεση.

2. Άρνηση παραλαβής του επιδοτέου εγγράφου δεν επιτρέπεται σε κανέναν, όταν η επίδοση γίνεται στο κατάστημα της αρχής που εξέδωσε την προσβαλλόμενη πράξη ή που παρά τον νόμο παρέλειψε την έκδοσή της ή στο κατάστημα του δικαστηρίου στο οποίο εκκρεμεί η εκδίκαση της σχετικής υπόθεσης. Σε περίπτωση άρνησης παραλαβής, το όργανο της επίδοσης βεβαιώνει την άρνηση στην έκθεση, την οποία, μαζί με το επιδοτέο έγγραφο, διαβιβάζει στη γραμματεία του οικείου δικαστηρίου.

3. Επίδοση σε χώρους λατρείας κατά τις ώρες των ιεροτελεστιών, των θρησκευτικών τελετών ή των προσευχών, καθώς και σε αίθουσα δικαστηρίου όταν συνεδριάζει, είναι άκυρη ακόμη και αν υπάρχει συναίνεση του προσώπου προς το οποίο αυτή διενεργείται.

4. Δικόγραφο που αφορά περισσότερους διαδίκους, επιδίδεται χωριστά στον καθέναν, εκτός αν η επίδοση γίνεται σε κοινό αντίκλητο ή κοινό δικαστικό πληρεξούσιο, οπότε αρκεί η επίδοση ενός μόνο αντιγράφου. Σε κοινό νόμιμο

αντιπρόσωπο περισσότερων ανικάνων διαδίκων αρκεί η επίδοση ενός μόνο αντιγράφου.

5. Σε περίπτωση περισσότερων νόμιμων αντιπροσώπων, εκπροσώπων, δικαστικών πληρεξούσιων ή αντικλήτων διαδίκου, αρκεί η επίδοση προς έναν από αυτούς, ακόμη και όταν, από τον νόμο, το καταστατικό ή την πράξη διορισμού τους, προβλέπεται ότι αυτοί ενεργούν από κοινού.

Άρθρο 48

Όργανα - Παραγγελία

1. Οι επιδόσεις από μέρους των ιδιωτών διαδίκων γίνονται με δικαστικό επιμελητή.
2. Οι επιδόσεις από μέρους του Δημοσίου και των άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου γίνονται είτε με δικαστικό επιμελητή είτε με υπάλληλο των υπηρεσιών τους. **Αστυνομικά όργανα ή υπάλληλοι των δήμων μπορούν, μέσα στα όρια των εδαφικών τους περιφερειών, να διενεργούν τις επιδόσεις αυτές.**
3. Οι επιδόσεις από μέρους του δικαστηρίου γίνονται με δικαστικούς υπαλλήλους ή επιμελητές των δικαστηρίων ή υπαλλήλους του αστυνομικού τομέα της δικαστικής αστυνομίας ή με οποιοδήποτε από τα όργανα ή τους υπαλλήλους που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο ή με υπάλληλο νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου.
4. Οι επιδόσεις γίνονται ύστερα από έγγραφη παραγγελία του διαδίκου, του νόμιμου αντιπροσώπου, του εκπροσώπου ή του δικαστικού πληρεξούσιου του. **Αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της παρ. 4 του άρθρου 24, εφαρμόζονται, και στην περίπτωση αυτή, αναλόγως οι διατάξεις αυτές.**
5. Την παραγγελία για τις επιδόσεις που γίνονται από μέρους του δικαστηρίου δίνει εγγράφως ο γραμματέας του δικαστηρίου ή του οικείου τμήματος.

Άρθρο 49

Ηλεκτρονικές επιδόσεις

1. Οι επιδόσεις των διαδίκων και του δικαστηρίου μπορεί να γίνονται και με ηλεκτρονικά μέσα. Για τις επιδόσεις αυτές τα ηλεκτρονικά έγγραφα του δικαστηρίου και των διαδίκων πρέπει να πληρούν τις προϋποθέσεις του ν. 4727/2020 (Α' 184), όπως ισχύει κάθε φορά. Για τα ηλεκτρονικά έγγραφα των διαδίκων εφαρμόζονται κατά περίπτωση οι διατάξεις για τα ιδιωτικά και τα δημόσια ηλεκτρονικά έγγραφα. Η επίδοση με ηλεκτρονικά μέσα θεωρείται ότι έγινε, εφόσον επιστραφεί από τον παραλήπτη στον διενεργούντα την επίδοση

ηλεκτρονική απόδειξη, η οποία πρέπει επίσης να πληροί τις προϋποθέσεις του ανωτέρω νόμου. Η ηλεκτρονική απόδειξη ισχύει ως έκθεση επίδοσης.

2. Ειδικά προς το Δημόσιο, οι επιδόσεις του δικαστηρίου γίνονται και με ηλεκτρονικά μέσα, και συγκεκριμένα μέσω διαλειτουργικότητας μεταξύ του Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Διοικητικών Δικαστηρίων και του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (Ο.Π.Σ.-Ν.Σ.Κ.). Η επίδοση προς το Δημόσιο των εγγράφων που αποστέλλονται με ηλεκτρονικά μέσα στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, θεωρείται ότι συντελείται μετά την παρέλευση δέκα (10) ημερολογιακών ημερών από την επιτυχή αποστολή τους στο Ο.Π.Σ.-Ν.Σ.Κ. Η επίδοση πιστοποιείται από έκθεση ηλεκτρονικής αποστολής του προς επίδοση εγγράφου στο Ο.Π.Σ.-Ν.Σ.Κ., η οποία παράγεται αυτοματοποιημένα από το Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Διοικητικής Δικαιοσύνης και φέρει: (α) προηγμένη ή εγκεκριμένη ηλεκτρονική υπογραφή κατά την έννοια των περ. 20 και 49 του άρθρου 2 του ν. 4727/2020 ή (β) προηγμένη ή εγκεκριμένη ηλεκτρονική σφραγίδα κατά την έννοια των περ. 18 και 48 του άρθρου 2 του ν. 4727/2020. Αμέσως μετά την παρέλευση δέκα (10) ημερολογιακών ημερών από την επιτυχή αποστολή των εγγράφων στο Ο.Π.Σ.-Ν.Σ.Κ., για την πιστοποίηση της επίδοσης επισημειώνεται, με αυτοματοποιημένο τρόπο από το Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Διοικητικής Δικαιοσύνης, στην έκθεση ηλεκτρονικής αποστολής, η ημερομηνία συντέλεσης της επίδοσης. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης καθορίζονται ο χρόνος έναρξης της διαδικασίας ηλεκτρονικής αποστολής των εγγράφων προς επίδοση μέσω διαλειτουργικότητας μεταξύ του Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Διοικητικής Δικαιοσύνης και του Ο.Π.Σ.-Ν.Σ.Κ., οι κατηγορίες των εγγράφων που επιδίδονται με τη διαδικασία αυτή, ο τύπος, το περιεχόμενο, τα στοιχεία της έκθεσης ηλεκτρονικής αποστολής και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή της παρούσας. Με την ίδια απόφαση καθορίζονται περιπτώσεις πλημμελών ηλεκτρονικών αποστολών εγγράφων προς επίδοση στο Ο.Π.Σ.-Ν.Σ.Κ. και ρυθμίζονται τα ζητήματα που αφορούν στον τρόπο διαχείρισής τους.

3. Οι επιδόσεις του δικαστηρίου προς τους διαδίκους γίνονται αποκλειστικώς με ηλεκτρονικά μέσα από την ημερομηνία που θα καθοριστεί σύμφωνα με το άρθρο 162 του ν. 4764/2020 (Α' 256) και είναι έγκυρες, εφόσον το ηλεκτρονικό έγγραφο που επιδίδεται πληροί τις προϋποθέσεις του ν. 4727/2020, όπως ισχύει κάθε φορά. Το έγγραφο που έχει διαβιβαστεί με ηλεκτρονικά μέσα στη δηλωθείσα με το δικόγραφο ηλεκτρονική διεύθυνση θεωρείται ότι επιδόθηκε μετά την παρέλευση δέκα (10) ημερολογιακών ημερών από την ηλεκτρονική αποστολή του. Η παραγόμενη αυτόματα από το πληροφοριακό σύστημα του δικαστηρίου έκθεση για την ηλεκτρονική αποστολή φέρει προηγμένη ψηφιακή υπογραφή. Αν

η χρήση ηλεκτρονικών μέσων είναι τεχνικά αδύνατη και εφόσον τούτο επιβάλλεται για λόγους επείγοντος, οι επιδόσεις διενεργούνται κατά τις διατάξεις του άρθρου 48. Αμέσως μόλις καταστεί εκ νέου τεχνικά δυνατή η χρήση των ηλεκτρονικών μέσων, ακολουθεί και η επίδοση με τα μέσα αυτά.

4. Η παρ. 1 ισχύει και για τις επιδόσεις του άρθρου 136.

Άρθρο 50

Προς το Δημόσιο και τα άλλα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου

1. Οι επιδόσεις δικογράφων προς το Δημόσιο γίνονται στον Υπουργό Οικονομικών. Τα δικόγραφα αυτά παραδίδονται: αν απευθύνονται ενώπιον δικαστηρίων της Αθήνας ή του Πειραιά, στην Κεντρική Υπηρεσία του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, ενώ αν απευθύνονται ενώπιον άλλων δικαστηρίων της Χώρας, είτε στην Κεντρική Υπηρεσία του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους είτε στο κατά τόπο αρμόδιο Γραφείο Νομικού Συμβούλου ή Δικαστικό Γραφείο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.
2. Κατ' εξαίρεση, στις φορολογικές εν γένει διαφορές οι επιδόσεις προς το Δημόσιο γίνονται προς την αρχή που εξέδωσε τη σχετική πράξη ή που παρά τον νόμο παρέλειψε την έκδοσή της.
3. Οι επιδόσεις προς τα λοιπά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου γίνονται στους νόμιμους εκπροσώπους τους ή σε υπαλλήλους που έχουν εξουσιοδοτηθεί από αυτούς ή στους δικαστικούς τους πληρεξουσίου.
4. Οι κατά τις προηγούμενες παραγράφους επιδόσεις γίνονται στο κατάστημα που εδρεύουν οι οικείες υπηρεσίες και κατά τις εργάσιμες ημέρες και ώρες.

Άρθρο 51

Προς ιδιώτες

1. Οι επιδόσεις προς τους ιδιώτες διενεργούνται στην κατοικία ή στον χώρο της εργασίας, κατά περίπτωση, προσωπικώς στους ίδιους ή στους νόμιμους αντιπροσώπους ή στους εκπροσώπους ή στους δικαστικούς πληρεξουσίου ή στους αντικλήτους τους, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις ειδικότερες αντίστοιχες διατάξεις.
2. Για την εφαρμογή των διατάξεων του Κώδικα, νοείται, ως κατοικία, η οικία, το διαμέρισμα και γενικώς ο στεγασμένος χώρος που προορίζεται για διημέρευση και διανυκτέρευση, ενώ, ως χώρος εργασίας, ο χώρος άσκησης της επαγγελματικής δραστηριότητας. Η τυχόν προσωρινή μη χρησιμοποίηση των χώρων αυτών για τον σκοπό που προορίζονται δεν ασκεί επιρροή.

Άρθρο 52

Στην κατοικία

1. Αν τα πρόσωπα που αναφέρονται στην **παρ. 1 του άρθρου 51** απουσιάζουν από την κατοικία τους, το έγγραφο παραδίδεται στον σύζυγο ή σε οποιονδήποτε από τους συγγενείς ή σε μέλος του προσωπικού, εφόσον τα πρόσωπα αυτά συνοικούν μαζί τους και, σε περίπτωση μη ανεύρεσης κανενός από τα παραπάνω πρόσωπα, σε οποιονδήποτε από τους λοιπούς συνοίκους.
2. Σύνοικοι θεωρούνται και οι θυρωροί των πολυκατοικιών, καθώς και οι διευθυντές ξενοδοχείων ή οικοτροφείων. Οι ένοικοι άλλων διαμερισμάτων δεν θεωρούνται σύνοικοι.
3. Η επίδοση στα πρόσωπα που προβλέπουν οι προηγούμενες παράγραφοι επιτρέπεται εφόσον, κατά την κρίση του οργάνου που ενεργεί την επίδοση, αυτά έχουν συνείδηση των πράξεών τους.

Άρθρο 53

Στον χώρο εργασίας

1. Αν τα πρόσωπα που αναφέρονται στην **παρ. 1 του άρθρου 51** απουσιάζουν από το κατάστημα, το γραφείο ή το εργαστήριο όπου εργάζονται, το έγγραφο παραδίδεται σε συνεταίρο ή συνεργάτη ή υπάλληλο, που εργάζεται στον ίδιο χώρο. Αν τα πρόσωπα αυτά είναι δημόσιοι υπάλληλοι ή υπάλληλοι άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, το έγγραφο παραδίδεται στον διευθυντή της υπηρεσίας ή στον προϊστάμενο του τμήματος στο οποίο αυτά εργάζονται.
2. Η διάταξη της **παρ. 3 του άρθρου 52** εφαρμόζεται και στις επιδόσεις του άρθρου αυτού.

Άρθρο 54

Ειδικές περιπτώσεις

1. Ειδικώς, η επίδοση σε ιδιώτες:
 - α) αν αυτοί νοσηλεύονται σε νοσοκομείο ή κρατούνται σε φυλακή, γίνεται με παράδοση του επιδοτέου εγγράφου στον διευθυντή του νοσοκομείου ή της φυλακής εφόσον, σύμφωνα με βεβαίωση του νοσοκομείου ή της φυλακής, η οποία και μνημονεύεται στην έκθεση επίδοσης, η επικοινωνία μαζί τους δεν είναι δυνατή,

β) αν πρόκειται για αξιωματικούς, υπαξιωματικούς, οπλίτες ή όργανα των ενόπλων δυνάμεων, των σωμάτων ασφαλείας ή του λιμενικού ή πυροσβεστικού σώματος, γίνεται με παράδοση του επιδοτέου εγγράφου στον διοικητή της μονάδας ή στον προϊστάμενο της υπηρεσίας τους, εφόσον, σύμφωνα με βεβαίωση της υπηρεσίας, η οποία και μνημονεύεται στην έκθεση επίδοσης, η επίδοση στους ίδιους δεν είναι δυνατή, ενώ

γ) αν πρόκειται για πρόσωπα που ανήκουν στην υπηρεσία φάρων, φανών, σηματοφόρων ή υπηρετούν σε εμπορικό πλοίο που βρίσκεται σε ελληνικό λιμένα, γίνεται με παράδοση του επιδοτέου εγγράφου στον κατά τόπο αρμόδιο λιμενάρχη, εφόσον, σύμφωνα με βεβαίωση του λιμεναρχείου, η οποία και μνημονεύεται στην έκθεση επίδοσης, η επίδοση στους ίδιους δεν είναι δυνατή.

2. Οι διατάξεις των **περ. β' και γ'** της προηγούμενης παραγράφου δεν εφαρμόζονται αν τα πρόσωπα τα οποία αφορά η επίδοση τελούν σε άδεια, διαθεσιμότητα ή αργία.

3. Τα πρόσωπα στα οποία παραδίδεται, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις προηγούμενες παραγράφους, το έγγραφο οφείλουν να το παραδώσουν, χωρίς υπαίτια καθυστέρηση σε αυτόν που αφορά η επίδοση, με έγγραφη απόδειξη, την οποία και υποχρεούνται να διαβιβάσουν στη γραμματεία του οικείου δικαστηρίου.

Άρθρο 55

Σε πρόσωπα γνωστής διεύθυνσης στην αλλοδαπή και σε πρόσωπα άγνωστης διαμονής.

1. Αν η διεύθυνση της κατοικίας και του χώρου εργασίας εκείνου τον οποίο αφορά η επίδοση, του νόμιμου αντιπροσώπου και του δικαστικού πληρεξουσίου του, η οποία έχει δηλωθεί, βρίσκεται στην αλλοδαπή, η επίδοση προς αυτούς, αν δεν υπάρχει αντίκλητος, γίνεται με παράδοση του επιδοτέου εγγράφου στον Υπουργό Εξωτερικών ή στον εξουσιοδοτημένο από αυτόν υπάλληλο, ο οποίος οφείλει να το παραδώσει, χωρίς υπαίτια καθυστέρηση, σε εκείνον που αφορά η επίδοση, με έγγραφη απόδειξη, την οποία και υποχρεούται να διαβιβάσει στη γραμματεία του οικείου δικαστηρίου.

2. Αν εκείνος στον οποίο πρόκειται να γίνει η επίδοση είναι, κατά τον χρόνο της επίδοσης, άγνωστης διαμονής, τότε αυτή γίνεται, όταν δεν υπάρχει αντίκλητος, στον δήμαρχο της τελευταίας γνωστής κατοικίας ή διαμονής του, ενώ, αν δεν υπάρχει γνωστή κατοικία ή διαμονή, στον δήμαρχο της έδρας της αρχής που εξέδωσε την πράξη.

Άρθρο 56

Θυροκόλληση

1. Η επίδοση γίνεται με θυροκόλληση:

α) αν τα πρόσωπα προς τα οποία προβλέπεται ότι διενεργείται η παράδοση του εγγράφου, δεν βρίσκονται στην κατοικία ή στο χώρο της εργασίας τους ή αρνούνται την παραλαβή του ή την υπογραφή της έκθεσης ή δεν μπορούν να υπογράψουν την έκθεση, ή

β) αν τα υπηρεσιακά όργανα, στα οποία παραδίδεται το έγγραφο, σύμφωνα με τα οριζόμενα στα **άρθρα 50, 53, 54 και 55**, αρνούνται την παραλαβή ή την υπογραφή της έκθεσης.

2. Η θυροκόλληση συνίσταται στην επικόλληση του επιδοτέου εγγράφου με την παρουσία ενός μάρτυρα, εντός σφραγισμένου και αδιαφανούς φακέλου, επί του οποίου αναγράφονται από το όργανο της επίδοσης μόνο τα στοιχεία της επιδίδουσας υπηρεσίας και του προσώπου προς το οποίο έπρεπε να παραδοθεί το έγγραφο, στη θύρα της κατοικίας ή του χώρου εργασίας ή του υπηρεσιακού καταστήματος όπου κατοικεί ή εργάζεται, κατά περίπτωση, το πρόσωπο αυτό. Όταν οι χώροι αυτοί στεγάζονται σε κτήριο, στο εσωτερικό του οποίου δεν είναι εφικτή η πρόσβαση, η επικόλληση μπορεί να γίνεται και στην κεντρική είσοδό του.

Άρθρο 57

Έκθεση

1. Για κάθε επίδοση, το όργανο που τη διενεργεί συντάσσει έκθεση.

2. Η έκθεση, εκτός από τα στοιχεία που ορίζονται στην παρ. 3 του άρθρου 44, πρέπει να μνημονεύει:

α) την παραγγελία προς επίδοση,

β) σαφή προσδιορισμό του επιδοτέου εγγράφου και των προσώπων τα οποία αφορά,

γ) την ημέρα και την ώρα της επίδοσης,

δ) το πρόσωπο στο οποίο παραδόθηκε το έγγραφο και την ιδιότητα με την οποία το παρέλαβε, καθώς και

ε) τους λόγους που προκάλεσαν τη θυροκόλληση.

3. Η έκθεση υπογράφεται από το όργανο της επίδοσης, καθώς και από το πρόσωπο στο οποίο παραδόθηκε το έγγραφο. Σε περίπτωση θυροκόλλησης, η έκθεση υπογράφεται από το όργανο και τον μάρτυρα. Τέτοια υπογραφή δεν απαιτείται στην περίπτωση του δευτέρου εδαφίου της **παρ. 3 του άρθρου 49**.

4. Το όργανο της επίδοσης οφείλει να σημειώνει, στο έγγραφο, και να βεβαιώνει την ημέρα και την ώρα της παράδοσης ή της θυροκόλλησης. Σε περίπτωση διαφοράς ανάμεσα στην έκθεση και στη σημείωση, επικρατεί η ημέρα και ώρα που μνημονεύονται στην έκθεση.

Άρθρο 58

Συντέλεση

1. Η επίδοση συντελείται, κατά περίπτωση, από τον χρόνο της παράδοσης ή της θυροκόλλησης του επιδοτέου εγγράφου, ο οποίος και προκύπτει από την έκθεση.
2. Η επίδοση θεωρείται ότι συντελέστηκε:
 - α) στην περίπτωση της παρ. 4 του άρθρου 45, από τον χρόνο παράδοσης του εγγράφου στον γραμματέα,
 - β) στην περίπτωση της παρ. 2 του άρθρου 47, από τον χρόνο που, σύμφωνα με την έκθεση, εκδηλώθηκε η άρνηση παραλαβής του εγγράφου στο κατάστημα της αρχής ή του δικαστηρίου,
 - γ) στην περίπτωση της **παρ. 1 του άρθρου 54**, από τον χρόνο της παράδοσης του εγγράφου στα πρόσωπα που αναφέρονται στην παράγραφο αυτή, ενώ
 - δ) στην περίπτωση του **άρθρου 55**, από τον χρόνο της παράδοσης του εγγράφου στο Υπουργείο Εξωτερικών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'

ΑΝΤΙΚΛΗΤΟΣ

Άρθρο 59

Διορισμός

1. Ο ιδιώτης, που δεν έχει ο ίδιος ή ο νόμιμος αντιπρόσωπος ή ο εκπρόσωπος ή ο δικαστικός πληρεξούσιός του την κατοικία ή τον χώρο της εργασίας του στην έδρα του δικαστηρίου, μπορεί να διορίζει, ως αντίκλητο, πρόσωπο που έχει την κατοικία ή τον χώρο της εργασίας του στην έδρα αυτήν.
2. Ο διορισμός γίνεται με το πρώτο δικόγραφο που απευθύνεται στο δικαστήριο, μπορεί όμως να γίνει και με νεότερο έγγραφο του διαδίκου, το οποίο πρέπει να κατατίθεται στη γραμματεία του δικαστηρίου και να επιδίδεται από αυτόν στους άλλους διαδίκους. Ο διορισμός ισχύει, ως προς το δικαστήριο, από την κατάθεση ενώ, ως προς τους άλλους διαδίκους, από την προς αυτούς επίδοση του σχετικού εγγράφου.

3. Η πράξη του διορισμού πρέπει να περιέχει το όνομα, επώνυμο και πατρώνυμο, το επάγγελμα και τις διευθύνσεις της κατοικίας και του χώρου εργασίας του αντικλήτου. Σε περίπτωση μεταβολής των διευθύνσεων, εφαρμόζονται αναλόγως όσα ορίζονται στην παρ. 3 του άρθρου 45.

4. Όλες οι επιδόσεις μπορούν να γίνουν στον αντίκλητο του διαδίκου, ακόμη και όταν ο διάδικος κατοικεί ή εργάζεται στην έδρα του δικαστηρίου.

5. Σε περίπτωση έφεσης, η επίδοση προς τον εφεσίβλητο ιδιώτη γίνεται είτε προς τον ίδιο τον εφεσίβλητο είτε προς τον αντίκλητό του είτε προς τον δικηγόρο ο οποίος υπέγραψε το ένδικο βοήθημα ή παρέστη κατά τη συζήτηση της υπόθεσης ενώπιον του διοικητικού δικαστηρίου. Στην τελευταία περίπτωση ο δικηγόρος θεωρείται αντίκλητος του εφεσιβλήτου και για τις επιδόσεις μεταγενέστερων της οριστικής απόφασης εγγράφων, εκτός αν ο εφεσίβλητος γνωστοποίησε στη γραμματεία του δικαστηρίου, μετά την κατάθεση της έφεσης, τον διορισμό νέου πληρεξουσίου ή αντικλήτου. Ο δικηγόρος ή ο αντίκλητος υποχρεούνται να παραδώσουν αμελλητί τα έγγραφα στον εφεσίβλητο.

Άρθρο 60

Διάρκεια εξουσίας

1. Ως προς τη διάρκεια της εξουσίας του αντικλήτου, την παραίτησή του ή την ανάκληση του διορισμού του, εφαρμόζονται αναλόγως οι αντίστοιχες διατάξεις που αφορούν τους δικαστικούς πληρεξουσίους.

2. Σε κάθε περίπτωση που έπαυσε η εξουσία του αντικλήτου, ο διάδικος οφείλει να διορίσει άλλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε'

ΠΡΟΘΕΣΜΙΕΣ

Άρθρο 61

Έναρξη - Λήξη - Υπολογισμός

1. Οι προθεσμίες που ορίζονται από τον νόμο ή από τα δικαστήρια αρχίζουν την επόμενη ημέρα από εκείνη κατά την οποία συντελέστηκε το γεγονός που αποτέλεσε την αφετηρία τους και λήγουν στις επτά (7) το βράδυ της τελευταίας ημέρας, αν δε αυτή είναι αργία, την ίδια ώρα της αμέσως επόμενης εργάσιμης ημέρας. Κατ' εξαίρεση: **α) στην περίπτωση της διενέργειας διαδικαστικών πράξεων με ηλεκτρονικά μέσα οι προθεσμίες λήγουν στις έντεκα και πενήντα εννέα πρώτα**

λεπτά (23:59) το βράδυ της τελευταίας ημέρας και β) για τη συμπλήρωση της ενηλικίωσης προσώπου υπολογίζεται και η ημέρα της γέννησης.

2. Προθεσμία που προσδιορίζεται σε έτη λήγει όταν περάσει η αντίστοιχη ημερομηνία του τελευταίου έτους.
3. Προθεσμία που προσδιορίζεται σε μήνες λήγει όταν περάσει η ημέρα του τελευταίου μήνα, η οποία αντιστοιχεί αριθμητικά στην ημέρα έναρξης, αν δε δεν υπάρχει αντίστοιχη αριθμητικά ημέρα, ως τέτοια θεωρείται η τελευταία ημέρα του τελευταίου μήνα.
4. Προθεσμία που προσδιορίζεται σε εβδομάδες λήγει όταν περάσει η αντίστοιχη ομώνυμη ημέρα της τελευταίας εβδομάδας.
5. Προθεσμία μισού έτους ισχύει ως προθεσμία έξι (6) μηνών, ενώ προθεσμία μισού μήνα ισχύει ως προθεσμία δεκαπέντε (15) ημερών.
6. Αν η προθεσμία που έχει προσδιοριστεί αποτελείται από μήνες και ημέρες, υπολογίζονται πρώτα οι μήνες και κατόπιν προστίθενται οι ημέρες.
7. Για τον υπολογισμό των προθεσμιών, ως αρχή του μήνα νοείται η πρώτη, ως μέσον η δέκατη πέμπτη και ως τέλος η τελευταία ημέρα του.

Άρθρο 62

Διαδρομή - Παράταση - Διακοπή - Αναστολή - Εξέταση τήρησης

1. Οι προθεσμίες που αρχίζουν με την επίδοση εγγράφου τρέχουν και εναντίον εκείνου με παραγγελία του οποίου έγινε η επίδοση.
2. Σε περίπτωση παράτασης προθεσμίας που χορηγείται από τον νόμο ή από το δικαστήριο, η νέα προθεσμία αρχίζει αφότου περάσει η πρώτη.
3. Η διακοπή της δίκης συνεπάγεται και διακοπή των προθεσμιών που δεν έχουν εκπνεύσει, οι οποίες αρχίζουν εκ νέου από την επανάληψη της δίκης.
4. Κατά την **περίοδο των θερινών τμημάτων** αναστέλλονται **οι προθεσμίες για την άσκηση ένδικων βοηθημάτων και μέσων καθώς και** οι προθεσμίες που έχουν ταχθεί για τη διεξαγωγή αποδείξεων. Η αναστολή δεν ισχύει όταν πρόκειται για συντηρητική απόδειξη ή για υποθέσεις που εκδικάζονται από τα **θερινά τμήματα. Οι προθεσμίες για την άσκηση ένδικων βοηθημάτων ή μέσων σε φορολογικές ή τελωνειακές διαφορές αναστέλλονται για το διάστημα από 1 έως 31 Αυγούστου.**
5. Οι προθεσμίες της παρ. 1, εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά, έχουν ανατρεπτικό χαρακτήρα, η δε τήρησή τους εξετάζεται από το δικαστήριο και αυτεπαγγέλτως.
6. Η μη τήρηση προθεσμίας, που αφορά αποκλειστικά τις σχέσεις μεταξύ των διαδίκων, εξετάζεται από το δικαστήριο μόνο αν τούτο προβληθεί από τον διάδικο υπέρ του οποίου αυτή έχει ταχθεί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ'

ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΑΚΥΡΟΤΗΤΕΣ

Άρθρο 63

1. Το δικαστήριο απαγγέλλει την ακυρότητα των διαδικαστικών πράξεων οι οποίες διενεργήθηκαν, από το ίδιο ή από διάδικο, κατά παράβαση των διατάξεων που τις ρυθμίζουν.

2. Η κατά την προηγούμενη παράγραφο ακυρότητα απαγγέλλεται από το δικαστήριο:

α) αυτεπαγγέλτως, αν τούτο προβλέπεται ρητώς από τον νόμο, ή αν η διαδικαστική πράξη προέρχεται από αναρμόδιο όργανο, ή αν αυτή έγινε κατά παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας,

β) ύστερα από αίτηση του διαδίκου σε κάθε άλλη περίπτωση και εφόσον κριθεί ότι η παράβαση προκάλεσε σε αυτόν βλάβη, η οποία δεν είναι δυνατόν να αποκατασταθεί με άλλον τρόπο.

3. Η αίτηση του διαδίκου στην περ. β' της προηγούμενης παραγράφου, είναι απαράδεκτη:

α) αν δει υποβληθεί κατά την πρώτη, μετά την παράβαση, συζήτηση,

β) αν υποβληθεί από διάδικο που έχει προκαλέσει την παράβαση ή που έχει συντελέσει σε αυτήν ή που έχει παραιτηθεί ρητώς ή σιωπηρώς, μετά τη διενέργεια της διαδικαστικής πράξης, από την υποβολή αίτησης.

4. Μετά την απαγγελία της ακυρότητας, το δικαστήριο διατάζει να επαναληφθεί η πράξη, εκτός αν έχει ήδη επέλθει απώλεια του σχετικού δικαιώματος ή η επανάληψη αποκλείεται για άλλον λόγο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ'

ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΜΕ ΨΗΦΙΑΚΑ ΜΕΣΑ

Άρθρο 64

Το σύνολο των εργασιών των δικαστηρίων και το σύνολο των ενεργειών των διαδίκων μπορεί να λαμβάνει χώρα με ψηφιακά μέσα. Από την ημερομηνία που θα καθοριστεί σύμφωνα με το άρθρο 162 του ν. 4764/2020 πραγματοποιείται αποκλειστικά με ψηφιακά μέσα. Εφόσον έχουν δημιουργηθεί πρότυπα εγγράφων στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Διοικητικών

Δικαστηρίων, η χρήση τους από τους διαδίκους, τους δικαστικούς τους πληρεξουσίους, τους δικαστικούς υπαλλήλους και τους δικαστικούς λειτουργούς είναι υποχρεωτική.

ΕΒΔΟΜΟ ΤΜΗΜΑ

ΕΝΔΙΚΑ ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

ΠΡΟΣΦΥΓΗ

Άρθρο 65

Προσβαλλόμενες πράξεις και παραλείψεις

1. Με την επιφύλαξη όσων ορίζονται σε ειδικές διατάξεις του Κώδικα, οι εκτελεστές ατομικές διοικητικές πράξεις ή παραλείψεις, από τις οποίες δημιουργούνται κατά νόμο διοικητικές διαφορές ουσίας, υπόκεινται σε προσφυγή.

2. Παράλειψη υπάρχει όταν η διοικητική αρχή, αν και υποχρεούται κατά νόμο, δεν εκδίδει εκτελεστή ατομική διοικητική πράξη για να ρυθμίσει ορισμένη έννομη σχέση. Η παράλειψη συντελείται με την πάροδο άπρακτης της προθεσμίας που τυχόν τάσσει ο νόμος για την έκδοση, είτε αυτεπαγγέλτως είτε ύστερα από αίτηση του ενδιαφερομένου, της πράξης αυτής. Στην τελευταία αυτήν περίπτωση (σιωπηρή άρνηση), αν από τον νόμο δεν τάσσεται τέτοια προθεσμία, η παράλειψη συντελείται με την πάροδο άπρακτου τριμήνου από την υποβολή της σχετικής αίτησης στη Διοίκηση. Η κατά τα προηγούμενα εδάφια παράλειψη συντελείται, επίσης, με την έκδοση θετικής διοικητικής πράξης από την οποία συνεπάγεται εμμέσως η βούληση της Διοίκησης να μην προβεί στη ρύθμιση ορισμένης έννομης σχέσης.

3. Στις περιπτώσεις που από τον νόμο προβλέπεται, κατά της πράξης ή της παράλειψης, διοικητική προσφυγή, η οποία ασκείται, μέσα σε ορισμένη προθεσμία, ενώπιον του ίδιου ή ιεραρχικώς προϊσταμένου ή άλλου ειδικώς κατεστημένου, οργάνου, και συνεπάγεται τον έλεγχο της πράξης ή της παράλειψης κατά τον νόμο και την ουσία (ενδικοφανής προσφυγή), το ένδικο βοήθημα της προσφυγής ασκείται παραδεκτώς μόνο κατά της πράξης που εκδίδεται για την ενδικοφανή προσφυγή. Αν κατά της πράξης ή της παράλειψης προβλέπονται από τον νόμο περισσότερες από μία διαδοχικές ενδικοφανείς προσφυγές, το ένδικο βοήθημα της προσφυγής ασκείται παραδεκτώς μόνο κατά της πράξης που εκδίδεται για την τελευταία ενδικοφανή προσφυγή. Το κατά τις προηγούμενες περιόδους απαράδεκτο του ένδικου βοηθήματος της προσφυγής κατά πράξης ή παράλειψης

κατά της οποίας προβλέπεται από τον νόμο η άσκηση ενδικοφανούς προσφυγής, **αίρεται** αν η αρμόδια διοικητική αρχή παρέλειψε να ενημερώσει πλήρως, κατά οποιονδήποτε τρόπο, τον ενδιαφερόμενο, τόσο για την υποχρέωση, όσο και για τους όρους άσκησης της ενδικοφανούς προσφυγής.

4. Αν παρέλθει η προθεσμία που τάσσει τυχόν ειδικώς ο νόμος προς έκδοση απόφασης για την ενδικοφανή προσφυγή ή, σε περίπτωση που δεν τάσσεται τέτοια προθεσμία, αν παρέλθει άπρακτο τρίμηνο από την άσκησή της, το ένδικο βοήθημα της προσφυγής ασκείται κατά της, τεκμαιρόμενης από την πάροδο της προθεσμίας, απόρριψης της ενδικοφανούς προσφυγής.

5. Η προσφυγή ασκείται παραδεκτώς και πριν από τη συντέλεση της παράλειψης ή της τεκμαιρόμενης απόρριψης της ενδικοφανούς προσφυγής, εφόσον όμως η συντέλεση αυτή έχει επέλθει κατά την πρώτη συζήτηση του ένδικου βοηθήματος της προσφυγής.

6. Ρητή πράξη η οποία εκδόθηκε μετά τη συντέλεση της παράλειψης ή της τεκμαιρόμενης απόρριψης ενδικοφανούς προσφυγής, και ως την πρώτη συζήτηση του ένδικου βοηθήματος της προσφυγής, λογίζεται ως συμπροσβαλλόμενη. Μπορεί όμως και να προσβληθεί αυτοτελώς.

7. Με το ένδικο βοήθημα της προσφυγής λογίζονται ως συμπροσβαλλόμενες και όλες οι μεταγενέστερες και συναφείς προς την προσβαλλόμενη, πράξεις ή παραλείψεις, εφόσον έχουν εκδοθεί ή συντελεστεί, αντιστοίχως, ως την πρώτη συζήτηση. Στην περίπτωση αυτή, η αναβολή της συζήτησης για την υποβολή πρόσθετων λόγων, εφόσον ζητηθεί, είναι υποχρεωτική. Οι πράξεις ή οι παραλείψεις αυτές μπορούν πάντως να προσβληθούν και αυτοτελώς.

8. Η διοικητική αρχή οφείλει, σε κάθε περίπτωση, να χορηγεί ατελώς στον ενδιαφερόμενο βεβαίωση για την ημερομηνία υποβολής της κατά την παρ. 2 αίτησης ή για την ημερομηνία άσκησης της κατά την παρ. 4 ενδικοφανούς προσφυγής.

Άρθρο 66

Ενεργητική νομιμοποίηση

1. Προσφυγή μπορεί να ασκήσει εκείνος:

- α) ο οποίος έχει άμεσο, προσωπικό και ενεστώς έννομο συμφέρον, ή
- β) στον οποίο αναγνωρίζεται τέτοιο δικαίωμα από ειδική διάταξη νόμου.

2. Προσφυγή μπορεί επίσης να ασκήσει ο Υπουργός Οικονομικών, καθώς και τα όργανα, στα οποία έχει μεταβιβαστεί η αρμοδιότητα αυτή με απόφασή του, υπέρ του Δημοσίου κατά των πράξεων των φορολογικών οργάνων του τελευταίου, οι οποίες εκδίδονται κατ' εφαρμογή της φορολογικής εν γένει νομοθεσίας.

Άρθρο 67

Παθητική νομιμοποίηση

1. Στη δίκη που δημιουργείται ύστερα από άσκηση προσφυγής, παθητικώς νομιμοποιείται το Δημόσιο ή το νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, στο οποίο ανήκει το όργανο που εξέδωσε την πράξη ή που παρά τον νόμο παρέλειψε την έκδοσή της.
2. Αν η κατά την προηγούμενη παράγραφο πράξη ή παράλειψη έχει ενσωματωθεί σε μεταγενέστερη πράξη ή παράλειψη του Δημοσίου, **οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης** ή άλλου νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, στη δίκη που δημιουργείται ύστερα από άσκηση προσφυγής κατά της τελευταίας αυτής πράξης ή παράλειψης νομιμοποιείται παθητικώς και το νομικό πρόσωπο, όργανο του οποίου εξέδωσε ή παρέλειψε να εκδώσει την πράξη που ενσωματώθηκε.

Άρθρο 68

Προθεσμία

1. Η προσφυγή ασκείται μέσα σε προθεσμία εξήντα (60) ημερών, η οποία αρχίζει:
 - A. Σε περίπτωση ρητής πράξης:
 - α) Για εκείνους τους οποίους αφορά:
 - i. από την κατά νόμο επίδοσή της σε αυτούς, ή
 - ii. σε κάθε άλλη περίπτωση, από τότε που αυτοί έλαβαν αποδεδειγμένως πλήρη γνώση του περιεχομένου της.
 - β) Για τους τρίτους:
 - i. από τη δημοσίευσή της, αν δεν προβλέπεται από τον νόμο άλλος ειδικότερος τρόπος γνωστοποίησής της, ή
 - ii. σε κάθε άλλη περίπτωση, από τότε που αυτοί έλαβαν αποδεδειγμένως πλήρη γνώση του περιεχομένου της.
 - B. Σε περίπτωση παράλειψης, από τη συντέλεσή της.
2. α. Εξαιρετικώς στις φορολογικές και τελωνειακές διαφορές εν γένει η προσφυγή ασκείται εντός τριάντα (30) ημερών και η προθεσμία για την άσκησή της αρχίζει όπως ορίζεται στην προηγούμενη παράγραφο.
- β. Ειδικώς στις περιπτώσεις της **παρ. 2 του άρθρου 66** η προθεσμία είναι ενενήντα (90) ημέρες από την έκδοση ή την κατά νόμο δημοσίευση της πράξης ή τη συντέλεση της παράλειψης.

3. Η προσφυγή μπορεί να ασκηθεί και πριν από την επίδοση της πράξης.
4. Αν, κατά τη διάρκεια της προθεσμίας, αποβιώσει ο νομιμοποιούμενος χωρίς να έχει ασκήσει προσφυγή, αυτή είναι δυνατόν να ασκηθεί, από τους κάθε είδους γενικούς ή ειδικούς διαδόχους του, εφόσον έχουν έννομο συμφέρον, μέσα σε νέα ισόχρονη προθεσμία, η οποία και αρχίζει από τότε που αυτοί έλαβαν αποδεδειγμένως πλήρη γνώση της πράξης ή από τότε που τυχόν αυτή τους κοινοποιήθηκε ή από τότε που αποδεδειγμένως αντιλήφθηκαν τη συντέλεση της παράλειψης. Αν εκκρεμεί η αποδοχή της κληρονομίας, η προθεσμία δεν αρχίζει πριν από την αποδοχή.
5. Οι διατάξεις της πρώτης περιόδου της προηγούμενης παραγράφου εφαρμόζονται αναλόγως και στη περίπτωση που έπαυσε να υπάρχει το νομικό πρόσωπο.
6. Αν ο νομιμοποιούμενος προς άσκηση προσφυγή διαμένει στην αλλοδαπή, οι αντίστοιχες προθεσμίες ορίζονται σε ενενήντα (90) ημέρες.
- 7. Αν ένδικο βοήθημα απορριφθεί τελεσιδίκως για έλλειψη δικαιοδοσίας του πολιτικού ή ποινικού δικαστηρίου στο οποίο ασκήθηκε, εφόσον το αντίστοιχο ένδικο βοήθημα είναι η προσφυγή του παρόντος Κώδικα, αυτή ασκείται ενώπιον του αρμόδιου διοικητικού δικαστηρίου, εντός ανατρεπτικής προθεσμίας δύο (2) μηνών από την επίδοση της τελεσιδικής απορριπτικής απόφασης στον ενδιαφερόμενο ή αφότου καταστεί τελεσιδική η επιδοθείσα πρωτόδικη απόφαση. Προς τούτο, λογίζεται, ως προς όλες τις έννομες συνέπειες, ότι ασκήθηκε κατά τον χρόνο της άσκησης εκείνου του ενδίκου βοηθήματος που απορρίφθηκε για έλλειψη δικαιοδοσίας.**

Άρθρο 69

Διακοπή της προθεσμίας

1. Η προθεσμία για την άσκηση προσφυγής διακόπτεται, για μια μόνο φορά, με την άσκηση κάθε διοικητικής προσφυγής, πλην εκείνης που προβλέπεται από τη διάταξη της **παρ. 3 του άρθρου 65**. Το κατά την προηγούμενη περίοδο αποτέλεσμα επέρχεται ακόμη και αν η διοικητική προσφυγή έχει απευθυνθεί σε αναρμόδιο διοικητικό όργανο. Η διάταξη της παραγράφου αυτής δεν έχει εφαρμογή κατά την εκδίκαση των φορολογικών εν γένει διαφορών.
2. Η προθεσμία, η οποία διακόπτεται κατά την προηγούμενη παράγραφο, κινείται εξ αρχής από την πάροδο άπρακτης της προθεσμίας που τυχόν τάσσει ο νόμος για απάντηση, αλλιώς από την πάροδο άπρακτων τριάντα (30) ημερών από την υποβολή της σχετικής αίτησης ή από την τυχόν επίδοση, πριν περάσουν οι προηγούμενες προθεσμίες, της απάντησης για την απλή ή την ειδική διοικητική προσφυγή.

Άρθρο 70

Περιεχόμενο του δικογράφου

1. Το δικόγραφο της προσφυγής, εκτός από τα στοιχεία που προβλέπουν οι διατάξεις του άρθρου 45, πρέπει ακόμη:

α) να μνημονεύει με ακρίβεια:

- i. την προσβαλλόμενη πράξη ή παράλειψη,
- ii. την αρχή που εξέδωσε την πράξη αυτήν ή που παρέλειψε την έκδοσή της,
- iii. τους λόγους οι οποίοι θεμελιώνουν το αίτημα και

β) να περιέχει σαφώς καθορισμένο αίτημα.

2. Αίτημα της προσφυγής μπορεί να είναι:

- α) η ολική ή μερική ακύρωση της προσβαλλόμενης πράξης ή παράλειψης, ή
- β) η τροποποίηση της προσβαλλόμενης πράξης.

3. Αν η προσβαλλόμενη πράξη ή παράλειψη αφορά τρίτους, στο δικόγραφο πρέπει να μνημονεύονται σαφώς οι διευθύνσεις της κατοικίας και του χώρου εργασίας ή της έδρας των τρίτων.

4. Η αόριστη μνεία στο δικόγραφο ότι προσβάλλεται και κάθε συναφής πράξη ή παράλειψη δεν υποχρεώνει το δικαστήριο, εφόσον δεν συντρέχει η περίπτωση της παρ. 7 του άρθρου 65, να ερευνήσει και ως προς τούτο την υπόθεση.

Άρθρο 71

Ανασταλτικό αποτέλεσμα

1. Η προθεσμία για την άσκηση της προσφυγής και η άσκησή της δεν αναστέλλουν την εκτέλεση της προσβαλλόμενης πράξης.

2. Κατ' εξαίρεση, αν με την πράξη καταλογίζονται χρηματικά ποσά που αναφέρονται σε φορολογικές εν γένει απαιτήσεις του Δημοσίου, **οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης** ή άλλου νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, ή αυτοτελείς χρηματικές κυρώσεις για παράβαση της φορολογικής νομοθεσίας, η προθεσμία για την άσκηση της προσφυγής, καθώς και η άσκησή της αναστέλλουν την εκτέλεση της πράξης. Ειδικές διατάξεις, οι οποίες αποκλείουν την αναστολή ή θεσπίζουν την κατά ορισμένο μόνο ποσοστό αναστολή των πράξεων τούτων, διατηρούνται σε ισχύ.

3. Κατά τα λοιπά, σε κάθε περίπτωση, έχουν εφαρμογή οι διατάξεις των **άρθρων 213 έως και 218**.

Άρθρο 72

Απαράδεκτο άσκησης δεύτερης

- 1. Είναι απαράδεκτη η άσκηση δεύτερης προσφυγής από τον ίδιο προσφεύγοντα κατά της αυτής πράξης ή παράλειψης.**
- 2. Προσφυγή, από το δικόγραφο της οποίας παραιτήθηκε ο προσφεύγων, θεωρείται ότι δεν ασκήθηκε.**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β

ΑΓΩΓΗ

Άρθρο 73

Ενεργητική νομιμοποίηση

1. Αγωγή μπορεί να ασκήσει εκείνος ο οποίος έχει, κατά του Δημοσίου, **οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης** ή άλλου νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, χρηματική αξίωση από έννομη σχέση δημοσίου δικαίου.
2. Σε άσκηση της κατά την προηγούμενη παράγραφο αγωγής νομιμοποιούνται και οι κάθε είδους καθολικοί ή ειδικοί διάδοχοι.
3. Αγωγή μπορούν να ασκήσουν και οι δανειστές των, κατά τις προηγούμενες παραγράφους, δικαιούχων, εφόσον οι τελευταίοι δεν την ασκούν, εκτός αν πρόκειται για προσωποπαγείς αξιώσεις (πλαγιαστική αγωγή).
4. Η κατά τις προηγούμενες παραγράφους αγωγή είναι απαράδεκτη αν πρόκειται για αξίωση φορολογικού εν γένει περιεχομένου.

Άρθρο 74

Παθητική νομιμοποίηση

Η αγωγή ασκείται κατά του Δημοσίου, ή του νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, που είναι υπόχρεο προς ικανοποίηση της κατά την παρ. 1 του προηγούμενου άρθρου αξίωσης.

Άρθρο 75

Περιεχόμενο δικογράφου

1. Το δικόγραφο της αγωγής, εκτός από τα στοιχεία που προβλέπει το άρθρο 45, πρέπει να περιέχει και:

- α) καθορισμό της έννομης σχέσης από την οποία απορρέει η αξίωση,
- β) σαφή έκθεση των πραγματικών περιστατικών, καθώς και τους λόγους που θεμελιώνουν κατά νόμο την αξίωση και
- γ) σαφώς καθορισμένο αίτημα.

2. Αίτημα της αγωγής μπορεί να είναι:

- α) η καταψήφιση της αξιούμενης παροχής, ή
- β) η αναγνώριση της αντίστοιχης αξίωσης.

Άρθρο 76

Άσκηση υπό αίρεση - Επικουρικές βάσεις

- 1. Άσκηση αγωγής υπό αίρεση δεν επιτρέπεται.
- 2. Η αγωγή μπορεί να έχει, εκτός από την κύρια, και μία ή περισσότερες επικουρικές πραγματικές ή νομικές βάσεις.

Άρθρο 77

Συνέπειες κατάθεσης και επίδοσης

- 1. Η εκκρεμοδικία αρχίζει με την κατάθεση της αγωγής και λήγει με τη δημοσίευση της οριστικής απόφασης ή την κατάργηση της δίκης.
- 2. Τα κατά το ουσιαστικό δίκαιο έννομα αποτελέσματα της άσκησης της αγωγής επέρχονται, ως προς τον εναγόμενο, από την επίδοσή της σε αυτόν από τον ενάγοντα. Η παραγραφή, η οποία σύμφωνα με το προηγούμενο εδάφιο διακόπηκε, αρχίζει πάλι μόνο από την τελεσιδικία της απόφασης ή την κατάργηση της δίκης.
- 3. Μεταβολή του αιτήματος της αγωγής είναι απαράδεκτη. Κατ' εξαίρεση, ο ενάγων μπορεί, ως το τέλος της πρώτης συζήτησης, να περιορίσει το αίτημα της αγωγής ή να το μετατρέψει από καταψηφιστικό σε αναγνωριστικό ή από αναγνωριστικό σε καταψηφιστικό.

Άρθρο 78

Απαράδεκτο άσκησης δεύτερης

- 1. Είναι απαράδεκτη η άσκηση δεύτερης αγωγής, με το αυτό αντικείμενο, από τον ίδιο ενάγοντα.

2. Αγωγή, από το δικόγραφο της οποίας παραιτήθηκε ο ενάγων, θεωρείται ότι δεν ασκήθηκε.

3. Η διάταξη της παρ. 7 του άρθρου 68 εφαρμόζεται αναλόγως. Το δικαστικό ένσημο, που τυχόν έχει καταβληθεί για το ένδικο βοήθημα που απορρίφθηκε, συνυπολογίζεται και για το ένδικο βοήθημα της αγωγής που ασκείται ενώπιον του αρμόδιου διοικητικού δικαστηρίου.

Άρθρο 79

Παρεμπίπτουσα

1. Με παρεμπίπτουσα αγωγή είναι δυνατόν να ζητηθούν:

- α) τα παρεπόμενα του κύριου αντικειμένου της δίκης, ή
- β) συμπληρωματική της αρχικής παροχή, αν μετά την άσκηση της αγωγής, διευρύνθηκε κατά οποιονδήποτε τρόπο η αρχική αξίωση του ενάγοντος.

2. Ως προς την άσκηση της παρεμπίπτουσας αγωγής εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις της **παρ. 2 του άρθρου 117**.

Άρθρο 80

Σχέση προς άλλα ένδικα βοηθήματα

Με την επιφύλαξη όσων ορίζονται στην **παρ. 4 του άρθρου 73** ή σε τυχόν άλλες ειδικές διατάξεις, αγωγή για αξίωση που θεμελιώνεται στο παράνομο εκτελεστής διοικητικής πράξης ή παράλειψης δεν είναι απαράδεκτη αν, κατά της πράξης ή της παράλειψης αυτής, δεν ασκήθηκε το από τις κείμενες διατάξεις προβλεπόμενο ένδικο βοήθημα. Στην περίπτωση αυτήν, κατά την εκδίκαση της αγωγής έχουν εφαρμογή τα οριζόμενα στην **παρ. 2 του άρθρου 82**.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΕΞΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

Άρθρο 81

Σε περίπτωση προσφυγής

1. Το δικαστήριο ελέγχει την προσβαλλόμενη πράξη ή παράλειψη κατά τον νόμο και την ουσία, μέσα στα όρια της προσφυγής, τα οποία προσδιορίζονται από τους λόγους και το αίτημά της. Κατ' εξαίρεση, ο κατά τον νόμο έλεγχος της

προσβαλλόμενης πράξης ή παράλειψης, κατά περίπτωση, χωρεί και αυτεπαγγέλτως, εκτεινόμενος στο σύνολό της, προκειμένου να διακριβωθεί:

- α) αν συντρέχουν οι λόγοι της περ. α` της παρ. 3 ή
- β) αν η πράξη είναι πλημμελής κατά τη νόμιμη βάση της, ή
- γ) αν υπάρχει παράβαση δεδικασμένου.

Ειδικώς επί προσφυγής κατά πράξης ή παράλειψης φορολογικής ή τελωνειακής αρχής, ο κατά τον νόμο έλεγχος της προσβαλλόμενης πράξης ή παράλειψης, χωρεί αυτεπαγγέλτως προκειμένου να διακριβωθεί αν συντρέχει παράβαση δεδικασμένου ή αναρμοδιότητα, καθώς και το υποστατό του εφαρμοστέου κανόνα.

2. Αν η προσφυγή στρέφεται κατά ρητής πράξης, το δικαστήριο, κατά την επίλυση της διαφοράς, είτε δέχεται την προσφυγή εν όλω ή εν μέρει και ακυρώνει ολικώς ή μερικώς την πράξη ή την τροποποιεί, είτε απορρίπτει την προσφυγή.

3. Το δικαστήριο ακυρώνει την πράξη και αναπέμπει την υπόθεση στη Διοίκηση για να ενεργήσει τα νόμιμα :

- α) αν η πράξη έχει εκδοθεί από αναρμόδιο όργανο ή από συλλογικό όργανο που δεν έχει νόμιμη συγκρότηση ή σύνθεση, ή
- β) αν συντρέχει παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας, που έχει ταχθεί για την έκδοση της πράξης, **εφόσον ο προσφεύγων επικαλείται και αποδεικνύει ότι η διαδικαστική πλημμέλεια ενδέχεται να επηρέασε ουσιωδώς την έκδοση της πράξης ή το περιεχόμενο αυτής, ή**
- γ) αν η Διοίκηση δεν έχει ασκήσει **καθόλου** τη διακριτική της εξουσία, οπότε και το δικαστήριο προσδιορίζει το πλαίσιο άσκησης αυτής, **εφόσον τούτο παρίσταται εφικτό, ή**

δ) εφόσον το διοικητικό όργανο δεν εξέτασε το σύνολο των σωρευτικώς απαιτούμενων από τη σχετική νομοθεσία προϋποθέσεων για την οριστική ικανοποίηση του αιτήματος του διοικουμένου, μετά την υποβολή εκ μέρους του των απαιτούμενων δικαιολογητικών, οπότε το δικαστήριο μπορεί, κατά τα οριζόμενα στην παρ. 6, να ζητεί από την αρμόδια υπηρεσία να προβεί, τηρώντας την οικεία διοικητική διαδικασία, στην εξέταση συνολικά των προβλεπόμενων προϋποθέσεων.

4. Αν η προσφυγή στρέφεται κατά παράλειψης οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας, το δικαστήριο, κατά την επίλυση της διαφοράς, **αποφαίνεται για την ύπαρξη και την έκταση του δικαιώματος ή της υποχρέωσης, εφόσον παρίσταται εφικτός ο σχηματισμός δικανικής πεποίθησης περί τούτου και, είτε ακυρώνει εν όλω ή εν μέρει την παράλειψη και αναπέμπει την υπόθεση στη Διοίκηση για να προβεί στην οφειλόμενη ενέργεια, είτε απορρίπτει την προσφυγή.**

5. Αν το δικαστήριο άγεται σε ακύρωση της διοικητικής πράξης, μπορεί να προβαίνει, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, σε αναλογική εφαρμογή του άρθρου 22 του ν. 4274/2014 (Α' 147).

6. Με την απόφαση που ακυρώνει την προσβαλλόμενη πράξη ή παράλειψη, το δικαστήριο μπορεί, χωρίς να δεσμεύεται από τις προτάσεις των διαδίκων, να διατάσσει και κάθε κατάλληλο, κατά περίπτωση, μέτρο για την εκτέλεσή της, τάσσοντας παράλληλα προθεσμία εντός της οποίας η Διοίκηση οφείλει να συμμορφωθεί προς αυτό. Με την απόφαση μπορεί να προσδιορίζεται και χρηματική κύρωση, η οποία θα πρέπει να καταβληθεί στον προσφεύγοντα, σε περίπτωση μη συμμόρφωσης προς το οριζόμενο μέτρο εντός της ταχθείσας προθεσμίας. Το ποσό της κύρωσης μπορεί να προσδιορίζεται κατ' αποκοπή ή ανάλογα με τον χρόνο καθυστέρησης της Διοίκησης να συμμορφωθεί. Κριτήρια για τον καθορισμό του ποσού αυτού είναι η φύση και η σημασία της διαφοράς για την οποία εκδίδεται η απόφαση, οι συνέπειες της μη συμμόρφωσης για το πρόσωπο του θιγομένου και ο αποτρεπτικός χαρακτήρας της κύρωσης. Η μη έγκαιρη συμμόρφωση της Διοίκησης προς το διατασσόμενο μέτρο βεβαιώνεται, εφόσον κριθεί αδικαιολόγητη, κατά τα εκάστοτε οριζόμενα για τη διαδικασία που ρυθμίζει τη συμμόρφωση της Διοίκησης στις δικαστικές αποφάσεις, από το αρμόδιο τριμελές συμβούλιο με απόφασή του, η οποία προβαίνει, χωρίς τη μεσολάβηση περαιτέρω πρόσκλησης προς την υπόχρεη αρχή να συμμορφωθεί, σε τελική εκκαθάριση της κύρωσης. Η διάταξη της απόφασης με την οποία υποδεικνύεται το κατάλληλο μέτρο για την εκτέλεσή της δεν προσβάλλεται αυτοτελώς με ένδικο μέσο.

7. Σε κάθε περίπτωση αναπομπής της υπόθεσης στη Διοίκηση σύμφωνα με τις παρ. 3 και 4, το δικαστήριο μπορεί με την οριστική απόφασή του να διατάζει τη λήψη μέτρων από τη διοικητική αρχή για την προσωρινή ρύθμιση της κατάστασης μέχρι την έκδοση της οφειλόμενης νέας διοικητικής πράξης. Η σχετική διάταξη που διαλαμβάνεται στην απόφαση μπορεί να τροποποιηθεί ή να ανακληθεί, κατ' ανάλογη εφαρμογή της παρ. 5 του άρθρου 218.

8. Το δικαστήριο δεν μπορεί, με την απόφασή του, να καταστήσει χειρότερη τη θέση του προσφεύγοντος, εκτός αν συντρέχει κάποια από τις περιπτώσεις της δεύτερης περιόδου της παρ. 1. Η χειροτέρευση της θέσης του προσφεύγοντος διαπιστώνεται από τη συνολική έκβαση της δίκης.

Άρθρο 82

Σε περίπτωση αγωγής

1. Το δικαστήριο, κατά την επίλυση της διαφοράς, είτε δέχεται την αγωγή εν όλω ή εν μέρει και, ανάλογα με το αίτημά της, επιδικάζει την παροχή ή απλώς αναγνωρίζει τη σχετική αξίωση, είτε απορρίπτει την αγωγή.

2. Με την επιφύλαξη των οριζόμενων στην **παρ. 4 του άρθρου 73** ή σε τυχόν άλλες ειδικές διατάξεις, αν η αξίωση θεμελιώνεται στο παράνομο εκτελεστής διοικητικής πράξης ή παράλειψης, το δικαστήριο, εφόσον δεν υπάρχει δεδικασμένο, κρίνει παρεμπιπτόντως τη νομιμότητα της πράξης ή της παράλειψης αυτής.

3. Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο μπορεί, ύστερα από αίτηση διαδίκου που υποβάλλεται με το αρχικό δικόγραφο ή με δικόγραφο προσθέτων λόγων, να κηρύξει την απόφασή του εν όλω ή εν μέρει προσωρινώς εκτελεστή, αν υπάρχει αδυναμία ή ιδιαίτερη δυσχέρεια του αιτούντος προς αντιμετώπιση των άμεσων αναγκών διαβίωσης του ιδίου και της οικογένειάς του ή αν συντρέχουν εξαιρετικοί λόγοι που συνηγορούν προς τούτο. Στις προσωρινώς εκτελεστές αποφάσεις, η προθεσμία, καθώς και η άσκηση της έφεσης δεν αναστέλλουν την εκτέλεση, εκτός αν αυτή πρόκειται να γίνει κατά τρίτου. Το δευτεροβάθμιο δικαστήριο μπορεί να κηρύξει για πρώτη φορά την απόφαση, κατά της οποίας ασκήθηκε έφεση, προσωρινώς εκτελεστή εν όλω ή εν μέρει, ή να διατάξει την άρση της προσωρινής εκτέλεσης της απόφασης, με ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων **226 - 229**.

ΟΓΔΟΟ ΤΜΗΜΑ

ΕΝΔΙΚΑ ΜΕΣΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 83

Ένδικα μέσα

1. Ένδικα μέσα, τα οποία ασκούνται ενώπιον των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων, είναι η ανακοπή ερημοδικίας, η έφεση, η αίτηση αναθεώρησης, η τριτανακοπή και η αίτηση διόρθωσης ή ερμηνείας.

2. Ως προς την αίτηση αναίρεσης έχουν εφαρμογή οι εκάστοτε ισχύουσες, σχετικές με αυτήν, διατάξεις της νομοθεσίας που αφορά το Συμβούλιο της Επικρατείας.

Άρθρο 84

Αρμοδιότητα εκδίκασης

1. Τα ένδικα μέσα της ανακοπής ερημοδικίας, της αίτησης αναθεώρησης, της τριτανακοπής, και της αίτησης διόρθωσης ή ερμηνείας εκδικάζονται από το δικαστήριο που εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση.
2. Το ένδικο μέσο της έφεσης εκδικάζεται από το αρμόδιο δευτεροβάθμιο δικαστήριο.

Άρθρο 85

Προσβαλλόμενες αποφάσεις

1. Σε ένδικα μέσα υπόκεινται μόνο οι οριστικές αποφάσεις. Με την προσβολή τους θεωρείται ότι συμπεροβάλλονται και όλες οι μη οριστικές. Κατ' εξαίρεση, σε ανακοπή ερημοδικίας και σε αίτηση διόρθωσης ή ερμηνείας υπόκεινται και οι μη οριστικές αποφάσεις.
2. Το παραδεκτό των ένδικων μέσων κρίνεται σύμφωνα με τον νόμο ο οποίος ίσχυε κατά τον χρόνο που δημοσιεύτηκε η προσβαλλόμενη απόφαση.

Άρθρο 86

Νομιμοποίηση διαδίκων

1. Η ενεργητική νομιμοποίηση καθορίζεται από τις διατάξεις που ρυθμίζουν το κάθε ένδικο μέσο. Παθητικώς νομιμοποιούνται όσοι διατέλεσαν αντίδικο εκείνου που ασκεί το ένδικο μέσο στη δίκη κατά την οποία εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση.
2. Νομιμοποιούνται επίσης ενεργητικώς ή παθητικώς οι καθολικοί ή οιονεί καθολικοί διάδοχοι και όσοι έγιναν ειδικοί διάδοχοι μετά την άσκηση του ένδικου βοηθήματος για το οποίο εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση.

Άρθρο 87

Επανάσκηση

1. Με την επιφύλαξη όσων ορίζονται στην **παρ. 2 του άρθρου 104**, δεν επιτρέπεται να ασκηθεί, από το αυτό πρόσωπο, για δεύτερη φορά το ίδιο ένδικο μέσο κατά της αυτής απόφασης, ως προς το ίδιο ή άλλο κεφάλαιο.
2. Ένδικο μέσο από το οποίο παραιτήθηκε εκείνος που το άσκησε θεωρείται ότι δεν ασκήθηκε.

Άρθρο 88

Προθεσμίες

1. Οι προθεσμίες, μέσα στις οποίες ασκούνται τα ένδικα μέσα σύμφωνα με τις ειδικές γι' αυτά διατάξεις, παρεκτείνονται κατά εξήντα (60) ημέρες στις περιπτώσεις που οι νομιμοποιούμενοι να τα ασκήσουν διαμένουν στην αλλοδαπή.
2. Τα ένδικα μέσα ασκούνται παραδεκτώς και πριν από την επίδοση της προσβαλλόμενης απόφασης.
3. Αν ο νομιμοποιούμενος να ασκήσει το ένδικο μέσο αποβιώσει κατά τη διάρκεια της προθεσμίας χωρίς να το ασκήσει, αυτό είναι δυνατόν να ασκηθεί από τα πρόσωπα της **παρ. 2 του άρθρου 86**, μέσα σε νέα ισόχρονη προθεσμία, η οποία και αρχίζει από τότε που αυτά έλαβαν αποδεδειγμένως γνώση της απόφασης ή από τότε που τυχόν αυτή τους κοινοποιήθηκε. Αν η νομιμοποίηση των τελευταίων συνδέεται με την άσκηση κληρονομικού δικαιώματος, η νέα αυτή προθεσμία αρχίζει από την αποδοχή της κληρονομιάς.
4. Οι διατάξεις της πρώτης περιόδου της προηγούμενης παραγράφου εφαρμόζονται αναλόγως και στην περίπτωση που έπαυσε να υπάρχει το νομικό πρόσωπο.

Άρθρο 89

Δικόγραφα

Τα δικόγραφα των ένδικων μέσων, εκτός από τα στοιχεία που προβλέπουν οι διατάξεις του άρθρου 45, πρέπει να περιέχουν και:

- α) μνεία της προσβαλλόμενης απόφασης,
- β) τους ειδικούς για κάθε ένδικο μέσο λόγους και
- γ) σαφώς καθορισμένο αίτημα.

Άρθρο 90

Αναστολή εκτέλεσης

Εφόσον στον Κώδικα δεν ορίζεται ειδικώς διαφορετικά, οι προθεσμίες των ένδικων μέσων, καθώς και η άσκησή τους, δεν έχουν ανασταλτικό αποτέλεσμα. Είναι όμως δυνατόν να χορηγηθεί, κατά περίπτωση, αναστολή εκτέλεσης της πράξης ή της απόφασης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις διατάξεις **των άρθρων 213 έως και 223**. Οι προθεσμίες άσκησης ενδίκων μέσων, περιλαμβανομένης και της αναιρέσεως,

κατά αποφάσεων που διατάσσουν την επιστροφή **χρηματικού ποσού**, καθώς και η άσκησή τους έχουν ανασταλτικό αποτέλεσμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

ΑΝΑΚΟΠΗ ΕΡΗΜΟΔΙΚΙΑΣ

Άρθρο 91

Δικαίωμα άσκησης

Ο διάδικος, που δεν παραστάθηκε κατά τη συζήτηση ένδικου βοηθήματος ή μέσου επειδή δεν κλητεύθηκε ή δεν κλητεύθηκε νόμιμα, ή επειδή, αν και κλητεύθηκε νόμιμα, δεν μπόρεσε, λόγω ανώτερης βίας, να παρασταθεί, έχει δικαίωμα να ασκήσει, για τους λόγους αυτούς, κατά της σχετικής απόφασης, ανακοπή.

Άρθρο 92

Προθεσμία

1. Η προθεσμία για την άσκηση της ανακοπής είναι εξήντα (60) ημερών και αρχίζει από την επίδοση της προσβαλλόμενης απόφασης ή την πλήρη γνώση της.
2. Σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να ασκηθεί ανακοπή αν έχουν περάσει τρία (3) χρόνια από τη δημοσίευση της απόφασης.

Άρθρο 93

Απόφαση

Αν ο λόγος της ανακοπής κριθεί βάσιμος, το δικαστήριο εξαφανίζει την απόφαση και προχωρεί στην εκδίκαση της διαφοράς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΕΦΕΣΗ

Άρθρο 94

Προσβαλλόμενες αποφάσεις

1. Σε έφεση υπόκεινται οι αποφάσεις που εκδίδονται σε πρώτο βαθμό.

2. Δεν υπόκεινται σε έφεση αποφάσεις που αφορούν σε χρηματικές διαφορές, αν το αντικείμενό τους δεν υπερβαίνει το ποσό των **δέκα** χιλιάδων (**10.000**) ευρώ. Προκειμένου για απαιτήσεις αμέσως ή εμμέσως ασφαλισμένων κατά των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης, καθώς και για απαιτήσεις για κάθε είδους αποδοχές του προσωπικού γενικώς του Δημοσίου, των οργανισμών τοπικής **αυτοδιοίκησης** και των λοιπών νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, το ανωτέρω όριο ορίζεται στο ποσό των **πέντε** χιλιάδων (**5.000**) ευρώ. Το αντικείμενο της διαφοράς προσδιορίζεται από το αμφισβητούμενο με την έφεση ποσό. Αν αντικείμενο της διαφοράς είναι περισσότερα αυτοτελή και διακεκριμένα μεταξύ τους ποσά, το εκκλητό κρίνεται χωριστά ως προς καθένα από τα ποσά αυτά. Σε περίπτωση αντικειμενικής σώρευσης ένδικων βοηθημάτων, συνάφειας προσβαλλόμενων πράξεων ή παραλείψεων ή ομοδικίας, το αντικείμενο της διαφοράς κρίνεται χωριστά ως προς κάθε ένδικο βοήθημα, συναφή πράξη ή παράλειψη ή ομόδικο, εκτός αν, στην τελευταία περίπτωση, υπάρχει ενοχή σε ολόκληρο.

3. Ειδικώς, στις χρηματικού περιεχομένου φορολογικές εν γένει διαφορές, όταν από τον νόμο προβλέπεται η από μέρους του φορολογουμένου υποβολή δήλωσης πριν από την έκδοση της σχετικής πράξης, ως αντικείμενο της διαφοράς θεωρείται, για μεν τη Διοίκηση η διαφορά του κύριου φόρου που προκύπτει ανάμεσα σε εκείνον που ορίστηκε με την πράξη και σε αυτόν που καθορίστηκε με την απόφαση του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου, για δε τον φορολογούμενο η διαφορά του κύριου φόρου που προκύπτει ανάμεσα σε εκείνον που αντιστοιχεί στη δήλωση και σε αυτόν που καθορίστηκε με την απόφαση.

4. Επιτρέπεται πάντοτε να ασκηθεί έφεση:

α) για έλλειψη δικαιοδοσίας ή αρμοδιότητας του δικαστηρίου που εξέδωσε την απόφαση, ή

β) για μη νόμιμη συγκρότηση ή σύνθεσή του, ή

γ) αν η διαφορά έχει ως αντικείμενο περιοδική παροχή, ή

δ) αν πρόκειται για φορολογική διαφορά με αντικείμενο την αναγνώριση ζημίας, η οποία δεν καλύπτεται με συμψηφισμό του συνολικού εισοδήματος που προσδιορίστηκε με την πρωτόδικη απόφαση, αλλά είναι εκπεστέα, σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις, από το φορολογητέο εισόδημα επόμενων **φορολογικών** ετών, εφόσον το ποσό της εκπεστέας κατά τον τρόπο αυτόν ζημίας υπερβαίνει το ποσό των **είκοσι** χιλιάδων ευρώ, ή

ε) αν πρόκειται για την επιβολή προστίμων για παράβαση διατάξεων της νομοθεσίας που αφορά την τήρηση λογιστικών αρχείων - βιβλίων και στοιχείων, εφόσον προβάλλεται από τον διάδικο και προκύπτει, κατά τρόπο συγκεκριμένο, ότι η επίλυση της διαφοράς έχει για αυτόν ευρύτερες οικονομικές επιπτώσεις, ή

στ) αν η προσβαλλόμενη απόφαση έρχεται σε αντίθεση με απόφαση άλλου δικαστηρίου που επιλύει υπόθεση φορολογικού αντικειμένου εκ κληρονομίας η οποία στηρίζεται στην ίδια νομική και πραγματική βάση ακόμη και για διαφορετικό διάδικο.

5. Τα ποσά που αναφέρονται στην παρ. 2 μπορούν να αναπροσαρμόζονται με προεδρικά διατάγματα, τα οποία εκδίδονται ύστερα από πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης.

Άρθρο 95

Δικαίωμα άσκησης

1. Δικαίωμα να ασκήσουν έφεση έχουν οι κατά την πρωτόδικη δίκη διάδικοι, εφόσον έχουν έννομο προς τούτο συμφέρον.

2. Διάδικος που έχει ασκήσει ανακοπή ερημοδικίας δεν μπορεί να ασκήσει και έφεση κατά της ίδιας απόφασης. Με την έφεση όμως, η οποία ασκείται κατά της απόφασης που απορρίπτει την ανακοπή ερημοδικίας, μπορούν να προβληθούν και λόγοι οι οποίοι αφορούν την ανακοπτόμενη απόφαση. Αν κατά της ίδιας απόφασης έχει ασκηθεί ανακοπή ερημοδικίας ή τριτανακοπή από άλλο διάδικο, η πρόοδος της δίκης για την έφεση αναστέλλεται ωσότου εκδοθεί απόφαση για την ανακοπή ερημοδικίας ή την τριτανακοπή.

3. Προκειμένου για χρηματικού αντικειμένου φορολογικές και τελωνειακές εν γένει διαφορές, ο εκκαλών οφείλει, **εφόσον δεν έχει χορηγηθεί αναστολή σύμφωνα με τα άρθρα 220 επ.**, να καταβάλει μέχρι την ημερομηνία της αρχικής δικασίμου, με ποινή απαραδέκτου της έφεσης, ποσοστό είκοσι τοις εκατό (20%) του οφειλόμενου, σύμφωνα με την πρωτόδικη απόφαση, κύριου φόρου, δασμού ή τέλους εν γένει. Το καταβλητέο ποσό υπολογίζεται από την αρμόδια φορολογική ή τελωνειακή αρχή, η οποία συντάσσει ατελώς, **κατόπιν αίτησης** του εκκαλούντος, ειδικό σημείωμα, με το οποίο βεβαιώνεται και η καταβολή του. **Κατ' εξαίρεση, τα ανωτέρω δεν εφαρμόζονται, όταν την έφεση ασκεί σύνδικος πτώχευσης αναφορικά με φορολογική ή τελωνειακή ενοχή του πτωχού περιλαμβανόμενη στην πτωχευτική του περιουσία.**

Άρθρο 96

Προθεσμία

1. Η προθεσμία για την άσκηση έφεσης είναι εξήντα (60) ημερών και αρχίζει από την επίδοση της προσβαλλόμενης απόφασης.

2. Σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να ασκηθεί έφεση, αν έχουν περάσει τρία (3) χρόνια από τη δημοσίευση της απόφασης.

Άρθρο 97

Λόγοι

Λόγο έφεσης μπορεί να θεμελιώσει κάθε νομικό ή πραγματικό σφάλμα της απόφασης και κάθε παράλειψη του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου να ερευνήσει αυτεπαγγέλτως όσα είχε υποχρέωση.

Άρθρο 98

Μεταβολή του αντικειμένου - Νέοι ισχυρισμοί και αποδείξεις

1. Δεν επιτρέπεται η μεταβολή του αντικειμένου της διαφοράς στον δεύτερο βαθμό. Επιτρέπεται όμως να προβληθεί, το πρώτο, αίτημα για παρεπόμενες απαιτήσεις, οι οποίες δημιουργήθηκαν μετά την τελευταία συζήτηση ύστερα από την οποία και εκδόθηκε η εκκαλούμενη απόφαση.

2. Επιτρέπεται η προβολή, στην κατ' έφεση δίκη, νέων πραγματικών ισχυρισμών, εφόσον αφορούν κεφάλαια τα οποία είχαν αμφισβητηθεί στην πρωτόδικη δίκη και η μη προβολή τους κατ' αυτήν κρίνεται δικαιολογημένη.

3. Για τα αιτήματα και τους πραγματικούς ισχυρισμούς οι οποίοι προβάλλονται παραδεκτώς σύμφωνα με τις προηγούμενες παραγράφους, μπορούν οι διάδικοι να προσκομίσουν και να επικαλεστούν νέα αποδεικτικά στοιχεία, αλλά και το δικαστήριο να διατάξει συμπληρωματική απόδειξη.

Άρθρο 99

Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα

1. Το δευτεροβάθμιο δικαστήριο περιορίζεται να κρίνει την υπόθεση μέσα στα όρια των αιτιάσεων που προβάλλονται κατά της πρωτόδικης απόφασης. Μέσα στα όρια αυτά, το δικαστήριο εξετάζει και αυτεπαγγέλτως όσα το πρωτοβάθμιο έπρεπε να εξετάσει, σύμφωνα με τα οριζόμενα στη δεύτερη περίοδο της **παρ. 1 του άρθρου 81**, αλλά δεν τα εξέτασε.

2. Η έλλειψη δικαιοδοσίας, η αναρμοδιότητα και η μη νόμιμη συγκρότηση ή σύνθεση του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου εξετάζεται από το δευτεροβάθμιο δικαστήριο και αυτεπαγγέλτως.

Άρθρο 100

Απόφαση - Εφαρμοστέο δίκαιο - Μη χειροτέρευση θέσης εκκαλούντος

1. Αν η έφεση κριθεί βάσιμη, το δικαστήριο, κατά περίπτωση, είτε εξαφανίζει εν όλω ή εν μέρει την πρωτόδικη απόφαση και δικάζει, κατά το μέρος που εξαφανίζει την απόφαση, το ένδικο βοήθημα, είτε τη μεταρρυθμίζει.
2. Αν η απόφαση εξαφανιστεί για έλλειψη αρμοδιότητας του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου, η υπόθεση παραπέμπεται στο αρμόδιο δικαστήριο μόνο αν τούτο δεν υπάγεται στην περιφέρεια του δικαστηρίου που δίκασε την έφεση. Σε κάθε άλλη περίπτωση, η υπόθεση διακρατείται και εκδικάζεται από το εφετείο.
3. Το δευτεροβάθμιο δικαστήριο, αν ρητώς δεν ορίζεται στον νόμο διαφορετικά, εφαρμόζει τον νόμο που ίσχυε όταν δημοσιεύτηκε η εκκαλούμενη απόφαση.
4. Αν κριθεί ορθό το διατακτικό αλλά εσφαλμένο το αιτιολογικό της πρωτόδικης απόφασης, το δευτεροβάθμιο δικαστήριο αντικαθιστά ή συμπληρώνει το αιτιολογικό και απορρίπτει την έφεση.
5. Με την απόφαση του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου δεν μπορεί να καταστεί χειρότερη, σε σχέση με το διατακτικό της εκκαλουμένης, η θέση του εκκαλούντος, εκτός αν συντρέχει η περίπτωση της δεύτερης περιόδου της παρ. 1 του προηγούμενου άρθρου.

Άρθρο 101

Αναστολή εκτέλεσης

1. Η προθεσμία, καθώς και η άσκηση της έφεσης κατ' απόφασης που εκδόθηκε ύστερα από άσκηση αγωγής αναστέλλει την εκτέλεση της απόφασης.
2. Το ανασταλτικό αποτέλεσμα, αν ειδικώς δεν ορίζεται αλλιώς, διαρκεί ωσότου δημοσιευτεί η οριστική απόφαση για την έφεση ή καταργηθεί κατά οποιονδήποτε τρόπο η κατ' έφεση δίκη.

Άρθρο 102

Αντέφεση

1. Αν ασκηθεί έφεση, ο εφεσίβλητος μπορεί, και μετά την πάροδο της προθεσμίας της έφεσης, να ασκήσει αντέφεση, ακόμη και αν έχει αποδεχτεί την απόφαση ή παραιτηθεί από το δικόγραφο της έφεσης.

2. Με την αντέφεση μπορούν να προβληθούν όλοι οι λόγοι, οι οποίοι μπορούν να προβληθούν και με την έφεση, μόνο όμως μέσα στα όρια του μεταβιβαστικού αποτελέσματος της έφεσης.

3. Η αντέφεση ασκείται με δικόγραφο, το οποίο κατατίθεται στη γραμματεία του εφετείου. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται αναλόγως όσα ισχύουν για την άσκηση της έφεσης. Ειδικώς, ως προς την επίδοση του δικογράφου στον αντίδικο, εφαρμόζονται αναλόγως όσα ορίζονται στην **παρ. 2 του άρθρου 117**.

4. Αν η έφεση απορριφθεί ως απαράδεκτη ή αν εκείνος που άσκησε την έφεση παραιτηθεί από αυτήν, απορρίπτεται και η αντέφεση. Στις περιπτώσεις αυτές, αν η αντέφεση έχει ασκηθεί μέσα στην προβλεπόμενη για τον αντεκκαλούντα προθεσμία για άσκηση έφεσης, ισχύει ως αυτοτελής έφεση. Το παραδεκτό της αντέφεσης δεν επηρεάζεται αν η έφεση απορριφθεί για ουσιαστικούς λόγους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'

ΑΙΤΗΣΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ

Άρθρο 103

Προσβαλλόμενες αποφάσεις

Σε αναθεώρηση υπόκεινται μόνο τελεσίδικες ή ανέκκλητες αποφάσεις.

Άρθρο 104

Δικαίωμα άσκησης

1. Δικαίωμα να ασκήσουν αίτηση αναθεώρησης έχουν όσοι διατέλεσαν διάδικοι στη δίκη κατά την οποία εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση εφόσον έχουν έννομο προς τούτο συμφέρον.

2. Η άσκηση από το ίδιο πρόσωπο νέας αίτησης αναθεώρησης επιτρέπεται μόνο για λόγο που προέκυψε μεταγενεστέρως, έστω και αν αφορά το ίδιο κεφάλαιο της απόφασης.

Άρθρο 105

Λόγοι

1. Η αναθεώρηση επιτρέπεται μόνο αν:

α) η προσβαλλόμενη απόφαση στηρίζεται σε ψευδή κατάθεση μάρτυρα ή δήλωση διαδίκου, σε ψευδή έκθεση πραγματογνώμονα ή σε πλαστά ή νοθευμένα έγγραφα και τα περιστατικά αυτά προκύπτουν από αμετάκλητη απόφαση ποινικού δικαστηρίου, ή

β) μετά την έκδοση της απόφασης περιήλθαν σε γνώση του διαδίκου που **ζητεί** την αναθεώρηση κρίσιμα έγγραφα, τα οποία υπήρχαν πριν από τη δίκη, αλλά δεν γνώριζε την ύπαρξή τους, ή

γ) η προσβαλλόμενη απόφαση στηρίζεται σε απόφαση πολιτικού, ποινικού ή διοικητικού δικαστηρίου, η οποία ανατράπηκε αμετακλήτως μετά την τελευταία συζήτηση, ή

δ) μετά την έκδοση της απόφασης εκδόθηκε αμετάκλητη αθωωτική απόφαση ποινικού δικαστηρίου η οποία επιβάλλει την εκ νέου εξέταση της νομιμότητας διοικητικής πράξης περί επιβολής κυρώσεων.

2. Λόγος αναθεώρησης, που μπορούσε να προβληθεί με έφεση, απαραδέκτως προβάλλεται με αίτηση αναθεώρησης.

Άρθρο 106

Προθεσμία

1. Η προθεσμία για την άσκηση αίτησης αναθεώρησης είναι εξήντα (60) ημερών και αρχίζει:

α) στις **περ. α', γ' και δ'** της παρ. 1 του προηγούμενου άρθρου, αφότου καταστεί αμετάκλητη η σχετική δικαστική απόφαση, ενώ

β) στην **περ. β'** των ίδιων παραγράφων και άρθρου, αφότου τα κρίσιμα έγγραφα περιήλθαν στην κατοχή εκείνου που **ζητεί** την αναθεώρηση.

2. Αν τα γεγονότα της προηγούμενης παραγράφου συντελέστηκαν πριν από την επίδοση της προσβαλλόμενης απόφασης, η προθεσμία της αίτησης αναθεώρησης αρχίζει από την επίδοση της απόφασης.

Άρθρο 107

Απόφαση και ένδικα μέσα

1. Αν γίνει δεκτός λόγος αναθεώρησης, η προσβαλλόμενη απόφαση εξαφανίζεται και επακολουθεί νέα εξέταση της υπόθεσης μέσα στα όρια του λόγου αυτού.

2. Η απόφαση που εκδίδεται κατ' αναθεώρηση υπόκειται στα ίδια ένδικα μέσα στα οποία υπόκειται και η απόφαση που αναθεωρήθηκε.

Άρθρο 108

Αίτηση επανάληψης της διαδικασίας

1. Δικαστική απόφαση, για την οποία κρίθηκε με απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ότι εκδόθηκε κατά παραβίαση δικαιώματος που αφορά τον δίκαιο χαρακτήρα της διαδικασίας που τηρήθηκε ή διάταξης ουσιαστικού δικαίου της Σύμβασης, υπόκειται σε αίτηση επανάληψης της διαδικασίας ενώπιον του δικαστηρίου που την εξέδωσε.
2. Δικαίωμα να ασκήσουν την κατά την προηγούμενη παράγραφο αίτηση έχουν όσοι διατέλεσαν διάδικοι στη δίκη ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ή οι κάθε είδους καθολικοί ή ειδικοί διάδοχοί τους, εφόσον έχουν έννομο συμφέρον.
3. Η αίτηση ασκείται μέσα σε προθεσμία ενενήντα ημερών, που αρχίζει από τη δημοσίευση της οριστικής απόφασης του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, σύμφωνα με τις διακρίσεις του άρθρου 44 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, τηρουμένης κατά τα λοιπά της ισχύουσας για το οικείο δικαστήριο διαδικασίας. Αν κατά τη διάρκεια της παραπάνω προθεσμίας υπάρξει διαδοχή του ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου διαδίκου, η προθεσμία για τον διάδοχο αρχίζει από τότε που επήλθε η διαδοχή. Ειδικώς στην περίπτωση κληρονομικής διαδοχής, η προθεσμία για τον κληρονόμο αρχίζει από τη λήξη της προθεσμίας για την αποποίηση της κληρονομίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε'

ΤΡΙΤΑΝΑΚΟΠΗ

Άρθρο 109

Δικαίωμα άσκησης

1. Τρίτος, ο οποίος βλάπτεται από απόφαση που εκδόθηκε σε δίκη μεταξύ άλλων, και ο οποίος δεν είχε ασκήσει παρέμβαση, μπορεί, εφόσον συντρέχει το έννομο συμφέρον που θα δικαιολογούσε την παρέμβασή του στη δίκη αυτήν, να ανακόψει την απόφαση.
2. Στερείται το δικαίωμα να ασκήσει τριτανάκοπή ο τρίτος στον οποίο κοινοποιήθηκε, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην **παρ. 1 του άρθρου 117**, το εισαγωγικό της δίκης δικόγραφο, με γνωστοποίηση της σχετικής διαδικασίας.
3. Η τριτανάκοπή στρέφεται κατά όλων των διαδίκων ανάμεσα στους οποίους εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση.

Άρθρο 110

Προθεσμία

1. Η τριτανακοπή ασκείται μέσα σε προθεσμία εξήντα (60) ημερών, που αρχίζει είτε από την κοινοποίηση είτε από την πλήρη γνώση της προσβαλλόμενης απόφασης.
2. Σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να ασκηθεί τριτανακοπή όταν έχουν περάσει τρία (3) χρόνια από τη δημοσίευση της απόφασης.

Άρθρο 111

Απόφαση

Όσα ορίζονται στο άρθρο **93** εφαρμόζονται αναλόγως και στην περίπτωση της τριτανακοπής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ'

ΑΙΤΗΣΗ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ Ή ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

Άρθρο 112

Δικαίωμα άσκησης

1. Εκείνος που διατέλεσε διάδικος στη δίκη μπορεί, με αίτησή του προς το δικαστήριο, να ζητήσει:
 - α) τη διόρθωση της απόφασης που εκδόθηκε, αν σε αυτήν έχουν παρεισφρήσει λογιστικά ή γραφικά λάθη ή το διατακτικό της διατυπώθηκε ελλιπώς ή ανακριβώς, ή
 - β) την ερμηνεία της, αν η διατύπωσή της είναι ασαφής και δημιουργεί αμφιβολίες.
2. Στην κατά την προηγούμενη παράγραφο διόρθωση μπορεί να προβεί το δικαστήριο και αυτεπαγγέλτως.

Άρθρο 113

Διαδικασία

1. Η αίτηση του διαδίκου πρέπει να αναφέρει με σαφήνεια τα λάθη για τα οποία ζητείται η διόρθωση ή τα αμφίβολα σημεία και τις ασάφειες για τις οποίες ζητείται η ερμηνεία.

2. Η αίτηση ασκείται με κατάθεση στη γραμματεία του δικαστηρίου, μέσα σε προθεσμία εξήντα (60) ημερών, η οποία αρχίζει από την επίδοση της απόφασης. Σε καμία, πάντως, περίπτωση δεν μπορεί να ασκηθεί αν έχουν περάσει τρία (3) χρόνια από τη δημοσίευση της απόφασης.

3. Ως προς τη διαδικασία των **παρ. 1 και 2** εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις που ρυθμίζουν την εκδίκαση του ενδίκου βοηθήματος ή μέσου, το οποίο προκάλεσε την έκδοση της απόφασης.

4. Η διαδικασία της αυτεπάγγελτης διόρθωσης δεν υπόκειται σε προθεσμία και κινείται με πράξη του προέδρου του **τριμελούς** συμβουλίου διεύθυνσης ή του δικαστή που διευθύνει το δικαστήριο ή του εισηγητή δικαστή, με την οποία προσδιορίζονται τα λάθη και εισάγεται σε συμβούλιο, εφαρμοζομένης αναλόγως της διάταξης **του άρθρου 133.**

Άρθρο 114

Συζήτηση και απόφαση

1. Ως προς τη συζήτηση στο ακροατήριο ισχύουν οι κοινές διατάξεις.

2. Η απόφαση με την οποία γίνεται η διόρθωση ή η ερμηνεία μνημονεύεται στο πρωτότυπο της αρχικής απόφασης και σημειώνεται στο βιβλίο δημοσίευσης των αποφάσεων, υπόκειται δε στα ένδικα μέσα που προβλέπονται για τη διορθούμενη ή ερμηνευόμενη.

3. Στα αντίγραφα ή στα αποσπάσματα της διορθούμενης ή ερμηνευόμενης απόφασης πρέπει απαραίτητως να σημειώνονται ο αριθμός και η χρονολογία δημοσίευσης της απόφασης που τη διορθώνει ή την ερμηνεύει.

ΕΝΑΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

Άρθρο 115

Κύρια παρέμβαση

1. Αν τρίτος διεκδικεί ολικώς ή μερικώς το αντικείμενο της δίκης που εκκρεμεί ύστερα από άσκηση αγωγής, μπορεί να ασκήσει κύρια παρέμβαση.

2. Η άσκηση κύριας παρέμβασης έχει τα έννομα αποτελέσματα που έχει η άσκηση αγωγής.

Άρθρο 116

Πρόσθετη παρέμβαση

1. Σε δίκη που εκκρεμεί ύστερα από άσκηση προσφυγής ή αγωγής, μπορεί να παρέμβει τρίτος, προς υποστήριξη του διαδίκου υπέρ του οποίου έχει έννομο συμφέρον να αποβεί η δίκη.
2. Ο παρεμβαίνων επιχειρεί όλες τις διαδικαστικές πράξεις που προβλέπει ο νόμος εφόσον δεν αντιτίθενται στο συμφέρον και στις πράξεις του διαδίκου υπέρ του οποίου παρεμβαίνει, έχει δε δικαίωμα να ασκήσει όλα τα ένδικα μέσα.
3. Παρέμβαση μπορεί να ασκηθεί, **το πρώτο**, και στην κατ' έφεση δίκη.

Άρθρο 117

Κοινές διατάξεις

1. Στα πρόσωπα που, κατά τα προηγούμενα άρθρα, νομιμοποιούνται να ασκήσουν παρέμβαση, ανακοινώνεται η δίκη, με επίδοση του εισαγωγικού δικογράφου, με μνεία και της δικασίμου, εφόσον έχει ορισθεί, το αργότερο εξήντα ημέρες (60) πριν από τη δικάσιμο. Η επίδοση προς τρίτο που έχει παραλειφθεί από τον υπόχρεο διάδικο μπορεί να γίνει και με επιμέλεια της γραμματείας τουλάχιστον τριάντα (30) ημέρες πριν από τη δικάσιμο ή στην προθεσμία που ορίζεται κατόπιν σύντμησης σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 136.
2. Η παρέμβαση ασκείται με ιδιαίτερο **δικόγραφο**, το οποίο κατατίθεται στη γραμματεία του δικαστηρίου στο οποίο εκκρεμεί το σχετικό ένδικο βοήθημα ή μέσο και, με τη φροντίδα του παρεμβαίνοντος, επιδίδεται, με την ποινή του απαραδέκτου, σε κυρωμένο αντίγραφο στους διαδίκους το αργότερο έξι (6) πλήρεις ημέρες πριν από τη συζήτηση. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται αναλόγως όσα ορίζονται στην **παρ. 3 του άρθρου 129**. Η παράλειψη της πιο πάνω επίδοσης καλύπτεται αν εκείνος προς τον οποίο αυτή έπρεπε να γίνει παρίσταται στο ακροατήριο και δεν αντιλέγει.
3. Οι διατάξεις για την ομοδικία, τη συνάφεια και τον χωρισμό δικογράφων εφαρμόζονται αναλόγως και στην παρέμβαση.
4. Αποφάσεις, πράξεις και δικόγραφα που προβλέπεται ότι επιδίδονται στους διαδίκους, μετά την άσκηση της παρέμβασης επιδίδονται και στους παρεμβαίνοντες.

ΔΕΚΑΤΟ ΤΜΗΜΑ

Άρθρο 118

Δυνητική

1. Περισσότεροι μπορούν, με το ίδιο δικόγραφο, να ασκήσουν κοινή προσφυγή κατά της ίδιας πράξης ή παράλειψης, εφόσον οι λόγοι που προβάλλουν στηρίζονται σε όμοια κατά τα ουσιώδη στοιχεία νομική και πραγματική βάση, ή κοινή αγωγή, εφόσον συνδέονται με κοινό δικαίωμα ή τα δικαιώματά τους στηρίζονται σε όμοια κατά τα ουσιώδη στοιχεία νομική και πραγματική βάση.
2. Κατά περισσότερων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου μπορεί να ασκηθεί κοινή προσφυγή, **εφόσον** η πράξη ή η παράλειψη του ενός έχει ενσωματωθεί στην πράξη ή την παράλειψη του άλλου ή κοινή αγωγή, εφόσον τα πρόσωπα αυτά συνδέονται με κοινή υποχρέωση ή οι υποχρεώσεις τους πηγάζουν από την ίδια νομική και πραγματική αιτία.
3. Προκειμένου περί απαιτήσεων για κάθε είδους αποδοχές του προσωπικού γενικώς του Δημοσίου, των οργανισμών τοπικής **αυτοδιοίκησης** και των λοιπών νομικών προσώπων δημόσιου δικαίου, έστω και αν βασίζονται σε παράνομες πράξεις ή στις περί αδικαιολογήτου πλουτισμού διατάξεις, καθώς και διαφορών από απαιτήσεις αμέσως ή εμμέσως ασφαλισμένων κατά των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης, εφαρμόζονται οι διατάξεις των δύο προηγούμενων παραγράφων και όταν αντικείμενο της διαφοράς είναι ομοειδείς, έστω και μη ισόποσες, απαιτήσεις ή υποχρεώσεις που στηρίζονται σε όμοια κατά τα ουσιώδη στοιχεία νομική βάση. Ομοδικία συντρέχει και όταν για τους προσφεύγοντες ή ενάγοντες έχει εκδοθεί μία πράξη με ξεχωριστά για τον καθένα κεφάλαια ή περισσότερες αυτοτελείς για τον καθένα πράξεις. Στην περίπτωση αυτή δεν απαιτείται η συνδρομή και των προϋποθέσεων της συνάφειας, εκτός από την προϋπόθεση της κατά τόπο αρμοδιότητας του δικαστηρίου ως προς όλες τις πράξεις. Σε περίπτωση ομοδικίας κατά την παρούσα παράγραφο, ο αριθμός των ομοδίκων σε κάθε δικόγραφο δεν μπορεί να υπερβαίνει τους **πενήντα (50)**.
4. Η δυνητική ομοδικία δεν επηρεάζει τις ουσιαστικές έννομες σχέσεις των ομοδίκων. Οι διαδικαστικές πράξεις του ενός δεν ωφελούν ούτε βλάπτουν τους άλλους.

5. Κάθε ομόδικος έχει δικαίωμα, κατά χωρισμό του κοινού δικογράφου ως την πρώτη συζήτηση, να ασκήσει νέο ένδικο βοήθημα, οπότε ως χρονολογία άσκησής του θεωρείται εκείνη του κοινού δικογράφου.

Άρθρο 119

Αναγκαστική

1. Περισσότεροι ομοδικοί αναγκαστικώς, εφόσον:

- α) η διαφορά από τη φύση της επιδέχεται μόνο ενιαία ρύθμιση, ή
- β) η ισχύς της απόφασης που θα εκδοθεί εκτείνεται, σύμφωνα με τον νόμο, σε όλους τους ομοδίκους ή
- γ) κατά τον νόμο, συγκεκριμένο ένδικο βοήθημα μόνο από κοινού μπορεί να ασκηθεί από αυτούς ή κατ' αυτών, ή
- δ) λόγω των συνθηκών της συγκεκριμένης διαφοράς, δεν είναι δυνατόν να υπάρξουν αντίθετες αποφάσεις.

2. Οι διαδικαστικές πράξεις κάθε αναγκαστικώς ομοδίκου, εφόσον ο νόμος που διέπει τη σχέση δεν ορίζει διαφορετικά, δεσμεύουν και τους λοιπούς αναγκαστικώς ομοδίκους. Για το κύρος όμως των πράξεων συμβιβασμού, αναγνώρισης, παραίτησης και συμφωνίας για διαιτησία, απαιτείται ομοφωνία όλων των αναγκαστικώς ομοδίκων.

3. Το δικαστήριο εκτιμά ελευθέρως τους τυχόν αντιφατικούς ισχυρισμούς των αναγκαστικώς ομοδίκων.

Άρθρο 120

Προσεπίκληση των αναγκαστικώς ομοδίκων

Αν ορισμένοι, ως προς τους οποίους συντρέχουν οι προϋποθέσεις της αναγκαστικής ομοδικίας, δεν περιλαμβάνονται στο κοινό δικόγραφο, προσεπικαλούνται στη δίκη, με κοινοποίηση του εισαγωγικού δικογράφου και γνωστοποίηση της δικασίμου, από οποιονδήποτε ομόδικο, δεκαπέντε (15) τουλάχιστον ημέρες πριν από τη συζήτηση.

Άρθρο 121

Συμμετοχή στη δίκη των αναγκαστικώς ομοδίκων

Ο κατά το προηγούμενο άρθρο προσεπικαλούμενος μετέχει στη δίκη με ειδικό δικόγραφο, το οποίο κατατίθεται στη γραμματεία του δικαστηρίου και επιδίδεται, σε κυρωμένο αντίγραφο, με τη φροντίδα του, στους άλλους διαδίκους, ως την προτεραιότητα της συζήτησης.

Άρθρο 122

Συνέπειες μη συμμετοχής στη δίκη των αναγκαστικώς ομοδίκων

Ο αναγκαστικώς ομόδικος ο οποίος, αν και προσεπικλήθηκε σύμφωνα με τα οριζόμενα στο **άρθρο 120**, δεν μετέσχε στη δίκη, θεωρείται ότι αντιπροσωπεύεται, κατά τη διάρκειά της, από όλους από κοινού τους λοιπούς αναγκαστικώς ομοδίκους που μετέχουν σε αυτήν. Αν δεν είχε προσεπικληθεί και δεν είχε παρασταθεί κατά τη συζήτηση της υπόθεσης, έχει δικαίωμα να ασκήσει κατά της σχετικής απόφασης ανακοπή ερημοδικίας.

Άρθρο 123

Άσκηση ένδικων μέσων σε περίπτωση αναγκαστικής ομοδικίας

Αν ασκηθεί ένδικο μέσο από κάποιον ή κατά κάποιου από τους αναγκαστικώς ομοδίκους, εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των **άρθρων 120 - 122**. Οι πρωτοδίκως ομόδικοι μπορούν να ασκήσουν από κοινού ένδικο μέσο χωρίς να απαιτείται να προβάλλονται κοινοί λόγοι.

Άρθρο 124

Κοινές διατάξεις

1. Αν αρμόδιο καθ' ύλην είναι, ως προς άλλους μεν ομοδίκους το τριμελές, ως προς άλλους δε το μονομελές, το κοινό ένδικο βοήθημα εκδικάζεται από το τριμελές.
2. Αν δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις ομοδικίας, το ένδικο βοήθημα κρατείται ως προς τον πρώτο και τους ομόδικους με αυτόν και διατάσσεται ο χωρισμός του ως προς τους υπόλοιπους.
3. Με την απόφαση που διατάσσει τον χωρισμό προσδιορίζονται, κατά προτίμηση, σε συγκεκριμένη δικάσιμο, για να δικαστούν **από κοινού τόσο η κρατηθείσα όσο και οι χωριζόμενες υποθέσεις**.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

ΣΥΝΑΦΕΙΑ

Άρθρο 125

1. Κοινό ένδικο βοήθημα μπορεί να ασκηθεί από τον ίδιο διάδικο για συναφείς πράξεις, παραλείψεις ή υλικές ενέργειες, εφόσον το δικαστήριο είναι ως προς όλες κατά τόπο αρμόδιο.

2. Συναφείς είναι οι πράξεις και οι παραλείψεις:

α) όταν στηρίζονται στην ίδια νομική και στην ίδια κατά τα ουσιώδη στοιχεία πραγματική βάση ή

β) όταν η νομιμότητα της μιας ασκεί επιρροή στη νομιμότητα της άλλης. Στις φορολογικές διαφορές, η συνάφεια δεν αίρεται εκ μόνου του λόγου ότι οι πράξεις αναφέρονται σε διαφορετικά έτη.

3. Συναφείς είναι οι υλικές ενέργειες όταν συνδέονται ουσιωδώς μεταξύ τους και οι αξιώσεις που απορρέουν από αυτές στηρίζονται στην ίδια νομική βάση.

4. Για τον καθορισμό του καθ' ύλην αρμόδιου δικαστηρίου εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις της **παρ. 1 του άρθρου 124**.

5. Αν δεν συντρέχουν, ως προς όλες τις πράξεις, παραλείψεις ή υλικές ενέργειες, οι προϋποθέσεις των παρ. 1-3 κατά περίπτωση, εφαρμόζονται αναλόγως όσα ορίζονται στην **παρ. 2 του άρθρου 124**.

6. Για τον χωρισμό του κοινού δικογράφου εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις της **παρ. 5 του άρθρου 118**. Ο χωρισμός επιτρέπεται και στην περίπτωση που υπάρχει κατά τόπο αναρμοδιότητα του δικαστηρίου ως προς ορισμένες από τις συμπεροβαλλόμενες πράξεις, παραλείψεις ή υλικές ενέργειες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΟΜΟΔΙΚΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΑΦΕΙΑ

Άρθρο 126

Οι διατάξεις για την ομοδικία εφαρμόζονται και όταν το κοινό δικόγραφο αναφέρεται σε συναφείς πράξεις, παραλείψεις ή υλικές ενέργειες.

ΕΝΔΕΚΑΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΣΩΡΕΥΣΗ - ΣΥΝΕΚΔΙΚΑΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΣΩΡΕΥΣΗ

Άρθρο 127

1. Περισσότερα ένδικα βοηθήματα ή μέσα μπορούν να σωρευθούν, κυρίως ή επικουρικώς, στο ίδιο εισαγωγικό της δίκης δικόγραφο αν συντρέχουν, ως προς αυτά οι προϋποθέσεις **του άρθρου 125**, το οποίο και εφαρμόζεται αναλόγως.
2. Οι διατάξεις για την ομοδικία έχουν και στην περίπτωση αυτή ανάλογη εφαρμογή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

ΣΥΝΕΚΔΙΚΑΣΗ

Άρθρο 128

Το δικαστήριο μπορεί να συνεκδικάζει περισσότερα ένδικα βοηθήματα ή μέσα όταν, ως προς αυτά, συντρέχουν οι προϋποθέσεις της ομοδικίας ή της συνάφειας.

ΔΩΔΕΚΑΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΠΡΟΔΙΚΑΣΙΑ

Άρθρο 129

Άσκηση ένδικων βοηθημάτων και μέσων. **Ηλεκτρονική κατάθεση δικογράφων και λοιπών εγγράφων.**

1. Τα ένδικα βοηθήματα ασκούνται με δικόγραφο, το οποίο, μαζί με τρία αντίγραφα, κατατίθενται στη γραμματεία της κύριας έδρας του δικαστηρίου, στο οποίο απευθύνεται.
2. Τα ένδικα μέσα ασκούνται με δικόγραφο, το οποίο, μαζί με τρία αντίγραφα, κατατίθεται στη γραμματεία της κύριας έδρας του δικαστηρίου που εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση.
3. Για την κατά τις προηγούμενες παραγράφους κατάθεση, συντάσσεται πράξη πάνω στο κατατιθέμενο δικόγραφο, η οποία διαλαμβάνει τη χρονολογία της κατάθεσης, το ονοματεπώνυμο του υπαλλήλου που το παρέλαβε και εκείνου που το κατέθεσε, τον αριθμό καταχώρισής του στο οικείο βιβλίο ή στο ειδικό πρωτόκολλο κατάθεσης, κατά περίπτωση, **καθώς και υπόμνηση προς τη Διοίκηση**

για την προσκόμιση του διοικητικού φακέλου εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας, υπογράφεται δε από τον υπάλληλο που το παραλαμβάνει, καθώς και από εκείνον που το καταθέτει. Μαζί με τα ένδικα βοηθήματα ή μέσα κατατίθεται και αντίγραφο της προσβαλλόμενης ατομικής διοικητικής πράξης ή της δικαστικής απόφασης, εφόσον έχουν κοινοποιηθεί.

4. Η γραμματεία, στην οποία κατατίθεται το ένδικο βοήθημα ή μέσο, το καταχωρεί στο τηρούμενο προς τούτο βιβλίο και σχηματίζει φάκελο, τον οποίο σε περίπτωση έφεσης, διαβιβάζει στο δικαστήριο στο οποίο αυτή απευθύνεται.

5. Αν υπάρχει διαφορά, ως προς τη χρονολογία κατάθεσης του ένδικου βοηθήματος ή μέσου, ανάμεσα στην πράξη κατάθεσης και στο βιβλίο ή το πρωτόκολλο, επικρατεί η χρονολογία του βιβλίου ή του πρωτοκόλλου.

6. Η γραμματεία είναι υποχρεωμένη, αν το ζητήσει ο ενδιαφερόμενος, να του χορηγήσει κυρωμένο αντίγραφο του δικογράφου του ένδικου βοηθήματος ή μέσου που κατέθεσε, με την πάνω σε αυτό πράξη κατάθεσης.

7. Τα δικόγραφα μπορούν να υποβάλλονται και με ηλεκτρονικά μέσα, εφόσον φέρουν εγκεκριμένη ηλεκτρονική υπογραφή, κατά την έννοια του άρθρου 2 του ν. 4727/2020. Η ηλεκτρονική κατάθεση ολοκληρώνεται με την υποβολή και καταχώριση του οικείου δικογράφου ή εγγράφου στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων του Συμβουλίου της Επικρατείας και των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στην παρ. 7 του άρθρου 1 του π.δ/τος 40/2013 (Α' 75).

8. Με την επιφύλαξη του άρθρου 26, των παρ. 2 και 3 του άρθρου 27, της παρ. 2 του άρθρου 29, της παρ. 2 του άρθρου 32, της παρ. 2 του άρθρου 59, του άρθρου 134 και του πρώτου εδαφίου της παρ. 4 του άρθρου 287, τα δικόγραφα και τα λοιπά έγγραφα υποβάλλονται αποκλειστικώς με ηλεκτρονικά μέσα από την ημερομηνία που θα καθοριστεί σύμφωνα με το άρθρο 162 του ν. 4764/2020 και είναι έγκυρα εφόσον φέρουν εγκεκριμένη ηλεκτρονική υπογραφή, κατά την έννοια του άρθρου 2 του ν. 4727/2020. Η ηλεκτρονική κατάθεση ολοκληρώνεται με την υποβολή και καταχώριση του οικείου δικογράφου ή εγγράφου στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Διοικητικών Δικαστηρίων κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στην παρ. 7 του άρθρου 1 του π.δ/τος 40/2013.

9. Στα κατατιθέμενα με ηλεκτρονικά μέσα δικόγραφα ή έγγραφα επισυνάπτονται, ως παραρτήματα, τα στοιχεία των οποίων γίνεται επίκληση και κατάλογος των στοιχείων αυτών. Αν παράρτημα δικογράφου ή εγγράφου δεν μπορεί, λόγω της φύσης του, να κατατεθεί με ηλεκτρονικά μέσα, διαβιβάζεται χωριστά ταχυδρομικώς ή παραδίδεται στη γραμματεία. Το παράρτημα κατατίθεται σε ένα αντίγραφο για το δικαστήριο και σε ισάριθμα των διαδίκων. Ο διάδικος που καταθέτει τα αντίγραφα αυτά βεβαιώνει ότι είναι πανομοιότυπα. Αν, λόγω του όγκου ενός στοιχείου, στο

δικόγραφο ή έγγραφο που κατατίθεται με ηλεκτρονικά μέσα επισυνάπτονται μόνον αποσπάσματα, κατατίθεται στη γραμματεία το στοιχείο αυτούσιο ή πλήρες αντίγραφό του.

10. Επί ηλεκτρονικής κατάθεσης κάθε είδους δικογράφου ή εγγράφου στο δικαστήριο εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του π.δ/τος 40/2013 (Α' 75).

11. Εάν η κατάθεση δικογράφου ή εγγράφου με ηλεκτρονικά μέσα είναι τεχνικά αδύνατη, ο χρήστης ενημερώνει αμέσως για την αδυναμία αυτή τη γραμματεία με κάθε πρόσφορο μέσο, σημειώνοντας:

α) το είδος του δικογράφου ή εγγράφου που επιθυμεί να καταθέσει, **αποστέλλοντας αμελλητί το δικόγραφο που προτίθεται να καταθέσει στο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο της γραμματείας του δικαστηρίου,**

β) κατά περίπτωση, την προθεσμία που προβλέπεται ή έχει ταχθεί για την κατάθεση του δικογράφου ή εγγράφου,

γ) τη φύση της διαπιστωθείσας τεχνικής αδυναμίας, **αποστέλλοντας αμελλητί στιγμιότυπο της οθόνης (screenshot) με τη σελίδα σφάλματος, στο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο της γραμματείας του δικαστηρίου,** προκειμένου οι υπηρεσίες του δικαστηρίου να εξακριβώσουν αν αυτή οφείλεται σε μη διαθεσιμότητα του ηλεκτρονικού συστήματος που χρησιμοποιεί το δικαστήριο. Αμέσως μόλις καταστεί εκ νέου τεχνικά δυνατή η χρήση του ηλεκτρονικού συστήματος που χρησιμοποιεί το δικαστήριο ή ο φορέας που μεσολαβεί τη διαβίβαση αυτή ακολουθεί η κατάθεση μέσω του ηλεκτρονικού συστήματος. Το δικαστήριο ή ο πρόεδρος του οικείου δικαστικού σχηματισμού, κατά τον λόγο της αρμοδιότητάς τους, αποφαινόμενοι επί της αποδοχής του δικογράφου ή εγγράφου που κατατέθηκε με ηλεκτρονικά μέσα μετά τη λήξη της ταχθείσας προς τούτο προθεσμίας, λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία που επικαλείται ο καταθέτων για να αποδείξει ότι ήταν τεχνικά αδύνατη η εμπρόθεσμη κατάθεση του εγγράφου αυτού με ηλεκτρονικά μέσα για λόγους που αφορούσαν στο ηλεκτρονικό σύστημα του δικαστηρίου ή του φορέα που μεσολαβεί.

12. Η επιβεβαίωση της κατάθεσης δικογράφου ή εγγράφου την οποία παρέχει το δικαστήριο δεν προδικάζει το από δικονομική άποψη παραδεκτό των διαβιβαζόμενων εγγράφων.

Άρθρο 130

Επίδοση δικογράφου

1. Αντίγραφο του δικογράφου του ενδίκου βοηθήματος ή μέσου με μνεία της χρονολογίας κατάθεσης στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών

Υποθέσεων Διοικητικών Δικαστηρίων επιδίδεται με επιμέλεια του διαδίκου που το ασκεί στους καθ' ων τούτο στρέφεται. Η επίδοση διενεργείται εντός προθεσμίας είκοσι (20) ημερών από την κατάθεση του εισαγωγικού δικογράφου και τα αποδεικτικά επίδοσης προσκομίζονται το ταχύτερο δυνατό και επισυνάπτονται στον φάκελο της δικογραφίας. Αν δεν τηρηθεί η προθεσμία του προηγούμενου εδαφίου για την επίδοση του δικογράφου ή αν δεν προσκομιστούν τα αποδεικτικά επίδοσης έγκαιρα και πάντως εντός της προθεσμίας που έχει ταχθεί από τον εισηγητή, κατά την παρ. 4 του άρθρου 132, το ένδικο βοήθημα ή μέσο λογίζεται ως μη ασκηθέν και τίθεται στο αρχείο με πράξη του εισηγητή, το δε καταβληθέν παράβολο καταπίπτει υπέρ του Δημοσίου.

2. Αν η επίδοση του ενδίκου βοηθήματος ή μέσου κατά την παρ. 1 γίνει εμπροθέσμως, αλλά δεν είναι νομότυπη, ο υπόχρεος διάδικος καλείται, σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 132, να επαναλάβει νομοτύπως την επίδοση, με βάση τις οδηγίες που του δίνονται, εντός εύλογης προθεσμίας που τάσσεται με την πρόσκληση. Αν και η νέα επίδοση δεν διενεργηθεί νομοτύπως και εμπροθέσμως, το ένδικο βοήθημα τίθεται στο αρχείο σύμφωνα με το τελευταίο εδάφιο της παρ. 1.

Άρθρο 131

Υποχρεώσεις της Διοίκησης

1. Ως διάδικοι, το Δημόσιο, οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης και τα λοιπά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, έχουν υποχρέωση να αποστέλλουν στο δικαστήριο τον κατά το άρθρο 162 διοικητικό φάκελο, με αναλυτική έκθεση απόψεων για τη διαφορά και, ειδικότερα, για τους προβαλλόμενους νομικούς και πραγματικούς ισχυρισμούς, εντός αποκλειστικής προθεσμίας τριάντα (30) ημερών από την κατά το πιο πάνω άρθρο επίδοση του ενδίκου βοηθήματος ή μέσου.

2. Σε περίπτωση αδικαιολόγητης παράλειψης της διαβίβασης ή εκπρόθεσμης διαβίβασης προς το δικαστήριο των στοιχείων που μνημονεύονται στην παρ. 1, το δικαστήριο καταλογίζει σε βάρος της αρχής και υπέρ του αντιδίκου της χρηματική ποινή διακοσίων έως χιλίων ευρώ. Ως αδικαιολόγητη θεωρείται η παράλειψη της διαβίβασης ή η εκπρόθεσμη διαβίβαση, εφόσον δεν παρέχονται στο δικαστήριο επαρκείς εξηγήσεις. Η ανωτέρω ποινή καταλογίζεται με την οριστική απόφαση, η οποία ως προς το κεφάλαιο αυτό δεν υπόκειται αυτοτελώς σε ένδικα μέσα. Χωρεί, πάντως, αίτηση διόρθωσης ή ερμηνείας.

3. Αν δεν διαβιβαστούν τα κατά την παρ. 1 στοιχεία και η αρχή δεν έχει ανταποκριθεί στην πρόσκληση που της απευθύνει ο εισηγητής κατά την παρ. 4 του άρθρου 132, το δικαστήριο προβαίνει υποχρεωτικά σε συζήτηση της

υπόθεσης, εφόσον από τα στοιχεία που υπάρχουν στη δικογραφία μπορεί να σχηματίσει δικανική πεποίθηση για την αλήθεια των ισχυρισμών των διαδίκων και αποφαίνεται κατ' ουσίαν επί της διαφοράς, εκδίδοντας οριστική απόφαση.

4. Η παράλειψη της διαβίβασης ή η εκπρόθεσμη διαβίβαση προς το δικαστήριο των στοιχείων που μνημονεύονται στην παρ. 1 συνιστά ιδιαίτερο πειθαρχικό αδίκημα των αρμόδιων για την ενέργεια αυτή υπαλλήλων. Η σχετική πειθαρχική δίκη ασκείται σύμφωνα με τις διατάξεις για το πειθαρχικό δίκαιο κάθε κατηγορίας υπαλλήλων. Την άσκηση της πειθαρχικής δίωξης μπορεί να ζητήσει και ο πρόεδρος του δικαστηρίου ή του οικείου τμήματος, με έγγραφό του προς τον αρμόδιο Υπουργό ή τη διοίκηση του νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου. Στην περίπτωση αυτή, καθίσταται υποχρεωτική η άσκηση της δίωξης, η πειθαρχική δε απόφαση εκδίδεται το αργότερο μέσα σε έξι μήνες από τη λήψη του εγγράφου για την άσκησή της και κοινοποιείται στον πρόεδρο του δικαστηρίου ή του οικείου τμήματος χωρίς υπαίτια καθυστέρηση.

5. Η χρηματική ποινή που καταλογίστηκε σε βάρος της αρχής, σύμφωνα με την παρ. 2, καταλογίζεται περαιτέρω και ανεξαρτήτως της πειθαρχικής δίωξης που προβλέπεται στην προηγούμενη παράγραφο, με πράξη του αρμόδιου οργάνου σε βάρος του υπαλλήλου που είχε την ευθύνη για την εμπρόθεσμη διαβίβαση των στοιχείων που μνημονεύονται στην παρ. 1 και σωρευτικά σε βάρος του προϊσταμένου της οργανικής μονάδας επιπέδου Διεύθυνσης, στην οποία υπηρετούσε ο υπάλληλος κατά το χρονικό διάστημα που συντελέστηκε η πλημμελής εκπλήρωση των καθηκόντων της παρ. 1. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης καθορίζεται η διαδικασία καταλογισμού και είσπραξης της χρηματικής ποινής και ρυθμίζεται κάθε σχετικό ζήτημα για την εφαρμογή της παραγράφου αυτής.

6. Από την ημερομηνία που θα καθοριστεί σύμφωνα με το άρθρο 162 του ν. 4764/2020, η έκθεση των απόψεων της Διοίκησης και ο φάκελος που τη συνοδεύει υποβάλλονται αποκλειστικώς με ηλεκτρονικά μέσα, σε μορφή δεκτική περαιτέρω χρήσης και επεξεργάσιμη με αυτοματοποιημένα μέσα. Η έκθεση απόψεων και το διαβιβαστικό έγγραφο, αν υπάρχει, φέρουν υποχρεωτικά προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή, κατά την έννοια των περ. 20 και 49 του άρθρου 2 του ν. 4727/2020. Ο διοικητικός φάκελος εμπεριέχει σε χωριστό αρχείο κάθε έγγραφο, καθώς και πίνακα στον οποίο αναγράφεται ονομαστικά το κάθε έγγραφο που εμπεριέχει ο διοικητικός φάκελος. Στην έκθεση απόψεων πρέπει να επισημαίνονται διακριτά τα έγγραφα που αποτελούν περιεχόμενο του διοικητικού φακέλου που αποστέλλεται και περιέχουν στοιχεία στα οποία η Διοίκηση ζητεί να μην επιτραπεί η πρόσβαση των λοιπών διαδίκων, για τον λόγο ότι παραβλάπτεται απόρρητο το οποίο προβλέπεται από ειδικές διατάξεις.

Άρθρο 132

Ορισμός και καθήκοντα εισηγητή

1. Αμέσως μετά την κατάθεση ή την περιέλευση του ενδίκου βοηθήματος ή μέσου στο δικαστήριο, ο πρόεδρος του τμήματος, στο οποίο έχει ανατεθεί η υπόθεση από τον πρόεδρο του τριμελούς συμβουλίου διεύθυνσης ή τον δικαστή που διευθύνει το δικαστήριο, με πράξη του επί του οικείου δικογράφου, ορίζει εισηγητή και δίνει εντολή να ανακοινωθεί σε αυτόν η δικογραφία. Η ανάθεση γίνεται με κριτήριο την ισοβαρή κατανομή υποθέσεων σε κάθε εισηγητή-δικαστή.
2. Ο εισηγητής, σε συνεργασία, εφόσον τούτο κρίνεται απαραίτητο, με τον πρόεδρο του τριμελούς συμβουλίου διεύθυνσης ή τον δικαστή που διευθύνει το δικαστήριο ή τον πρόεδρο του τμήματος, φροντίζει για τη συγκέντρωση κάθε στοιχείου αναγκαίου ή χρήσιμου για τη διερεύνηση της υπόθεσης, μπορεί δε να επικοινωνεί μέσω της γραμματείας του δικαστηρίου με τους διαδίκους και να ζητεί από αυτούς να προσκομίσουν, τάσσοντας σχετική προθεσμία, στοιχεία που λείπουν ή είναι οπωσδήποτε χρήσιμα. Οι διάδικοι, καθώς και όλες οι αρχές έχουν υποχρέωση να παρέχουν τα ζητούμενα στοιχεία.
3. Ειδικότερα, ο εισηγητής επιμελείται προκειμένου ιδίως: α) να διαβιβαστεί ο διοικητικός φάκελος της υπόθεσης στο δικαστήριο, β) να προσκομισθούν τα κατά το άρθρο 28 ελλείποντα νομιμοποιητικά έγγραφα και τα αποδεικτικά των επιδόσεων, καθώς και το τέλος δικαστικού ενσήμου ή το αποδεικτικό καταβολής του νομίμου παραβόλου, σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρα 284 και 286 αντίστοιχα, γ) να διενεργηθούν νόμιμα οι επιδόσεις εκ μέρους του δικαστηρίου και οι κλητεύσεις των διαδίκων, δ) να γίνουν οι κατά την παρ. 1 του άρθρου 117 επιδόσεις και ε) να συμπληρωθούν ή να καλυφθούν, εφόσον αυτό είναι εφικτό, τυπικά διαδικαστικά σφάλματα ή ελλείψεις που διαπιστώνονται είτε πριν, είτε και μετά τη συζήτηση της υπόθεσης, εφόσον ο διάδικος δεν είχε ενημερωθεί ή δεν ήταν δυνατόν να ενημερωθεί κατά την προδικασία.
4. Για την πρόσκληση που απευθύνει ο εισηγητής δικαστής, σύμφωνα με τις παρ. 2 και 3, συντάσσεται σχετική βεβαίωση η οποία περιλαμβάνει τον χρόνο της ειδοποίησης, τα ζητούμενα στοιχεία και την προθεσμία. Η βεβαίωση αυτή υπογράφεται τόσο από τον ίδιο όσο και από τον αρμόδιο δικαστικό υπάλληλο και ενσωματώνεται στον φάκελο της δικογραφίας.
5. Περαιτέρω, ο εισηγητής: α) ενημερώνει τον πρόεδρο του τμήματος για εκκρεμή ενώπιον άλλου δικαστηρίου ζητήματα τα οποία δικαιολογούν την αναστολή προόδου της δίκης, β) μεριμνά για την τήρηση εναλλακτικών τρόπων επίλυσης της διαφοράς που προβλέπονται από ειδικές διατάξεις, γ) εξετάζει το αίτημα παροχής προσωρινής προστασίας που του ανατέθηκε από τον πρόεδρο του

τμήματος και δ) εισηγείται την εισαγωγή της υπόθεσης σε συμβούλιο ή σε συζήτηση κατά τη διαδικασία των άρθρων 133 και 135 αντίστοιχα.

6. Ο εισηγητής οφείλει, το αργότερο εντός τεσσάρων (4) μηνών από την κατάθεση ή την περιέλευση της υπόθεσης στο δικαστήριο, να αποφανθεί για την εισαγωγή της υπόθεσης είτε στη διαδικασία σε συμβούλιο, εφόσον συντρέχει περίπτωση, με σχετική σημείωση στον φάκελο της δικογραφίας, είτε σε συζήτηση, με σχετική δήλωση κατά την παρ. 1 του άρθρου 135.

Άρθρο 133

Διαδικασία σε συμβούλιο

1. Το δικαστήριο, με απόφαση που λαμβάνεται σε συμβούλιο, και σε υποθέσεις αρμοδιότητας μονομελούς δικαστηρίου ο οριζόμενος δικαστής, με απόφασή του, μπορεί να απορρίπτει ένδικα βοηθήματα και μέσα που είναι προδήλως απαράδεκτα ή αβάσιμα και να παραπέμπει, όταν συντρέχουν οι περιπτώσεις της παρ. 2 του άρθρου 12, στο αρμόδιο δικαστήριο υποθέσεις οι οποίες έχουν εισαχθεί σε αυτό αναρμοδίως. Με την ίδια απόφαση απορρίπτεται ή παραπέμπεται κατά περίπτωση και η τυχόν εκκρεμής αίτηση παροχής προσωρινής δικαστικής προστασίας.

2. Το ίδιο δικαστήριο μπορεί να δέχεται, εν όλω ή εν μέρει, ένδικα βοηθήματα ή μέσα, που είναι προδήλως βάσιμα.

3. Οι κατά τις παρ. 1 και 2 αποφάσεις λαμβάνονται μόνον ομοφώνως. Άλλως, η υπόθεση εισάγεται για συζήτηση κατά την τακτική διαδικασία. Οι διατάξεις για την παρέμβαση και την τριτανακοπή εφαρμόζονται και εν προκειμένω. Οι αποφάσεις είναι συνοπτικά διατυπωμένες και περιέχουν, κυρίως, την απάντηση επί των προβαλλόμενων ισχυρισμών.

4. Η απορριπτική απόφαση κοινοποιείται στον διάδικο που άσκησε το ένδικο βοήθημα ή μέσο. Ο τελευταίος μπορεί, με αίτησή του, που κατατίθεται εντός προθεσμίας εξήντα (60) ημερών από την κοινοποίηση, και πάντως όχι μετά την πάροδο δεκαοκτώ (18) μηνών από την έκδοση της απόφασης, να ζητήσει τη συζήτηση της υπόθεσης στο ακροατήριο, καταβάλλοντας τριπλάσιο του κατά το **άρθρο 286** οριζόμενου παραβόλου ή, όταν η υπόθεση έχει εισαχθεί με το ένδικο βοήθημα της αγωγής, τριπλάσιο του οριζόμενου στην **περ. α' της παρ. 2 του άρθρου 286** παραβόλου για την προσφυγή. Στην περίπτωση αυτή, η απόφαση που ελήφθη σε συμβούλιο παύει να ισχύει και η υπόθεση εισάγεται για συζήτηση με την τακτική διαδικασία.

5. Σε περίπτωση αποδοχής, κατά την **παρ. 2**, ενδίκου βοηθήματος ή μέσου, οι ορισμοί της προηγούμενης παραγράφου ισχύουν και για εκείνον κατά του οποίου

εστρέφετο το ένδικο βοήθημα ή μέσο, καθώς και για τον παρεμβαίνοντα ή τον έχοντα δικαίωμα παρεμβάσεως. Η **αρχή** καταβάλλει το τριπλάσιο του προβλεπόμενου για τον ιδιώτη παραβόλου. Στην περίπτωση αυτή, στην απόφαση σημειώνεται ότι η παραδοχή καθίσταται οριστική μετά την τήρηση της διαδικασίας της επόμενης παραγράφου.

6. Ο πρόεδρος του οικείου τμήματος ή ο δικαστής του μονομελούς δικαστηρίου με πράξη του διαπιστώνει την άπρακτη πάροδο των προθεσμιών της **παρ. 4**. Από την ημερομηνία σύνταξης της **πράξης** αυτής παράγεται το αποτέλεσμα της απόφασης. Αν διαπιστώσει πλημμέλεια στην κοινοποίηση, διατάσσει την ενέργεια νέας.

7. Στις υποθέσεις που εκδικάζονται σε συμβούλιο, δικαστική δαπάνη επιδικάζεται για τη σύνταξη του δικογράφου. Αν, **κατόπιν αιτήματος** του διαδίκου, η υπόθεση εισαχθεί στην τακτική διαδικασία και το διατακτικό της αποφάσεως είναι, κατά τα ουσιώδη σημεία του, το ίδιο με αυτό της απόφασης σε συμβούλιο ο διάδικος που προκάλεσε τη νέα συζήτηση καταδικάζεται να καταβάλει στον νικήσαντα διάδικο ποσό ίσο με το πενταπλάσιο της εκάστοτε οριζόμενης δικαστικής δαπάνης. Για το καταβαλλόμενο κατά τις **παρ. 4 και 5** ειδικό παράβολο εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του **άρθρου 286**. Το παράβολο των **παρ. 4 και 5** καταπίπτει υπέρ του αντιδίκου.

8. Κατ' εξαίρεση, σε περίπτωση πρόδηλης αναρμοδιότητας, είναι δυνατή η παραπομπή της υπόθεσης στο αρμόδιο διοικητικό δικαστήριο με πράξη του προέδρου του τριμελούς συμβουλίου διεύθυνσης ή του δικαστή που διευθύνει το δικαστήριο. Με τον ίδιο τρόπο παραπέμπεται και η τυχόν εκκρεμής αίτηση αναστολής.

Άρθρο 134

Ενδοδικαστική συμβιβαστική επίλυση σε συμβούλιο των διαφορών από αγωγές για απαιτήσεις από δημόσιες συμβάσεις.

1. Οι διαφορές από αγωγές για απαιτήσεις από την εκτέλεση δημοσίων συμβάσεων υπόκεινται στη διαδικασία ενδοδικαστικής συμβιβαστικής επίλυσης σε συμβούλιο, σύμφωνα με τους όρους των επόμενων παραγράφων.

2. Ο πρόεδρος του **τριμελούς** συμβουλίου διεύθυνσης ή ο δικαστής που διευθύνει το δικαστήριο ή ο οριζόμενος από αυτόν δικαστής, αμέσως μετά την κατάθεση του εισαγωγικού της δίκης δικογράφου, ορίζει με πράξη του επ' αυτού το αρμόδιο τμήμα για την ενδοδικαστική επίλυση της διαφοράς. Ο πρόεδρος του οικείου τμήματος ορίζει εισηγητή δικαστή με πράξη του, η οποία κοινοποιείται στους διαδίκους. Εντός δέκα (10) ημερών από την κοινοποίηση, οι διάδικοι δύνανται να προσκομίσουν στη γραμματεία του δικαστηρίου όλα τα αναγκαία στοιχεία για την επίλυση της διαφοράς. Εάν μετά την παρέλευση της ανωτέρω προθεσμίας δεν

έχουν προσκομιστεί τα προαναφερόμενα στοιχεία, η συμβιβαστική επίλυση της διαφοράς, κατόπιν σχετικής επισημείωσης από τον εισηγητή δικαστή επί του φακέλου της δικογραφίας, ματαιώνεται. Ο εισηγητής επιμελείται τη συγκέντρωση των αναγκαίων στοιχείων από τους διαδίκους και μπορεί να **ζητεί**, διά της γραμματείας και εφόσον το κρίνει αναγκαίο, την προσκόμιση πρόσθετων στοιχείων και οργανώνει την επικοινωνία με αυτούς προς τον σκοπό επίλυσης της διαφοράς. Προς τούτο καλούνται σε κοινή συνάντηση από τον εισηγητή σε ημερομηνία που ορίζεται από τον ίδιο. Κατά τη συνάντηση τηρούνται πρακτικά από τον γραμματέα, στα οποία αποτυπώνεται είτε το αποτέλεσμα του συμβιβασμού είτε η ματαίωσή του. Τα πρακτικά υπογράφονται από τους εκπροσώπους των διαδίκων, τον εισηγητή Δικαστή και τον γραμματέα. Εφόσον συνταχθεί πρακτικό συμβιβασμού, η υπόθεση εισάγεται στο συμβούλιο, για την έκδοση απόφασης, με την οποία επιλύεται συμβιβαστικά η διαφορά. Σε αντίθετη περίπτωση το πρακτικό ματαίωσης του συμβιβασμού παραμένει στον φάκελο της υπόθεσης. Εάν κατά την κρίση του εισηγητή δικαστή η αγωγή είναι προδήλως απαράδεκτη ή αβάσιμη, η υπόθεση μπορεί να εισαχθεί στο συμβούλιο προκειμένου να ακολουθηθεί η διαδικασία του **άρθρου 133**.

3. Η απόφαση ενδοδικαστικής επίλυσης, η οποία περιέχει το ύψος της απαίτησης χωρίς παράθεση του πραγματικού, τον χρόνο έναρξης της τοκοφορίας και τον προσδιορισμό του επιτοκίου, έχει τα αποτελέσματα αμετάκλητης δικαστικής απόφασης και συνιστά εκτελεστό τίτλο κατά την έννοια της παρ. 1 του **άρθρου 212**, χωρίς να απαιτείται προς τούτο η καταβολή τέλους δικαστικού ενσήμου.

4. Η διαδικασία ενδοδικαστικής επίλυσης διεξάγεται κατά τρόπο που να διασφαλίζεται το απόρρητο αυτής.

5. Οι διάδικοι, πλην του Δημοσίου και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, για τους οποίους έχει εφαρμογή η **παρ. 1** του άρθρου 29, εκπροσωπούνται στη διαδικασία του παρόντος άρθρου από δικηγόρους, σύμφωνα με τον Κώδικα Δικηγόρων, εφαρμοζόμενης και της διάταξης της περ. α' της παρ. 2 του άρθρου 27 του **παρόντος**. Για την ενδοδικαστική επίλυση της διαφοράς απαιτείται ειδική πληρεξουσιότητα.

Άρθρο 135

Δήλωση εισηγητή - Ορισμός δικασίμου - Εγγραφή στο πινάκιο

1. Αν δεν συντρέχει περίπτωση εισαγωγής της υπόθεσης στη διαδικασία σε συμβούλιο, ο εισηγητής δηλώνει στη γραμματεία ότι η υπόθεση είναι ώριμη για συζήτηση, συντάσσοντας και καταθέτοντας σχετική δήλωση, η οποία επισυνάπτεται στη δικογραφία. Στη δήλωση αυτή προσδιορίζονται συνοπτικά τα ζητήματα που ερευνώνται αυτεπαγγέλτως, οι λόγοι που μπορεί να δικαιολογούν

την αποστολή προδικαστικού ερωτήματος, καθώς και οι τυχόν διαπιστωθείσες ελλείψεις που εξακολουθούν να υφίστανται παρά τις ενέργειες στις οποίες προέβη ο εισηγητής κατά το άρθρο 132.

2. Μετά τη δήλωση της προηγούμενης παραγράφου ή μετά την πάροδο της προθεσμίας για την υποβολή της, ο πρόεδρος του τμήματος, με πράξη του πάνω στο οικείο δικόγραφο, ορίζει δικάσιμο. Ο ίδιος μπορεί, κατά τον ίδιο τρόπο, σε περιπτώσεις κατεπείγοντος ή εφόσον συντρέχουν εξαιρετικές περιστάσεις, να ορίσει συντομότερη δικάσιμο από εκείνην που όρισε αρχικά είτε να εκδώσει απευθείας πράξη ορισμού εισηγητή και δικασίμου. Ο πρόεδρος του τμήματος μπορεί, σε περίπτωση κωλύματος ή όταν, κατά την ειδικά αιτιολογημένη κρίση του, συντρέχει άλλος σπουδαίος λόγος, να αντικαταστήσει τον εισηγητή.

3. Η συζήτηση της υπόθεσης στο ακροατήριο γίνεται στη δικάσιμο που ορίζεται με την πράξη της παρ. 2 του άρθρου αυτού.

4. Οι υποθέσεις που προσδιορίζονται για κάθε δικάσιμο καταχωρούνται, στο πινάκιο που προβλέπεται από το π.δ. 402/1983, όπως εκάστοτε ισχύει, το οποίο και τηρείται από τη γραμματεία. Μετά την έκδοση της απόφασης του Υπουργού Δικαιοσύνης που προβλέπεται στην παρ. 3 του άρθρου 13 του ν. 4938/2022 (Α' 109), το πινάκιο αυτό μπορεί να τηρείται σε ηλεκτρονική μορφή.

Άρθρο 136

Επίδοση πράξης ορισμού δικασίμου και κλήσης

1. Αντίγραφα της πράξης ορισμού δικασίμου με κλήση προκειμένου να παρασταθούν κατά τη συζήτηση της υπόθεσης στο ακροατήριο επιδίδονται στους διαδίκους με επιμέλεια της γραμματείας τουλάχιστον τριάντα (30) ημέρες πριν από τη δικάσιμο. Εφόσον συντρέχουν εξαιρετικοί λόγοι, η προθεσμία του προηγούμενου εδαφίου μπορεί, με πράξη του προέδρου του τριμελούς συμβουλίου διεύθυνσης ή του δικαστή που διευθύνει το δικαστήριο, να συντέμνεται, σε κάθε περίπτωση όμως δεν μπορεί να είναι μικρότερη των δεκαπέντε (15) ημερών.

2. Σε περίπτωση ματαίωσης της συζήτησης του συνόλου των υποθέσεων της δικασίμου για οποιονδήποτε λόγο, οι υποθέσεις που είχαν προσδιορισθεί, επαναπροσδιορίζονται οίκοθεν με πράξη του προέδρου του τμήματος, σε προσεχείς δικασίμους, χωρίς κλήτευση των διαδίκων, εφόσον είχαν κλητευθεί νομίμως. Οι διάδικοι ενημερώνονται από την ανάρτηση των πινακίων στα αντίστοιχα τμήματα και την εμφάνιση των εκθεμάτων στην ηλεκτρονική σελίδα του δικαστηρίου, οι οποίες, στην περίπτωση αυτή, γίνονται δεκαπέντε (15) τουλάχιστον ημέρες πριν από τη δικάσιμο. Ειδικά, σε περίπτωση ματαίωσης συζήτησης σε μεταβατική έδρα, η ενημέρωση των διαδίκων γίνεται και με

προφορική ανακοίνωση από τη γραμματεία με σχετική επισημείωση στον φάκελο της υπόθεσης. Αν συντρέχει νόμιμη περίπτωση να γίνει νέα συζήτηση της υπόθεσης ή περαιτέρω συζήτησή της, η κατά την παρ. 2 του άρθρου 135 πράξη του προέδρου ή η απόφαση του δικαστηρίου με τις οποίες ορίζεται νέα δικάσιμος επιδίδονται σε όλους τους διαδίκους με επιμέλεια της γραμματείας.

Άρθρο 137

Αίτηση επιτάχυνσης - προτίμησης

1. Με αίτηση οποιουδήποτε από τους διαδίκους προς το δικαστήριο, μπορεί να ζητηθεί η επιτάχυνση της εκδίκασης της υπόθεσης, εφόσον συντρέχει σπουδαίος λόγος ή δεν έχει οριστεί δικάσιμος για διάστημα μεγαλύτερο των δώδεκα (12) μηνών από την κατάθεση του εισαγωγικού δικογράφου. Στην περίπτωση αυτή, η δικάσιμος ορίζεται υποχρεωτικά εντός τριμήνου, εφόσον πληρούνται τα κριτήρια της παρ. 2.
2. Ο πρόεδρος του τμήματος εξετάζει την αίτηση και ορίζει δικάσιμο, εκτιμώντας ιδίως, τον επείγοντα χαρακτήρα των υποθέσεων, τις προηγούμενες καθυστερήσεις στην εκδίκαση της υπόθεσης σε προηγούμενους βαθμούς ή στάδια της διαδικασίας, καθώς και τις ανάγκες και τον φόρτο του δικαστηρίου.

Άρθρο 138

Πρόσβαση στα στοιχεία της δικογραφίας

1. Οι διάδικοι έχουν το δικαίωμα να λαμβάνουν γνώση όλων των στοιχείων της δικογραφίας. Επίσης δικαιούνται να λαμβάνουν, με δαπάνη τους: α) απλά ή επικυρωμένα αντίγραφα των εγγράφων που έχουν συνταχθεί επ' ευκαιρία της δίκης και βρίσκονται στη δικογραφία και β) ύστερα από έγκριση του προέδρου του **τριμελούς συμβουλίου διεύθυνσης** ή του δικαστή που διευθύνει το δικαστήριο, απλά αντίγραφα των εγγράφων που έχουν συνταχθεί από όργανα του δημόσιου τομέα και βρίσκονται, επίσης, στη δικογραφία. Ανάλογα δικαιώματα έχουν και οι τρίτοι οι οποίοι νομιμοποιούνται να ασκήσουν παρέμβαση.
2. Κατά την άσκηση των δικαιωμάτων της προηγούμενης παραγράφου, έχουν εφαρμογή οι διατάξεις των παρ. 3, 4 και 5 του άρθρου 5 του ν. 2690/1999 (Α' 45), όπως εκάστοτε ισχύουν.
3. Από την ημερομηνία που θα καθοριστεί σύμφωνα με το άρθρο 162 του ν. **4764/2020**, το δικαστήριο παρέχει στους διαδίκους, με τη χρήση ειδικού κωδικού, τη δυνατότητα εξ αποστάσεως πρόσβασης στα δικόγραφα ή έγγραφα που έχουν υποβληθεί ή που έχουν επιδοθεί με ηλεκτρονικά μέσα. Εξαίρεση αποτελούν τα

δικόγραφα ή έγγραφα στα οποία έχει κριθεί από το δικαστήριο ότι δεν επιτρέπεται η πρόσβαση, διότι παραβιάσσεται απόρρητο το οποίο προβλέπεται από ειδικές διατάξεις. Η πρόσβαση στα δικόγραφα και στα έγγραφα κάθε υπόθεσης που έχουν υποβληθεί ή επιδοθεί με ηλεκτρονικά μέσα είναι δυνατή μέχρι τη συμπλήρωση τριμήνου, από την ημερομηνία της απόφασης ή πράξης με την οποία περατώνεται η υπόθεση αυτή ενώπιον του οικείου δικαστικού σχηματισμού.

Άρθρο 139

Πρόσθετοι λόγοι

1. Οι διάδικοι μπορούν να προβάλλουν, εκτός από τους λόγους οι οποίοι περιέχονται στο ένδικο βοήθημα ή μέσο που ασκήθηκε από αυτούς, και πρόσθετους λόγους. Το δικόγραφο των πρόσθετων λόγων κατατίθεται στη γραμματεία και, με τη φροντίδα του διαδίκου που το ασκεί, επιδίδεται σε κυρωμένο αντίγραφο στους άλλους διαδίκους τουλάχιστον δεκαπέντε (15) **πλήρεις ημέρες πριν από την πρώτη δικάσιμο. Σε περίπτωση σύντμησης της προθεσμίας της παρ. 1 του άρθρου 136, το δικόγραφο πρόσθετων λόγων κατατίθεται και επιδίδεται τουλάχιστον οκτώ (8) πλήρεις ημέρες πριν από την πρώτη δικάσιμο.**

2. Οι διατάξεις για την ομοδικία, τη συνάφεια και τον χωρισμό δικογράφου εφαρμόζονται αναλόγως και στην περίπτωση των πρόσθετων λόγων.

3. Το δικόγραφο πρόσθετων λόγων υποβάλλεται αποκλειστικώς με ηλεκτρονικά μέσα από την ημερομηνία που θα καθοριστεί σύμφωνα με το άρθρο 162 του ν. 4764/2020, πρέπει δε να πληροί τις προϋποθέσεις του ν. 4727/2020, όπως ισχύει κάθε φορά, για τα δημόσια και τα ιδιωτικά ηλεκτρονικά έγγραφα κατά περίπτωση.

ΔΕΚΑΤΟ ΤΡΙΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΚΥΡΙΑ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

Η ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΣΤΟ ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟ

Άρθρο 140

Έκθεμα

1. Η γραμματεία καταρτίζει για κάθε δικάσιμο έκθεμα, στο οποίο αναγράφονται με τη σειρά του πινακίου, οι προς συζήτηση υποθέσεις. Το έκθεμα αναρτάται έξω από

την αίθουσα συνεδριάσεων και στον ιστοχώρο του κάθε δικαστηρίου από την προηγούμενη της συνεδρίασης.

2. Δεν προκαλεί ακυρότητα της διαδικασίας η μη ανάρτηση του εκθέματος ή η μη μνεία σε αυτό συγκεκριμένης υπόθεσης.

Άρθρο 141

Συνεδρίαση

1. Ο δικαστής που προεδρεύει κατά τη συνεδρίαση κηρύσσει την έναρξη και τη λήξη της, προβαίνει στην προεκφώνηση και εκφώνηση των υποθέσεων που είναι γραμμένες στο πινάκιο, διευθύνει τη συζήτηση, έχει δε την ευθύνη για την τήρηση της ευταξίας και της ευπρέπειας κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης.

2. Η συνεδρίαση αρχίζει με την προεκφώνηση των υποθέσεων από το πινάκιο, κατά τη σειρά της εγγραφής τους σε αυτό. Την προεκφώνηση ακολουθεί η εκφώνηση και η συζήτηση των υποθέσεων. Σε ειδική στήλη του πινακίου, ο δικαστής που προεδρεύει κατά τη συνεδρίαση σημειώνει, για κάθε περίπτωση, κατά μεν την προεκφώνηση, αν τυχόν η υπόθεση αναβάλλεται ή διαγράφεται, μετά δε την εκφώνηση και τη συζήτηση, αν οι διάδικοι παραστάθηκαν και πως κατ' αυτήν, καθώς και ότι η υπόθεση συζητήθηκε. Κάθε διάδικος μπορεί να μην εμφανισθεί στο ακροατήριο, αλλά να δηλώσει ότι θα παραστεί με δήλωση που θα υπογράφεται είτε από τον πληρεξούσιο δικηγόρο του είτε από τον ίδιο στις περιπτώσεις που μπορεί να παρίσταται αυτοπροσώπως. Η δήλωση που έχει γίνει από πληρεξούσιο του Δημοσίου, οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης ή άλλου νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου δεν έχει καμία δικονομική συνέπεια, αν δεν διαβιβαστεί εμπρόθεσμα στο δικαστήριο ο διοικητικός φάκελος. Η δήλωση αυτή παραδίδεται από τον πληρεξούσιο δικηγόρο ή, σε περίπτωση κοινής δήλωσης, από έναν τουλάχιστον πληρεξούσιο δικηγόρο στον αρμόδιο γραμματέα το αργότερο την παραμονή της δικασίμου και σημειώνεται αμέσως στο πινάκιο. Οι δηλώσεις αυτές μπορούν να συντάσσονται και να υποβάλλονται ηλεκτρονικά, από την ημερομηνία που θα καθοριστεί σύμφωνα με το άρθρο 162 του ν. 4764/2020, το αργότερο έως τις 14:00 της παραμονής της δικασίμου. Σε περίπτωση αναβολής της συζήτησης ύστερα από αίτηση διαδίκου, δεν κλητεύεται κατά τη νέα δικάσιμο ο διάδικος που υπέβαλε δήλωση.

3. Η προεκφώνηση και η εκφώνηση των υποθέσεων μπορούν, κατά την κρίση του δικαστή που προεδρεύει κατά τη συνεδρίαση, να διενεργηθούν συγχρόνως.

4. Ο δικαστής που προεδρεύει κατά τη συνεδρίαση, μπορεί να επιβάλει, σε βάρος προσώπου το οποίο θορυβεί ή εκδηλώνει ασέβεια ή ανυπακοή σε μέτρα που έχουν ληφθεί ή διαταγές που έχουν δοθεί ή το οποίο προκαλεί φθορά στην αίθουσα ή κατά οποιονδήποτε τρόπο παρακωλύει τη διαδικασία, εκλεκτικώς, είτε την αποβολή

τούτου από το ακροατήριο ή και το δικαστικό κατάστημα είτε χρηματική ποινή από τριάντα (30) έως εκατόν πενήντα (150) ευρώ είτε την κράτησή του για είκοσι τέσσερις (24) το πολύ ώρες. Τα ποσά της χρηματικής ποινής μπορούν να αναπροσαρμόζονται με προεδρικά διατάγματα, που εκδίδονται ύστερα από πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης.

5. Αν, κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης, δικηγόρος θορυβεί ή δείχνει ανυπακοή έναντι του δικαστηρίου, μπορούν να του επιβληθούν από αυτό οι πειθαρχικές ποινές που προβλέπονται από τον Κώδικα των Δικηγόρων.

6. Ο πρόεδρος του τριμελούς **τριμελούς** συμβουλίου διεύθυνσης ή ο **δικαστής** που διευθύνει το δικαστήριο, μπορεί, ύστερα από αίτημα διαδίκου που υποβάλλεται τριάντα (30) τουλάχιστον ημέρες πριν από τη συζήτηση της υπόθεσης, να αποφασίσει, με πράξη του, ότι οι διάδικοι και οι πληρεξούσιοι δικηγόροι τους θα μετέχουν στη συνεδρίαση και θα διενεργούν διαδικαστικές πράξεις ενώπιον του δικαστηρίου, ευρισκόμενοι σε τόπο διαφορετικό από αυτόν της συνεδρίασης, με τη χρήση τεχνολογιών απομακρυσμένης σύνδεσης. Από το αίτημα αυτό μπορεί να παραιτηθεί ο διάδικος έως και πέντε (5) πλήρεις ημέρες πριν από τη συζήτηση.

7. Στην περίπτωση των μεταβατικών εδρών, η απόφαση της παρ. 6 λαμβάνεται αυτεπαγγέλτως και αφορά στο σύνολο των υποθέσεων συγκεκριμένης δικασίμου. Τόπος συνεδρίασης, για τις μεταβατικές έδρες, θεωρείται στην περίπτωση αυτή η κύρια έδρα του δικαστηρίου, οι δε διάδικοι και οι πληρεξούσιοι δικηγόροι τους έχουν τη δυνατότητα να παραστούν και να μετέχουν στη συνεδρίαση, ευρισκόμενοι είτε στον τόπο της συνεδρίασης είτε στον τόπο της μεταβατικής έδρας. Τα πρόσωπα του δεύτερου εδαφίου ενημερώνονται για την απόφαση του πρώτου εδαφίου με την κλήση που προβλέπεται **στο άρθρο 136**.

8. Οι υποθέσεις που εμπίπτουν στην κατά τόπο αρμοδιότητα δικαστικού γραφείου τηλεματικής, εκδικάζονται με τη χρήση τεχνολογιών απομακρυσμένης σύνδεσης. Οι διάδικοι και οι πληρεξούσιοι δικηγόροι διενεργούν διαδικαστικές πράξεις και μπορούν να παρίστανται κατά τη διάρκεια της συζήτησης είτε στον πιστοποιημένο τόπο του δικαστικού γραφείου τηλεματικής είτε στον τόπο συνεδρίασης του δικαστηρίου. Η ημέρα και η ώρα διεξαγωγής των συνεδριάσεων καθορίζονται με τον Κανονισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας του δικαστηρίου που εξυπηρετεί το δικαστικό γραφείο τηλεματικής.

9. Στις περιπτώσεις των παρ. 6, **7 και 8**, η συζήτηση μεταδίδεται ταυτόχρονα με ήχο και εικόνα στην αίθουσα συνεδρίασης του δικαστηρίου και στον απομακρυσμένο τόπο, όπου παρίστανται οι διάδικοι και οι πληρεξούσιοι δικηγόροι τους.

10. Το δικαστήριο, ύστερα από αίτηση των διαδίκων ή αυτεπαγγέλτως, μπορεί να αποφασίσει την εξέταση μαρτύρων, πραγματογνωμόνων και διαδίκων, χωρίς αυτοί να παρευρίσκονται στην αίθουσα συνεδρίασής του. Η εξέταση μεταδίδεται ταυτοχρόνως με ήχο και εικόνα στην αίθουσα συνεδρίασης του δικαστηρίου και

στον τόπο εξέτασης των μαρτύρων, πραγματογνωμόνων και διαδίκων. Η εξέταση αυτή, η οποία θεωρείται ότι διεξάγεται ενώπιον του δικαστηρίου, έχει την ίδια αποδεικτική ισχύ με την εξέταση στο ακροατήριο.

11. Οι αποφάσεις των παρ. 6, **7 και 10** δεν υπόκεινται σε ένδικα μέσα.

12. Το δικαστήριο αν διαπιστώσει σε οποιαδήποτε στάση της δίκης, ότι δεν είναι εφικτή η σταθερή σύνδεσή του με τον απομακρυσμένο τόπο, έχει την ευχέρεια να αναβάλει την εκδίκαση της υπόθεσης ή τη διενέργεια κάθε άλλης διαδικαστικής πράξης, αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν αίτησης των διαδίκων.

Άρθρο 142

Διεξαγωγή της συνεδρίασης με τη χρήση τεχνολογιών απομακρυσμένης σύνδεσης - Ορισμοί

α) «Τηλεματική συνεδρίαση»: η συνεδρίαση η οποία πραγματοποιείται με τη χρήση μέσων σύγχρονης τεχνολογίας, με τα οποία καθίσταται δυνατή μέσω της μετάδοσης εικόνας και ήχου ή άλλης διευθέτησης σε πραγματικό χρόνο, η συμμετοχή σε αυτήν, καθώς και η εξέταση ή η ακρόαση προσώπων τα οποία δεν παρευρίσκονται στην αίθουσα συνεδρίασης του δικαστηρίου.

β) «Τηλεσυζήτηση»: η διαδικασία συζήτησης που πραγματοποιείται με τη χρήση μέσων σύγχρονης τεχνολογίας, τα οποία επιτρέπουν τη διεξαγωγή της συζήτησης από το δικαστήριο, μολοντί ορισμένα από τα πρόσωπα που συμμετέχουν στη διαδικασία βρίσκονται εκτός της αίθουσας συνεδρίασης του δικαστηρίου και σε άλλον τόπο.

γ) «Τηλεεξέταση (ή τηλεκατάθεση)»: η προφορική εξέταση των προσώπων που παρευρίσκονται σε άλλο τόπο εκτός της αίθουσας συνεδρίασης του δικαστηρίου, με τα σύγχρονα μέσα τεχνολογίας, τα οποία επιτρέπουν τη διεξαγωγή της εξέτασης από το δικαστήριο.

δ) «Αίθουσα τηλεματικής συνεδρίασης»: η αίθουσα συνεδρίασης του δικαστηρίου και η αίθουσα στον απομακρυσμένο τόπο.

ε) «Αίθουσα συνεδρίασης του δικαστηρίου»: η αίθουσα ακροατηρίου η οποία έχει διαμορφωθεί κατάλληλα με τον αναγκαίο ηλεκτρονικό και υποστηρικτικό εξοπλισμό για τη διεξαγωγή τηλεματικής συνεδρίασης.

στ) «Απομακρυσμένος τόπος»: αίθουσα κατάλληλα διαμορφωμένη, με τον αναγκαίο ηλεκτρονικό και υποστηρικτικό εξοπλισμό, για τη διεξαγωγή τηλεματικής συνεδρίασης. Ως αίθουσα απομακρυσμένου τόπου μπορεί να ορισθεί αίθουσα ακροατηρίου ή αίθουσα γραφείου δικαστηρίου, η οποία έχει πιστοποιηθεί με απόφαση του Προϊσταμένου του Δικαστηρίου που κοινοποιείται στον Υπουργό Δικαιοσύνης, καθώς και αίθουσα ελληνικής προξενικής αρχής στο εξωτερικό.

Άρθρο 143

Τεχνολογικές προϋποθέσεις τηλεματικής συνεδρίασης

1. Η αίθουσα τηλεματικής συνεδρίασης είναι εξοπλισμένη με κατάλληλο ηλεκτρονικό και λοιπό υποστηρικτικό εξοπλισμό, ο οποίος επιτρέπει τη λήψη και μετάδοση εικόνας και ήχου σε πραγματικό χρόνο χωρίς να αλλοιώνει τις φυσιολογικές τιμές των προσώπων και των αντικειμένων.
2. Ο απαραίτητος εξοπλισμός μπορεί να είναι σταθερός ή φορητός. Ο ηλεκτρονικός κύριος εξοπλισμός αποτελείται από μηχανές λήψης (κάμερες) υψηλής ευκρίνειας και γωνίας λήψης, μικρόφωνα υψηλής ευαισθησίας, οθόνες μεγάλων διαστάσεων, υψηλής ευκρίνειας, μεγάλης γωνίας θέασης. Ο υποστηρικτικός (δευτερεύων) εξοπλισμός αποτελείται από υλικό και λογισμικό μέρος διαχείρισης του κύριου εξοπλισμού και πρόσβασης στο διαδίκτυο, μεγάφωνα, κωδικοποιητές συμπίεσης και αποσυμπίεσης (codec) αρχείων εικόνας και ήχου, εναρμονισμένων - συμβατών με τα διεθνή πρότυπα, και λοιπό απαραίτητο ηλεκτρονικό υλικό διασύνδεσης των μερών του εξοπλισμού, κάμερες ανάγνωσης και μηχανές σάρωσης εγγράφων, καθώς και βάσεις στήριξης του κύριου και δευτερεύοντος εξοπλισμού.
3. Το σύνολο του εξοπλισμού είναι εύχρηστο, επιτρέπει τη διεξαγωγή της ζητούμενης διαδικαστικής πράξης και διευκολύνει τις εργασίες του δικαστηρίου. Ο εξοπλισμός παροχής υπηρεσιών διαδικτύου καλύπτει τις προϋποθέσεις για τη συνεχή, ταχεία και ασφαλή μετάδοση και λήψη των δεδομένων της διαδικασίας. Η τεχνική υποστήριξη ανατίθεται σε δικαστικό υπάλληλο της Υπηρεσίας, η οποία έχει την ευθύνη λειτουργίας του εξοπλισμού.
4. Η διαδικασία τηλεσυζήτησης και τηλεξέτασης μπορεί να μαγνητοφωνηθεί, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις.
5. Τα έγγραφα, των οποίων γίνεται επίκληση κατά την τηλεσυζήτηση, μπορούν, εφόσον αυτό είναι τεχνικώς δυνατό, να παρουσιάζονται με τη χρησιμοποίηση χωριστής μηχανής εικονοληψίας εγγράφων, ως μέρους του εξοπλισμού.

Άρθρο 144

Διεξαγωγή της τηλεματικής συνεδρίασης

1. Ο πρόεδρος του τριμελούς συμβουλίου διεύθυνσης ή ο **δικαστής** που διευθύνει το δικαστήριο, ορίζει τον δικαστικό υπάλληλο που συμμετέχει στην τηλεματική συνεδρίαση στον απομακρυσμένο τόπο. Αν ο απομακρυσμένος τόπος είναι ελληνική προξενική αρχή, χρέη δικαστικού υπαλλήλου ανατίθενται σε εξουσιοδοτημένο από τον πρόξενο άτομο.

2. Ο ορισθείς δικαστικός υπάλληλος και τα πρόσωπα που συμμετέχουν στη συνεδρίαση του απομακρυσμένου τόπου, οφείλουν να παρευρίσκονται στην ορισθείσα αίθουσα πριν από την προγραμματισμένη ώρα έναρξης της μετάδοσης.
3. Ο δικαστικός υπάλληλος ταυτοποιεί τους διαδίκους, τους πληρεξούσιους δικηγόρους και τα πρόσωπα που συμμετέχουν στη διαδικασία. Τα έγγραφα και λοιπά στοιχεία, που προσκομίζουν κατά τη συζήτηση οι πληρεξούσιοι δικηγόροι και οι διάδικοι ενώπιον του απομακρυσμένου τόπου, διαβιβάζονται με επιμέλεια του δικαστικού υπαλλήλου στη γραμματεία του δικαστηρίου, προκειμένου να συσχετισθούν με τη δικογραφία. Όσα προσκομίζονται σε μεταγενέστερο χρόνο, κατατίθενται στη γραμματεία του δικαστηρίου με επιμέλεια των διαδίκων.
4. Οι διάδικοι έχουν το δικαίωμα να λαμβάνουν γνώση όλων των στοιχείων της δικογραφίας, σύμφωνα με το **άρθρο 138**.
5. Ο δικαστής που διευθύνει τη συζήτηση, αποφασίζει σχετικά με την έναρξη και την περάτωση της τηλεματικής συνεδρίασης και μεριμνά για την ομαλή διεξαγωγή της. Η συζήτηση της τηλεματικής συνεδρίασης διεξάγεται κατά τις διατάξεις του παρόντος και του π.δ/τος 18/1989. Διαδικαστικές πράξεις θεωρούνται όλες οι προβλεπόμενες από τα πιο πάνω νομοθετήματα πράξεις της διαδικασίας. Η εξέταση μαρτύρων, πραγματογνωμόνων και διαδίκων θεωρείται ότι διεξάγεται ενώπιον του δικαστηρίου και έχει την ίδια αποδεικτική ισχύ με την εξέταση στο ακροατήριο.
6. Κατά παρέκκλιση της **παρ. 3 του άρθρου 148**, για την υποβολή αιτήματος αναβολής δεν απαιτείται καταβολή παραβόλου από τον διάδικο και τον πληρεξούσιο δικηγόρο που παρίσταται στον απομακρυσμένο τόπο.

Άρθρο 145

Σύνταξη πρακτικού τηλεματικής συνεδρίασης

Αμέσως μετά την ολοκλήρωση της τηλεματικής συνεδρίασης, ο ορισθείς δικαστικός υπάλληλος του απομακρυσμένου τόπου συντάσσει για κάθε υπόθεση, έκθεση, στην οποία αναφέρει την ημερομηνία και τον τόπο της συνεδρίασης, τα ονόματα των διαδίκων που παρευρέθησαν και των πληρεξούσιων δικηγόρων που παραστάθηκαν, καθώς και των λοιπών προσώπων που συμμετείχαν στη διαδικασία. Στην ίδια έκθεση αναφέρονται τα έγγραφα και λοιπά στοιχεία που υποβλήθηκαν από τους διαδίκους και τους πληρεξούσιους δικηγόρους τους κατά τη διάρκεια της συζήτησης. Η έκθεση αυτή προσκομίζεται με επιμέλεια του δικαστικού υπαλλήλου στη γραμματεία του δικαστηρίου, προκειμένου να συσχετισθεί με τον φάκελο της υπόθεσης και να επισυναφθεί στο οικείο πρακτικό συνεδρίασης.

Άρθρο 146

Ρύθμιση διαδικαστικών ζητημάτων της τηλεματικής συνεδρίασης

Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται ύστερα από πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης, δύναται να εξειδικεύονται τα διαδικαστικά ζητήματα της τηλεματικής συνεδρίασης των άρθρων **142 έως και 145**, ιδίως όσον αφορά στη διεξαγωγή της συζήτησης, στην τήρηση πρακτικών, στην εξέταση προσώπων, μαρτύρων και πραγματογνωμόνων, στη νομιμοποίηση των δικηγόρων, στην πρόσβαση στα στοιχεία του φακέλου της υπόθεσης, στην υποβολή υπομνημάτων, δικογράφων και εγγράφων και στην ακρόαση των διαδίκων και των πληρεξούσιων δικηγόρων από το δικαστήριο με τεχνολογικά μέσα, όταν τα πρόσωπα αυτά βρίσκονται εκτός της αίθουσας συνεδρίασης του δικαστηρίου και σε άλλον τόπο.

Άρθρο 147

Συζήτηση

1. Κατά τη συζήτηση των υποθέσεων, ο δικαστής που τη διευθύνει δίνει τον λόγο και απευθύνει ερωτήσεις προς τους διαδίκους, τους νόμιμους αντιπροσώπους, τους εκπροσώπους και τους δικαστικούς πληρεξούσιους τους, αφαιρεί τον λόγο και **ζητεί** διευκρινίσεις από τα ίδια πρόσωπα, εξετάζει δε τους μάρτυρες, τους πραγματογνώμονες και τους διερμηνείς.
2. Κάθε μέλος του δικαστηρίου μπορεί, ύστερα από άδεια του δικαστή που διευθύνει τη συζήτηση, να απευθύνει ερωτήσεις προς τα πρόσωπα που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο. Ανάλογο δικαίωμα έχουν και οι δικαστικοί πληρεξούσιοι των διαδίκων, καθώς και οι ίδιοι οι διάδικοι, οι νόμιμοι αντιπρόσωποι ή οι εκπρόσωποί τους, όταν έχουν την, κατά το άρθρο 27, δικολογική ικανότητα.
3. Εξαιρετικώς, μπορεί να δοθεί ο λόγος προσωπικώς στους διαδίκους, τους νόμιμους αντιπροσώπους ή τους εκπροσώπους τους, ακόμη και αν δεν έχουν την, κατά το άρθρο 27, δικολογική ικανότητα, αν ο δικαστής που διευθύνει τη συζήτηση κρίνει ότι πρέπει, ως προς συγκεκριμένο θέμα, να αναπτύξουν προφορικώς τις απόψεις τους ή να δώσουν προς το δικαστήριο εξηγήσεις ή να απευθύνουν ερωτήσεις στα πρόσωπα που αναφέρονται στην παρ. 1.
4. Στα πολυμελή δικαστήρια, για θέματα που αφορούν την εφαρμογή των διατάξεων των προηγούμενων παραγράφων, επιτρέπεται η άμεση αναφορά στο δικαστήριο, το οποίο και αποφαινεται τελικώς.

Άρθρο 148

Μη παράσταση διαδίκου - Αναβολή της συζήτησης

1. Κατά την προεκφώνηση εξετάζεται αυτεπαγγέλτως αν έχουν κλητευθεί νόμιμα οι διάδικοι που δεν παρίστανται. Αν η κλήτευση είναι νόμιμη, η μη παράστασή τους δεν παρακωλύει την πρόοδο της διαδικασίας.

2. Η συζήτηση αναβάλλεται υποχρεωτικώς:

α) αν κάποιος από τους διαδίκους που δεν παρίστανται δεν έχει κλητευτεί νόμιμα, ή
β) αν το ζητήσει κάποιος από τους διαδίκους που, αν και παρίσταται, δεν έχει κλητευτεί νόμιμα.

3. Με αίτηση του διαδίκου μπορεί να αναβληθεί η συζήτηση της υπόθεσης μόνο μία (1) φορά ανά βαθμό δικαιοδοσίας, εφόσον, κατά την κρίση του δικαστηρίου, συντρέχει σπουδαίος λόγος. Το δικαστήριο μπορεί πάντοτε να αναβάλλει τη συζήτηση της υπόθεσης αυτεπαγγέλτως, όταν συντρέχει σπουδαίος λόγος. Σε περίπτωση αναβολής της συζήτησης της υπόθεσης, ο λόγος της αναβολής καταχωρίζεται, με ειδική αιτιολογία, στο οικείο πρακτικό. Για την υποβολή αιτήματος αναβολής ο διάδικος καταβάλλει παράβολο υπέρ του Ταμείου Χρηματοδότησης Δικαστικών Κτιρίων (ΤΑ.Χ.ΔΙ.Κ.) ως εξής:

α) ποσού τριάντα (30) ευρώ, ενώπιον του μονομελούς πρωτοδικείου,
β) ποσού σαράντα (40) ευρώ, ενώπιον του τριμελούς πρωτοδικείου και
γ) ποσού πενήντα (50) ευρώ, ενώπιον του εφετείου.

Σε κοινό αίτημα αναβολής περισσότερων διαδίκων καταβάλλεται ένα παράβολο, το οποίο επιμερίζεται ισομερώς. Δεν υπέχουν υποχρέωση καταβολής παραβόλου το Δημόσιο, **οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης και τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου**. Δεν καταβάλλεται παράβολο σε περίπτωση αποχής των δικηγόρων. Το παράβολο επιστρέφεται αν το αίτημα της αναβολής απορριφθεί από το δικαστήριο.

4. Σε κάθε περίπτωση αναβολής της συζήτησης, το δικαστήριο ορίζει νέα δικάσιμο, με σημείωση στο πινάκιο. Για τη νέα αυτή δικάσιμο κλητεύονται μόνο όσοι από τους διαδίκους απουσίαζαν κατά τη συνεδρίαση και δεν είχαν κλητευθεί νόμιμα.

5. Το δικαστήριο, με απόφαση που καταχωρίζεται στα πρακτικά, μπορεί να επιδικάσει δικαστικά έξοδα ύψους εκατό (100) έως πεντακοσίων (500) ευρώ εις βάρος εκείνου, που ζήτησε την αναβολή, **ύστερα** από αίτημα του αντιδίκου του.

Άρθρο 149

Διακοπή της παράστασης διαδίκου

1. Η διακοπή της παράστασης του διαδίκου μετά την έναρξη της συζήτησης δεν παρακωλύει την πρόοδο της διαδικασίας. Το ίδιο ισχύει και αν τούτο διαταχθεί κατ' εφαρμογή της διάταξης της **παρ. 4 του άρθρου 141**.

2. Ο διάδικος που δεν παραστάθηκε κατά την προεκκώνηση ή κατά την έναρξη της συζήτησης ή που διέκοψε την παράστασή του έχει δικαίωμα να παρασταθεί στη συνέχεια της συζήτησης.
3. Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται αναλόγως και στις διαδικαστικές πράξεις που δεν ενεργούνται στο ακροατήριο.

Άρθρο 150

Συνεννόηση με αλλογλώσσους, κωφαλάλους κ.τ.λ.

1. Αν διάδικος, μάρτυρας ή πραγματογνώμονας αγνοεί την ελληνική γλώσσα, προσλαμβάνεται διερμηνέας, ο οποίος ορκίζεται ενώπιον του δικαστηρίου ότι θα αποδώσει ακριβώς όσα θα διαμειφθούν. Οι λόγοι του αποκλεισμού και της απαλλαγής των μαρτύρων ισχύουν και για τον διερμηνέα.
2. Αν τα πρόσωπα της παρ. 1 είναι κωφοί, ή πρόσωπα με σοβαρή αναπηρία λόγου η συνεννόηση μαζί τους γίνεται εγγράφως. Τις απαντήσεις τους υπογράφει ο δικαστής που προεδρεύει κατά τη συνεδρίαση και περιλαμβάνονται, μαζί με τις αντίστοιχες ερωτήσεις, στο πρακτικό της συζήτησης. Αν τα πρόσωπα αυτά δεν είναι ικανά να απαντήσουν εγγράφως, προσλαμβάνεται κατάλληλος διερμηνέας, σύμφωνα με την παρ. 1.

Άρθρο 151

Υπομνήματα

1. Υπομνήματα των διαδίκων, για την ανάπτυξη των ισχυρισμών τους, **κατατίθενται στη γραμματεία το αργότερο τρεις (3) πλήρεις ημέρες πριν από τη συζήτηση. Εάν η προθεσμία αυτή δεν είναι δυνατό να τηρηθεί για εξαιρετικούς λόγους που κρίνονται δικαιολογημένοι, τα υπομνήματα υποβάλλονται έως την προτεραία της δικασίμου. Με τα υπομνήματα δεν είναι επιτρεπτή η προβολή για πρώτη φορά αυτοτελών λόγων. Υπομνήματα μπορεί να κατατεθούν στη γραμματεία το αργότερο τρεις (3) πλήρεις ημέρες μετά τη συζήτηση, μόνον για την αντίκρουση του υπομνήματος του αντιδίκου ή για όσα αναπτύχθηκαν στο ακροατήριο.**
2. Η γραμματεία βεβαιώνει στο σώμα του υπομνήματος την ημερομηνία της κατάθεσής του.
3. Τα υπομνήματα των διαδίκων υποβάλλονται αποκλειστικώς με ηλεκτρονικά μέσα από την ημερομηνία που θα καθοριστεί σύμφωνα με το άρθρο 162 του ν. 4764/2020, πρέπει δε να πληρούν τις προϋποθέσεις του ν. 4727/2020, όπως ισχύει κάθε φορά, για τα δημόσια και τα ιδιωτικά ηλεκτρονικά έγγραφα κατά περίπτωση.

Άρθρο 152

Αξιόποινες πράξεις

Αν κατά τη συνεδρίαση ή κατά τη διενέργεια διαδικαστικής πράξης τελεστεί αξιόποινη πράξη, τούτο βεβαιώνεται στο σχετικό πρακτικό και διατάσσεται η σύλληψη του υπαιτίου, ο οποίος παραπέμπεται στον αρμόδιο εισαγγελέα, προς τον οποίο αποστέλλεται και απόσπασμα του πρακτικού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

ΔΙΑΚΟΠΗ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΤΗΣ ΔΙΚΗΣ

Άρθρο 153

Διακοπή

1. Η δίκη διακόπτεται αν, κατά τη διάρκειά της και πριν από την τελευταία συζήτηση, αποβιώσει διάδικος ή νόμιμος αντιπρόσωπός του ή επέλθει στο πρόσωπό τους μεταβολή που να επηρεάζει την ικανότητά τους προς διενέργεια διαδικαστικών πράξεων. Σε περίπτωση ομοδικίας, η διακοπή αφορά μόνο τον διάδικο στο πρόσωπο του οποίου ή του νόμιμου αντιπροσώπου του επήλθε η μεταβολή. Αν πρόκειται για αναγκαστική ομοδικία, ο λόγος διακοπής που συντρέχει ως προς έναν από τους ομοδίκους, επιφέρει τη διακοπή της δίκης ως προς όλους.
2. Η διακοπή επέρχεται αφότου γνωστοποιηθεί ο λόγος που την προκάλεσε. Η γνωστοποίηση διενεργείται είτε με κατάθεση σχετικού δικογράφου στον γραμματέα του δικαστηρίου είτε με προφορική δήλωση, στο ακροατήριο ή εκτός του ακροατηρίου κατά τη διενέργεια διαδικαστικής πράξης, από οποιονδήποτε έχει δικαίωμα να επαναλάβει τη δίκη ή από τον τελευταίο πληρεξούσιο δικηγόρο εκείνου στο πρόσωπο του οποίου συνέτρεξε ο λόγος της διακοπής.
3. Η κατά την προηγούμενη παράγραφο γνωστοποίηση πρέπει υποχρεωτικώς να συνοδεύεται από όλα τα έγγραφα τα αποδεικνύοντα τον λόγο της διακοπής.
4. Αν ο λόγος της διακοπής γνωστοποιηθεί κατά τη διενέργεια διαδικαστικής πράξης, δεν προχωρεί η διενέργεια της πράξης αυτής και η υπόθεση εισάγεται στο ακροατήριο για να διαπιστωθεί η διακοπή της δίκης.
5. Η διαπίστωση από το δικαστήριο της διακοπής της δίκης ανακοινώνεται, στους διαδίκους που τυχόν δεν παραστάθηκαν κατά τη συζήτηση αυτή, με κοινοποίηση του σχετικού πρακτικού.

6. Κάθε διαδικαστική πράξη που έχει διενεργηθεί μετά τη διακοπή της δίκης και πριν από την επανάληψή της, τότε μόνο είναι άκυρη όταν, κατά την κρίση του δικαστηρίου, επήλθε σε διάδικο βλάβη, η οποία δεν μπορεί να επανορθωθεί αλλιώς παρά μόνο αν κηρυχθεί η ακυρότητα.

7. Αν οι μεταβολές της παρ. 1 επέλθουν σε εκπροσώπους νομικών προσώπων δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου ή σε δικαστικούς πληρεξουσίου, η δίκη δεν διακόπτεται.

Άρθρο 154

Επανάληψη της δίκης

1. Η δίκη που διακόπηκε επαναλαμβάνεται αν, μέσα σε εξήντα (60) ημέρες από τη συνεδρίαση κατά την οποία διαπιστώθηκε η διακοπή της, κάποιο από τα πρόσωπα που δικαιούνται να την επαναλάβουν υποβάλει, προς τον γραμματέα του δικαστηρίου, δικόγραφο περιέχον σχετική δήλωση. Σε περίπτωση που εκκρεμεί αποδοχή κληρονομιάς, η προθεσμία αυτή δεν αρχίζει πριν από την αποδοχή. Η δήλωση μπορεί να γίνει και προφορικώς στο ακροατήριο κατά τη συνεδρίαση κατά την οποία διαπιστώθηκε η διακοπή της δίκης. Η κατά τις προηγούμενες περιόδους δήλωση δεν επιφέρει κανένα έννομο αποτέλεσμα αν, σε κάθε περίπτωση, δεν συνοδεύεται από κατάσταση με τα ονόματα και τις διευθύνσεις των τυχόν λοιπών προσώπων που έχουν επίσης δικαίωμα επανάληψης.

2. Αν η επανάληψη της δίκης γίνει ύστερα από δήλωση που υποβλήθηκε προφορικώς στο ακροατήριο, κατά τα οριζόμενα στην προηγούμενη παράγραφο, μπορεί κατά την ίδια συνεδρίαση να προχωρήσει και η συζήτηση της υπόθεσης, αν, κατ' αυτήν, παρίστανται όλοι όσοι έχουν δικαίωμα να επαναλάβουν τη δίκη. Αλλιώς, η συζήτηση της υπόθεσης αναβάλλεται, ώστε να κλητευθούν και τα πρόσωπα αυτά.

3. Αν κανένα από τα πρόσωπα που δικαιούνται να επαναλάβουν τη δίκη δεν προβεί στις κατά την παρ. 1 ενέργειες, η δίκη επαναλαμβάνεται **κατ' αυτεπάγγελη ενέργεια του δικαστηρίου**. Προς τούτο **ορίζεται νέα δικάσιμος ή νέα ημερομηνία για τη διενέργεια της διαδικαστικής πράξης, κατά τις οποίες και κλητεύονται όλοι οι διάδικοι**. Για εκείνους των οποίων η διεύθυνση δεν έχει γνωστοποιηθεί στο δικαστήριο, **θέση κλήτευσης επέχει η θυροκόλληση** της πράξης του ορισμού της νέας δικάσιμου ή της νέας ημερομηνίας διενέργειας της διαδικαστικής πράξης, η οποία γίνεται εξήντα (60) τουλάχιστον ημέρες πριν από αυτές, στο κατάστημα του δικαστηρίου και στην κατοικία του διαδίκου στο πρόσωπο του οποίου συνέτρεξε ο λόγος που επέφερε τη διακοπή ή στην κατοικία του νόμιμου αντιπροσώπου του.

4. Σε περίπτωση που, κατά τη νέα συζήτηση ή τη νέα διενέργεια της διαδικαστικής πράξης, δεν παρασταθούν, αν και είχαν κλητευθεί νόμιμα, τα πρόσωπα που δικαιούνται να επαναλάβουν τη δίκη αυτή:

α) αν είχε διακοπεί συνεπεία μεταβολής η οποία επήλθε στο πρόσωπο εκείνου που άσκησε το ένδικο βοήθημα ή μέσο ή του νόμιμου αντιπροσώπου του, καταργείται: στην περίπτωση αυτή, το δικαστήριο μπορεί πάντως, εκτιμώντας τις περιστάσεις, πριν να κηρύξει τη δίκη καταργημένη, να αναβάλει αυτεπαγγέλτως για εύλογο χρόνο τη συζήτηση, ενώ

β) αν είχε διακοπεί συνέπεια μεταβολής που επήλθε στο πρόσωπο οποιουδήποτε από τους λοιπούς διαδίκους ή του νόμιμου αντιπροσώπου του, η δίκη προχωρεί κανονικώς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΚΗΣ

Άρθρο 155

Περιπτώσεις

1. Η δίκη καταργείται αν, πριν από το πέρας της τελευταίας συζήτησης:

α) εκλείψει το αντικείμενό της, ή

β) υποβληθεί παραίτηση από το ένδικο βοήθημα ή μέσο, ή

γ) συντρέξουν οι συνθήκες της περ. α' της παρ. 4 του προηγούμενου άρθρου.

δ) επιτευχθεί διοικητική επίλυση της διαφοράς.

ε) ανακληθεί ή ακυρωθεί η προσβαλλόμενη διοικητική πράξη από τη Διοίκηση.

2. Στην περ. α' της προηγούμενης παραγράφου, εφόσον το αντικείμενο της δίκης εκλείψει λόγω παύσης της ισχύος της προσβαλλόμενης πράξης για το μέλλον, ο προσφεύγων μπορεί να επικαλεστεί ιδιαίτερο έννομο συμφέρον που δικαιολογεί τη συνέχιση της δίκης. Αν η παύση της ισχύος της προσβαλλόμενης πράξης οφείλεται στο ότι αυτή ήταν περιορισμένης χρονικής ισχύος και μετά τη λήξη της εκδόθηκε νεότερη πράξη ομοίου περιεχομένου ή στο ότι αυτή τροποποιήθηκε ή αντικαταστάθηκε με πράξη η οποία εξακολουθεί να είναι δυσμενής για τον προσφεύγοντα, η δίκη δεν καταργείται αν αυτός προβάλει με δικόγραφο, κατατιθέμενο έξι (6) πλήρεις ημέρες πριν από την πρώτη συζήτηση της υπόθεσης, σχετικό ισχυρισμό και ζητήσει τη συνέχιση της δίκης. Με το δικόγραφο αυτό, ο προσφεύγων μπορεί να προβάλει και νέους λόγους, στρεφόμενους κατά της νέας πράξης. Μπορεί επίσης με το ίδιο δικόγραφο να παραιτείται από την προσβολή πράξεων ή από λόγους ακυρώσεως που δεν έχουν αντικείμενο. Με αίτημα του

διαδίκου, που υποβάλλεται και προφορικώς στο ακροατήριο, η συζήτηση αναβάλλεται για σύντομο χρονικό διάστημα προκειμένου να κατατεθεί και να κοινοποιηθεί στον αντίδικο το δικόγραφο αυτό, μέσα στην ίδια προθεσμία πριν από τη νέα δικάσιμο.

3. Η κατάργηση διαπιστώνεται με απόφαση του δικαστηρίου, με την επιφύλαξη όσων ορίζονται στην **παρ. 7 του άρθρου 156**, τα οποία, εφόσον δεν έχει ορισθεί δικάσιμος, εφαρμόζονται και στις **περ. α' και δ' της πρώτης** παραγράφου. Ως προς την απόφαση αυτή μπορούν να τύχουν ανάλογης εφαρμογής οι διατάξεις της **παρ. 6 του άρθρου 202** και της παραγράφου 3 του άρθρου **206**.

Άρθρο 156

Παραίτηση

1. Η παραίτηση από ένδικο βοήθημα ή μέσο μπορεί να γίνει ως το πέρας της τελευταίας συζήτησης.

2. Η παραίτηση γίνεται:

α) με προφορική δήλωση, στο ακροατήριο, του διαδίκου ή του νόμιμου αντιπροσώπου ή του εκπροσώπου ή του δικαστικού πληρεξουσίου του,

β) με έγγραφη δήλωση του δικαστικού πληρεξουσίου του διαδίκου, η οποία κατατίθεται στη γραμματεία του δικαστηρίου,

γ) με έγγραφη δήλωση του ίδιου του διαδίκου ή του νόμιμου αντιπροσώπου ή του εκπροσώπου του, κατατιθέμενη στη γραμματεία του δικαστηρίου, η οποία περιλαμβάνεται είτε σε συμβολαιογραφικό είτε σε ιδιωτικό έγγραφο, εφόσον στην τελευταία περίπτωση η γνησιότητα της υπογραφής του δηλούντος βεβαιώνεται από οποιαδήποτε δημόσια, **περιφερειακή ή δημοτική** αρχή.

3. Είναι ανίσχυρη η παραίτηση που γίνεται υπό όρο ή αίρεση.

4. Ανάκληση της παραίτησης δεν επιτρέπεται.

5. Αν η παραίτηση γίνει πριν από την έναρξη της πρώτης συζήτησης, δεν απαιτείται η συναίνεση του αντιδίκου.

6. Τα έννομα αποτελέσματα της παραίτησης επέρχονται αφότου γίνει η προφορική, ή κατατεθεί η έγγραφη δήλωση.

7. Αν η, κατά τις **περ. β' και γ' της παρ. 2**, έγγραφη δήλωση παραίτησης κατατεθεί στη γραμματεία του δικαστηρίου πριν να οριστεί δικάσιμος, η παραίτηση γίνεται δεκτή με πράξη του προέδρου του **τριμελούς συμβουλίου διεύθυνσης** ή του δικαστή που διευθύνει το δικαστήριο, ο οποίος πάντως, αν αμφιβάλλει, μπορεί να εισαγάγει την υπόθεση ενώπιον του δικαστηρίου.

8. Κατά την παραίτηση από μέρους του Δημοσίου, **οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης** ή άλλου νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου τηρούνται οι εκάστοτε ισχύουσες ειδικές διατάξεις.

ΔΕΚΑΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΑΠΟΔΕΙΞΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 157

Αντικείμενο απόδειξης

1. Αντικείμενο απόδειξης είναι αμφισβητούμενα πραγματικά γεγονότα, τα οποία ασκούν ουσιώδη επιρροή στην έκβαση της δίκης.
2. Το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη αυτεπαγγέλτως, και χωρίς να διατάζει απόδειξη, τα πραγματικά γεγονότα που είναι τόσο κοινώς γνωστά ώστε να μην υπάρχει εύλογη αμφιβολία ότι είναι αληθινά (πασίδηλα), καθώς και εκείνα που είναι γνωστά σε αυτό από προηγούμενη **δικαστική ενέργεια. Η ενέργεια αυτή μπορεί να προκύπτει και από το Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Διοικητικής Δικαιοσύνης.**
3. Τα διδάγματα της κοινής πείρας λαμβάνονται υπόψη, από το δικαστήριο, αυτεπαγγέλτως.
4. Το αλλοδαπό δίκαιο, το έθιμο και τα συναλλακτικά ήθη λαμβάνονται υπόψη αυτεπαγγέλτως, εφόσον είναι γνωστά στο δικαστήριο. Αν δεν είναι γνωστά, διατάσσεται η απόδειξή τους κατά τα οριζόμενα **στο άρθρο 165.**

Άρθρο 158

Βάρος απόδειξης

1. Κάθε διάδικος υποχρεούται να αποδείξει τα πραγματικά γεγονότα που επικαλείται για να στηρίξει τους ισχυρισμούς του, εκτός αν ο νόμος που διέπει τη σχέση ορίζει διαφορετικά. Οι άλλοι διάδικοι έχουν το δικαίωμα να ανταποδείξουν.
2. Οι διάδικοι έχουν το δικαίωμα να επικαλούνται τα στοιχεία που προκύπτουν από τον, **κατά το άρθρο 162, διοικητικό φάκελο.**

3. Ο διάδικος κατά του οποίου αντιτάσσεται νόμιμο μαχητό τεκμήριο έχει το βάρος της ανατροπής του.

Άρθρο 159

Αποδεικτικά στοιχεία

Η απόδειξη στηρίζεται στα στοιχεία του, κατά **το άρθρο 162**, διοικητικού φακέλου, καθώς και σε εκείνα που προέκυψαν από την ενώπιον του δικαστηρίου αποδεικτική διαδικασία.

Άρθρο 160

Αποδεικτικά μέσα

1. Αποδεικτικά μέσα είναι:

- α) η αυτοψία,
- β) η πραγματογνωμοσύνη,
- γ) τα έγγραφα,
- δ) η ομολογία του ιδιώτη διαδίκου,
- ε) οι εξηγήσεις των διαδίκων,
- στ) οι μάρτυρες και
- ζ) τα δικαστικά τεκμήρια.

2. Είναι δυνατός ο αποκλεισμός ενός ή περισσότερων αποδεικτικών μέσων, αν τούτο ορίζει ρητώς ο νόμος που διέπει την ένδικη σχέση.

3. Τα αποδεικτικά μέσα που προσάγει και επικαλείται ένας διάδικος καθίστανται κοινά και για τους άλλους.

Άρθρο 161

Χρήση και εκτίμηση των αποδεικτικών μέσων

Το δικαστήριο χρησιμοποιεί τα αποδεικτικά μέσα κατά την κρίση του και τα εκτιμά ελευθέρως, αυτοτελώς ή σε συνδυασμό μεταξύ τους, εκτός αν ειδική διάταξη νόμου ορίζει διαφορετικά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ ΦΑΚΕΛΟΣ

Άρθρο 162

1. Ο διοικητικός φάκελος, τον οποίο και υποχρεούται η Διοίκηση να διαβιβάζει, σύμφωνα με τα οριζόμενα **στο άρθρο 131**, στο δικαστήριο αποτελείται από τα, σχετικά με την ένδικη υπόθεση, στοιχεία.
2. Αν στον διοικητικό φάκελο δεν υπάρχουν, γιατί έχουν αποδεδειγμένως χαθεί, τα κατά την παρ. 1 στοιχεία, διατάσσεται η αναπαραγωγή τους. Αν αυτό είναι αδύνατον, διατάσσεται η απόδειξη του περιεχομένου τους, με κάθε νόμιμο αποδεικτικό μέσο.
3. Ο διοικητικός φάκελος, αν έχει κατατεθεί σε έγχαρτη μορφή, με τη φροντίδα της γραμματείας του δικαστηρίου, επιστρέφεται στη Διοίκηση αμέσως μετά την πάροδο της προθεσμίας για την άσκηση ενδίκου μέσου κατά της εκδοθείσας οριστικής απόφασης ή την κατ' άλλον τρόπο περάτωση της δίκης. Αν ασκηθεί ένδικο μέσο, το δικαστήριο υποχρεούται να διαβιβάσει τον διοικητικό φάκελο στο δικαστήριο στο οποίο το ένδικο μέσο απευθύνεται, από κοινού με τον φάκελο που σχηματίζει σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 4 του άρθρου 129.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Άρθρο 163

Προαπόδειξη

1. Τα έγγραφα και οι μαρτυρικές κατά το άρθρο **198** καταθέσεις πρέπει απαραίτητως να **προσάγονται στο δικαστήριο προαποδεικτικώς, έως τρεις (3) πλήρεις ημέρες πριν από τη συζήτηση**. Η **προσαγωγή τους σε μεταγενέστερο χρόνο επιτρέπεται μόνον όταν**, κατά ειδικώς αιτιολογημένη κρίση του δικαστηρίου, η έγκαιρη προσαγωγή τους ήταν αδύνατη.
2. Η γραμματεία βεβαιώνει, στο σώμα των κατά την προηγούμενη παράγραφο αποδεικτικών μέσων, την ημερομηνία της προσαγωγής τους.

Άρθρο 164

Συμπληρωματική απόδειξη

Το δικαστήριο, με απόφασή του, μπορεί, αν το κρίνει αναγκαίο, να διατάζει, ύστερα από αίτηση διαδίκου ή και αυτεπαγγέλτως, τη συμπλήρωση των αποδείξεων με κάθε πρόσφορο κατά την κρίση του αποδεικτικό μέσο.

Άρθρο 165

Απόφαση για συμπληρωματική απόδειξη

1. Η απόφαση για συμπληρωματική απόδειξη λαμβάνεται είτε κατά τη συζήτηση στο ακροατήριο, οπότε και, διατυπούμενη συνοπτικά, καταχωρείται στα πρακτικά είτε μετά τη συζήτηση.
2. Με την απόφαση για τη διενέργεια συμπληρωματικής απόδειξης, ορίζονται:
 - α) το θέμα της απόδειξης,
 - β) ο διάδικος που φέρει το βάρος της,
 - γ) τα αποδεικτικά μέσα,
 - δ) ο τόπος και ο χρόνος διεξαγωγής, καθώς και ο χρόνος περάτωσής της.
3. Αν η συμπληρωματική απόδειξη διεξάγεται εκτός του ακροατηρίου, με την απόφαση της προηγούμενης παραγράφου ορίζεται και ο εισηγητής - δικαστής ενώπιον του οποίου, με την παρουσία γραμματέα, γίνεται η διεξαγωγή αυτή. Ως προς την εκτός του ακροατηρίου αυτοψία έχουν εφαρμογή οι διατάξεις της παρ. 1 **του άρθρου 171**.
4. Η απόφαση για τη συμπληρωματική απόδειξη επιδίδεται στους διαδίκους σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 1 **του άρθρου 208**.
5. Ύστερα από έγγραφη αίτηση διαδίκου ή και αυτεπαγγέλτως, το δικαστήριο ή το οικείο τμήμα, ως συμβούλιο, μπορεί να μεταβάλει τον τόπο διεξαγωγής της συμπληρωματικής απόδειξης ή να παρατείνει τον χρόνο περάτωσής της. Η αίτηση του διαδίκου υποβάλλεται στον πρόεδρο του δικαστηρίου ή του οικείου τμήματος. Η απόφαση που εκδίδεται επιδίδεται στους διαδίκους σύμφωνα με τα οριζόμενα στην προηγούμενη παράγραφο.
6. Αν η διεξαγωγή της συμπληρωματικής απόδειξης γίνει στο ακροατήριο, πράγμα που επιτρέπεται μόνον αν, κατά τη συζήτηση, παρίστανται όλοι οι διάδικοι και δεν αντιλέγουν, συντάσσεται πρακτικό, ενώ, σε κάθε άλλη περίπτωση, συντάσσεται έκθεση. Το πρακτικό, όπως και η έκθεση, επιδίδονται στους διαδίκους σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 4.

Άρθρο 166

Συζήτηση μετά τη διεξαγωγή της απόδειξης

Μετά τη διεξαγωγή της συμπληρωματικής απόδειξης, αν αυτή διενεργήθηκε στο ακροατήριο, η συζήτηση της υπόθεσης συνεχίζεται κατά την ίδια δικάσιμο, εκτός αν το δικαστήριο κρίνει ότι συντρέχει λόγος που επιβάλλει, για τη μετά την απόδειξη συζήτηση, τον ορισμό νέας δικασίμου, ενώ, αν αυτή διενεργήθηκε εκτός του ακροατηρίου, ορίζεται νέα δικάσιμος για την περαιτέρω συζήτηση της υπόθεσης. Η νέα αυτή δικάσιμος ορίζεται είτε με την απόφαση που διατάζει την απόδειξη είτε με πράξη του προέδρου του **τριμελούς συμβουλίου διεύθυνσης** ή του δικαστή που διευθύνει το δικαστήριο. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, ως προς τον ορισμό της νέας δικασίμου, εφαρμόζονται αναλόγως όσα ορίζονται στο **άρθρο 135**.

Άρθρο 167

Συντηρητική απόδειξη

1. Ο πρόεδρος του **τριμελούς συμβουλίου διεύθυνσης** ή ο δικαστής που διευθύνει το δικαστήριο στο οποίο εκκρεμεί η υπόθεση, μπορεί, ύστερα από αίτηση διαδίκου, να διατάξει και πριν από τη συζήτηση απόδειξη, αν κρίνει ότι υπάρχει κίνδυνος να χαθεί αποδεικτικό μέσο ή να καταστεί δυσχερής η χρησιμοποίησή του ή να δυσχερανθεί η διαπίστωση υφιστάμενης πραγματικής κατάστασης.
2. Η αίτηση κατατίθεται στη γραμματεία και πρέπει, εκτός από τα στοιχεία του άρθρου 45, να αναφέρει το θέμα της απόδειξης, τα αποδεικτικά μέσα, καθώς και τους λόγους που δικαιολογούν τη λήψη του μέτρου. Ως προς τον ορισμό δικασίμου εφαρμόζονται αναλόγως όσα ορίζονται στο **άρθρο 135**. Οι λόγοι αρκεί να πιθανολογούνται, βάσει στοιχείων που προσκομίζονται με την αίτηση.
3. Κατά τα λοιπά ισχύουν αναλόγως οι διατάξεις **των άρθρων 165 και 166**, με τις εξής αποκλίσεις:
 - α) Η συζήτηση, καθώς και η διεξαγωγή, ορίζονται σε σύντομο χρόνο, ανάλογα με τον κίνδυνο.
 - β) Οι διάδικοι καλούνται δέκα (10) ημέρες πριν από τη συζήτηση ή τη διεξαγωγή, εκτός αν συντρέχουν ειδικοί λόγοι, οπότε η προθεσμία αυτή μπορεί να συντμηθεί. Οι σχετικές κλήσεις επιδίδονται από τον διάδικο που ζήτησε να διαταχθεί η συντηρητική απόδειξη.
4. Σε περίπτωση διεξαγωγής της συντηρητικής απόδειξης εκτός της έδρας του δικαστηρίου, έχουν ανάλογη εφαρμογή οι διατάξεις του άρθρου 13.
5. Η συντηρητική απόδειξη έχει την ίδια αποδεικτική δύναμη με την κανονική απόδειξη, ακόμη και αν ο σχετικός κίνδυνος δεν επήλθε. Η κατανομή του βάρους της απόδειξης δεν επηρεάζεται από τη συντηρητική απόδειξη.

Άρθρο 168

Αναζήτηση στοιχείων - Εντολή επανελέγχου

1. Το δικαστήριο, με απόφασή του, μπορεί να **ζητεί**, από κάθε δημόσια, **περιφερειακή ή δημοτική** αρχή, καθώς και από κάθε νομικό ή φυσικό πρόσωπο, πληροφορίες και στοιχεία χρήσιμα για τη διάγνωση της υπόθεσης. Όλοι αυτοί έχουν την υποχρέωση να παρέχουν προς το δικαστήριο τις πληροφορίες και τα στοιχεία που τους ζητούνται, μέσα στην τασσόμενη με την απόφαση προθεσμία. Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης, εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του άρθρου 42.
2. Το δικαστήριο, με απόφασή του, μπορεί επίσης, όποτε το κρίνει αναγκαίο, να διατάζει τη διενέργεια επανελέγχου από μέρους της Διοίκησης. Η σχετική έκθεση για τον επανέλεγχο πρέπει να κατατίθεται στο δικαστήριο μέσα στην τασσόμενη με την απόφαση προθεσμία.
3. Επίσης, το δικαστήριο με απόφασή του, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, μπορεί να ζητεί από τη Διοίκηση τη διενέργεια πολύπλοκων αριθμητικών υπολογισμών, σύμφωνα με τα κριθέντα με την απόφαση αυτή, ορίζοντας συγχρόνως ρητή δικάσιμο για την περαιτέρω εκδίκαση της υπόθεσης. Η σχετική έκθεση της Διοίκησης υποβάλλεται υποχρεωτικώς στο δικαστήριο είκοσι (20) τουλάχιστον ημέρες πριν από τη νέα δικάσιμο.
4. Οι κατά τις προηγούμενες παραγράφους αποφάσεις επιδίδονται στους διαδίκους σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 1 **του άρθρου 208**.
5. Ως προς την παράταση της τασσόμενης με την απόφαση, κατά τις προηγούμενες παραγράφους, προθεσμίας, εφαρμόζονται αναλόγως τα οριζόμενα στην παρ. 5 **του άρθρου 165**.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'

ΑΥΤΟΨΙΑ

Άρθρο 169

Σκοπός

1. Το δικαστήριο διατάζει αυτοψία όταν κρίνει ότι πρέπει να διαμορφώσει άμεση αντίληψη για το αντικείμενο της απόδειξης.
2. Εφόσον συντρέχει εξαιρετική ανάγκη, η διενέργεια της αυτοψίας μπορεί να ανατεθεί και σε άλλο δικαστήριο, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 13 περ. α'.

Άρθρο 170

Σύμπραξη κατά τη διενέργεια - Κυρώσεις

1. Καθένας που έχει σχέση με το αντικείμενο της αυτοψίας, είτε είναι διάδικος είτε τρίτος, οφείλει να παρέχει στο δικαστήριο τη δυνατότητα να το εξετάσει κατά τον τρόπο που αυτό κρίνει αναγκαίο και να διαπιστώσει, χωρίς να προκληθεί βλάβη, το είδος, τις ιδιότητες ή το περιεχόμενό του.
2. Ο κατά την παρ. 1 υπόχρεος και κάθε τρίτος που, με την απουσία του, την απόκρυψη του πράγματος που αποτελεί το αντικείμενο της αυτοψίας ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο, ματαιώνει ή παρεμποδίζει τη διεξαγωγή της υπόκειται, εκτός άλλων κατά την κείμενη νομοθεσία προβλεπόμενων κυρώσεων και στις κυρώσεις του άρθρου 42. Αν αυτός είναι ο διάδικος, προς απόδειξη ισχυρισμού του οποίου έχει διαταχθεί η αυτοψία, ο ισχυρισμός του, αν δεν αποδεικνύεται με άλλο αποδεικτικό μέσο, απορρίπτεται ως αναπόδεικτος, ενώ αν είναι ο αντίδικός του, ο ισχυρισμός αυτός θεωρείται ότι έχει αποδειχθεί.
3. Το δικαστήριο ή ο εισηγητής - δικαστής που διεξάγει την αυτοψία μπορεί να απαλλάξει τα πρόσωπα της παρ. 1 από τις υποχρεώσεις τους, αν συντρέχουν σοβαροί λόγοι, τους οποίους τα πρόσωπα αυτά πρέπει να επικαλεστούν εγγράφως και να αποδείξουν πριν από τη διεξαγωγή. Αν πρόκειται για απόφαση του εισηγητή - δικαστή, το δικαστήριο μπορεί να την ανατρέψει, διατάζοντας και πάλι την αυτοψία.

Άρθρο 171

Διεξαγωγή

1. Κατ' απόκλιση από τα οριζόμενα στην παρ. 3 του άρθρου **165**, η διεξαγωγή της αυτοψίας εκτός ακροατηρίου μπορεί να διενεργηθεί και από ολόκληρο το δικαστήριο.
2. Η κατά την παρ. 4 του άρθρου **165** επίδοση γίνεται και προς τον τρίτο κάτοχο του πράγματος, το οποίο αποτελεί το αντικείμενο της αυτοψίας.
3. Κατά τη διεξαγωγή της αυτοψίας, αν κριθεί σκόπιμο, μπορούν να ληφθούν φωτογραφίες ή άλλες απεικονίσεις, καθώς και να συνταχθούν σχεδιαγράμματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε'

ΠΡΑΓΜΑΤΟΓΝΩΜΟΣΥΝΗ

Άρθρο 172

Σκοπός - Απόφαση - Διορισμός πραγματογνώμονα

1. Το δικαστήριο, αν κρίνει ότι ανακύπτουν ζητήματα για τη διάγνωση των οποίων απαιτούνται ειδικές γνώσεις επιστήμης ή τέχνης, διατάζει πραγματογνωμοσύνη και διορίζει, για τη διεξαγωγή της, έναν ή περισσότερους πραγματογνώμονες. Το δικαστήριο διατάσσει υποχρεωτικώς πραγματογνωμοσύνη σε υποθέσεις επιστροφής φόρων που έχουν επιρριφθεί στην κατανάλωση.
2. Οι πραγματογνώμονες διορίζονται από τον κατάλογο πραγματογνωμόνων που, σύμφωνα με το άρθρο 371 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, τηρείται στο πολιτικό δικαστήριο της έδρας του διοικητικού δικαστηρίου. Αν δεν υπάρχει κατάλογος ή δεν περιλαμβάνονται σε αυτόν πρόσωπα με ειδικές για το συγκεκριμένο αντικείμενο της πραγματογνωμοσύνης γνώσεις, το δικαστήριο διορίζει άλλα, κατάλληλα κατά την κρίση του, πρόσωπα, που έχουν τα, κατά τα άρθρα 372 και επόμενα του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, προσόντα εγγραφής στον κατά την προηγούμενη περίοδο κατάλογο πραγματογνωμόνων.
3. Στην απόφαση διορισμού, εκτός από τα στοιχεία της παρ. 2 **του άρθρου 165**, αναφέρονται το ονοματεπώνυμο, η διεύθυνση κατοικίας ή επαγγέλματος και η ιδιότητα των διοριζομένων ως πραγματογνωμόνων. Στην ίδια απόφαση, μπορεί να περιέχονται οδηγίες ή κατευθύνσεις που κρίνονται από το δικαστήριο απαραίτητες για τη διεξαγωγή της πραγματογνωμοσύνης.
4. Η κατά την παρ. 4 **του άρθρου 165** επίδοση της απόφασης γίνεται και προς τους πραγματογνώμονες.

Άρθρο 173

Αποκλεισμός, εξαίρεση, απαλλαγή και αντικατάσταση πραγματογνώμονα

1. Οι λόγοι οι οποίοι ισχύουν για τον αποκλεισμό και την εξαίρεση των δικαστών ισχύουν αναλόγως και για τους πραγματογνώμονες.
2. Οι πραγματογνώμονες μπορούν να ζητήσουν την απαλλαγή τους για τους ίδιους λόγους, καθώς και για κάθε σπουδαίο λόγο που τους παρεμποδίζει να διενεργήσουν την πραγματογνωμοσύνη. Αν ο πραγματογνώμονας είναι υπάλληλος φορέα που ανήκει στον δημόσιο τομέα, την απαλλαγή μπορεί να ζητήσει και η προϊστάμενή του αρχή.
3. Οι κατά τις παρ. 1 και 2 λόγοι πρέπει να προβληθούν πριν από την ορκοδοσία.
4. Η βασιμότητα των λόγων κρίνεται, σε πρώτο και τελευταίο βαθμό, από το δικαστήριο ή το οικείο τμήμα, ως συμβούλιο. Η σχετική αίτηση υποβάλλεται στον πρόεδρο του δικαστηρίου ή του οικείου τμήματος, η δε απόφαση επιδίδεται στους ενδιαφερομένους σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 1 **του άρθρου 208**. Αν οι λόγοι κριθούν βάσιμοι, ορίζεται συγχρόνως ο αντικαταστάτης.

5. Το κατά την προηγούμενη παράγραφο δικαστήριο μπορεί, ύστερα από αίτηση διαδίκου ή και αυτεπαγγέλτως, να αντικαταστήσει τον πραγματογνώμονα αν κάποιος από τους λόγους της παρ. 1 ανακύψει μετά την ορκοδοσία, καθώς και για αδυναμία ή αμέλεια κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του.

Άρθρο 174

Καθήκοντα πραγματογνώμονα

1. Οι πραγματογνώμονες γνωμοδοτούν για τα θέματα που τους τίθενται από το δικαστήριο.
2. Η άσκηση των καθηκόντων του πραγματογνώμονα είναι υποχρεωτική.
3. Οι πραγματογνώμονες οφείλουν, πέρα από τα κύρια καθήκοντά τους, όταν καλούνται από το δικαστήριο, να παρευρίσκονται κατά τη διενέργεια άλλων διαδικαστικών πράξεων, καθώς και κατά τη μετά την απόδειξη συζήτηση της υπόθεσης, για την παροχή επεξηγήσεων ή πληροφοριών.

Άρθρο 175

Ορκοδοσία πραγματογνώμονα

Οι πραγματογνώμονες ορκίζονται, ενώπιον του δικαστηρίου που τους διόρισε ή του εισηγητή - δικαστή, ότι θα εκτελέσουν τα καθήκοντά τους με ευσυνειδησία, αντικειμενικότητα και εχεμύθεια. Κατά τα λοιπά, τηρείται ο τύπος του όρκου των μαρτύρων.

Άρθρο 176

Διεξαγωγή

1. Για τη διεξαγωγή της πραγματογνωμοσύνης, αν οι πραγματογνώμονες είναι περισσότεροι από έναν, συνέρχονται ύστερα από πρόσκληση οποιουδήποτε από αυτούς. Αλλιώς, συγκαλούνται από το δικαστήριο ή από τον εισηγητή - δικαστή.
2. Οι πραγματογνώμονες μπορούν:
 - α) να λαμβάνουν γνώση των στοιχείων της δικογραφίας και να λαμβάνουν απλά αντίγραφα των έγγραφων στοιχείων της τα οποία θεωρούν απαραίτητα για τη διεξαγωγή της πραγματογνωμοσύνης και
 - β) να ζητούν πληροφορίες από τους διαδίκους ή από τους φορείς που ανήκουν στον δημόσιο τομέα, να λαμβάνουν φωτογραφίες, απεικονίσεις ή εικόνες, να συντάσσουν σχεδιαγράμματα και να προβαίνουν σε κάθε αναγκαία ενέργεια.

3. Το δικαστήριο και ο εισηγητής - δικαστής, κατά τη διάρκεια της πραγματογνωμοσύνης, μπορούν να δίνουν οδηγίες σχετικές με τη διεξαγωγή της.

4. Οι διάδικοι μπορούν να υποβάλλουν προς τους πραγματογνώμονες υπομνήματα με τις απόψεις τους για το αντικείμενο της πραγματογνωμοσύνης, καθώς και κάθε άλλο συναφές με αυτό στοιχείο και να παρευρίσκονται κατά την εξέταση ή τη θεώρηση του αντικειμένου της.

Άρθρο 177

Έκθεση

1. Για τη διεξαγωγή και το συμπέρασμα της πραγματογνωμοσύνης, οι πραγματογνώμονες συντάσσουν έκθεση, στην οποία αναφέρονται οι ενέργειες που έγιναν και η αιτιολογημένη γνώμη τους.

2. Η έκθεση υπογράφεται από όλους τους πραγματογνώμονες και κατατίθεται στη γραμματεία του δικαστηρίου. Για την κατάθεση συντάσσεται σχετική πράξη.

3. Αν η πραγματογνωμοσύνη διεξάγεται στο ακροατήριο, το δικαστήριο μπορεί να αρκεστεί σε προφορική έκθεση, η οποία καταχωρείται στα πρακτικά.

Άρθρο 178

Δαπάνες - Αμοιβή πραγματογνώμονα

1. Οι δαπάνες της πραγματογνωμοσύνης και η αμοιβή των πραγματογνωμόνων, η οποία για όλους από κοινού δεν μπορεί να υπερβαίνει την, κατά τις κείμενες ειδικές διατάξεις, αμοιβή του ενός προσαυξημένη κατά 50%, καθορίζονται από το δικαστήριο που διέταξε την πραγματογνωμοσύνη, με την οριστική του απόφαση. Ως προς τον καταλογισμό τους εφαρμόζονται οι διατάξεις του **άρθρου 285**.

2. Αν για τη διενέργεια της πραγματογνωμοσύνης απαιτούνται σημαντικές δαπάνες, το οικείο τμήμα του δικαστηρίου ως συμβούλιο, ύστερα από αίτηση του πραγματογνώμονα, που υποβάλλεται στον πρόεδρο του τμήματος και η οποία περιέχει λεπτομερώς τις απαιτούμενες δαπάνες, μπορεί, με απόφασή του μη υποκείμενη σε ένδικα μέσα, να προβεί στην προσωρινή εκκαθάριση και να διατάξει την ολική ή μερική προκαταβολή των δαπανών αυτών. Με την προκαταβολή των παραπάνω δαπανών επιβαρύνεται το Δημόσιο. Οι προκαταβαλλόμενες δαπάνες συμψηφίζονται κατά την, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην επόμενη παράγραφο, οριστική εκκαθάριση και καταλογισμό των δαπανών στους διαδίκους.

Άρθρο 179

Κυρώσεις σε βάρος πραγματογνώμονα

Πραγματογνώμονας, που δεν εκτελεί τα κατά τις προηγούμενες διατάξεις καθήκοντά του, υπόκειται στις κυρώσεις του άρθρου 42 και δεν έχει δικαίωμα για αμοιβή ή αποζημίωση, ενώ δεν αποκλείεται και κάθε άλλη ευθύνη του, κατά την κείμενη νομοθεσία.

Άρθρο 180

Τεχνικοί σύμβουλοι

1. Αν το δικαστήριο αποφασίσει τον διορισμό πραγματογνώμονα, κάθε διάδικος μπορεί να ορίσει, με δαπάνη του, έναν τεχνικό σύμβουλο, ο οποίος πρέπει να είναι πρόσωπο που έχει την ικανότητα να διοριστεί πραγματογνώμονας.
2. Ο ορισμός γίνεται με έγγραφη δήλωση του διαδίκου, η οποία κατατίθεται στη γραμματεία ή και προφορικά στο δικαστήριο ή στον εισηγητή - δικαστή ενώπιον των οποίων διενεργείται η πραγματογνωμοσύνη. Για τον ορισμό, αναλόγως με την περίπτωση, συντάσσεται έκθεση ή πρακτικό, αντίστοιχα.
3. Οι τεχνικοί σύμβουλοι βοηθούν τους διαδίκους με τις τεχνικές γνώσεις τους, μπορούν δε να παρευρίσκονται σε όλες τις διαδικαστικές πράξεις στις οποίες είναι δυνατόν να παρευρίσκονται και οι πραγματογνώμονες, να λαμβάνουν γνώση της δικογραφίας και να λαμβάνουν απλά αντίγραφα των αναγκαίων για την επιτέλεση του έργου τους εγγράφων.
4. Οι τεχνικοί σύμβουλοι μπορούν να υποβάλλουν εγγράφως ή να διατυπώνουν προφορικά στο ακροατήριο, τις παρατηρήσεις τους για την έκθεση πραγματογνωμοσύνης, καθώς και να απευθύνουν ερωτήσεις στους πραγματογνώμονες κατά την ακροαματική διαδικασία.

Άρθρο 181

Απλές γνωμοδοτήσεις

Γνωμοδοτήσεις προσώπων τα οποία έχουν ειδικές γνώσεις επιστήμης ή τέχνης, για ζητήματα που αφορούν εκκρεμή δίκη, τα οποία δεν αποτέλεσαν αντικείμενο πραγματογνωμοσύνης, λαμβάνονται υπόψη από το δικαστήριο εφόσον ειδική διάταξη νόμου δεν ορίζει διαφορετικά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ'

ΕΓΓΡΑΦΑ

Άρθρο 182

Δημόσια και ιδιωτικά

1. Δημόσια είναι τα έγγραφα τα οποία έχουν συνταχθεί από δημόσιο όργανο.
2. Ιδιωτικά είναι όλα τα έγγραφα τα οποία δεν είναι δημόσια. Τα ιδιωτικά έγγραφα πρέπει πάντως να φέρουν την υπογραφή του συντάκτη ή, αν δηλώνεται αδυναμία υπογραφής, άλλο σημείο το οποίο τίθεται από τον συντάκτη. Στην τελευταία αυτήν περίπτωση, το έγγραφο πρέπει να επικυρώνεται από συμβολαιογράφο ή άλλη δημόσια αρχή, οι οποίοι και βεβαιώνουν συγχρόνως ότι ο εκδότης δήλωσε αδυναμία υπογραφής.
3. Ηλεκτρονικό έγγραφο είναι οποιοδήποτε περιεχόμενο έχει αποθηκευτεί σε ηλεκτρονική μορφή και ειδικότερα ως κείμενο ή με ηχητική, οπτική ή οπτικοακουστική εγγραφή. Ως ιδιόχειρη υπογραφή νοείται και η εγκεκριμένη ή προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή ή ηλεκτρονική σφραγίδα, όπως ορίζονται στο άρθρο 3 του Κανονισμού (ΕΕ) 910/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Ιουλίου 2014 σχετικά με την ηλεκτρονική ταυτοποίηση και τις υπηρεσίες εμπιστοσύνης για τις ηλεκτρονικές συναλλαγές στην εσωτερική αγορά και την κατάργηση της Οδηγίας 1999/93/ΕΚ (L 257/73). Ακόμα ως ιδιόχειρη υπογραφή νοείται και η ψηφιοποιημένη ιδιόχειρη υπογραφή που τίθεται από φυσικό πρόσωπο σε Κέντρο Εξυπηρέτηση Πολιτών (Κ.Ε.Π.) σύμφωνα με το άρθρο 33 του ν. 4821/2021 (Α' 134).
4. Θεωρούνται επίσης έγγραφα, κατά τις διακρίσεις των προηγούμενων παραγράφων :
 - α) τα βιβλία των οποίων την τήρηση επιβάλλουν οι κείμενες διατάξεις και
 - β) οι φωτογραφικές ή κινηματογραφικές αναπαραστάσεις και κάθε άλλη απεικόνιση, καθώς και οι φωνοληψίες.
 - γ) το ηλεκτρονικό αρχείο, δηλαδή κάθε διαρθρωμένο σύνολο δεδομένων ή εγγράφων, τα οποία είναι προσιτά με γνώμονα συγκεκριμένα κριτήρια και υποβάλλονται σε επεξεργασία με χρήση Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών.

Άρθρο 183

Τύπος

Τα δημόσια και τα ιδιωτικά έγγραφα, τα οποία προσάγονται στο δικαστήριο, πρέπει να έχουν συνταχθεί κατά τους νόμιμους τύπους σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις, ή, αν ο νόμος που διέπει τη σχέση απαιτεί ειδικό τύπο, κατά τον τύπο αυτόν.

Άρθρο 184

Αποδεικτική δύναμη

1. Τα δημόσια έγγραφα που έχουν συνταχθεί από το αρμόδιο όργανο και κατά τους νόμιμους τύπους αποτελούν πλήρη απόδειξη για όσα βεβαιώνεται σε αυτά, είτε ότι ενήργησε ο συντάκτης τους είτε ότι έγιναν ενώπιόν του, ως προς τα οποία είναι δυνατή η ανταπόδειξη μόνο εφόσον τα έγγραφα αυτά προσβληθούν ως πλαστά. Την ίδια ισχύ έχουν και τα ηλεκτρονικά δημόσια έγγραφα της **παρ. 3 του άρθρου 13 του ν. 4727/2020**.

2. Η χρονολογία των ιδιωτικών εγγράφων καθίσταται βέβαιη για τους τρίτους μόνο όταν αυτά θεωρηθούν από συμβολαιογράφο ή από άλλον αρμόδιο κατά τον νόμο δημόσιο υπάλληλο. Αλλιώς, ως βέβαιη χρονολογία τους θεωρείται εκείνη του θανάτου ενός από αυτούς που τα έχουν υπογράψει ή η χρονολογία του δημόσιου εγγράφου στο οποίο τυχόν μνημονεύεται κατά τα ουσιώδη μέρη το περιεχόμενό τους ή εκείνη της επέλευσης γεγονότος που καθιστά κατ' ανάλογο τρόπο αναμφισβήτητη τη χρονολογία τους. **Η χρονολογία των ηλεκτρονικών ιδιωτικών εγγράφων καθίσταται βέβαιη, εφόσον τα έγγραφα αυτά φέρουν εγκεκριμένη ηλεκτρονική χρονοσφραγίδα, όπως ορίζεται στο άρθρο 3 του Κανονισμού (ΕΕ) 910/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Ιουλίου 2014 σχετικά με την ηλεκτρονική ταυτοποίηση και τις υπηρεσίες εμπιστοσύνης για τις ηλεκτρονικές συναλλαγές στην εσωτερική αγορά και την κατάργηση της Οδηγίας 1999/93/ΕΚ (L 257/73). Έγγραφα που συντάσσονται μέσω της Ενιαίας Ψηφιακής Πύλης της Δημόσιας Διοίκησης αποτελούν έγγραφα βέβαιης χρονολογίας, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις.**

3. **Ηλεκτρονικά έγγραφα που εκδίδονται με χρήση εγκεκριμένης ή προηγμένης ηλεκτρονικής υπογραφής ή ηλεκτρονικής σφραγίδας, γίνονται υποχρεωτικά αποδεκτά μόνο κατά την ηλεκτρονική διακίνησή τους.**

4. Κατά τα λοιπά το περιεχόμενο των δημόσιων εγγράφων, καθώς και όλο το περιεχόμενο των ιδιωτικών, εκτιμάται σύμφωνα με τα οριζόμενα στο **άρθρο 161**.

5. Οι εκθέσεις ελέγχου που συντάσσονται από φορολογικά όργανα έχουν, εκτός από τις αναφερόμενες σε αυτές πληροφορίες ή ομολογίες του ελεγχομένου, την κατά την παρ. 1 αποδεικτική δύναμη.

6. Τα ιδιωτικά έγγραφα δεν αποδεικνύουν υπέρ εκείνου που τα συνέταξε, εκτός αν προσκομίζονται από τον αντίδικό του ή αν πρόκειται για τα βιβλία που αναφέρονται στην **παρ. 4 του άρθρου 182**.

7. Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται μόνο εφόσον ο νόμος που διέπει τη σχέση δεν ορίζει διαφορετικά.

Άρθρο 185

Ξενόγλωσσα

Όλα τα έγγραφα που έχουν συνταχθεί σε ξένη γλώσσα υποβάλλονται μαζί με μετάφραση, η οποία πρέπει να είναι επικυρωμένη από το Υπουργείο Εξωτερικών ή την πρεσβεία ή το προξενείο της ξένης χώρας στην Ελλάδα ή από αρμόδιο κατά τον νόμο όργανο. Το δικαστήριο μπορεί, σε κάθε περίπτωση, να διατάξει μετάφραση από ειδικό μεταφραστή.

Άρθρο 186

Αντίγραφα

1. Το αντίγραφο του εγγράφου έχει την αποδεικτική δύναμη του πρωτοτύπου, αν η ακρίβειά του βεβαιώνεται από αρμόδιο προς τούτο υπάλληλο. Το δικαστήριο μπορεί, πάντως, να ζητήσει την προσαγωγή του πρωτοτύπου.
2. Το μη κυρωμένο κατά την προηγούμενη παράγραφο αντίγραφο εγγράφου δεν λαμβάνεται υπόψη, εκτός αν το δικαστήριο, από άλλα στοιχεία, πείθεται για την ακρίβειά του.
3. Τα ακριβή ηλεκτρονικά αντίγραφα, τα ψηφιοποιημένα ηλεκτρονικά αντίγραφα και οι εκτυπώσεις αυτών έχουν αποδεικτική δύναμη ακριβούς αντιγράφου, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 14 του ν. 4727/2020.
4. Η επαλήθευση του περιεχομένου του ηλεκτρονικού δημόσιου ή ιδιωτικού εγγράφου που παράγεται από την Ενιαία Ψηφιακή Πύλη της Δημόσιας Διοίκησης και εκτυπώνεται για να προσκομιστεί στο δικαστήριο γίνεται από τον δικαστή που δικάζει την υπόθεση ή τον εισηγητή μέσω της υπηρεσίας επαλήθευσης που παρέχεται από την Ενιαία Ψηφιακή Πύλη με τη χρήση του μοναδικού αναγνωριστικού αριθμού επαλήθευσης, σύμφωνα με το άρθρο 27 του ν. 4727/2020. Σε περίπτωση που από την ως άνω διαδικασία δεν επαληθεύεται το περιεχόμενο του εγγράφου τότε αυτό τεκμαίρεται ότι είναι πλαστό.

Άρθρο 187

Επίδειξη

1. Το δικαστήριο μπορεί, ύστερα από αίτηση διαδίκου ή και αυτεπαγγέλτως, να διατάξει την επίδειξη εγγράφου που βρίσκεται στην κατοχή διαδίκου, τρίτου ή οποιασδήποτε αρχής.

2. Αν για οποιονδήποτε σπουδαίο λόγο, η επίδειξη εγγράφου δεν μπορεί να γίνει στο ακροατήριο, το δικαστήριο μπορεί να διατάξει την επιτόπια επίδειξή του στον εισηγητή - δικαστή, ο οποίος συντάσσει γι' αυτήν έκθεση, στην οποία περιλαμβάνει το περιεχόμενο του εγγράφου ή επισυνάπτει αντίγραφό του.

3. Η κατά την παρ. 1 επίδειξη δεν είναι υποχρεωτική:

α) στην περίπτωση δημόσιου εγγράφου, αν, κατά βεβαίωση της αρχής που κατέχει το έγγραφο, τούτο αφορά απόρρητα του Κράτους σχετικά με την ασφάλεια και τις διεθνείς σχέσεις του ή άλλο κρατικό απόρρητο, ενώ

β) στην περίπτωση ιδιωτικού εγγράφου, αν ο κάτοχός του απαλλάσσεται, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 2 **του άρθρου 196**, από την υποχρέωση να εξεταστεί για το θέμα που αποτελεί αντικείμενο του εγγράφου ως μάρτυρας ή αν δικαιούται, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, να αρνηθεί την επίδειξή του.

4. Σε περίπτωση άρνησης ή παρακώλυσης επίδειξης εγγράφου εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του άρθρου 42. Αν ο αρνούμενος ή παρακωλύων την επίδειξη είναι ο διάδικος προς απόδειξη ισχυρισμού του οποίου έχει αυτή διαταχθεί, ο ισχυρισμός του, αν δεν αποδεικνύεται με άλλο αποδεικτικό μέσο, απορρίπτεται ως αναπόδεικτος, ενώ, αν είναι ο αντίδικός του, ο ισχυρισμός αυτός θεωρείται ότι έχει αποδειχθεί.

Άρθρο 188

Απώλεια - Γνησιότητα

1. Αν έγγραφο χαθεί ή η ανάγνωσή του καταστεί αδύνατη, η ύπαρξη και το περιεχόμενό του μπορούν να αποδειχθούν με κάθε νόμιμο αποδεικτικό μέσο.

2. Αν αμφισβητείται η γνησιότητα της υπογραφής και γενικά το περιεχόμενο ιδιωτικού εγγράφου, το δικαστήριο αποφαινεται παρεμπιπτόντως γι' αυτήν, κατά την κρίση του, την οποία συνάγει εκ των ενόντων, με βάση πληροφορίες και εξηγήσεις που μπορεί να ζητήσει από τον φερόμενο ως συντάκτη του εγγράφου. Μπορεί επίσης, αν το κρίνει αναγκαίο, να διατάξει την απόδειξη της γνησιότητας του εγγράφου με κάθε νόμιμο αποδεικτικό μέσο.

3. Αν πρόκειται για ξένο δημόσιο έγγραφο, το δικαστήριο μπορεί να το θεωρήσει γνήσιο και χωρίς απόδειξη, με βάση τις συντρέχουσες περιστάσεις. Προς τον σκοπό αυτόν, είναι δυνατόν να αρκεστεί στην επικύρωσή του από το Υπουργείο Εξωτερικών ή από ελληνική πρεσβεία ή προξενείο.

Άρθρο 189

Προσβολή για πλαστότητα

1. Όποιος προσβάλλει έγγραφο ως πλαστό οφείλει, συγχρόνως, να προσάγει και να επικαλείται τα στοιχεία στα οποία στηρίζει τον ισχυρισμό του.
2. Για την πλαστότητα αποφαινεται παρεμπιπτόντως το δικαστήριο. Αν το έγγραφο είναι ουσιώδες για τη διάγνωση της υπόθεσης και κατονομάζεται ο πλαστογράφος, εφόσον δε δεν πρόκειται για περίπτωση όπου για οποιονδήποτε νόμιμο λόγο αποκλείεται η ποινική δίωξη, μπορεί να ανασταλεί η πρόοδος της δίκης ως το τέλος της ποινικής, εκτός αν από την αναστολή κινδυνεύουν αμέσως τα συμφέροντα διαδίκου.
3. Η απόφαση για την αναστολή, όπως και εκείνη που δέχεται την πλαστότητα, διαβιβάζεται στον αρμόδιο εισαγγελέα, με έγγραφο του προέδρου του τριμελούς συμβουλίου διεύθυνσης ή του δικαστή που διευθύνει το δικαστήριο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ'

ΟΜΟΛΟΓΙΑ

Άρθρο 190

1. Η ομολογία, από τον ιδιώτη διάδικο, επιβλαβών γι' αυτόν πραγματικών γεγονότων μπορεί να γίνει, η μεν δικαστική, εγγράφως ή προφορικά, ενώπιον του δικαστηρίου ή του εισηγητή - δικαστή, η δε εξώδικη κατά οποιονδήποτε άλλο τρόπο. Στην περίπτωση της, κατά την προηγούμενη περίοδο, προφορικής ομολογίας ενώπιον του δικαστηρίου ή του εισηγητή - δικαστή, η σχετική δήλωση καταχωρείται στα πρακτικά ή στην έκθεση, αντιστοίχως.
2. Η ομολογία, δικαστική ή εξώδικη, μπορεί να ανακληθεί για ουσιώδη πλάνη ως προς τα πράγματα, έως το πέρας της τελευταίας συζήτησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η'

ΕΞΗΓΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΙΑΔΙΚΩΝ

Άρθρο 191

Το δικαστήριο, αν δεν καταστεί δυνατόν να διαμορφώσει πλήρη δικανική πεποίθηση με τα άλλα αποδεικτικά μέσα, μπορεί, ύστερα από αίτηση διαδίκου ή και αυτεπαγγέλτως, να ζητήσει, με προδικαστική απόφαση, την παροχή ανωμοτί εξηγήσεων ή πληροφοριών από τους ίδιους τους διαδίκους, τους νόμιμους αντιπροσώπους, τους εκπροσώπους ή τους δικαστικούς τους πληρεξουσίους. Κατά

τα λοιπά εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των άρθρων 192 έως και 197, πλην της παρ. 2 περ. γ' του άρθρου 193 και της παρ. 2 του άρθρου 197.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ'

ΜΑΡΤΥΡΕΣ

Άρθρο 192

Εξέταση ενώπιον του δικαστηρίου ή του εισηγητή - δικαστή Απόφαση

1. Το δικαστήριο μπορεί, ύστερα από πρόταση διαδίκου ή και αυτεπαγγέλτως, να διατάζει την εξέταση μαρτύρων είτε ενώπιόν του είτε ενώπιον του εισηγητή-δικαστή. Είναι δυνατόν να αποφασιστεί η εξέταση μάρτυρα ακόμη και αν αυτός έχει εξεταστεί σύμφωνα με τα οριζόμενα στο **άρθρο 198**.
2. Η απόφαση, εκτός από τα στοιχεία που προβλέπονται στις παρ. 2 και 3 του **άρθρου 165**, πρέπει να αναφέρει και το ονοματεπώνυμο, το επάγγελμα, καθώς και τη διεύθυνση της κατοικίας του μάρτυρα.

Άρθρο 193

Πρόταση του διαδίκου

1. Η πρόταση του διαδίκου για την εξέταση μάρτυρα γίνεται με το αρχικό ή το δικόγραφο των πρόσθετων λόγων, ή με ειδική αίτηση που κατατίθεται στη γραμματεία τουλάχιστον πέντε (5) ημέρες πριν από την πρώτη συζήτηση.
2. Στην πρόταση πρέπει:
 - α) να αναφέρονται το ονοματεπώνυμο, το επάγγελμα και η διεύθυνση της κατοικίας του μάρτυρα,
 - β) να προσδιορίζεται το θέμα για το οποίο θα γίνει η εξέταση και
 - γ) να βεβαιώνεται ότι δεν συντρέχει περίπτωση αποκλεισμού ή απαλλαγής του μάρτυρα, κατά τα οριζόμενα στο **άρθρο 196**.
3. Η πρόταση μπορεί να γίνει και προφορικά, κατά τη συζήτηση της υπόθεσης στο ακροατήριο, εφόσον κατ' αυτήν παρίστανται όλοι οι διάδικοι και δεν αντιλέγουν.

Άρθρο 194

Κλήση

1. Οι μάρτυρες καλούνται με πράξη του προέδρου του δικαστηρίου ή του οικείου τμήματος ή του εισηγητή - δικαστή, κατά περίπτωση, η οποία πρέπει να περιέχει τα κατά την παρ. 2 του άρθρου 192 στοιχεία.
2. Η πράξη επιδίδεται στους μάρτυρες και στους διαδίκους σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 208.
3. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, οι οποίες ανάγονται στην ιδιότητα ή στην κατάσταση του μάρτυρα, επιτρέπεται η εξέταση να γίνει, από τον εισηγητή - δικαστή, στην κατοικία ή στον τόπο της διαμονής του μάρτυρα. Για την εξέταση αυτήν καλούνται οι διάδικοι με ειδική πράξη του εισηγητή - δικαστή, η οποία επιδίδεται σε αυτούς σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 2.

Άρθρο 195

Υποχρέωση μαρτυρίας - Κυρώσεις

1. Με την επιφύλαξη όσων ορίζονται στις διατάξεις του επόμενου άρθρου, η μαρτυρία ενώπιον του δικαστηρίου ή του εισηγητή - δικαστή είναι υποχρεωτική.
2. Αν ο μάρτυρας που έχει κληθεί νομίμως δεν εμφανιστεί αδικαιολογήτως ή αρνείται να ορκιστεί ή να καταθέσει, υπόκειται στις κυρώσεις του άρθρου 42.

Άρθρο 196

Αποκλεισμός - Απαλλαγή

1. Αποκλείεται να εξεταστούν ως μάρτυρες:
 - α) Όσοι, όταν συνέβη το προς απόδειξη πραγματικό γεγονός, δεν είχαν το λογικό ή το αισθητήριο για να το αντιληφθούν.
 - β) Όσοι κατέχουν αξίωμα ή ασκούν λειτουργήμα ή επάγγελμα, για όσα θέματα τους έχουν εμπιστευτεί λόγω της ιδιότητάς τους αυτής, εφόσον η φύση των θεμάτων τούτων, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, επιβάλλει την εχεμύθεια. Ο αποκλεισμός αυτός μπορεί να αρθεί αν το επιτρέψουν, τόσο εκείνος που τους εμπιστεύτηκε το σχετικό θέμα, όσο και αυτός τον οποίο αφορά το αντίστοιχο απόρρητο. Η άρση αυτή του αποκλεισμού δεν ισχύει αν πρόκειται για κληρικούς, ως προς τα θέματα που τους έχουν εμπιστευτεί κατά την εξομολόγηση. Αν πρόκειται για υπαλλήλους του Δημοσίου, **οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης** ή άλλου νομικού προσώπου δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, ο αποκλεισμός μπορεί να αρθεί μόνο ύστερα από σχετική έγγραφη άδεια του οικείου Υπουργού ή του αρμόδιου οργάνου του νομικού προσώπου.

γ) Οι συγγενείς του ιδιώτη διαδίκου εξ αίματος ή εξ αγχιστείας έως και τον τρίτο βαθμό, κατευθείαν ή εκ πλαγίου, οι σύζυγοι και αν ακόμη έπαυσε να υφίσταται ο γάμος, καθώς και οι μνηστευμένοι.

δ) Πρόσωπα που είναι δυνατόν να έχουν οποιοδήποτε συμφέρον από την έκβαση της δίκης.

2. Απαλλάσσονται από την υποχρέωση και έχουν το δικαίωμα να αρνηθούν να εξεταστούν ως μάρτυρες:

α) Τα πρόσωπα που αναφέρονται στην περ. β' της προηγούμενης παραγράφου, για όσα θέματα περιήλθαν σε γνώση τους κατά την άσκηση του αξιώματος ή του λειτουργήματος ή του επαγγέλματός τους ή συνιστούν επαγγελματικό ή καλλιτεχνικό τους απόρρητο.

β) Όσοι καλούνται να καταθέσουν για ζητήματα τα οποία είναι δυνατόν να προκαλέσουν την ποινική δίωξη ή θίγουν την τιμή των ίδιων, των συζύγων τους ή συγγενών τους εξ αίματος έως τον δεύτερο βαθμό.

3. Πριν από την εξέταση του μάρτυρα, ελέγχεται αν συντρέχει λόγος αποκλεισμού του. Τη συνδρομή λόγου απαλλαγής του οφείλει να επικαλεστεί ο ίδιος ο μάρτυρας.

4. Αν συντρέχει λόγος αποκλεισμού ή απαλλαγής του μάρτυρα, ο εισηγητής - δικαστής, ο συμβολαιογράφος ή ο δικηγόρος δεν προχωρεί στην εξέτασή του. Το δικαστήριο, αν κρίνει αντιθέτως, διατάζει την εξέταση του μάρτυρα κατά την ενώπιόν του διαδικασία.

5. Αν διαπιστωθούν οι λόγοι αποκλεισμού ή γίνει επίκληση των λόγων απαλλαγής, κατά τη διεξαγωγή έχουν ανάλογη εφαρμογή οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων.

6. Κάθε διάδικος μπορεί να ζητήσει την εξαίρεση του μάρτυρα αν στο πρόσωπό του συντρέχει λόγος αποκλεισμού κατά τα οριζόμενα στην παρ. 1. Στην περίπτωση αυτήν, οφείλει να αποδείξει, ενώπιον του δικαστηρίου ή του εισηγητή - δικαστή, τη συνδρομή του λόγου τούτου.

7. Όσοι δεν έχουν συμπληρώσει το 14ο έτος της ηλικίας τους ή έχουν στερηθεί τα πολιτικά τους δικαιώματα λόγω ποινικής καταδίκης, εξετάζονται, αν η μαρτυρία τους κριθεί αναγκαία, χωρίς να δώσουν όρκο.

Άρθρο 197

Διεξαγωγή εξέτασης

1. Οι μάρτυρες καταθέτουν για πραγματικά γεγονότα που αντιλήφθηκαν με τις δικές τους αισθήσεις ή που γνωρίζουν από διηγήσεις άλλων. Στην τελευταία περίπτωση, οφείλουν να δηλώνουν το πρόσωπο από το οποίο πληροφορήθηκαν όσα καταθέτουν.

2. Πριν από την εξέταση, ο μάρτυρας οφείλει να ορκιστεί, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 408 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, όπως εκάστοτε ισχύει.
3. Κάθε μάρτυρας εξετάζεται προφορικά και χωριστά από τους άλλους.
4. Το δικαστήριο μπορεί να αποβάλει τον μάρτυρα, πριν από την εξέταση ή κατά τη διάρκειά της, αν κρίνει ότι η διανοητική του κατάσταση αποκλείει την ικανότητά του για μαρτυρία, ενώ ο εισηγητής - δικαστής, ο συμβολαιογράφος ή ο δικηγόρος, προβαίνει στην εξέτασή του, εκθέτοντας συγχρόνως τις σχετικές με τη διανοητική αυτή κατάσταση παρατηρήσεις του.
5. Οι διάδικοι μπορούν να υποβάλλουν ερωτήσεις στον μάρτυρα ύστερα από άδεια αυτού που διεξάγει την εξέταση.
6. Εξέταση μάρτυρα σε αντιπαράσταση με άλλο μάρτυρα ή διάδικο επιτρέπεται να γίνει μόνο ενώπιον του δικαστηρίου ή του εισηγητή - δικαστή.
7. Όσα έγιναν κατά τη διεξαγωγή, καθώς και η κατάθεση του μάρτυρα, καταχωρούνται στο πρακτικό ή την έκθεση, κατά περίπτωση.

Άρθρο 198

Κατάθεση κατά την προδικασία

1. Οι μαρτυρικές καταθέσεις τις οποίες προσάγουν οι διάδικοι προαποδεικτικώς λαμβάνονται ενόρκως, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις παρ. 1 και 2 του **άρθρου 197**, ενώπιον του συμβολαιογράφου ή δικηγόρου της έδρας του δικαστηρίου ή της κατοικίας του μάρτυρα. Η ένορκη βεβαίωση, που λαμβάνεται ενώπιον δικηγόρου, δεν μπορεί να ληφθεί ενώπιον των πληρεξουσίων δικηγόρων των διαδίκων. Όταν το Δημόσιο, οργανισμός τοπικής αυτοδιοίκησης, οργανισμός κοινωνικής ασφάλισης ή λοιπά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου λαμβάνουν ένορκη βεβαίωση στο πλαίσιο δίκης στην οποία είναι διάδικοι ενώπιον δικηγόρου, καταβάλουν το ήμισυ της κατά νόμο αμοιβής του δικηγόρου ενώπιον του οποίου πραγματοποιήθηκε η λήψη της ένορκης βεβαίωσης. Αμέσως μετά τη λήψη της ένορκης βεβαίωσης, ο δικηγόρος ενώπιον του οποίου αυτή δόθηκε, την αποστέλλει ηλεκτρονικά στον δικηγορικό σύλλογο στον οποίο ανήκει και λαμβάνει ηλεκτρονική απόδειξη λήψης. Με την ηλεκτρονική απόδειξη η ένορκη βεβαίωση αποκτά βέβαιη χρονολογία και μοναδικό αριθμό. Ο δικηγόρος χορηγεί αντίγραφα της ένορκης βεβαίωσης μαζί με την ως άνω ηλεκτρονική απόδειξη λήψης. Όμοια αντίγραφα χορηγεί και ο οικείος δικηγορικός σύλλογος μέσω της διαδικτυακής πύλης portal.olomeleia.gr. Τα αρχεία των ένορκων βεβαιώσεων που λαμβάνονται ενώπιον δικηγόρου τηρούνται στους οικείους δικηγορικούς συλλόγους, σύμφωνα με αποφάσεις των διοικητικών τους συμβουλίων.

2. Ο διάδικος που επιδιώκει τη λήψη μαρτυρικής κατάθεσης κατά τα οριζόμενα στην προηγούμενη παράγραφο επιδίδει, δέκα (10) τουλάχιστον ημέρες πριν από την κατάθεση, στους λοιπούς διαδίκους, κλήση, η οποία αναφέρει το ένδικο βοήθημα ή μέσο που αφορά η κατάθεση, τόπο, ημέρα και ώρα διεξαγωγής της, το ονοματεπώνυμο, το επάγγελμα και τη διεύθυνση της κατοικίας του μάρτυρα, καθώς και το θέμα της κατάθεσης.

3. Κατά την κατάθεση του μάρτυρα παρίστανται, εφόσον το επιθυμούν, οι διάδικοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι'

ΔΙΚΑΣΤΙΚΑ ΤΕΚΜΗΡΙΑ

Άρθρο 199

Το δικαστήριο μπορεί να συνάγει συμπεράσματα για πραγματικά γεγονότα, από άλλα πραγματικά γεγονότα που έχουν ήδη αποδειχθεί.

ΔΕΚΑΤΟ ΠΕΜΠΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΑΠΟΦΑΣΗ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

ΑΠΟΦΑΣΗ

Άρθρο 200

Οριστική και μη οριστική

1. Η απόφαση με την οποία επιλύεται από το δικαστήριο η διαφορά (οριστική απόφαση) δεν ανακαλείται.

2. Κάθε άλλη απόφαση του δικαστηρίου που εκδίδεται, είτε για τη συμπλήρωση του αποδεικτικού υλικού είτε για την εν γένει πρόοδο της δίκης (μη οριστική απόφαση), μπορεί να ανακληθεί εν όλω ή εν μέρει.

Άρθρο 201

Λήψη

1. Η απόφαση λαμβάνεται από τον δικαστή ή τους δικαστές που μετείχαν στη σύνθεση του δικαστηρίου κατά τη συζήτηση της υπόθεσης.

2. Στα πολυμελή δικαστήρια, η απόφαση λαμβάνεται ύστερα από διάσκεψη, που αρχίζει με την εισήγηση και καταλήγει στην ψηφοφορία. Τη διάσκεψη διευθύνει ο δικαστής που είχε προεδρεύσει κατά τη συζήτηση της υπόθεσης.
3. Κατά την ψηφοφορία, πρώτος ψηφίζει ο εισηγητής και ύστερα οι λοιποί δικαστές κατά σειρά, από τον νεότερο στον αρχαιότερο.
4. Αν υπάρξει διαφωνία κατά την ψηφοφορία, επικρατεί η γνώμη της πλειοψηφίας.
5. Σε περίπτωση ισοψηφίας, η υπόθεση ανασυζητείται. Στην ανασυζήτηση μετέχουν και οι δύο αρχαιότεροι, ύστερα από εκείνον που είχε προεδρεύσει, δικαστές που υπηρετούν στο δικαστήριο. Αν τούτο δεν είναι εφικτό, ακολουθείται η ισχύουσα διαδικασία αναπλήρωσης δικαστών. Αν κατά τη νέα ψηφοφορία σχηματιστούν περισσότερες από δύο γνώμες, εκείνοι που ακολούθησαν την ασθενέστερη γνώμη προσχωρούν σε μια από τις επικρατέστερες. Σε περίπτωση ισοψηφίας των ασθενέστερων γνωμών, γίνεται ψηφοφορία για να αποκλειστεί η μια από αυτές και τότε εκείνος που την είχε ακολούθησει προσχωρεί σε μια από τις άλλες γνώμες, ωστόσο σχηματίζεται, κατά τα παραπάνω, πλειοψηφία.
6. Κατ' εξαίρεση, η διάσκεψη μπορεί να γίνει και εξ αποστάσεως με τη χρήση τεχνολογικών μέσων που διασφαλίζουν τη μυστικότητά της.

Άρθρο 202

Κατάρτιση, έκδοση και δημοσίευση - Μειοψηφία

1. Ο εισηγητής, στις πολυμελείς συνθέσεις, συντάσσει και παραδίδει το σχέδιο της απόφασης σε ηλεκτρονική μορφή, το οποίο περιλαμβάνει το ιστορικό, το σκεπτικό και το διατακτικό, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο επόμενο άρθρο. Εφόσον η παράδοση του σχεδίου γίνεται με την καταχώρησή του στο **Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Διοικητικής Δικαιοσύνης**, η τελική διατύπωσή του διαμορφώνεται με τη χρήση των σχετικών ψηφιακών εργαλείων που παρέχει το σύστημα αυτό, κατόπιν συνεργασίας με τον πρόεδρο της σύνθεσης. Το σχέδιο διατηρείται ως χωριστή εγγραφή στο **Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Διοικητικής Δικαιοσύνης**, υπογράφεται από τον εισηγητή και τον πρόεδρο και σε αυτό τίθεται και η χρονολογία της διάσκεψης.
2. Η γνώμη της μειοψηφίας, καθώς και το όνομα του δικαστή που μειοψήφησε, μνημονεύονται στην απόφαση, καταχωρούνται δε σε ειδικό πρακτικό, σύμφωνα με όσα ορίζονται στην παρ. 3 του άρθρου 93 του Συντάγματος.
3. Ο πρόεδρος της σύνθεσης ή ο δικαστής στις μονομελείς συνθέσεις, παραδίδει το πρωτότυπο της απόφασης σε ηλεκτρονική μορφή με το περιεχόμενο που προβλέπεται στο επόμενο άρθρο. Η απόφαση απαγγέλλεται σε δημόσια

συνεδρίαση και η καταχώρησή της στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Διοικητικής Δικαιοσύνης γίνεται από τον γραμματέα της σύνθεσης.

4. Για υποθέσεις που δεν συζητήθηκαν στην κύρια έδρα του δικαστηρίου, η δημοσίευση μπορεί να γίνει και στην κύρια έδρα του.

6. Οι αποφάσεις που αφορούν τη διεξαγωγή της συζήτησης, αν στον Κώδικα δεν ορίζεται διαφορετικά, λαμβάνονται στην έδρα, διατυπώνονται δε συνοπτικά στο πρακτικό και δημοσιεύονται κατά την ίδια συνεδρίαση.

Άρθρο 203

Περιεχόμενο πρωτοτύπου

Το πρωτότυπο της απόφασης απαρτίζεται από τα εξής μέρη:

α) το εισαγωγικό, στο οποίο αναφέρεται ο αύξων αριθμός και το έτος δημοσίευσής της, το δικαστήριο και το τμήμα που την εξέδωσε, η σύνθεση του δικαστηρίου, ο εισηγητής - δικαστής, ο χρόνος και ο τόπος της συζήτησης και ότι αυτή έγινε σε δημόσια συνεδρίαση, το είδος του ένδικου βοηθήματος ή μέσου που έχει ασκηθεί, τα ονοματεπώνυμα και οι διευθύνσεις των διαδίκων, των νόμιμων αντιπροσώπων ή εκπροσώπων τους, τα ονοματεπώνυμα των δικαστικών τους πληρεξουσίων, καθώς και η παράσταση ή όχι των διαδίκων στο ακροατήριο,

β) το ιστορικό, στο οποίο περιγράφεται το αντικείμενο της δίκης και μνημονεύονται τα αιτήματα των διαδίκων, η πορεία της υπόθεσης, καθώς και η πληρωμή των τελών, του παραβόλου και του δικαστικού ενσήμου όπου απαιτούνται,

γ) το σκεπτικό, στο οποίο εκτίθενται οι σκέψεις που οδήγησαν το δικαστήριο στη διατύπωση της κρίσης του,

δ) το διατακτικό, το οποίο περιλαμβάνει την απόφαση του δικαστηρίου για την εν όλω ή εν μέρει παραδοχή ή απόρριψη του ένδικου βοηθήματος ή μέσου και των επί μέρους αιτημάτων των **διαδίκων και για την τύχη του παραβόλου και την επιδίκαση της δικαστικής δαπάνης, όπου προβλέπονται, καθώς και τις εντολές που το δικαστήριο κρίνει σκόπιμο να απευθύνει στη Διοίκηση και**

ε) το τελικό, στο οποίο μνημονεύονται ο τόπος και ο χρόνος όπου έγινε η διάσκεψη και δημοσιεύτηκε η απόφαση και τίθενται οι κατά το επόμενο άρθρο υπογραφές των δικαστών και του γραμματέα.

Άρθρο 204

Υπογραφή του πρωτοτύπου.

Το πρωτότυπο της απόφασης, σε έγχαρτη ή **ηλεκτρονική μορφή**, υπογράφεται από τον πρόεδρο, τον εισηγητή και τον γραμματέα της έδρας, και, στις μονομελείς συνθέσεις, από τον δικαστή και τον γραμματέα. Αν η δημοσίευση της απόφασης γίνει με άλλη σύνθεση του δικαστηρίου, υπογράφεται και από τον πρόεδρο ή τον δικαστή, κατά περίπτωση, και τον γραμματέα της σύνθεσης αυτής.

Άρθρο 205

Ανυπόστατη

1. Η δικαστική απόφαση είναι ανυπόστατη:

- α) αν πρόσωπο το οποίο μετείχε στο δικαστήριο που την εξέδωσε δεν είχε τη δικαστική ιδιότητα, ή
- β) αν το δικαστήριο που την εξέδωσε δεν είχε την προς τούτο δικαιοδοσία, ή
- γ) αν αυτή δεν δημοσιεύτηκε, ή
- δ) αν εκδόθηκε κατ' ανύπαρκτου φυσικού ή νομικού προσώπου, ή
- ε) αν εκδόθηκε κατά προσώπου που είχε το προνόμιο της ετεροδικίας.

2. Το ανυπόστατο της απόφασης ερευνάται από το δικαστήριο και αυτεπαγγέλτως, μπορεί δε να προβληθεί, κατ' ένσταση, σε κάθε στάση της δίκης. Αν η απόφαση δεν έχει προσβληθεί με ένδικο μέσο, η αναγνώριση του ανυπόστατου της μπορεί να επιδιωχθεί με αυτοτελή αίτηση προς το δικαστήριο, κατά την εκδίκαση της οποίας εφαρμόζονται αναλόγως όσα ισχύουν για την αναγνωριστική αγωγή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

Άρθρο 206

1. Για τη συζήτηση στο ακροατήριο συντάσσεται πρακτικό, το οποίο περιέχει:

- α) όσα αναφέρονται στο εισαγωγικό της απόφασης,
- β) τον τρόπο του διορισμού των νόμιμων αντιπροσώπων ή εκπροσώπων και των δικαστικών πληρεξουσίων των διαδίκων και
- γ) περιγραφή όσων έγιναν κατά τη συζήτηση.

2. Σε περίπτωση αναβολής, σύμφωνα με το **άρθρο 148**, της συζήτησης, αναγράφεται στο πρακτικό αν αυτή χώρισε αυτεπαγγέλτως ή ύστερα από αίτηση διαδίκου και ποιου.

3. Στο πρακτικό της συζήτησης καταχωρούνται, επίσης, οι κατά την παρ. 6 του **άρθρου 202** αποφάσεις που αφορούν τη διεξαγωγή της συζήτησης.
4. Πρακτικό διάσκεψης συντάσσεται μόνο σε όποια περίπτωση τούτο κρίνεται από το δικαστήριο αναγκαίο.
5. Για τη δημοσίευση της απόφασης συντάσσεται πρακτικό, το οποίο περιέχει την κατά τη δημοσίευση σύνθεση του δικαστηρίου, τον τόπο και τον χρόνο που αυτή έγινε, καθώς και βεβαίωση ότι η απόφαση απαγγέλθηκε στο ακροατήριο σε δημόσια συνεδρίαση.
6. Τα πρακτικά που προβλέπουν οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων συντάσσονται από τον γραμματέα της έδρας και υπογράφονται από τον ίδιο και κατά περίπτωση, από τον πρόεδρο της τριμελούς ή τον δικαστή της μονομελούς σύνθεσης.
7. Η σύνταξη πρακτικών κατά τη διενέργεια άλλων διαδικαστικών πράξεων ρυθμίζεται από τις ειδικές γι' αυτές διατάξεις.
8. Σε περίπτωση διαφοράς ανάμεσα στα πρακτικά και στην αντίστοιχη απόφαση, κατ'εξουχίον όσα αναφέρονται στα πρακτικά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ

Άρθρο 207

1. Ο δικαστής που είχε μετάσχει στη συζήτηση υπόθεσης υποχρεούται, και μετά την τυχόν επέλευση υπηρεσιακής του μεταβολής, να μετάσχει στη διαδικασία λήψης της απόφασης. Ανασυζήτηση της υπόθεσης γίνεται μόνο σε περίπτωση θανάτου ή αποχώρησής του από την υπηρεσία ή άλλου σοβαρού λόγου. Ως προς την ανασυζήτηση, εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των **άρθρων 135 και 136**, (παραλείπεται ως μη ισχύουσα φράση). Μόλις συμπληρωθεί το οκτάμηνο, ο Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων επιλαμβάνεται και ερευνά αν είναι δικαιολογημένη ή μη η καθυστέρηση. Στη διοικητική δίκη, η ανωτέρω προθεσμία διακόπτεται μέχρι τη συμπλήρωση των στοιχείων του φακέλου της δικογραφίας από τη διοίκηση. Όταν αυτή κριθεί δικαιολογημένη, παρέχεται στον δικαστή προθεσμία δύο μηνών για τη δημοσίευση των αποφάσεων που καθυστερούν πέραν του οκταμήνου. Σε περίπτωση αδικαιολόγητης καθυστέρησης, όπως και όταν παρέλθει η προθεσμία των δύο μηνών που χορηγήθηκε, κατά το προηγούμενο εδάφιο, χωρίς να έχουν δημοσιευθεί οι αποφάσεις που καθυστερούν, ο δικαστής υποχρεούται να επιστρέψει τη δικογραφία, άλλως αυτή αφαιρείται αμέσως με πράξη του **προέδρου του τριμελούς συμβουλίου διεύθυνσης ή του**

δικαστή που διευθύνει το δικαστήριο. Για τις υποθέσεις αυτές ορίζεται δικάσιμος για νέα συζήτηση, υποχρεωτικώς, εντός τριών μηνών για τις υποθέσεις ειδικών διαδικασιών και έξι μηνών για τις υποθέσεις τακτικής διαδικασίας, από τη συμπλήρωση των παραπάνω προθεσμιών των οκτώ ή των δέκα μηνών. **Επιφυλασσομένων** των διατάξεων των προηγούμενων εδαφίων, εάν διαπιστωθεί μετά το τέλος της συζήτησης ότι η διάσκεψη δεν μπορεί να ολοκληρωθεί εντός ευλόγου χρόνου για λόγους ανωτέρας βίας, όπως μεταξύ άλλων αναρρωτικής άδειας δικαστικού λειτουργού, μέλους της σύνθεσης του δικαστηρίου, ο πρόεδρος του τριμελούς συμβουλίου **διεύθυνσης** ή ο δικαστής που διευθύνει το δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει την επανάληψη της συζήτησης. Στην περίπτωση αυτή εφαρμόζονται οι διατάξεις των προηγούμενων εδαφίων σχετικά με τον ορισμό δικασίμου, την κλήση προς συζήτηση και τα αποδεικτικά επίδοσης.

2. Στη συνεδρίαση κατά την οποία δημοσιεύεται η απόφαση μπορούν να μετάσχουν και δικαστές που δεν είχαν λάβει μέρος στη συζήτηση της υπόθεσης και τη λήψη της σχετικής απόφασης.

3. Αν τα πρόσωπα τα οποία, κατά τις κείμενες διατάξεις υπογράφουν το πρωτότυπο **ή το ηλεκτρονικό αρχείο** της απόφασης ή το πρακτικό της συζήτησης της υπόθεσης ή της δημοσίευσης της απόφασης **ή το ηλεκτρονικό τους αρχείο**, απεβίωσαν ή αποχώρησαν από την υπηρεσία ή δεν υπηρετούν πια στο δικαστήριο ή υπηρετούν αλλά απουσιάζουν με άδεια, εφαρμόζονται τα εξής:

α) Αντί για εκείνον που είχε προεδρεύσει κατά τη συνεδρίαση κατά την οποία συζητήθηκε η υπόθεση ή δημοσιεύτηκε η απόφαση, υπογράφει ο αρχαιότερος δικαστής της ίδιας σύνθεσης, κατά περίπτωση, ενώ στις μονομελείς συνθέσεις υπογράφει ο πρόεδρος του δικαστηρίου ή του οικείου τμήματος.

β) Στις πολυμελείς συνθέσεις, η υπογραφή του εισηγητή παραλείπεται.

γ) Αντί για τον γραμματέα της έδρας, υπογράφει ο γραμματέας του δικαστηρίου ή του οικείου τμήματος και, αν πρόκειται γι' αυτόν, ο αμέσως νεότερός του στην ιεραρχία από εκείνους που υπηρετούν στο δικαστήριο ή στο οικείο τμήμα.

δ) Σε όλες τις περιπτώσεις, στο πρωτότυπο **ή ηλεκτρονικό αρχείο** της απόφασης ή στο πρακτικό της συζήτησης ή της δημοσίευσης **ή στο ηλεκτρονικό τους αρχείο**, γίνεται μνεία του γεγονότος που δικαιολογεί την εφαρμογή των διατάξεων της παραγράφου αυτής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'

ΕΠΙΔΟΣΗ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ

Άρθρο 208

1. Οι αποφάσεις επιδίδονται στους διαδίκους, σε κυρωμένα αντίγραφα, με τη φροντίδα της γραμματείας. Από αυτές, οι μη οριστικές αποφάσεις με τις οποίες ορίζεται νέα δικάσιμο επιδίδονται στους διαδίκους τριάντα (30) τουλάχιστον ημέρες πριν από τη νέα αυτή δικάσιμο, επέχει δε η επίδοσή τους θέση κλήτευσης για τη δικάσιμο αυτήν.
2. Για την επίδοση των πρακτικών που περιέχουν, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 6 του **άρθρου 202**, αποφάσεις ισχύουν όσα ορίζονται στην προηγούμενη παράγραφο. Προς τους διαδίκους που παρίστανται κατά τη δημοσίευση των αποφάσεων αυτών δεν γίνεται επίδοση των πρακτικών.
3. Η κοινοποίηση γίνεται με ηλεκτρονικά μέσα σύμφωνα με τα οριζόμενα **στο άρθρο 49**.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε'

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

Άρθρο 209

Ισχύς έναντι όλων

Οι αποφάσεις, με τις οποίες απαγγέλλεται η ακύρωση ή η τροποποίηση εκτελεστής ατομικής διοικητικής πράξης ή η ακύρωση παράλειψης οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας, ισχύουν έναντι όλων.

Άρθρο 210

Δεδικασμένο

1. Δεδικασμένο δημιουργείται από τις τελεσίδικες και τις ανέκκλητες αποφάσεις, εφόσον οι τελευταίες δεν υπόκεινται σε ανακοπή ερημοδικίας, ως προς το, ουσιαστικό ή δικονομικό, διοικητικής φύσης ζήτημα που με αυτές κρίθηκε, εφόσον τούτο τελεί σε άμεση και αναγκαία συνάρτηση προς το συμπέρασμα που με τις ίδιες έγινε δεκτό. Δεδικασμένο δημιουργείται, επίσης, και όταν το, κατά την προηγούμενη περίοδο ζήτημα, κρίθηκε παρεμπιπτόντως, αν το δικαστήριο ήταν καθ' ύλην αρμόδιο να το κρίνει, και εφόσον η απόφασή του γι' αυτό ήταν αναγκαία προκειμένου τούτο να αποφανθεί για το κύριο ζήτημα.
2. Το δεδικασμένο εκτείνεται στις ενστάσεις οι οποίες, είτε ύστερα από προβολή τους είτε αυτεπαγγέλτως, εξετάστηκαν ή έπρεπε να εξεταστούν από το δικαστήριο, καθώς και σε εκείνες οι οποίες δεν ήταν δυνατόν να εξεταστούν από αυτό αυτεπαγγέλτως, αλλά, αν και μπορούσαν να προβληθούν, δεν προβλήθηκαν. Οι

τελευταίες αυτές ενστάσεις δεν καλύπτονται από το δεδικασμένο αν στηρίζονται σε αυτοτελές δικαίωμα, η ικανοποίηση του οποίου μπορεί να επιδιωχθεί με την άσκηση ευθέως του οικείου ένδικου βοηθήματος.

3. Το αναφερόμενο στις προηγούμενες παραγράφους δεδικασμένο ισχύει υπέρ και κατά εκείνων που διατέλεσαν διάδικοι, καθώς και αυτών που έγιναν, κατά τη διάρκεια της δίκης ή μετά το πέρας της, καθολικοί ή ειδικοί διάδοχοί τους, εκτείνεται δε και σε εκείνους από τους οποίους, σύμφωνα με τον νόμο, μπορεί να αξιωθεί η εκπλήρωση της σχετικής υποχρέωσης. Το δεδικασμένο που ισχύει για τον πρωτοφειλέτη καλύπτει και τον εγγυητή, και το αντίστροφο. Το δεδικασμένο που ισχύει για το νομικό πρόσωπο εκτείνεται και στα μέλη του.

Άρθρο 211

Υποχρέωση συμμόρφωσης

1. Οι διοικητικές αρχές οφείλουν, με θετικές ενέργειες ή με αποχή από κάθε αντίθετη ενέργεια, να συμμορφώνονται προς το περιεχόμενο των αποφάσεων οι οποίες εκδίδονται για διαφορές που άγονται προς επίλυση με άσκηση προσφυγής.

2. Η παράλειψη διοικητικής αρχής προς συμμόρφωση σύμφωνα με τα οριζόμενα στην προηγούμενη παράγραφο, ελέγχεται κατά τη διαδικασία που προβλέπεται στον ν. 3068/2002 και έχει ως συνέπεια, για τον παραβάτη, εκτός από την κατ' άρθρο 259 του Ποινικού Κώδικα ποινική του δίωξη, και την **πειθαρχική του δίωξη, καθώς και την** προσωπική του ευθύνη προς αποζημίωση.

Άρθρο 212

Αναγκαστική εκτέλεση

1. Οι τελεσίδικες, οι ανέκκλητες και οι προσωρινώς εκτελεστές καταψηφιστικές αποφάσεις, οι οποίες εκδίδονται για διαφορές που άγονται προς επίλυση με την άσκηση αγωγής, αποτελούν τίτλο εκτελεστό κατά το άρθρο 904 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Ο εκτελεστήριος τύπος περιάπτεται σε αυτές σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 918 του ίδιου Κώδικα. Οι παραπομπές γίνονται στις διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας όπως αυτές εκάστοτε ισχύουν.

2. Ως προς το, κατά περίπτωση, επιτρεπτό της αναγκαστικής εκτέλεσης των κατά την προηγούμενη παράγραφο καταψηφιστικών αποφάσεων και τη διαδικασία της εκτέλεσής τους, εφαρμόζονται αναλόγως οι εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις για την αναγκαστική εκτέλεση των καταψηφιστικών αποφάσεων των πολιτικών δικαστηρίων.

3. Αντιρρήσεις κατά της αναγκαστικής εκτέλεσης δικάζονται από το μονομελές διοικητικό πρωτοδικείο. Αρμόδιο κατά τόπο είναι το δικαστήριο του τόπου της εκτέλεσης, εφόσον μετά την επίδοση της επιταγής ακολούθησαν και άλλες πράξεις της εκτελεστικής διαδικασίας, αλλιώς το δικαστήριο του τόπου έκδοσης της απόφασης. Κατά τα λοιπά, εφαρμόζονται αναλόγως οι σχετικές διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας.

4. Αν πρόκειται για καταψηφιστικές αποφάσεις υπέρ του Δημοσίου, **οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης** ή άλλου νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, εφαρμογή έχουν οι εκάστοτε ισχύουσες σχετικές διατάξεις του Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων, σε συνδυασμό προς την ειδική νομοθεσία που διέπει κάθε νομικό πρόσωπο.

5. Οι τελεσίδικες και οι ανέκκλητες αναγνωριστικές αποφάσεις καθίστανται καταψηφιστικές με πράξη του προέδρου του δικαστηρίου που τις εξέδωσε, εφόσον καταβληθεί το κατά το **άρθρο 284** τέλος δικαστικού ενσήμου.

ΔΕΚΑΤΟ ΕΚΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ

Άρθρο 213

Προϋποθέσεις

Σε κάθε περίπτωση που η προθεσμία ή η άσκηση της προσφυγής δεν συνεπάγεται κατά νόμο την αναστολή εκτέλεσης της προσβαλλόμενης εκτελεστής ατομικής διοικητικής πράξης και εφόσον στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν έχει χορηγηθεί αναστολή από την αρμόδια διοικητική αρχή, μπορεί, ύστερα από αίτηση εκείνου που άσκησε την προσφυγή, να ανασταλεί, με συνοπτικά αιτιολογημένη απόφαση του δικαστηρίου, εν όλω ή εν μέρει η εκτέλεση της πράξης αυτής.

Άρθρο 214

Αρμοδιότητα

Αρμόδιο για τη χορήγηση της αναστολής είναι το τριμελές ή μονομελές δικαστήριο στο οποίο εκκρεμεί η προσφυγή, εφόσον αυτό είναι αρμόδιο για την εκδίκαση της κύριας υπόθεσης. Σε κάθε περίπτωση αναρμοδιότητας, η αίτηση αναστολής

παραπέμπεται στο αρμόδιο δικαστήριο, υποχρεωτικά μαζί με την κύρια υπόθεση, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 133.

Άρθρο 215

Προϋποθέσεις αναστολής

1. Η αίτηση αναστολής γίνεται δεκτή μόνο εφόσον ο αιτών επικαλεσθεί και αποδείξει ότι η άμεση εκτέλεση της προσβαλλόμενης πράξης θα του προκαλέσει ανεπανόρθωτη βλάβη ή αν το δικαστήριο εκτιμά ότι το ένδικο βοήθημα είναι προδήλως βάσιμο.

2. Ειδικώς επί φορολογικών, τελωνειακών και διαφορών με χρηματικό αντικείμενο, το δικαστήριο μπορεί, με την απόφασή του, να ορίσει ότι το ανασταλτικό αποτέλεσμα δεν καταλαμβάνει τη λήψη ενός ή περισσότερων αναγκαστικών μέτρων είσπραξης ή διοικητικών μέτρων, για τον εξαναγκασμό ή τη διασφάλιση της είσπραξης της οφειλής, επί συγκεκριμένων περιουσιακών στοιχείων του αιτούντος, τα οποία αναφέρονται στην απόφαση.

3. Σε κάθε περίπτωση, η αίτηση απορρίπτεται:

α) εάν η προσφυγή είναι προδήλως απαράδεκτη ή αβάσιμη, ακόμη και αν η βλάβη του αιτούντος από την άμεση εκτέλεση της προσβαλλόμενης πράξης είναι ανεπανόρθωτη,

β) αν κατά τη στάθμιση της βλάβης του αιτούντος, των συμφερόντων τρίτων και του δημόσιου συμφέροντος, κρίνεται ότι οι αρνητικές συνέπειες από την αποδοχή θα είναι σοβαρότερες από την ωφέλεια του αιτούντος.

γ) Αν η δήλωση που προβλέπεται στην παρ. 2 του άρθρου 216 έχει ουσιώδεις παραλείψεις ή ανακρίβειες, εκτός εάν αυτές θεραπευθούν ύστερα από πρόσκληση του εισηγητή δικαστή, εντός τασσόμενης προθεσμίας δύο (2) ημερών.

4. Αναστολή κατά πράξης που, κατόπιν απόφασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, διατάσσει την ανάκτηση παράνομης ή ασυμβίβαστης με την εσωτερική αγορά κρατικής ενίσχυσης, κατά την έννοια του άρθρου 108 παρ. 2 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, χορηγείται αν πληρούνται σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) έχει ασκηθεί προσφυγή ακυρώσεως ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά της απόφασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εφόσον και καθ' ο μέρος αμφισβητείται η νομιμότητα της απόφασης αυτής. Αν δεν έχει ασκηθεί η κατά τα ανωτέρω προσφυγή, το δικαστήριο υποχρεούται να αποστείλει σχετικό προδικαστικό ερώτημα,

β) πιθανολογείται σοβαρά η παρανομία της εθνικής ή ενωσιακής πράξης ανάκτησης, και

γ) ο αιτών επικαλείται και αποδεικνύει ότι η άμεση εκτέλεση της προσβαλλόμενης πράξης θα του προκαλέσει ανεπανόρθωτη βλάβη. Η χορήγηση αναστολής αποκλείεται αν από τη στάθμιση της βλάβης του συμφέροντος του αιτούντος και του συμφέροντος της Ευρωπαϊκής Ένωσης κρίνεται ότι οι αρνητικές συνέπειες από την αποδοχή της αίτησης αναστολής είναι σοβαρότερες από την ωφέλεια του αιτούντος. Κατά την εκτίμηση των παραπάνω προϋποθέσεων, το δικαστήριο οφείλει να λαμβάνει υπόψη τις αποφάσεις των δικαστηρίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης επί της νομιμότητας της ενωσιακής πράξης, καθώς και τη διάταξη που τυχόν εκδόθηκε κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων.

5. Η χορήγηση αναστολής αποκλείεται κατά το μέρος που η προσβαλλόμενη πράξη έχει ήδη εκτελεσθεί.

6. Σε κάθε περίπτωση χορήγησης αναστολής, μερικής ή ολικής, η υπόθεση προσδιορίζεται κατά προτεραιότητα, εντός έτους από την έκδοση της απόφασης επί της αίτησης αναστολής και, στις φορολογικές και τελωνειακές διαφορές, εντός έξι (6) μηνών από την έκδοση της απόφασης.

Άρθρο 216

Προδικασία

1. Η αίτηση αναστολής, εκτός από τα στοιχεία που προβλέπει το άρθρο 45, πρέπει να αναφέρει τους συγκεκριμένους λόγους που δικαιολογούν την αναστολή.

2. Η αίτηση κατατίθεται στη γραμματεία του δικαστηρίου στο οποίο εκκρεμεί η προσφυγή, και πρέπει να συνοδεύεται από τρία (3) απλά αντίγραφα. Στις φορολογικές και τελωνειακές εν γένει διαφορές, μαζί με την αίτηση αναστολής συνυποβάλλεται και επικυρωμένο αντίγραφο της προσφυγής. Στις διαφορές του προηγούμενου εδαφίου, η αίτηση αναστολής περιλαμβάνει με ποινή το απαράδεκτο της ασκήσεώς της, κατάσταση στην οποία ο αιτών δηλώνει: α) το παγκόσμιο εισόδημά του από κάθε πηγή και β) την περιουσιακή του κατάσταση στην Ελλάδα και οπουδήποτε στην αλλοδαπή. Αν ο αιτών είναι φυσικό πρόσωπο, δηλώνεται και το παγκόσμιο εισόδημα από κάθε πηγή, καθώς και η περιουσιακή κατάσταση οπουδήποτε στην Ελλάδα και στην αλλοδαπή του ή της συζύγου και των ανηλίκων τέκνων. Αν ο αιτών είναι νομικό πρόσωπο, δηλώνεται και το παγκόσμιο εισόδημα από κάθε πηγή, καθώς και η περιουσιακή κατάσταση οπουδήποτε στην Ελλάδα και στην αλλοδαπή συνδεδεμένου νομικού προσώπου με τον αιτούντα καθώς και των φυσικών προσώπων που σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις ευθύνονται ατομικά για τις φορολογικές και τελωνειακές υποχρεώσεις του νομικού προσώπου. Ως συνδεδεμένο νομικό πρόσωπο για την εφαρμογή της παρούσας παραγράφου, νοείται η σύνδεση με σχέση άμεσης ή έμμεσης ουσιώδους διοικητικής ή οικονομικής εξάρτησης ή ελέγχου, λόγω συμμετοχής του αιτούντος

νομικού προσώπου στο κεφάλαιο ή τη διοίκηση του άλλου νομικού προσώπου ή λόγω συμμετοχής των ιδίων προσώπων στο κεφάλαιο ή στη διοίκηση και των δύο νομικών προσώπων. Η περιουσιακή κατάσταση περιλαμβάνει ιδίως τα εμπράγματα και ενοχικά δικαιώματα σε ακίνητα, τις καταθέσεις οποιουδήποτε είδους και τα συναφή τραπεζικά προϊόντα, τις επενδύσεις σε κινητές αξίες, τα μηχανοκίνητα ιδιωτικά μέσα μεταφοράς, τα δάνεια και τις δωρεές, τις μετοχές, τα μερίδια, τα δικαιώματα ψήφου ή συμμετοχής σε κεφάλαιο σε οποιασδήποτε μορφής νομική οντότητα, όπως ορίζεται στην **περ. δ' του άρθρου 2 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (ν. 4172/2013, Α' 167)** και τα εμπράγματα και ενοχικά δικαιώματα σε κινητά μεγάλης αξίας. Μαζί με την περιουσιακή κατάσταση, δηλώνεται από τον αιτούντα και η εκτιμώμενη αγοραία αξία των περιουσιακών στοιχείων που περιλαμβάνονται σε αυτήν. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και **Δικαιοσύνης καθορίζεται** ο τύπος και το περιεχόμενο της δήλωσης που περιλαμβάνεται στην αίτηση αναστολής, μπορεί να εξειδικεύονται τα περιουσιακά στοιχεία που δηλώνονται και προσδιορίζεται η αξία των εμπράγματων και ενοχικών δικαιωμάτων σε κινητά, πάνω από την οποία τα δικαιώματα αυτά περιλαμβάνονται οπωσδήποτε στη δήλωση περιουσιακής κατάστασης.

3. Ο πρόεδρος του **τριμελούς συμβουλίου διεύθυνσης** ή ο δικαστής που διευθύνει το δικαστήριο ενώπιον του οποίου υποβάλλεται η αίτηση, με πράξη του πάνω σε αυτήν, ορίζει το τμήμα το οποίο θα προβεί στην εκδίκασή της, **το οποίο πρέπει να είναι αυτό στο οποίο έχει ανατεθεί και το κύριο ένδικο βοήθημα**. Με την ίδια πράξη διατάζει τον αιτούντα να επιδώσει προς τη Διοίκηση και τον τρίτο, ο οποίος έχει δικαίωμα να ασκήσει παρέμβαση κατά τη δίκη της αντίστοιχης προσφυγής, αντίγραφο της αίτησης αναστολής και της **προσφυγής. Η τελευταία** υποχρεούται να αποστείλει στο δικαστήριο αντίγραφο της πράξης της οποίας ζητείται η αναστολή εκτέλεσης, καθώς και τον σχετικό φάκελο με τις απόψεις της. Προς τούτο, με την ίδια πράξη, τάσσεται σε αυτήν προθεσμία, η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη των πέντε (5) ημερών.

4. Στον **εισηγητή που ορίζεται, κατά το άρθρο 132, από τον πρόεδρο του τμήματος για την προσφυγή, ανατίθεται και η αίτηση αναστολής. Κατ' εξαίρεση, ο πρόεδρος του τμήματος μπορεί να ορίσει διαφορετικό εισηγητή για την αίτηση αναστολής, αν, κατά την ειδικά αιτιολογημένη κρίση του, συντρέχει σπουδαίος λόγος.**

5. Ο αιτών οφείλει να προσκομίσει τα αποδεικτικά του στοιχεία έως τη λήξη της κατά την **παρ. 3** προθεσμίας.

6. Δεύτερη αίτηση κατά της ίδιας πράξης είναι απαράδεκτη, εκτός αν ο αιτών έχει ήδη υποβάλει παραίτηση από την πρώτη.

Άρθρο 217

Κύρια διαδικασία

1. Η εκδίκαση της αίτησης αναστολής γίνεται σε συμβούλιο, δεν καλούνται δε σε αυτήν οι διάδικοι. Το δικαστήριο πάντως μπορεί να τους καλέσει και να τους ακούσει. Η ακρόαση αυτή μπορεί να λάβει χώρα και κατ' ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων των **παρ. 6 έως 12 του άρθρου 141**. Στην περίπτωση αυτή, εφόσον γίνει δεκτό σχετικό αίτημα, ο προγραμματισμός για τον χρόνο διενέργειας της τηλεακρόασης γίνεται με επιμέλεια της αρμόδιας γραμματείας του δικαστηρίου, αφού ενημερωθούν όλοι οι διάδικοι με κάθε πρόσφορο μέσο.
2. Αν η πράξη αφορά σε τρίτο που έχει δικαίωμα να ασκήσει πρόσθετη παρέμβαση κατά τη δίκη της αντίστοιχης προσφυγής, αυτός μπορεί με υπόμνημα που κατατίθεται το αργότερο εντός της προθεσμίας της **παρ. 3** του προηγούμενου άρθρου να εκθέσει τις απόψεις του, έστω και αν δεν έχει ασκήσει παρέμβαση.
3. Ο πρόεδρος του δικαστηρίου ή του οικείου τμήματος ή ο οριζόμενος από αυτούς δικαστής μπορεί, εφόσον υποβληθεί σχετικό αίτημα με την αίτηση αναστολής ή αυτοτελώς μετά την κατάθεσή της, να εκδώσει προσωρινή διαταγή αναστολής εκτέλεσης, η οποία καταχωρίζεται κάτω από την αίτηση. Αποφαίνεται δε το ταχύτερο δυνατόν μετά την αποστολή του αποδεικτικού επίδοσης, με τη φροντίδα του αιτούντος, της αίτησης αναστολής που περιέχει το σχετικό αίτημα ή της αίτησης αναστολής και της αυτοτελούς αίτησης, καθώς και της προσφυγής με την πράξη ορισμού δικασίμου που τυχόν ορίσθηκε, στη Διοίκηση, η οποία μπορεί να διατυπώσει τις απόψεις της μέσα σε δύο (2) εργάσιμες ημέρες από την επίδοση. Σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις, αποφαιίνεται χωρίς τις πιο πάνω επιδόσεις, οι οποίες, σε περίπτωση εκδόσεως προσωρινής διαταγής, γίνονται από τον αιτούντα αμέσως. Σε διαφορετική περίπτωση η προσωρινή διαταγή ανακαλείται κατά τη διάταξη του επόμενου εδαφίου. **Εάν έχει εξεταστεί αίτημα έκδοσης προσωρινής διαταγής, τυχόν παραίτηση από την αίτηση αναστολής και άσκηση νέας, δεν επιτρέπει την υποβολή νέου αιτήματος προσωρινής διαταγής.** Η προσωρινή διαταγή ισχύει έως την έκδοση της απόφασης για την αίτηση αναστολής, μπορεί δε να ανακληθεί, ακόμη και αυτεπαγγέλτως, από τον πρόεδρο ή τον δικαστή που ορίσθηκε, καθώς και από το αρμόδιο για την αναστολή δικαστήριο. Η αίτηση ανακλήσεως προσωρινής διαταγής επιδίδεται στον αιτούντα, ο οποίος μπορεί να διατυπώσει τις απόψεις του μέσα σε δύο (2) εργάσιμες ημέρες από την επίδοση. Η επίδοση στον αιτούντα παραλείπεται σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις. Στις φορολογικές και τελωνειακές εν γένει διαφορές, η πάροδος χρονικού διαστήματος ενενήντα (90) ημερών από τη χορήγηση της προσωρινής διαταγής, χωρίς να έχει εισαχθεί προς κρίση η αίτηση αναστολής, καθιστά υποχρεωτική την αυτεπάγγελτη επάνοδο του αρμόδιου δικαστή, προκειμένου να κριθεί αν συντρέχει λόγος δημόσιου συμφέροντος που επιβάλλει την ανάκληση της προσωρινής διαταγής.

4. Η Διοίκηση οφείλει, εφόσον λάβει γνώση του υποβληθέντος αιτήματος έκδοσης προσωρινής διαταγής και μέχρι να εξεταστεί το αίτημα αυτό, να απόσχει από κάθε ενέργεια, η οποία θα ήταν ικανή να ματαιώσει ή να καταστήσει αλυσιτελή την επιδιωκόμενη από τον προσφεύγοντα παροχή προσωρινής δικαστικής προστασίας.

Άρθρο 218

Απόφαση

1. Αν γίνει εν όλω ή εν μέρει δεκτή η αίτηση, διατάσσεται η ολική ή μερική αναστολή εκτέλεσης της προσβαλλόμενης με την αντίστοιχη προσφυγή πράξης. Εκτός από την αναστολή εκτέλεσης της προσβαλλόμενης πράξης, μπορεί να διαταχθεί και κάθε άλλο, κατά περίπτωση, κατάλληλο μέτρο, χωρίς δέσμευση από τις προτάσεις των διαδίκων.

2. Η αναστολή, αν στη σχετική απόφαση δεν ορίζεται διαφορετικά, ισχύει ως τη δημοσίευση της οριστικής απόφασης για την προσφυγή.

3. Με την απόφαση, με την οποία διατάσσεται η αναστολή εκτέλεσης ή άλλο κατάλληλο μέτρο, το δικαστήριο, ακόμη και χωρίς να υποβληθεί σχετικό αίτημα, λαμβάνει και κάθε αναγκαίο μέτρο για τη διασφάλιση του δημόσιου συμφέροντος όπως:

α) την κατάθεση στο καθ' ου η αίτηση, μέσα σε τακτή προθεσμία εγγυητικής επιστολής αναγνωρισμένης τράπεζας για ποσό που καθορίζεται με την απόφαση αυτή ή

β) την εγγραφή από τον καθ' ου προσημείωσης υποθήκης σε ακίνητο του αιτούντος, για ποσό που καθορίζεται με την ίδια απόφαση ή

γ) την τήρηση οποιουδήποτε άλλου κατάλληλου όρου ήθελε κρίνει αναγκαίο το ίδιο για την προστασία των συμφερόντων του καθ' ου από την αναστολή.

4. Η απόφαση που εκδίδεται για την αίτηση αναστολής επιδίδεται στους διαδίκους, με τη φροντίδα της γραμματείας, κατά τα οριζόμενα στην παρ. 1 του **άρθρου 208**.

5. Οι αποφάσεις που εκδίδονται για την αίτηση αναστολής μπορούν να ανακληθούν εν όλω ή εν μέρει, ύστερα από αίτηση διαδίκου ή τρίτου που έχει έννομο συμφέρον, αν η αίτηση ανάκλησης στηρίζεται σε νέα στοιχεία. Κατά την εκδίκαση της αίτησης αυτής εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις **των άρθρων 205 έως και 218**. Ειδικώς, αποφάσεις για την αναστολή που εκδίδονται σύμφωνα με την **παρ. 4 του άρθρου 215**, μπορούν επίσης, να ανακληθούν ύστερα από αίτηση διαδίκου ή τρίτου που έχει έννομο συμφέρον, αν εκδοθεί απόφαση του αρμοδίου δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης επί αιτήσεως οριστικής ή προσωρινής δικαστικής

προστασίας κατά της απόφασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής η οποία διατάσσει την ανάκτηση παράνομης κρατικής ενίσχυσης.

6. Αν υποβληθεί παραίτηση από την αίτηση αναστολής, συντάσσεται σχετικό πρακτικό και αποδίδεται το παράβολο στον αιτούντα.

7. Ως προς τη δικαστική δαπάνη εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του άρθρου 285.

Άρθρο 219

1. Στις φορολογικές και τελωνειακές εν γένει διαφορές, στις οποίες η άσκηση της προσφυγής αναστέλλει μερικώς ή στο σύνολό της την εκτέλεση της προσβαλλόμενης πράξης, το δικαστήριο μπορεί, **κατόπιν αίτησης** της αρχής που εξέδωσε την πράξη ή του οργάνου που ορίζεται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, να διατάξει την εκτέλεση της πράξης, ακόμη και στο σύνολό της, αν:

α) η ασκηθείσα προσφυγή είναι προδήλως απαράδεκτη ή προδήλως αβάσιμη ή β) η εκ του νόμου αναστολή της προσβαλλόμενης πράξης θα καταστήσει εξαιρετικά δυσχερή την εκτέλεσή της σε περίπτωση απόρριψης της προσφυγής και η εκτέλεση της προσβαλλόμενης πράξης στο σύνολό της δεν θα επιφέρει ανεπανόρθωτη βλάβη στον προσφεύγοντα.

2. Για την αίτηση της **παρ. 1**, εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις **των άρθρων 214, 216 και 207 παρ. 1 και 2**.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

Άρθρο 220

Προϋποθέσεις

Σε κάθε περίπτωση που η προθεσμία ή η άσκηση του ενδίκου μέσου δεν συνεπάγεται κατά νόμο την αναστολή εκτέλεσης της προσβαλλόμενης απόφασης, μπορεί, ύστερα από αίτηση εκείνου που άσκησε το ένδικο μέσο, να ανασταλεί, με συνοπτικά αιτιολογημένη απόφαση του δικαστηρίου, εν όλω ή εν μέρει η εκτέλεση της απόφασης αυτής.

Άρθρο 221

Αρμοδιότητα

Αρμόδιο για τη χορήγηση της αναστολής είναι το τριμελές ή μονομελές δικαστήριο στο οποίο εκκρεμεί το ένδικο μέσο, εφόσον αυτό είναι αρμόδιο για την εκδίκαση της κύριας υπόθεσης. Σε κάθε περίπτωση αναρμοδιότητας, η αίτηση αναστολής παραπέμπεται στο αρμόδιο δικαστήριο, υποχρεωτικά μαζί με την κύρια υπόθεση, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του **άρθρου 133**.

Άρθρο 222

Λόγοι αναστολής - Περιπτώσεις απόρριψης

1. Η αίτηση αναστολής γίνεται δεκτή, όταν κρίνεται ότι η άμεση εκτέλεση της προσβαλλόμενης απόφασης θα προκαλέσει στον αιτούντα βλάβη ανεπανόρθωτη ή δυσχερώς επανορθώσιμη σε περίπτωση ευδοκίμησης του ενδίκου μέσου. Η αίτηση όμως μπορεί να απορριφθεί αν, κατά τη στάθμιση της βλάβης του αιτούντος, των συμφερόντων τρίτων και του δημοσίου συμφέροντος, κρίνεται ότι οι αρνητικές συνέπειες από την αποδοχή θα είναι σοβαρότερες από την ωφέλεια του αιτούντος.
2. Αν το δικαστήριο εκτιμά ότι το ένδικο μέσο είναι προδήλως βάσιμο, μπορεί να δεχθεί την αίτηση αναστολής, ακόμη και αν η βλάβη του αιτούντος από την άμεση εκτέλεση της προσβαλλόμενης απόφασης δεν κρίνεται ως ανεπανόρθωτη ή δυσχερώς επανορθώσιμη. Η αίτηση αναστολής μπορεί να απορριφθεί ακόμη και σε περίπτωση ανεπανόρθωτης ή δυσχερώς επανορθώσιμης βλάβης, αν το δικαστήριο εκτιμά ότι το ένδικο μέσο είναι προδήλως απαράδεκτο ή προδήλως αβάσιμο. Η χορήγηση αναστολής αποκλείεται κατά το μέρος που η προσβαλλόμενη απόφαση έχει ήδη εκτελεσθεί.

Άρθρο 223

Προδικασία - Κύρια διαδικασία - Απόφαση

Ως προς την προδικασία, την κύρια διαδικασία και την απόφαση έχουν ανάλογη εφαρμογή οι διατάξεις των **άρθρων 216 έως και 218**. Αν ο φάκελος δεν έχει ακόμη διαβιβασθεί στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο, κατά την **παρ. 4** του **άρθρου 129**, η απόφαση για την αναστολή και την προσωρινή διαταγή εκδίδεται με βάση τα προσκομιζόμενα από τους διαδίκους στοιχεία, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται απαραίτητως επικυρωμένα αντίγραφα της έφεσης, της προσβαλλόμενης απόφασης και των δικογράφων και υπομνημάτων της πρωτόδικης δίκης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΡΥΘΜΙΣΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Άρθρο 224

1. Αν ασκηθεί προσφυγή ή αγωγή, εκείνος που την άσκησε μπορεί, με αίτησή του, να ζητήσει από το δικαστήριο τη λήψη μέτρων για την προσωρινή ρύθμιση της κατάστασης. Το δικαστήριο, αν γίνει δεκτή εν όλω ή εν μέρει η αίτηση, μπορεί να διατάξει προς τούτο κάθε πρόσφορο κατά την κρίση του μέτρο.
2. Αρμόδιο για την προσωρινή ρύθμιση της κατάστασης είναι το τριμελές ή το μονομελές δικαστήριο, στο οποίο εκκρεμεί η προσφυγή ή αγωγή, εφόσον αυτό είναι αρμόδιο για την εκδίκαση της κύριας υπόθεσης. Σε περίπτωση αναρμοδιότητας η αίτηση παραπέμπεται στο αρμόδιο δικαστήριο, υποχρεωτικά μαζί με την κύρια υπόθεση, κατ' εφαρμογή των διατάξεων **του άρθρου 133**.
3. Λόγο προσωρινής ρύθμισης της κατάστασης μπορεί να θεμελιώσει το κατεπείγον της συγκεκριμένης ρύθμισης, καθώς και ο κίνδυνος να καταστεί, με την πάροδο του χρόνου, αδύνατη ή ιδιαίτερα δυσχερής η ρύθμιση της κατάστασης, ακόμη και αν εκδοθεί ευνοϊκή οριστική απόφαση για την αντίστοιχη προσφυγή ή αγωγή.
4. Η αίτηση για την προσωρινή ρύθμιση της κατάστασης μπορεί να απορριφθεί:
 - α) αν, κατά τη στάθμιση της βλάβης του αιτούντος, των συμφερόντων τρίτων και του δημοσίου συμφέροντος, κρίνεται ότι οι αρνητικές συνέπειες από την αποδοχή της αίτησης θα είναι σοβαρότερες από την ωφέλεια του αιτούντος,
 - β) αν η αντίστοιχη προσφυγή ή αγωγή είναι προδήλως απαράδεκτη ή προδήλως αβάσιμη.
5. Ως προς την προδικασία, την κύρια διαδικασία, την απόδειξη και την απόφαση έχουν ανάλογη εφαρμογή οι διατάξεις **των άρθρων 216 έως και 218**.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'

ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΕΠΙΔΙΚΑΣΗ ΑΠΑΙΤΗΣΗΣ

Άρθρο 225

Προϋποθέσεις

Σε περίπτωση άσκησης καταψηφιστικής αγωγής, είναι δυνατόν, ύστερα από αίτηση του ενάγοντος, να επιδικαστεί σε αυτόν από το δικαστήριο, προσωρινώς, μέρος της απαίτησης για την οποία άσκησε την αγωγή του.

Άρθρο 226

Αρμοδιότητα

Αρμόδιο για την προσωρινή επιδίκαση απαίτησης είναι το τριμελές ή μονομελές δικαστήριο, στο οποίο εκκρεμεί η αντίστοιχη καταψηφιστική αγωγή, εφόσον αυτό είναι αρμόδιο για την εκδίκαση της κύριας υπόθεσης. Σε περίπτωση αναρμοδιότητας, η αίτηση παραπέμπεται στο αρμόδιο δικαστήριο υποχρεωτικά με την κύρια υπόθεση, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του **άρθρου 133**.

Άρθρο 227

Λόγοι - Αποκλεισμός

1. Λόγο προσωρινής επιδίκασης της απαίτησης μπορεί να θεμελιώσει η αδυναμία ή η ιδιαίτερη δυσχέρεια του αιτούντος προς αντιμετώπιση των άμεσων αναγκών διαβίωσης του ίδιου και της οικογένειάς του. Επί νομικών προσώπων, λόγο προσωρινής επιδίκασης μπορεί να θεμελιώσει ο κίνδυνος σοβαρού οικονομικού κλονισμού τους.
2. Η προσωρινή επιδίκαση της απαίτησης αποκλείεται:
 - α) αν προσκρούει στο δημόσιο συμφέρον, ή
 - β) αν η αντίστοιχη καταψηφιστική αγωγή είναι προδήλως απαράδεκτη ή προδήλως αβάσιμη.

Άρθρο 228

Προδικασία - Κύρια διαδικασία - Απόδειξη

1. Η αίτηση για προσωρινή επιδίκαση απαίτησης, εκτός από τα στοιχεία που προβλέπει το άρθρο 45, πρέπει να αναφέρει τους συγκεκριμένους λόγους που δικαιολογούν την προσωρινή επιδίκαση της απαίτησης.
2. Κατά τα λοιπά, ως προς την προδικασία, την κύρια διαδικασία και την απόφαση που εκδίδεται κατά την εκδίκαση της αίτησης προσωρινής επιδίκασης απαίτησης, εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά, εφαρμόζονται αναλόγως όσα ορίζονται στον Κώδικα για την εκδίκαση της αντίστοιχης καταψηφιστικής αγωγής.
3. Κατά την εκδίκαση της αίτησης, οι προθεσμίες που προβλέπονται από τις παρ.1 του **άρθρου 131**, την παρ. 1 του **άρθρου 136**, την παρ.1 του **άρθρου 139** και την παρ.3 του **άρθρου 154** συντέμνονται στο **ένα τρίτο (1/3)**, ενώ εκείνες που προβλέπονται από την παρ. 1 του **άρθρου 151** περιορίζονται σε μία (1) ημέρα.
4. Κατά την εκδίκαση της αίτησης, ως προς την αξιολόγηση των προβαλλόμενων ισχυρισμών, αρκεί η πιθανολόγηση.

Άρθρο 229

Απόφαση

1. Αν γίνει εν όλω ή εν μέρει δεκτή η αίτηση, επιδικάζεται προσωρινώς μέρος, που δεν μπορεί πάντως να είναι μεγαλύτερο από το μισό, της απαίτησης για την οποία έχει ασκηθεί η καταψηφιστική αγωγή. Η προσωρινή επιδίκαση απαίτησης για περιοδικές παροχές γίνεται σε παροχές που πρέπει να καταβάλλονται επίσης περιοδικώς.
2. Οι διατάξεις των **παρ. 3 και 5 του άρθρου 218** έχουν ανάλογη εφαρμογή και στην περίπτωση της προσωρινής επιδίκασης απαίτησης. Κατά τα λοιπά, ως προς τη διαδικασία εφαρμόζεται το **άρθρο 228**.
3. Η απόφαση με την οποία επιδικάζεται προσωρινώς απαίτηση παύει αυτοδικαίως να ισχύει από τη δημοσίευση της οριστικής απόφασης για την αντίστοιχη καταψηφιστική αγωγή.
4. Απαγορεύεται η συντηρητική ή αναγκαστική κατάσχεση, ο συμψηφισμός, καθώς και η εκχώρηση του ποσού που έχει επιδικαστεί προσωρινώς.
5. Με την οριστική απόφαση, αν γίνεται εν όλω ή εν μέρει δεκτή η αντίστοιχη καταψηφιστική αγωγή, διενεργείται εκκαθάριση και αφαιρείται, από το οριστικώς επιδικαζόμενο ποσό, εκείνο που είχε επιδικαστεί προσωρινώς. Αν απορρίπτεται η αντίστοιχη καταψηφιστική αγωγή, διατάσσεται η απόδοση του ποσού που τυχόν είχε καταβληθεί βάσει της απόφασης για την αίτηση προσωρινής επιδίκασης της απαίτησης.
6. Η απόφαση που εκδίδεται για την αίτηση προσωρινής επιδίκασης απαίτησης επιδίδεται στους διαδίκους, με τη φροντίδα της γραμματείας, κατά τα οριζόμενα στην **παρ. 1 του άρθρου 208**.
7. Οι αποφάσεις που εκδίδονται για τις αιτήσεις προσωρινής επιδίκασης απαίτησης, εφόσον ειδικώς δεν ορίζεται διαφορετικά, δεν υπόκεινται σε κανένα ένδικο μέσο, εκτελούνται δε σύμφωνα με τα οριζόμενα στο **άρθρο 212**.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΥΠΑΓΟΜΕΝΕΣ ΣΤΙΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Άρθρο 230

Στις, υπό τον ΠΡΩΤΟ ΤΙΤΛΟ, ρυθμίσεις του ΤΜΗΜΑΤΟΣ τούτου υπάγονται οι διαφορές που αναφύονται κατά τη σύμφωνα με τις διατάξεις του **ν. 4978/2022** (Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων - Κ.Ε.Δ.Ε. - Α' 190), είσπραξη των δημόσιων εσόδων, εκτός αν τα έσοδα αυτά αναφέρονται σε απαιτήσεις ιδιωτικού δικαίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

ΑΝΑΚΟΠΗ

Άρθρο 231

Προσβαλλόμενες πράξεις

1. Ανακοπή χωρεί κατά κάθε πράξης που εκδίδεται στα πλαίσια της διαδικασίας της διοικητικής εκτέλεσης και, ιδίως, κατά:

- α) της πράξης της ταμειακής βεβαίωσης του εσόδου ή της ατομικής ειδοποίησης,
- β) της κατασχετήριας έκθεσης,
- γ) του προγράμματος πλειστηριασμού,
- δ) της έκθεσης πλειστηριασμού και
- ε) του πίνακα κατάταξης.

2. Ανακοπή, επίσης, χωρεί κατά:

- α) της αρνητικής δήλωσης νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου ως τρίτου, σύμφωνα με το άρθρο **37 του Κ.Ε.Δ.Ε.**, εφόσον και η υποχρέωση του τρίτου είναι δημοσίου δικαίου,
- β) της δήλωσης του προϊσταμένου της Δ.Ο.Υ. ή του τελωνείου, για την ύπαρξη απαίτησης δημοσίου δικαίου ή προνομίου του Δημοσίου, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου **63 του Κ.Ε.Δ.Ε.**

3. Η διάταξη της παρ. 7 του **άρθρου 65** δεν έχει εφαρμογή στην προκείμενη διαδικασία.

Άρθρο 232

Αρμόδιο δικαστήριο

1. Καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο προς εκδίκαση των κατά το **άρθρο 230** διαφορών είναι, στον πρώτο βαθμό, το μονομελές πρωτοδικείο, εφόσον η απαίτηση, για την οποία χωρεί η εκτέλεση, δεν υπερβαίνει το ποσό των σαράντα χιλιάδων (40.000)

ευρώ και το τριμελές πρωτοδικείο, εφόσον η εν λόγω απαίτηση υπερβαίνει το ποσό αυτό. Καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο προς εκδίκαση των ανωτέρω διαφορών στον δεύτερο βαθμό είναι το μονομελές εφετείο, εφόσον η απαίτηση για την οποία χωρεί η εκτέλεση δεν υπερβαίνει το ποσό των σαράντα χιλιάδων (40.000) ευρώ και το τριμελές εφετείο, εφόσον η εν λόγω απαίτηση υπερβαίνει το ποσό αυτό. **Κατ' εξαίρεση, εφόσον προσβαλλόμενη πράξη είναι το πρόγραμμα πλειστηριασμού, αρμόδιο καθ' ύλην δικαστήριο στον πρώτο βαθμό είναι το μονομελές πρωτοδικείο και στον δεύτερο βαθμό το μονομελές εφετείο, ανεξαρτήτως ποσού.**

2. Κατά **τόπο** αρμόδιο δικαστήριο σε πρώτο βαθμό είναι, σε περίπτωση ανακοπής κατά πράξης ταμειακής βεβαίωσης, ατομικής ειδοποίησης ή έκθεσης κατάσχεσης εις χείρας πιστωτικών ιδρυμάτων, το δικαστήριο του τόπου κατοικίας του οφειλέτη, ενώ σε κάθε άλλη περίπτωση ανακοπής, το δικαστήριο του τόπου της εκτέλεσης.

Άρθρο 233

Ενεργητική και παθητική νομιμοποίηση

1. Προς άσκηση ανακοπής νομιμοποιείται εκείνος που έχει άμεσο, προσωπικό και ενεστώς έννομο συμφέρον ή στον οποίο αναγνωρίζεται τέτοιο δικαίωμα από ειδική διάταξη νόμου.

2. Η ανακοπή στρέφεται:

α) Στις **περ. α', β', γ' και δ'** της παρ. 1, καθώς και στην **περ. β'** της παρ. 2 **του άρθρου 231**: κατά του Δημοσίου, το οποίο εκπροσωπείται από τον προϊστάμενο της φορολογικής ή της τελωνειακής αρχής που επισπεύδει την εκτέλεση, στον οποίο και επιδίδεται η ανακοπή. Ειδικώς, στην **περ. δ'** της παρ. 1 **του άρθρου 231**, η ανακοπή κοινοποιείται, με ποινή απαραδέκτου, και στον αρμόδιο για τον πλειστηριασμό υπάλληλο, καθώς και στον υπερθεματιστή.

β) Στην **περ. ε'** της παρ. 1 **του άρθρου 231**: κατά του επισπεύδοντος την εκτέλεση Δημοσίου, το οποίο εκπροσωπείται από τον προϊστάμενο της φορολογικής ή της τελωνειακής αρχής που επισπεύδει την εκτέλεση. Στην περίπτωση αυτή, η ανακοπή κοινοποιείται, με ποινή απαραδέκτου, στον δανειστή του οποίου προσβάλλεται η κατάταξη και στον αρμόδιο υπάλληλο του πλειστηριασμού, ενώ,

γ) Στην **περ. α'** της παρ. 2 **του άρθρου 231**: κατά του τρίτου, στα χέρια του οποίου επιβάλλεται η κατάσχεση.

Άρθρο 234

Προθεσμία

1. Με την επιφύλαξη των οριζόμενων στην παρ. 2, η κατά το **άρθρο 231** ανακοπή ασκείται μέσα σε προθεσμία τριάντα (30) ημερών, η οποία αρχίζει:

α) στις περ. α', β' και δ' της παρ. 1, από την επίδοση, αλλιώς από την πλήρη γνώση της πράξης ταμειακής βεβαίωσης ή της ατομικής ειδοποίησης, της κατασχετήριας έκθεσης και της έκθεσης πλειστηριασμού, αντιστοίχως,

β) στην περ. ε' της παρ. 1, από την επίδοση της γραπτής πρόσκλησης του αρμόδιου για τον πλειστηριασμό υπαλλήλου προς τους δανειστές, για να λάβουν γνώση του πίνακα κατάταξης,

γ) στην περ. α' της παρ. 2, από την επίδοση της δήλωσης του τρίτου ή την περιέλευση της σχετικής έκθεσης **του γραμματέα του πρωτοδικείου**, στον προϊστάμενο της φορολογικής ή της τελωνειακής αρχής που επισπεύδει την εκτέλεση,

δ) στην περ. β' της παρ. 2, από την περιέλευση στον σύνδικο, του πίνακα των βεβαιωμένων υπέρ του Δημοσίου χρεών του οφειλέτη, ενώ

ε) σε κάθε άλλη περίπτωση άσκησης ανακοπής, από την επίδοση, αλλιώς από την πλήρη γνώση της προσβαλλόμενης πράξης.

2. Ειδικώς η κατά την **περ. γ' της παρ. 1 του άρθρου 231** ανακοπή ασκείται μέσα σε προθεσμία δέκα **(10)** ημερών, η οποία αρχίζει από την επίδοση του προγράμματος πλειστηριασμού.

3. Σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να ασκηθεί ανακοπή αν έχουν περάσει έξι (6) μήνες από τη διενέργεια του πλειστηριασμού.

Άρθρο 235

Άσκηση της ανακοπής - Περιεχόμενο του δικογράφου

1. Η ανακοπή ασκείται με δικόγραφο, το οποίο, μαζί με τρία (3) αντίγραφα, κατατίθεται στη γραμματεία της κύριας έδρας του δικαστηρίου στο οποίο απευθύνεται.

2. Το δικόγραφο της ανακοπής, εκτός από τα στοιχεία που προβλέπουν οι διατάξεις του άρθρου 45, πρέπει απαραίτητως να μνημονεύει με ακρίβεια την προσβαλλόμενη πράξη και τον εκδότη της. Επίσης, πρέπει να περιέχει σαφείς και συγκεκριμένους λόγους, καθώς και σχετικό αίτημα.

Άρθρο 236

Εκδίκαση

1. Ως προς την προδικασία που πρέπει να τηρηθεί εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις **των άρθρων 129 έως και 139.**

Σε περίπτωση ανακοπής κατά προγράμματος πλειστηριασμού, ο πρόεδρος του **τριμελούς συμβουλίου διεύθυνσης** ή ο δικαστής που διευθύνει το δικαστήριο, ή ο από αυτούς οριζόμενος δικαστής, ορίζει αμέσως δικάσιμο, η οποία πρέπει να απέχει τουλάχιστον δύο (2) πλήρεις ημέρες από τη διενέργεια του πλειστηριασμού. Αντίγραφο του δικογράφου που κατατέθηκε, μαζί με την πράξη ορισμού δικασίμου, επιδίδεται, με τη φροντίδα του ανακόπτοντος, στους καθ' ων η ανακοπή μέσα σε προθεσμία που ορίζεται από το δικαστήριο και η οποία πάντως δεν επιτρέπεται να απέχει λιγότερο από μία (1) πλήρη ημέρα από τη δικάσιμο. Στην περίπτωση αυτή δεν χωρούν πρόσθετοι λόγοι.

2. Ως προς την κύρια διαδικασία εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των άρθρων **140 έως και 156**.

Άρθρο 237

Παρέμβαση

Εκείνοι στους οποίους κοινοποιείται η ανακοπή, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 2 του **άρθρου 233**, μπορούν να ασκήσουν πρόσθετη παρέμβαση προς υποστήριξη του διαδίκου υπέρ του οποίου έχουν έννομο συμφέρον να αποβεί η δίκη. Η παρέμβαση ασκείται με προφορική δήλωση στο ακροατήριο.

Άρθρο 238

Εξουσία του δικαστηρίου

1. Το δικαστήριο ελέγχει την προσβαλλόμενη πράξη κατά τον νόμο και την ουσία, στα όρια της ανακοπής, τα οποία προσδιορίζονται από τους λόγους και το αίτημά της.

2. Κατ' εξαίρεση, ο κατά τον νόμο έλεγχος της προσβαλλόμενης πράξης χωρεί και αυτεπαγγέλτως, εκτεινόμενος στο σύνολό της, προκειμένου να διακριβωθεί:

α) αν η πράξη έχει εκδοθεί από αναρμόδιο όργανο, ή

β) αν υπάρχει παράβαση δεδικασμένου.

3. Κατά τον έλεγχο του κύρους των προσβαλλόμενων με την ανακοπή πράξεων της εκτέλεσης, δεν επιτρέπεται ο παρεμπίπτων έλεγχος της νομιμότητας προηγούμενων πράξεων **της εκτέλεσης**.

4. Ισχυρισμοί, που αφορούν την απόσβεση της απαίτησης για την ικανοποίηση της οποίας επισπεύδεται η εκτέλεση, μπορούν να προβάλλονται με την ευκαιρία άσκησης ανακοπής κατά της πράξης ταμειακής βεβαίωσης ή οποιασδήποτε πράξης της εκτέλεσης, πρέπει δε να αποδεικνύονται αμέσως. Ισχυρισμοί που αφορούν

παραγραφή της αξίωσης του Δημοσίου, **οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης ή άλλου νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου** για επιβολή χρηματικής επιβάρυνσης **οποιουδήποτε είδους** μπορούν επίσης να προβληθούν με την ευκαιρία άσκησης ανακοπής για πρώτη φορά, εφόσον δεν έχουν προταθεί και κριθεί από άλλο δικαστήριο με ισχύ δεδικασμένου.

Άρθρο 239

Απόφαση

Το δικαστήριο, αν διαπιστώσει παράβαση νόμου ή ουσιαστικές πλημμέλειες της προσβαλλόμενης πράξης, προβαίνει στην ολική ή μερική ακύρωση ή στην τροποποίησή της. Σε διαφορετική περίπτωση, προβαίνει στην απόρριψη της ανακοπής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΕΝΔΙΚΑ ΜΕΣΑ

Άρθρο 240

1. Οι αποφάσεις που εκδίδονται κατά την παρούσα διαδικασία υπόκεινται ενώπιον των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων, κατά τα **άρθρα 83 - 114** αναλόγως εφαρμοζόμενα, στα ένδικα μέσα της ανακοπής ερημοδικίας, της έφεσης, της αίτησης αναθεώρησης, της τριτανakoπής και της αίτησης διόρθωσης ή ερμηνείας.
2. Η προθεσμία για την άσκηση των ένδικων μέσων είναι τριάντα (30) ημερών, εκτός αν πρόκειται για απόφαση που εκδόθηκε ύστερα από άσκηση ανακοπής κατά προγράμματος πλειστηριασμού, οπότε η προθεσμία είναι δέκα (10) ημερών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'

ΟΜΟΔΙΚΙΑ - ΣΥΝΑΦΕΙΑ - ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΣΩΡΕΥΣΗ - ΣΥΝΕΚΔΙΚΑΣΗ

Άρθρο 241

1. Ως προς την ομοδικία, τη συνάφεια και τη συνεκδίκαση εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των **άρθρων 118 έως και 128**.
2. Περισσότερα ένδικα βοηθήματα κατά πράξεων που έχουν εκδοθεί στο πλαίσιο της ίδιας διοικητικής εκτέλεσης, ή ένδικα μέσα κατά των σχετικών αποφάσεων,

μπορούν να σωρευθούν, κυρίως ή επικουρικώς, στο ίδιο εισαγωγικό της δίκης δικόγραφο.

3. Η ανακοπή κατά της πράξης ταμειακής βεβαίωσης ή της ατομικής ειδοποίησης μπορεί να σωρευθεί, κυρίως ή επικουρικώς, στο ίδιο εισαγωγικό της δίκης δικόγραφο με την κατά την **παρ. 1 του άρθρου 65** προσφυγή κατά της πράξης που συνιστά τίτλο με βάση τον οποίο έγινε η βεβαίωση. Στην περίπτωση αυτή, εφόσον η προσφυγή ασκείται εμπροθέσμως, λογίζεται πάντοτε εμπρόθεσμη και η ανακοπή. Η καθ' ύλην και **κατά τόπο** αρμοδιότητα προσδιορίζεται κατά τις διατάξεις που διέπουν την προσφυγή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε'

ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

Άρθρο 242

1. Η προθεσμία άσκησης, καθώς και η άσκηση ανακοπής δεν αναστέλλουν την εκτέλεση της προσβαλλόμενης πράξης, εξαιρουμένης της **περ. ε' της παρ. 1 του άρθρου 231**, κατά την οποία η πράξη αναστέλλεται, ως προς τους δανειστές των οποίων προσβάλλεται η κατάταξη, μέχρι να τελεσιδικήσει η ανακοπή κατά του πίνακα κατάταξης. Στις **περ. α', β' και δ' του άρθρου 231** και για όσο χρόνο εκκρεμεί η ανακοπή μπορεί να υποβληθεί από τον ανακόπτοντα αίτηση για την αναστολή της εκτέλεσης των προσβαλλομένων πράξεων.

2. Καθ' ύλην και κατά τόπο αρμόδιο, για την εκδίκαση της αίτησης της προηγούμενης παραγράφου, είναι το κατά το **άρθρο 232** δικαστήριο, εφόσον σε αυτό εκκρεμεί η ανακοπή, το οποίο και εκδικάζει την αίτηση κατά τη διαδικασία των διατάξεων των **άρθρων 213 έως και 223**, οι οποίες εφαρμόζονται αναλόγως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ'

ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΛΗΨΗΣ ΜΕΤΡΩΝ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΜΕ ΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Άρθρο 243

1. Το κατά το **άρθρο 232** αρμόδιο δικαστήριο, ύστερα από προηγούμενη αίτηση, αποφαινεται για κάθε αμφισβήτηση που αφορά:

α) τον ορισμό ή την αντικατάσταση μεσεγγυούχου ή φύλακα και εν γένει τη μεσεγγύηση ή τη φύλαξη κινητών ή ακινήτων, ή

β) την εκκαθάριση ή τον προσδιορισμό των εξόδων και των δικαιωμάτων της εκτέλεσης.

2. Προς υποβολή της αίτησης νομιμοποιείται ο οφειλέτης, το Δημόσιο, καθώς και κάθε τρίτος που έχει έννομο προς τούτο συμφέρον.

3. Η αίτηση εκδικάζεται κατά τη διαδικασία των **άρθρων 216, 217 και 228** (παρ.4), οι οποίες και εφαρμόζονται αναλόγως. Ειδικώς, στην περ. β' της παρ. 1, η αίτηση υποβάλλεται, μαζί με σχετικό πίνακα, τον οποίο συντάσσει ο δικαιούχος, στον προϊστάμενο της **φορολογικής ή της τελωνειακής αρχής** που επισπεύδει την εκτέλεση. Ο τελευταίος διατυπώνει εγγράφως τις παρατηρήσεις του, ως προς τη νομιμότητα και την ακρίβεια των κονδυλίων, και διαβιβάζει, χωρίς υπαίτια καθυστέρηση, το σχετικό έγγραφο στο δικαστήριο, συγχρόνως δε το κοινοποιεί, μαζί με αντίγραφο του πίνακα, στον οφειλέτη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ'

ΑΝΑΛΟΓΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ

Άρθρο 244

Κατά τα λοιπά, εφαρμόζονται αναλόγως οι γενικές διατάξεις του ΠΡΩΤΟΥ ΜΕΡΟΥΣ.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΜΗΜΑ

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΚΛΟΓΙΚΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

ΠΡΩΤΟΣ ΤΙΤΛΟΣ

ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΠΟΥ ΑΝΑΦΥΟΝΤΑΙ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΚΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΤΟΥΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΥΠΑΓΟΜΕΝΕΣ ΣΤΙΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Άρθρο 245

Στις, υπό τον ΠΡΩΤΟ ΤΙΤΛΟ, ρυθμίσεις του ΤΜΗΜΑΤΟΣ τούτου υπάγονται οι διαφορές που αναφύονται κατά την εκλογική διαδικασία για την ανάδειξη των αιρετών οργάνων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης κάθε βαθμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

ΑΡΜΟΔΙΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

Άρθρο 246

1. Καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο για την εκδίκαση των διαφορών που αναφύονται κατά την εκλογική διαδικασία για την ανάδειξη των αιρετών οργάνων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης είναι, σε πρώτο και τελευταίο βαθμό, εάν, μεν, πρόκειται για οργανισμό τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου βαθμού, το τριμελές πρωτοδικείο, εάν, δε, πρόκειται για οργανισμό τοπικής αυτοδιοίκησης δεύτερου βαθμού το εφετείο.
2. Κατά τόπο αρμόδιο δικαστήριο είναι εκείνο στην περιφέρεια του οποίου έχει την έδρα του ο οικείος οργανισμός τοπικής αυτοδιοίκησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΕΝΣΤΑΣΗ

Προσβαλλόμενες πράξεις

Άρθρο 247

1. Για την σε πρώτο και σε τελευταίο βαθμό επίλυση των διαφορών του **άρθρου 245** ασκείται ένσταση.
2. Για τις εκλογές των δημοτικών αρχών, η ένσταση στρέφεται κατά της απόφασης με την οποία ανακηρύσσονται ο επιτυχών συνδυασμός και οι επιλαχόντες συνδυασμοί του δημοτικού συμβουλίου, καθώς και οι υποψήφιοι κάθε συνδυασμού, συμπεριλαμβανομένων των υποψηφίων συμβούλων δημοτικής κοινότητας και των προέδρων δημοτικής κοινότητας, που εκλέγονται ως τακτικοί ή αναπληρωματικοί, βάσει του πίνακα των αποτελεσμάτων, ο οποίος ενσωματώνεται σε αυτήν. Για τις εκλογές των περιφερειακών αρχών, η ένσταση στρέφεται κατά της απόφασης με την οποία ανακηρύσσονται ο επιτυχών συνδυασμός και οι επιλαχόντες συνδυασμοί του περιφερειακού συμβουλίου, καθώς και οι υποψήφιοι κάθε συνδυασμού που εκλέγονται ως τακτικοί ή αναπληρωματικοί, βάσει του πίνακα των αποτελεσμάτων ο οποίος ενσωματώνεται σε αυτήν.

Άρθρο 248

Ενεργητική και παθητική νομιμοποίηση

1. Ένσταση μπορεί να ασκήσει:

α) κάθε εκλογέας εγγεγραμμένος στους εκλογικούς καταλόγους του οικείου δήμου για τις εκλογές των δημοτικών αρχών και της οικείας περιφέρειας για τις εκλογές των περιφερειακών αρχών, αντίστοιχα και

β) όποιος υπήρξε υποψήφιος κατά τις εκλογές στον οικείο δήμο, συμπεριλαμβανομένων των υποψηφίων συμβούλων δημοτικών κοινοτήτων και των προέδρων των δημοτικών κοινοτήτων, καθώς και όποιος υπήρξε υποψήφιος κατά τις εκλογές στην οικεία περιφέρεια, αντίστοιχα.

2. Στη δίκη που ανοίγεται με την άσκηση της ένστασης αυτής νομιμοποιούνται παθητικώς οι συνδυασμοί και τα πρόσωπα των οποίων αμφισβητείται η ανακήρυξη ή η εκλογή. Δεν νομιμοποιείται παθητικώς ο δήμος ή η περιφέρεια, αντίστοιχα, ούτε το Δημόσιο.

Άρθρο 249

Προθεσμία

1. Η ένσταση ασκείται μέσα σε προθεσμία επτά (7) ημερών από τη λήξη του χρόνου έκθεσης της πράξης με την οποία ανακηρύσσονται οι επιτυχόντες και οι επιλαχόντες συνδυασμοί, καθώς και οι υποψήφιοι κάθε συνδυασμού που εκλέγονται ως τακτικοί ή αναπληρωματικοί.

2. Η προθεσμία της παρ. 1 δεν παρεκτείνεται σε καμία περίπτωση.

3. [Καταργείται]

4. Κατ' εξαίρεση, αν πρόκειται για έλλειψη προσόντων ή κώλυμα εκλογιμότητας που υπήρχε, στο πρόσωπο του υποψηφίου, πριν από την έναρξη της εκλογικής διαδικασίας ή ασυμβίβαστο, η ένσταση μπορεί να ασκηθεί και μετά την πάροδο της προθεσμίας της παρ. 1.

Άρθρο 250

Λόγοι

1. Λόγους ένστασης μπορούν να θεμελιώσουν στις εκλογές των δημοτικών και των περιφερειακών αρχών, αντίστοιχα:

α) η έλλειψη νόμιμων προσόντων ή η συνδρομή κωλυμάτων ή ασυμβιβάστων σε υποψηφίους που έχουν εκλεγεί ως τακτικά ή αναπληρωματικά μέλη,

β) η παράβαση του νόμου κατά τη διεξαγωγή της εκλογής, ή κατά την εξαγωγή του εκλογικού αποτελέσματος, ή κατά την ανακήρυξη των υποψήφιων συνδυασμών, ή κατά την ανακήρυξη του επιτυχόντος συνδυασμού και των επιλαχόντων συνδυασμών του δημοτικού συμβουλίου, ή του συμβουλίου δημοτικής κοινότητας, ή του προέδρου της δημοτικής κοινότητας, ή του περιφερειακού συμβουλίου, αντίστοιχα,

γ) η ακυρότητα ή η εσφαλμένη αρίθμηση των ψηφοδελτίων.

2. Αν η ένσταση αναφέρεται σε επαναληπτική ψηφοφορία, οι προβαλλόμενοι λόγοι μπορούν να αφορούν και την αρχική ψηφοφορία, αλλά μόνο εφόσον δεν έχει ασκηθεί, ως προς αυτήν, ιδιαίτερη ένσταση.

Άρθρο 251

Άσκηση

1. Η ένσταση ασκείται με δικόγραφο, το οποίο κατατίθεται, μαζί με τρία (3) αντίγραφα, στο δικαστήριο που εξέδωσε την προσβαλλόμενη πράξη.

2. Η προθεσμία για την άσκηση της ένστασης ή η άσκησή της δεν αναστέλλει την εκτέλεση της προσβαλλόμενης πράξης.

Άρθρο 252

Περιεχόμενο του δικογράφου

Το δικόγραφο της ένστασης, εκτός από τα στοιχεία που προβλέπουν οι διατάξεις του άρθρου 45, πρέπει απαραίτητως να μνημονεύει, με ακρίβεια, τον οργανισμό τοπικής αυτοδιοίκησης στον οποίο αυτό αναφέρεται, τους εκλογικούς συνδυασμούς και τους επικεφαλής τους, καθώς και τα πρόσωπα των οποίων αμφισβητείται με αυτό η εκλογή ή η ανακήρυξη. Επίσης, το ίδιο δικόγραφο πρέπει να περιέχει σαφείς και συγκεκριμένους λόγους, καθώς και σαφώς καθορισμένο αίτημα.

Άρθρο 253

Διαβίβαση

Το δικαστήριο που μνημονεύεται στην παρ. 1 του **άρθρου 251** μετά την πάροδο της, **κατά το άρθρο 249** προθεσμίας για την άσκηση των ενστάσεων, υποχρεούται, χωρίς υπαίτια καθυστέρηση, να διαβιβάζει τις ενστάσεις, χωριστά για κάθε οργανισμό τοπικής αυτοδιοίκησης, μαζί με όλα τα σχετικά έγγραφα και λοιπά

στοιχεία, στο αρμόδιο διοικητικό δικαστήριο. Τα σχετικά έγγραφα και λοιπά στοιχεία του πρώτου εδαφίου εξαιρούνται από την κατά την παρ. 8 του **άρθρου 129** υποχρέωση υποβολής στο δικαστήριο με ηλεκτρονικά μέσα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'

ΕΚΔΙΚΑΣΗ ΤΗΣ ΕΝΣΤΑΣΗΣ

Άρθρο 254

Προδικασία

1. Ο πρόεδρος του **τριμελούς συμβουλίου διεύθυνσης** ή ο δικαστής που διευθύνει το δικαστήριο, με πράξη του, την οποία εκδίδει αμέσως, ορίζει δικάσιμο, η οποία δεν πρέπει να είναι συντομότερη των δέκα (10) ούτε μακρότερη των είκοσι (20) ημερών από την περιέλευση της ένστασης στο δικαστήριο, καθώς και τον εισηγητή - δικαστή της υπόθεσης. Αν το δικαστήριο διαιρείται σε περισσότερα από ένα τμήματα, τη δικάσιμο και τον εισηγητή - δικαστή ορίζει, με πράξη του, ο πρόεδρος του αρμόδιου τμήματος. Ο εισηγητής - δικαστής μπορεί να αντικατασταθεί, αν έχει κώλυμα, με νεώτερη πράξη εκείνου που τον όρισε.

2. Κεκυρωμένο αντίγραφο του δικογράφου της ένστασης μαζί με την πράξη ορισμού δικασίμου και εισηγητή δικαστή, επιδίδεται, με τη φροντίδα του ενισταμένου, το αργότερο επτά (7) ημέρες πριν από την πρώτη δικάσιμο, προς εκείνους των οποίων αμφισβητείται με την ένσταση η ανακήρυξη ή η εκλογή και θα επιδράσει επί του κύρους τους, αντιστοίχως, η απόφαση του δικαστηρίου.

Η ίδια ένσταση κοινοποιείται, εντός της ανωτέρω προθεσμίας, και προς τους επικεφαλής των οικείων εκλογικών συνδυασμών.

3. Για κάθε δικάσιμο καταρτίζεται, ιδιαίτερα κατά οργανισμό τοπικής αυτοδιοίκησης, έκθεμα, στο οποίο μνημονεύονται: η προσβαλλόμενη πράξη, τα ονοματεπώνυμα των ενισταμένων, εκείνων τους οποίους αφορά η ένσταση, καθώς και των επικεφαλής των συνδυασμών τους. Κυρωμένο αντίγραφο του εκθέματος αναρτάται στο κατάστημα του δικαστηρίου πέντε (5) τουλάχιστον ημέρες πριν από τη δικάσιμο. Προς βεβαίωση τούτου, ο γραμματέας συντάσσει ειδική έκθεση. Η ανάρτηση του εκθέματος επέχει θέση κλήτευσης των διαδίκων και ανακοίνωσης προς τα πρόσωπα που έχουν δικαίωμα να παρέμβουν.

4. Ο γραμματέας φροντίζει να περιέλθουν έγκαιρα στο δικαστήριο τα στοιχεία της εκλογής και παρέχει, στα πρόσωπα της προηγούμενης παραγράφου, τη δυνατότητα να λάβουν γνώση του περιεχομένου τους.

5. Ο εισηγητής - δικαστής επιμελείται για τη συγκέντρωση των στοιχείων που είναι απαραίτητα για την ουσιαστική διερεύνηση της υπόθεσης. Ο εισηγητής - δικαστής

μπορεί, επίσης, να καλεί προς τούτο, εγγράφως, τους διαδίκους να παράσχουν πληροφορίες, καθώς και να υποδεικνύει σε αυτούς να προσαγάγουν τυχόν ελλείποντα έγγραφα ή άλλα στοιχεία χρήσιμα για τη συμπλήρωση της δικογραφίας. Μπορεί, ακόμη, να ζητεί, από οποιαδήποτε αρχή, πληροφορίες ή στοιχεία χρήσιμα για τη διάγνωση της υπόθεσης. Οι διατάξεις του άρθρου 42 έχουν ανάλογη εφαρμογή και στην περίπτωση αυτή.

6. Ο ενιστάμενος μπορεί, με ιδιαίτερο δικόγραφο, να προβάλλει πρόσθετους λόγους. Το δικόγραφο των πρόσθετων λόγων κατατίθεται στη γραμματεία του δικαστηρίου στο οποίο εκκρεμεί η ένσταση, με τη φροντίδα δε εκείνου που το ασκεί, επιδίδεται, σε κυρωμένο αντίγραφο, το αργότερο πέντε (5) ημέρες πριν από την πρώτη δικάσιμο, στους λοιπούς διαδίκους, κατά τη διαγραφόμενη στην παρ. 2 διαδικασία.

Άρθρο 255

Κύρια διαδικασία

1. Η εκδίκαση των ενστάσεων γίνεται πάντοτε στην κύρια έδρα του δικαστηρίου.
2. Κατά την προεκφώνηση, σε περίπτωση που δεν παρίσταται κάποιος από τους διαδίκους, το δικαστήριο εξετάζει αυτεπαγγέλτως αν τηρήθηκε η διαδικασία που προβλέπεται στις **παρ. 2 και 3** του προηγούμενου άρθρου. Αν η διαδικασία αυτή τηρήθηκε νομίμως, η μη παράσταση του διαδίκου δεν παρακωλύει την πρόοδο της δίκης. Σε αντίθετη περίπτωση, αναβάλλεται η συζήτηση και ορίζεται νέος δικάσιμος, σε χρόνο που δεν πρέπει να απέχει περισσότερο των δέκα (10) ημερών από τη συζήτηση που αναβλήθηκε, ώστε να τηρηθούν όσα ορίζονται από τις παραπάνω διατάξεις.
3. Για την ανάπτυξη των ισχυρισμών τους, οι διάδικοι μπορούν να καταθέτουν υπομνήματα στη γραμματεία του δικαστηρίου, το αργότερο μέσα σε δύο (2) εργάσιμες ημέρες μετά τη συζήτηση. Μέσα σε δύο (2) εργάσιμες ημέρες από τη λήξη της παραπάνω προθεσμίας, ο αντίδικος εκείνου που κατέθεσε το υπόμνημα μπορεί, με δικό του υπόμνημα, να αντικρούσει τους ισχυρισμούς που αναπτύχθηκαν με το υπόμνημα του αντιδίκου του. Η γραμματεία βεβαιώνει, σε κάθε περίπτωση, στο σώμα του υπομνήματος την ημερομηνία της κατάθεσής του.

Άρθρο 256

Παρέμβαση

1. Στη δίκη ενώπιον του πρωτοδικείου ή του εφετείου μπορεί να παρέμβει προσθέτως, υπέρ οποιουδήποτε από τους κυρίους διαδίκους, όποιος έχει έννομο,

προς τούτο, συμφέρον. Η παρέμβαση ασκείται με δικόγραφο, που κατατίθεται στη γραμματεία του δικαστηρίου στο οποίο εκκρεμεί η ένσταση και επιδίδεται, με φροντίδα του παρεμβαίνοντος, στους λοιπούς διαδίκους, το αργότερο τρεις (3) ημέρες πριν από την πρώτη δικάσιμο. Με το δικόγραφο της παρέμβασης είναι δυνατόν να προβληθούν και πραγματικοί ισχυρισμοί.

2. Ο παρεμβαίνων, σε κάθε περίπτωση, μπορεί να επιχειρεί όλες τις διαδικαστικές πράξεις που προβλέπει ο νόμος, εφόσον δεν αντιτίθενται στο συμφέρον και τις πράξεις του διαδίκου υπέρ του οποίου παρεμβαίνει, έχει δε δικαίωμα να ασκήσει όλα τα ένδικα μέσα.

Άρθρο 257

Αντένσταση

1. Αν ασκηθεί ένσταση, τα πρόσωπα των οποίων με την ένσταση αμφισβητείται η εκλογή ή η ανακήρυξη, καθώς και εκείνοι στην εκλογή ή ανακήρυξη των οποίων μπορεί να επιδράσει η απόφαση που θα εκδοθεί μπορούν, και μετά την πάροδο της προθεσμίας της ένστασης, να ασκήσουν αντένσταση, ακόμη και αν, κατά οποιονδήποτε τρόπο, έχουν αποδεχθεί την προσβαλλόμενη πράξη ή έχουν παραιτηθεί από την άσκηση κατ' αυτής ένστασης.

2. Με την αντένσταση μπορούν να προβληθούν λόγοι αντίστοιχοι προς αυτούς που προβάλλονται με την ένσταση, οι οποίοι όμως είναι δυνατόν να στηρίζονται και σε διαφορετικά, από ότι εκείνοι, πραγματικά γεγονότα.

3. Η αντένσταση ασκείται με δικόγραφο, το οποίο κατατίθεται σε τρία (3) αντίγραφα στη γραμματεία του δικαστηρίου στο οποίο εκκρεμεί η ένσταση και επιδίδεται, με τη φροντίδα αυτού που το άσκησε, στους λοιπούς διαδίκους, το αργότερο τρεις (3) ημέρες πριν από την πρώτη δικάσιμο.

4. Η συνεκδίκαση της ένστασης και της αντένστασης είναι υποχρεωτική.

5. Οι διατάξεις των παρ. 4 και 5 του **άρθρου 254** και της παρ.3 του **άρθρου 255** έχουν ανάλογη εφαρμογή και στην περίπτωση της αντένστασης.

6. Αν η ένσταση απορριφθεί ως απαράδεκτη ή αν εκείνος που την άσκησε παραιτηθεί από αυτήν, απορρίπτεται και η αντένσταση. Στις περιπτώσεις αυτές, αν η αντένσταση έχει ασκηθεί μέσα στην προβλεπόμενη από το **άρθρο 249** προθεσμία για την άσκηση ένστασης, ισχύει ως αυτοτελής ένσταση. Το παραδεκτό της αντένστασης δεν επηρεάζεται αν η ένσταση απορριφθεί για ουσιαστικούς λόγους.

Άρθρο 258

Αποδεικτική διαδικασία

1. Εκτός από τα πρακτικά και τα άλλα στοιχεία της εκλογής, οι διάδικοι μπορούν να στηρίξουν τους ισχυρισμούς τους και σε άλλα αποδεικτικά στοιχεία, τα οποία, στην περίπτωση αυτή, πρέπει να προσαγάγουν στη γραμματεία του δικαστηρίου, το αργότερο ως την προτεραία της πρώτης δικασίμου.
2. Το δικαστήριο, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, μπορεί, με προδικαστική απόφαση, να διατάξει τη συμπλήρωση των αποδείξεων. Στην περίπτωση αυτή, αν το δικαστήριο κρίνει ότι η διεξαγωγή της συμπληρωματικής απόδειξης δεν είναι δυνατόν να διενεργηθεί στο ακροατήριο κατά την ίδια δικάσιμο, ορίζει, με την απόφασή του, νέα μετ' απόδειξη δικάσιμο, η οποία δεν επιτρέπεται να απέχει, από τη δημοσίευση της προδικαστικής απόφασης, πέρα των δεκαπέντε (15) ημερών. Ως την προτεραία της νέας αυτής δικασίμου, οι διάδικοι που έχουν το βάρος της απόδειξης οφείλουν, με την ποινή του απαραδέκτου, να προσαγάγουν όλα τα αποδεικτικά στοιχεία που επικαλούνται.
3. Αν πρόκειται για εξέταση μαρτύρων, αυτή, αν δεν είναι δυνατόν να διενεργηθεί στο ακροατήριο κατά την ίδια δικάσιμο, διενεργείται, εκτός του ακροατηρίου, ενώπιον του εισηγητή - δικαστή. Προς τούτο καλούνται οι μάρτυρες, με πράξη του εισηγητή - δικαστή, η οποία επιδίδεται αμέσως, να εξεταστούν σε χρόνο που δεν πρέπει να απέχει περισσότερο των πέντε (5) ημερών από την επίδοση της πράξης αυτής. Κατά την ίδια ημέρα, καλούνται, με πράξη του εισηγητή - δικαστή, να παρασταθούν, αν το επιθυμούν, και οι διάδικοι. Η, κατά την παρ. 7 του **άρθρου 197**, έκθεση κατατίθεται στο δικαστήριο ως την προτεραία της, μετ' απόδειξη, δικασίμου. Οι διατάξεις του **άρθρου 198** δεν έχουν εφαρμογή κατά την παρούσα διαδικασία.

Άρθρο 259

Παρεμπίπτων έλεγχος

Κατά την εκδίκαση της ένστασης, το δικαστήριο μπορεί να κρίνει παρεμπιπτόντως ζητήματα που αφορούν τη νομιμότητα των προηγούμενων της προσβαλλόμενης πράξης πράξεων, καθώς και των προπαρασκευαστικών της εκλογής πράξεων (εγγραφή, μετεγγραφή ή διαγραφή εκλογέα στους, ή από τους, εκλογικούς καταλόγους, διόρθωση στοιχείων του που περιλαμβάνονται σε αυτούς κ.τ.λ.), εφόσον, σε κάθε περίπτωση, η νομιμότητα αυτή δεν έχει κριθεί με δύναμη δεδικασμένου. Ο κατά το πρώτο εδάφιο παρεμπίπτων έλεγχος της εγγραφής, μετεγγραφής ή διαγραφής εκλογέα στους ή από τους εκλογικούς καταλόγους του οικείου δήμου χωρεί κατά των πράξεων αυτών μόνον αν αυτές έγιναν κατά τη σύνταξη ή αναθεώρηση των εκλογικών καταλόγων κατά τη διάρκεια του έτους που προηγείται της ημερομηνίας διενέργειας των δημοτικών και των περιφερειακών εκλογών.

Άρθρο 260

Εξουσία του δικαστηρίου - Απόφαση

1. Αν το δικαστήριο διαπιστώσει παράβαση του νόμου ή ουσιαστικές πλημμέλειες κατά τη διεξαγωγή της εκλογής, ή κατά την εξαγωγή του εκλογικού αποτελέσματος, ή κατά την ανακήρυξη των υποψήφιων συνδυασμών, ή κατά την ανακήρυξη του επιτυχόντος συνδυασμού και των επιλαχόντων συνδυασμών και μελών του δημοτικού συμβουλίου, ή του συμβουλίου δημοτικής κοινότητας, ή του προέδρου της δημοτικής κοινότητας, ή των μελών του περιφερειακού συμβουλίου, αντίστοιχα, ακυρώνει ή τροποποιεί, κατά περίπτωση, την προσβαλλόμενη πράξη. Στην ακύρωση της πράξης προβαίνει το δικαστήριο μόνο αν η νομική ή ουσιαστική πλημμέλεια αυτή είναι δυνατόν να ασκήσει επιρροή στο συνολικό εκλογικό αποτέλεσμα. Η ακύρωση μπορεί να αφορά ολόκληρη την εκλογή ή μόνο την αρχική ή μόνο την επαναληπτική εκλογή, στα εκλογικά τμήματα τα οποία αφορά το αντικείμενο της ένστασης.
2. Αν, ειδικότερα, το δικαστήριο, κατά την εκδίκαση της ένστασης διαπιστώσει ότι οι αναφερόμενοι στην προσβαλλόμενη πράξη δεν είχαν τα νόμιμα προσόντα ή ότι συνέτρεχε σε αυτούς νόμιμο κώλυμα για την εκλογή τους ή ασυμβίβαστο, ακυρώνει, ως προς τούτους, την προσβαλλόμενη πράξη και ορίζει, ως εκλεγόμενους, τους επόμενους κατά τη σειρά των ψήφων προτίμησης υποψηφίους. Αν διαπιστώσει ακυρότητα ή εσφαλμένη αρίθμηση των ψήφων, καθορίζει, βάσει των έγκυρων ψήφων και της ορθής αρίθμησης τους, εκείνους που εκλέγονται.
3. Μετά την έκδοση όλων των οριστικών αποφάσεων που αφορούν τον κάθε οργανισμό τοπικής αυτοδιοίκησης και εν όψει του εκλογικού αποτελέσματος του συγκεκριμένου οργανισμού, όπως διαμορφώνεται με τις αποφάσεις αυτές, το δικαστήριο ανακηρύσσει τον επιτυχόντα και τους επιλαχόντες συνδυασμούς, καθώς και τους υποψηφίους που εκλέγονται ως τακτικοί ή αναπληρωματικοί, σύμφωνα με τους σταυρούς προτίμησης.
4. Στην περίπτωση της παρ. 4 του **άρθρου 249**, αν κριθεί βάσιμη η ένσταση, το δικαστήριο διαπιστώνει την έλλειψη προσόντων ή το κώλυμα εκλογιμότητας ή το ασυμβίβαστο στο συγκεκριμένο πρόσωπο, το οποίο και εκπίπτει αυτοδικαίως από το σχετικό αξίωμα.
5. Οι οριστικές αποφάσεις του δικαστηρίου πρέπει να δημοσιεύονται το αργότερο μέσα σε είκοσι (20) ημέρες από την τελευταία συζήτηση.
6. Οι οριστικές αποφάσεις, με τις οποίες γίνεται ολικώς ή μερικώς δεκτή η ένσταση, ισχύουν έναντι όλων.

Άρθρο 261

Γνωστοποίηση των αποφάσεων

1. Ο γραμματέας αναρτά όλες τις αποφάσεις του δικαστηρίου, έξω από την αίθουσα των συνεδριάσεων, για πέντε (5) συνεχείς ημέρες. Η παραπάνω ανάρτηση επέχει θέση επίδοσης των αποφάσεων στους διαδίκους δημιουργεί δε τεκμήριο γνώσης του περιεχομένου τους για κάθε τρίτο.
2. Η τήρηση των διατάξεων της προηγούμενης παραγράφου βεβαιώνεται με σχετική έκθεση του γραμματέα.
3. Ο γραμματέας, χωρίς υπαίτια καθυστέρηση, διαβιβάζει αντίγραφο των οριστικών αποφάσεων στον Υπουργό Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε'

ΕΝΔΙΚΑ ΜΕΣΑ

Άρθρο 262

1. Οι αποφάσεις που εκδίδονται κατά την παρούσα διαδικασία υπόκεινται, ενώπιον των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων, κατά τα οριζόμενα στα **άρθρα 83-114** αναλόγως εφαρμοζόμενα, στα ένδικα μέσα της ανακοπής ερημοδικίας, της αίτησης αναθεώρησης, της τριτανakoπής και της αίτησης διόρθωσης ή ερμηνείας.
2. Η προθεσμία για την άσκηση των ένδικων μέσων είναι πέντε (5) ημερών. Η προθεσμία αυτή αρχίζει, στην περίπτωση της ανακοπής ερημοδικίας, της έφεσης, της τριτανakoπής και της αίτησης διόρθωσης ή ερμηνείας από τη λήξη του, κατά την παρ.1 του **άρθρου 261**, χρόνου ανάρτησης της προσβαλλόμενης απόφασης, ενώ στην περίπτωση της αίτησης αναθεώρησης, από τη συντέλεση των γεγονότων του **άρθρου 106**.
3. Με εξαίρεση την αίτηση αναθεώρησης, τα κατά την παρ. 1 ένδικα μέσα δεν μπορούν, σε καμία περίπτωση, να ασκηθούν όταν έχουν περάσει έξι (6) μήνες από τη διενέργεια των εκλογών.
4. Τριτανakoπή μπορεί να ασκηθεί μόνο από τα πρόσωπα που αναφέρονται στην παρ. 2 του **άρθρου 256**.
5. Κατά τη διάρκεια της, κατά την παρ. 2, προθεσμίας για την άσκηση της ανακοπής ερημοδικίας, της τριτανakoπής και της αίτησης διόρθωσης ή ερμηνείας, αναστέλλεται η εκτέλεση των, κατά την παρ. 1, αποφάσεων. Η εκτέλεση των αποφάσεων τούτων αναστέλλεται, επίσης, με την άσκηση των ιδίων ενδίκων μέσων, η αναστολή διαρκεί δε ως τη δημοσίευση των αποφάσεων για τα ένδικα αυτά μέσα.

6. Ως προς τα λοιπά, κατά την εκδίκαση των ένδικων μέσων της παρ. 1, έχουν ανάλογη εφαρμογή οι διατάξεις των **άρθρων 254-256 και 258-261**, που αναφέρονται στην εκδίκαση της ένστασης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ'

ΟΜΟΔΙΚΙΑ - ΣΥΝΑΦΕΙΑ - ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΣΩΡΕΥΣΗ - ΣΥΝΕΚΔΙΚΑΣΗ

Άρθρο 263

Ως προς την ομοδικία, τη συνάφεια, την αντικειμενική σώρευση και τη συνεκδίκαση εφαρμόζονται αναλόγως οι αντίστοιχες διατάξεις **των άρθρων 118 έως και 128**.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ'

ΔΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΔΙΑΔΙΚΩΝ

Άρθρο 264

Οι διάδικοι μπορούν να διενεργούν διαδικαστικές πράξεις και να παρίστανται κατά τη συζήτηση, χωρίς δικαστικό πληρεξούσιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η'

ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΚΗΣ

Άρθρο 265

1. Η δίκη καταργείται:

- α) αν, για οποιονδήποτε λόγο, εκλείψει το αντικείμενό της ή
- β) αν, πριν από το πέρας της τελευταίας συζήτησης, αποβιώσει κάποιος από τους διαδίκους ή επέλθει στο πρόσωπό του μεταβολή που να επηρεάζει την ικανότητά του προς διενέργεια διαδικαστικών πράξεων.

Η κατάργηση διαπιστώνεται με απόφαση του δικαστηρίου.

2. Παραίτηση από την ένσταση ή από άλλο ένδικο βοήθημα δεν επιτρέπεται.

3. Ως προς την παραίτηση από τα, κατά την παρ. 1 του **άρθρου 262**, ένδικα μέσα έχουν ανάλογη εφαρμογή οι διατάξεις του **άρθρου 156**.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ'

ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

Άρθρο 266

Κατά την παρούσα διαδικασία δεν έχουν εφαρμογή οι διατάξεις των **άρθρων 213 - 229**.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι'

ΑΝΑΛΟΓΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ

Άρθρο 267

Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται αναλόγως οι γενικές διατάξεις του ΠΡΩΤΟΥ ΜΕΡΟΥΣ.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΤΙΤΛΟΣ

ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΠΟΥ ΑΝΑΦΥΟΝΤΑΙ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΚΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΤΑ ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΥΠΑΓΟΜΕΝΕΣ ΣΤΙΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Άρθρο 268

Στις, υπό τον ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΙΤΛΟ ρυθμίσεις του ΤΜΗΜΑΤΟΣ τούτου υπάγονται οι διαφορές που αναφύονται κατά την εκλογική διαδικασία για την άμεση ανάδειξη των αιρετών οργάνων των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, οι οποίες προβλέπονται από τον νόμο ως διοικητικές διαφορές ουσίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

ΑΡΜΟΔΙΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

Άρθρο 269

1. Καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο προς εκδίκαση των κατά το προηγούμενο άρθρο διαφορών είναι, σε πρώτο και σε τελευταίο βαθμό, το τριμελές διοικητικό πρωτοδικείο.
2. Κατά τόπο αρμόδιο δικαστήριο είναι εκείνο στην περιφέρεια του οποίου έχει την έδρα του το οικείο νομικό πρόσωπο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΕΝΣΤΑΣΗ

Άρθρο 270

Προσβαλλόμενες πράξεις

1. Για την επίλυση των διαφορών του **άρθρου 268** ασκείται ένσταση.
2. Η, κατά την προηγούμενη παράγραφο, ένσταση ασκείται κατά των πράξεων με τις οποίες, σύμφωνα με την ισχύουσα για τα επί μέρους νομικά πρόσωπα νομοθεσία, εξάγεται το αποτέλεσμα της εκλογής και ανακηρύσσονται οι επιτυχόντες, που αποτελούν ή συγκροτούν το αιρετό όργανο, καθώς και οι τυχόν επιλαχόντες.
3. Η ένσταση ασκείται παραδεκτώς κατά των πράξεων της προηγούμενης παραγράφου, έστω και αν κατ' αυτών προβλέπεται, από τις κείμενες για τα επιμέρους νομικά πρόσωπα διατάξεις, η άσκηση ενδικοφανούς προσφυγής. Αν, όμως, ασκηθεί η ενδικοφανής προσφυγή, η ένσταση ασκείται παραδεκτώς μόνο κατά της απόφασης που εκδίδεται γι' αυτήν ή της τεκμαιρόμενης, από την πάροδο άπρακτου 8ήμερου, απόρριψής της.

Άρθρο 271

Ενεργητική και παθητική νομιμοποίηση

1. Ένσταση μπορεί να ασκήσει, ως εκλογέας, κάθε μέλος του οικείου νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου.
2. Η ένσταση στρέφεται κατά του νομικού προσώπου.

Άρθρο 272

Προθεσμία

1. Η ένσταση ασκείται μέσα σε προθεσμία πέντε (5) ημερών από τη δημοσίευση, ή τη δημόσια γνωστοποίηση της πράξης κατά της οποίας αυτή στρέφεται. Η προθεσμία αυτή δεν παρεκτείνεται.
2. Η ένσταση **δεν** μπορεί πάντως να ασκηθεί αν έχουν περάσει είκοσι (20) ημέρες από τη διενέργεια των αρχαιρεσιών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'

ΑΝΑΛΟΓΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ

Άρθρο 273

Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται αναλόγως οι, υπό τον ΠΡΩΤΟ ΤΙΤΛΟ, διατάξεις του ΤΜΗΜΑΤΟΣ τούτου και, περαιτέρω, οι γενικές διατάξεις του ΠΡΩΤΟΥ ΜΕΡΟΥΣ.

ΤΡΙΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ ΔΙΑΤΑΓΗΣ ΠΛΗΡΩΜΗΣ

Άρθρο 274

Προϋποθέσεις για την έκδοση διαταγής πληρωμής

Η έκδοση διαταγής πληρωμής για χρηματικές αξιώσεις μη αμφισβητούμενες κατά την έννοια του άρθρου 3 παρ. 1 του Κανονισμού (ΕΚ) 805/2004 (L 143) μπορεί να ζητηθεί εφόσον: α) πηγάζουν από διοικητική σύμβαση που έχει συναφθεί στο πλαίσιο εμπορικής συναλλαγής, κατά την έννοια της **υποπαρ. Ζ.3 της παρ. Ζ'** του άρθρου πρώτου του ν. 4152/2013 (Α' 107) και β) έχει ολοκληρωθεί ο προληπτικός έλεγχος της σχετικής δαπάνης και έχει αποβεί θετικός για την πληρωμή της.

Άρθρο 275

Καθ' ύλην και κατά τόπο αρμοδιότητα

Αρμόδιος να εκδώσει διαταγή πληρωμής είναι ο δικαστής του **καθ' ύλην και κατά τόπο αρμόδιου για την αξίωση μονομελούς διοικητικού δικαστηρίου**.

Άρθρο 276

Αίτηση, κοινοποίηση, αποδεικτικά έγγραφα

1. Η διαταγή πληρωμής εκδίδεται ύστερα από αίτηση του δικαιούχου της αξίωσης, που υπογράφεται κατά τις διατάξεις του άρθρου 27 και κατατίθεται στη γραμματεία του αρμόδιου δικαστηρίου. Η κατάθεση της αίτησης, **εφόσον αρμόδιο για την αξίωση είναι το διοικητικό εφετείο**, μπορεί να γίνει και στη γραμματεία οποιουδήποτε από τα διοικητικά πρωτοδικεία που υπάγονται στην **περιφέρειά του**. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, η γραμματεία του πρωτοδικείου, στο οποίο κατατέθηκε η αίτηση, τη διαβιβάζει, μέσα σε προθεσμία οκτώ (8) ημερών από την κατάθεση, στη γραμματεία του αρμόδιου εφετείου. Για την κατάθεση συντάσσεται πράξη πάνω στην κατατιθέμενη αίτηση, η οποία διαλαμβάνει τη χρονολογία της κατάθεσης, το ονοματεπώνυμο του υπαλλήλου που την παρέλαβε και του προσώπου που την κατέθεσε, καθώς και τον αριθμό της καταχώρισης της αίτησης στο οικείο βιβλίο ή στο ειδικό πρωτόκολλο κατάθεσης, κατά περίπτωση, υπογράφεται δε από τον υπάλληλο που την παραλαμβάνει και από τον καταθέτη.
2. Η αίτηση πρέπει να περιέχει: α) τα στοιχεία της παρ. 1 του άρθρου 45, μεταξύ των οποίων και τον αριθμό φορολογικού μητρώου του αιτούντος, β) τα πλήρη στοιχεία εκείνου, κατά του οποίου ζητείται η έκδοση διαταγής πληρωμής, γ) αίτημα για την έκδοση διαταγής πληρωμής και δ) την αιτία πληρωμής και το ακριβές ποσό, κατά κεφάλαιο και τόκους.
3. Στην αίτηση πρέπει να αναφέρονται και να επισυνάπτονται όλα τα έγγραφα από τα οποία προκύπτει η αξίωση και το ύψος της.
4. Η αίτηση συνοδεύεται από το ανάλογο τέλος δικαστικού ενσήμου, το οποίο κατατίθεται, με ποινή το απαράδεκτο, έως και την τριακοστή (30ή) ημέρα από την κοινοποίηση της αίτησης στον αντισυμβαλλόμενο.
5. Αντίγραφο της αίτησης κοινοποιείται στον αντισυμβαλλόμενο, μέσα σε οκτώ (8) ημέρες από την κατάθεσή της, με επιμέλεια του αιτούντος, ο οποίος υποχρεούται επιπλέον να προσκομίσει αμελλητί στη γραμματεία του δικαστηρίου τα σχετικά αποδεικτικά επίδοσης. Ο αντισυμβαλλόμενος οφείλει να προσκομίσει στη γραμματεία του δικαστηρίου, εντός τριάντα (30) ημερών από την κοινοποίηση της αίτησης, βεβαίωση της υπηρεσίας, που είναι αρμόδια για την εκκαθάριση και την έκδοση της εντολής πληρωμής, ως προς την ολοκλήρωση ή μη και το αποτέλεσμα του προληπτικού ελέγχου όπου αυτός προβλέπεται. Αν παρέλθει άπρακτη η προθεσμία του προηγούμενου εδαφίου ή αν, εντός της ως άνω προθεσμίας, αναφέρεται ότι ο προληπτικός έλεγχος συνεχίζεται, τότε τεκμαίρεται ότι αυτός έχει αποβεί θετικός. Σε περίπτωση εφαρμογής του τεκμηρίου του προηγούμενου εδαφίου, η συνδρομή της συγκεκριμένης προϋπόθεσης μπορεί να αμφισβητηθεί μόνο με την ανακοπή του **άρθρου 281**.

Άρθρο 277

Έκδοση διαταγής πληρωμής

1. Για την έκδοση της διαταγής πληρωμής δεν γίνεται συζήτηση στο ακροατήριο.
2. Ο δικαστής εκδίδει το ταχύτερο, και πάντως μέσα σε εξήντα (60) ημέρες από την κατάθεση της κατά την **παρ. 5** του προηγούμενου άρθρου βεβαίωσης ή από την άπρακτη παρέλευση της οριζόμενης από την ίδια παράγραφο προθεσμίας, τη διαταγή πληρωμής, κατά το μέρος που πληρούνται οι προϋποθέσεις για την έκδοσή της και διατάσσει τον καθ' ου να πληρώσει το οφειλόμενο ποσό και τα δικαστικά έξοδα.
3. Ο δικαστής απορρίπτει την αίτηση εάν δεν συντρέχουν οι νόμιμες προϋποθέσεις για την έκδοσή της. **Η απόρριψη της αίτησης γίνεται με συνοπτικά αιτιολογημένη απόφαση του δικαστηρίου.**
4. Σε περίπτωση συνολικής ή μερικής απόρριψης της αίτησης δεν αποκλείεται η άσκηση αγωγής ή προσφυγής ή η υποβολή νέας αίτησης.

Άρθρο 278

Περιεχόμενο διαταγής πληρωμής

1. Η διαταγή πληρωμής καταρτίζεται εγγράφως και πρέπει να περιέχει: α) το ονοματεπώνυμο του δικαστή που την εκδίδει, β) το ονοματεπώνυμο, το πατρώνυμο, τη διεύθυνση κατοικίας, καθώς και τον αριθμό φορολογικού μητρώου εκείνου που ζήτησε την έκδοσή της και, εάν πρόκειται για νομικό πρόσωπο, την επωνυμία, τη διεύθυνση της έδρας και τον αριθμό φορολογικού μητρώου, γ) τα πλήρη στοιχεία του καθ' ου, δ) την αιτία της πληρωμής, ε) το ποσό που πρέπει να καταβληθεί, στ) διαταγή πληρωμής, ζ) υπόμνηση προς τον καθ' ου ότι έχει το δικαίωμα να ασκήσει ανακοπή μέσα στην προθεσμία που ορίζεται στο **άρθρο 281** και η) υπογραφή του δικαστή.
2. Υπόδειγμα διαταγής πληρωμής με το ως άνω περιεχόμενο μπορεί να καθορίζεται από τον Γενικό Επίτροπο της Επικρατείας των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων και να αναρτάται σε πίνακα ανακοινώσεων ή στην ιστοσελίδα των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων.

Άρθρο 279

Επίδοση της διαταγής πληρωμής

Η διαταγή πληρωμής επιδίδεται στον καθ' ου, μέσα σε προθεσμία τριάντα (30) ημερών από την έκδοσή της, με επιμέλεια του αιτούντος. Όταν αντισυμβαλλόμενος φορέας είναι το Δημόσιο, η διαταγή πληρωμής επιδίδεται και στον Υπουργό Οικονομικών, μέσα στην ίδια προθεσμία. Αν η επίδοση δεν γίνει μέσα στην

παραπάνω προθεσμία, η διαταγή πληρωμής παύει αυτοδικαίως να ισχύει. Αντίγραφο της σχετικής έκθεσης επίδοσης κατατίθεται, μέσα στην ίδια προθεσμία, στη γραμματεία του δικαστηρίου, ο δικαστής του οποίου εξέδωσε τη διαταγή πληρωμής. Ο αρμόδιος γραμματέας υποχρεούται να καταχωρίσει την ημεροχρονολογία της επίδοσης της διαταγής πληρωμής **στον φάκελο της δικογραφίας**.

Άρθρο 280

Εκτελεστότητα της διαταγής πληρωμής

Η διαταγή πληρωμής αποτελεί εκτελεστό τίτλο. Η διαταγή πληρωμής δεν εκτελείται κατά του αντισυμβαλλόμενου πριν από την άπρακτη παρέλευση της κατά το επόμενο άρθρο προθεσμίας άσκησης της ανακοπής.

Άρθρο 281

Ανακοπή κατά της διαταγής πληρωμής

1. Εκείνος κατά του οποίου εκδίδεται η διαταγή πληρωμής έχει το δικαίωμα, μέσα σε προθεσμία τριάντα (30) ημερών από την επίδοσή της, να ασκήσει ανακοπή ενώπιον του δικαστηρίου, που είναι αρμόδιο κατά τις γενικές διατάξεις για την αξίωση, η οποία αποτελεί τη νόμιμη αιτία έκδοσης της διαταγής πληρωμής. Αντίγραφα των εγγράφων, τα οποία αποδεικνύουν την αξίωση, παραμένουν στη γραμματεία του δικαστηρίου, ο δικαστής του οποίου εξέδωσε τη διαταγή πληρωμής έως την πάροδο της προθεσμίας για την άσκηση ανακοπής ή έως την άσκηση αυτής, κατά την παρούσα παράγραφο.
2. Η ανακοπή ασκείται με δικόγραφο, το οποίο, μαζί με τρία (3) αντίγραφα, κατατίθεται στη γραμματεία της κύριας έδρας του δικαστηρίου, στο οποίο απευθύνεται. Το δικόγραφο της ανακοπής, εκτός από τα στοιχεία που προβλέπουν οι διατάξεις του άρθρου 45, πρέπει απαραίτητως να περιέχει σαφείς και συγκεκριμένους λόγους, καθώς και συγκεκριμένο αίτημα.
3. Η ανακοπή προσδιορίζεται να συζητηθεί σε δικάσιμο που δεν απέχει περισσότερο από (6) μήνες από την κατάθεσή της. Ως προς την προδικασία, που πρέπει να τηρηθεί, εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των άρθρων **129** έως και **130 και 132 έως και 139**. Ως προς την κύρια διαδικασία εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των άρθρων **140** έως και **156**.
4. Όποιος έχει σχετικό έννομο συμφέρον μπορεί να ασκήσει κύρια ή πρόσθετη παρέμβαση στην επί της ανακοπής δίκη. Για την άσκηση της παρέμβασης

εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των **άρθρων 115 έως και 117** του Κώδικα αυτού.

5. Το δικαστήριο ελέγχει την προσβαλλόμενη διαταγή πληρωμής κατά τον νόμο και την ουσία στα όρια της ανακοπής, τα οποία προσδιορίζονται από τους λόγους και το αίτημά της. Κατ' εξαίρεση, ο κατά τον νόμο έλεγχος της προσβαλλόμενης διαταγής πληρωμής χωρεί και αυτεπαγγέλτως, εκτεινόμενος στο σύνολό της, προκειμένου να διακριβωθεί: α) αν η διαταγή εκδόθηκε αναρμοδίως, β) αν υπάρχει παράβαση δεδικασμένου ή γ) αν η αξίωση, για την ικανοποίηση της οποίας εκδόθηκε η διαταγή πληρωμής, έχει παραγραφεί. Ισχυρισμοί που αφορούν, την καθ' οιονδήποτε τρόπο απόσβεση ή τον χαρακτήρα ως μη αμφισβητούμενης της αξίωσης, για την ικανοποίηση της οποίας εκδόθηκε η διαταγή πληρωμής, μπορούν να προβάλλονται με την ανακοπή και πρέπει να αποδεικνύονται αμέσως.

6. Η άσκηση της ανακοπής δεν αναστέλλει την εκτέλεση της διαταγής πληρωμής. Το δικαστήριο, όμως, ενώπιον του οποίου εκκρεμεί η ανακοπή, μπορεί, κατά τη διαδικασία των **άρθρων 219** επ. να χορηγήσει αναστολή έως την έκδοση οριστικής απόφασης επί της ανακοπής, για τους λόγους που ορίζονται στο **άρθρο 222** του Κώδικα αυτού.

7. Η επίδοση της ανακοπής και της αίτησης αναστολής μπορεί να γίνει είτε στον δικηγόρο που υπέγραψε την αίτηση για την έκδοση της διαταγής πληρωμής είτε σε εκείνον κατά του οποίου στρέφεται, στη διεύθυνση που αναφέρεται στη διαταγή πληρωμής, εκτός αν γνωστοποιήθηκε εγγράφως μεταβολή της στη γραμματεία του δικαστηρίου, ο δικαστής του οποίου εξέδωσε τη διαταγή πληρωμής.

Άρθρο 282

Απόφαση επί της ανακοπής

1. Αν η ανακοπή έχει ασκηθεί παραδεκτώς και είναι εν όλω ή εν μέρει βάσιμη, το δικαστήριο ακυρώνει ή μεταρρυθμίζει αναλόγως τη διαταγή πληρωμής. Διαφορετικά απορρίπτει την ανακοπή και επικυρώνει τη διαταγή πληρωμής.

2. Αν παρέλθει άπρακτη η κατά το **άρθρο 281** προθεσμία για την άσκηση ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής ή ο ανακόπτων παραιτηθεί από την ασκηθείσα ανακοπή, πριν από την εκδίκασή της, η διαταγή πληρωμής υπόκειται μόνο σε αίτηση αναθεώρησης, εφαρμοζομένων αναλόγως των **άρθρων 103 επ..**

Άρθρο 283

Διακοπή και αναστολή της παραγραφής

1. Η επίδοση της διαταγής πληρωμής διακόπτει την παραγραφή της σχετικής αξίωσης.
2. Αν ακυρωθεί η διαταγή πληρωμής, η παραγραφή θεωρείται ότι έχει ανασταλεί από την επίδοση της διαταγής πληρωμής έως τη δημοσίευση οριστικής απόφασης επί της ανακοπής **του άρθρου 281**.

ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΔΑΠΑΝΕΣ ΤΗΣ ΔΙΚΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

ΔΙΚΑΣΤΙΚΑ ΕΞΟΔΑ

Άρθρο 284

Τέλος δικαστικού ενσήμου

1. Για το παραδεκτό της καταψηφιστικής αγωγής, είτε αυτή ασκείται αυτοτελώς είτε σωρευτικώς με προσφυγή, καθώς και για το παραδεκτό της αντίστοιχης κύριας παρέμβασης, καταβάλλεται το τέλος δικαστικού ενσήμου που προβλέπεται από το ν. Γ π ΟΗ/1912, όπως εκάστοτε ισχύει.
2. Προκειμένου για απαιτήσεις αμέσως ή εμμέσως ασφαλισμένων κατά των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης, καθώς και για απαιτήσεις για κάθε είδους αποδοχές του προσωπικού γενικώς του Δημοσίου, των οργανισμών τοπικής **αυτοδιοίκησης και των λοιπών νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου**, οι οποίες ρυθμίζονται από διατάξεις κανονιστικού περιεχομένου, έστω και αν βασίζονται σε παράνομες πράξεις ή στις περί αδικαιολογήτου πλουτισμού διατάξεις, δεν καταβάλλεται τέλος δικαστικού ενσήμου για το αίτημα της αγωγής ή της κύριας παρέμβασης μέχρι του ποσού των έξι χιλιάδων (6.000) ευρώ.
3. Το τέλος δικαστικού ενσήμου καταβάλλεται ως την πρώτη συζήτηση της υπόθεσης. **Αν ως τότε δεν καταβληθεί, ο εισηγητής καλεί τον ενάγοντα να καταβάλει το ελλείπον τέλος δικαστικού ενσήμου, τάσσοντάς του εύλογη προθεσμία. Αν δεν καταβληθεί το δικαστικό ένσημο εντός της προθεσμίας που έχει ταχθεί η αγωγή ή η κύρια παρέμβαση απορρίπτεται ως απαράδεκτη.**

Άρθρο 285

Καταλογισμός

1. Τα δικαστικά έξοδα καταλογίζονται σε βάρος του διαδίκου που ηττάται. Αν οι ηττώμενοι είναι περισσότεροι, ο καταλογισμός γίνεται κατ' ίσα μέρη, ενώ, αν είναι περισσότεροι αυτοί που νίκησαν, η απόδοση των δικαστικών εξόδων γίνεται συμμετρως, προς καθένα χωριστά. Σε περίπτωση μερικής νίκης και μερικής ήττας, τα δικαστικά έξοδα συμψηφίζονται ανάμεσα στους διαδίκους. Στην περίπτωση αυτή, τα τέλη που προκαταβλήθηκαν βαρύνουν όλους τους διαδίκους εξίσου, καταλογιζόμενα αναλόγως. **Το δικαστήριο μπορεί, κατ' εξαίρεση, εκτιμώντας τις περιστάσεις, να απαλλάξει, με συνοπτική αιτιολογία, εν όλω ή εν μέρει τον ηττώμενο διάδικο από τα δικαστικά έξοδα.**

2. Σε περίπτωση άσκησης κύριας ή πρόσθετης παρέμβασης, εφαρμόζονται αναλόγως όσα ορίζονται στη δεύτερη περίοδο της προηγούμενης παραγράφου. Κατά την εφαρμογή της διάταξης αυτής, ισχύει για τον παρεμβαίνοντα ό,τι και για τον αρχικό διάδικο.

3. Αν η δίκη καταργηθεί για οποιονδήποτε λόγο δεν καταλογίζονται δικαστικά έξοδα.

4. Τα δικαστικά έξοδα, τα οποία αποδίδονται στον διάδικο που νίκησε, καταλογιζόμενα σ' εκείνον που ηττήθηκε, είναι, ιδίως:

α) το κατά το άρθρο 284 τέλος δικαστικού ενσήμου,

β) η αμοιβή του πληρεξουσίου δικηγόρου, για τη σύνταξη του εισαγωγικού δικογράφου της δίκης, ή του δικογράφου της παρέμβασης, και ενός μόνο δικογράφου πρόσθετων λόγων, καθώς και για την παράσταση σε κάθε συζήτηση, όπως η αμοιβή αυτή ορίζεται, για κάθε περίπτωση, από την εκάστοτε ισχύουσα διατίμηση του Κώδικα των Δικηγόρων,

γ) η αμοιβή του δικαστικού επιμελητή,

δ) τα ποσά που καταβλήθηκαν στους μάρτυρες για έξοδα και αποζημίωση, καθώς και στους πραγματογνώμονες για έξοδα και αμοιβή, σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατιμήσεις.

5. Τα κατά την προηγούμενη παράγραφο δικαστικά έξοδα δεν αποδίδονται αν δεν ήταν απαραίτητα για τη διεξαγωγή της δίκης.

6. Για την εκκαθάριση των ποσών των αποδοτέων δικαστικών εξόδων, τα οποία και καταλογίζονται στον ηττώμενο διάδικο, απαιτείται να υποβληθεί και να επισυναφθεί στη δικογραφία, το αργότερο έως την πρώτη συζήτηση, αναλυτικός κατάλογος τούτων. Έως το πέρας της πρώτης συζήτησης, ο αντίδικος εκείνου που υπέβαλε τον κατάλογο μπορεί να διατυπώσει τις τυχόν σχετικές παρατηρήσεις του. Κατά την εκκαθάριση των εξόδων, αρκεί η πιθανολόγηση. Υποβολή καταλόγου δεν απαιτείται για τα δικαστικά έξοδα της **περ. β'** της παρ. 4.

7. Τα δικαστικά έξοδα εκκαθαρίζονται και καταλογίζονται με την οριστική απόφαση και μόνο εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα. Η απόφαση, ως προς το κεφάλαιο των

δικαστικών εξόδων, δεν υπόκειται αυτοτελώς σε ένδικα μέσα, πλην της αίτησης διόρθωσης ή ερμηνείας. Αν η απόφαση δεν διαλαμβάνει διάταξη για τα δικαστικά έξοδα, ο διάδικος που είχε υποβάλει σχετικό αίτημα μπορεί να ζητήσει, από το ίδιο δικαστήριο, να αποφανθεί για το αίτημά του αυτό, υποβάλλοντας προς τούτο σχετική αίτηση, η οποία και εκδικάζεται κατά τις διατάξεις των παρ. 2 και 4 του **άρθρου 113** και της παρ. 1 του **άρθρου 114**, αναλόγως εφαρμοζόμενες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

ΠΑΡΑΒΟΛΑ

Άρθρο 286

1. Για το παραδεκτό των ένδικων βοηθημάτων και μέσων πρέπει, εντός προθεσμίας ενός (1) μηνός από την επίδοση του ενδίκου βοηθήματος ή μέσου, να προσκομισθεί το προβλεπόμενο από τις κείμενες διατάξεις αποδεικτικό καταβολής παραβόλου. Αν δεν προσκομισθεί το αποδεικτικό αυτό εντός της ανωτέρω προθεσμίας ή εντός της προθεσμίας που έχει ταχθεί από τον εισηγητή, το ένδικο βοήθημα ή μέσο απορρίπτεται ως απαράδεκτο.

2. Το παράβολο ορίζεται:

α) για την ένσταση κατά τα **άρθρα 246 και 270**, την αντένσταση κατά το **άρθρο 257**, την προσφυγή και την ανακοπή κατά το **άρθρο 231** σε εκατό (100) ευρώ και για τις αιτήσεις παροχής προσωρινής δικαστικής προστασίας και την αίτηση διόρθωσης ή ερμηνείας σε πενήντα (50) ευρώ, β) για την ανακοπή ερημοδικίας και την τριτανακοπή σε εκατόν πενήντα (150) ευρώ, για την έφεση και για την αντέφεση σε διακόσια (200) ευρώ και για την αίτηση αναθεώρησης σε τριακόσια (300) ευρώ. Εξαιρετικά το παράβολο της προσφυγής σε διαφορές από άσκηση προσφυγής ασφαλισμένου σε φορέα κοινωνικής ασφάλισης, ορίζεται σε είκοσι πέντε (25) ευρώ.

3. Κατ' εξαίρεση, στις χρηματικού περιεχομένου φορολογικές και τελωνειακές εν γένει διαφορές, το παράβολο για την προσφυγή, την έφεση και την αντέφεση ορίζεται σε ποσοστό ίσο προς το ένα τοις εκατό (1%) του αντικειμένου της διαφοράς και μέχρι του ποσού των δεκαπέντε χιλιάδων (15.000) ευρώ, αλλά δεν μπορεί να είναι κατώτερο του ποσού των εκατό (100) ευρώ. Αν το παράβολο υπερβαίνει το ποσό των τριών χιλιάδων (3.000) ευρώ, καταβάλλεται το ποσό αυτό, το επιπλέον δε τυχόν οφειλόμενο και μέχρι του ορίου των δεκαπέντε χιλιάδων (15.000) ευρώ, καταλογίζεται, αν συντρέχει περίπτωση, με την οριστική απόφαση του δικαστηρίου επί της προσφυγής ή της έφεσης. Ως αντικείμενο της διαφοράς θεωρείται η διαφορά του κύριου φόρου, δασμού, τέλους, εισφοράς ή προστίμου και, επί προσβολής πλειόνων συναφών πράξεων με κοινή προσφυγή, το άθροισμα

του αντικειμένου αυτών. Για την έφεση και την αντέφεση ως αντικείμενο της διαφοράς, όταν από τον νόμο προβλέπεται η υποβολή δήλωσης του φορολογουμένου πριν από την έκδοση της σχετικής πράξης, θεωρείται η διαφορά του κύριου φόρου, που προκύπτει ανάμεσα σε εκείνον που αντιστοιχεί στη δήλωση και σε αυτόν που καθορίστηκε με την απόφαση. Στην περίπτωση που δεν προβλέπεται η υποβολή δήλωσης, ως αντικείμενο της διαφοράς θεωρείται το ποσό που καθορίστηκε στην πρωτόδικη απόφαση.

4. Κατά την κατάθεση του εισαγωγικού δικογράφου των ενδίκων βοηθημάτων και μέσων της **παρ. 3** καταβάλλεται **επί ποινή απαραδέκτου** από τον υπόχρεο το 1/3 του κατά την προηγούμενη παράγραφο παραβόλου, έως δε την πρώτη συζήτηση της υπόθεσης τα υπόλοιπα 2/3 αυτού. Το παράβολο υπολογίζεται από την αρμόδια φορολογική αρχή, η οποία προς τούτο χορηγεί ατελώς ειδικό σημείωμα στον υπόχρεο, ύστερα από αίτησή του. **Αν δεν προσκομισθεί το αποδεικτικό καταβολής παραβόλου κατά τα ανωτέρω χρονικά σημεία ή εντός της προθεσμίας που έχει ταχθεί από τον εισηγητή, το ένδικο βοήθημα ή μέσο απορρίπτεται ως απαράδεκτο.** Αν καταβληθεί το παράβολο που αναφέρεται στο σημείωμα, αλλά αυτό είναι μικρότερο του κατά τον νόμο οφειλομένου, το δικαστήριο προχωρεί στην εκδίκαση της υπόθεσης και, αν το ένδικο βοήθημα ή μέσο απορριφθεί για άλλο λόγο, το παράβολο που ελλείπει καταλογίζεται με την απόφαση του δικαστηρίου και εισπράττεται κατά τις διατάξεις για την είσπραξη των δημοσίων εσόδων. Και στην περίπτωση αυτή έχουν εφαρμογή όσα ορίζονται στην τελευταία περίοδο της **παρ. 10**.

5. Αν τα ένδικα μέσα στρέφονται κατ' αποφάσεων μονομελών δικαστηρίων, τα αντίστοιχα ποσά ή ποσοστά των παραβόλων μειώνονται στο μισό.

6. Οι διατάξεις που προβλέπουν ειδικά παράβολα, όπως αυτές εκάστοτε ισχύουν, εφαρμόζονται και κατά τη διαδικασία εκδίκασης των διοικητικών διαφορών ουσίας από τα τακτικά διοικητικά δικαστήρια.

7. Τα ποσά ή τα ποσοστά των παραβόλων μπορούν να αναπροσαρμόζονται με προεδρικά διατάγματα, τα οποία εκδίδονται ύστερα από πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης.

8. Σε περίπτωση άσκησης κοινού ένδικου βοηθήματος ή μέσου από περισσότερους: αν, κατά το ουσιαστικό δίκαιο, η απαίτηση ή η οφειλή τους είναι σε ολόκληρο, καταβάλλεται από όλους μαζί ένα μόνο παράβολο, ενώ, αν η, κατά τα παραπάνω, απαίτηση ή η οφειλή τους είναι διαιρετή, καταβάλλεται από καθέναν ολόκληρο το παράβολο της **παρ. 2**, ή το αναλογούν σε αυτόν παράβολο της **παρ. 3**, κατά περίπτωση.

9. Το παράβολο, αν το ένδικο βοήθημα ή μέσο απορριφθεί για οποιονδήποτε λόγο, καταπίπτει υπέρ του Δημοσίου, ενώ, αν αυτά γίνουν δεκτά ή αν η δίκη καταργηθεί για οποιονδήποτε λόγο, αποδίδεται σε αυτόν που το κατέβαλε. Οι έννομες αυτές

συνέπειες επέρχονται ακόμη και αν δεν υπάρχει σχετική ρητή διάταξη στην απόφαση. Αν η προσφυγή ή το ένδικο μέσο γίνουν δεκτά εν μέρει, το παράβολο αποδίδεται κατά ένα μέρος του, το οποίο και καθορίζεται κατά την κρίση του δικαστηρίου.

10. Το δικαστήριο μπορεί, εκτιμώντας τις περιστάσεις, να διατάξει την απόδοση του παραβόλου ακόμη και όταν απορρίπτεται το ένδικο βοήθημα ή μέσο. Επίσης, μπορεί να διατάξει τον διπλασιασμό του παραβόλου αν το ένδικο βοήθημα ή μέσο είναι προδήλως απαράδεκτο ή προδήλως αβάσιμο.

Στην περίπτωση αυτή, το επιπλέον ποσό που καταλογίζεται εισπράττεται κατά τις διατάξεις για την είσπραξη των δημοσίων εσόδων. Προς τούτο, ο γραμματέας του δικαστηρίου αποστέλλει, χωρίς υπαίτια καθυστέρηση, αντίγραφο της απόφασης στην αρμόδια δημόσια οικονομική υπηρεσία.

11. Αν, σε συγκεκριμένη περίπτωση, καταβλήθηκε παράβολο χωρίς να υπάρχει κατά νόμο υποχρέωση προς τούτο, διατάσσεται με την απόφαση, και ανεξάρτητα από την έκβαση της δίκης, η επιστροφή του.

12. Οι ρυθμίσεις των **παρ. 9 και 10** του παρόντος άρθρου δεν εφαρμόζονται για το παράβολο που κατατίθεται σύμφωνα με το **τέταρτο εδάφιο της παρ. 3 του άρθρου 148**, το οποίο καταπίπτει πάντοτε υπέρ εκείνου για τον οποίο έχει εκδοθεί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΑΠΑΛΛΑΓΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΗ - ΝΟΜΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ

Άρθρο 287

1. Ο διάδικος μπορεί να απαλλαγεί από την προκαταβολή του τέλους του δικαστικού ενσήμου και του παραβόλου, αν αποδεικνύεται ότι η προκαταβολή αυτή δημιουργεί κίνδυνο περιορισμού των απαραίτητων μέσων για τη διατροφή του ίδιου και της οικογένειάς του (ευεργέτημα πενίας). **Η απαλλαγή αυτή μπορεί να χορηγηθεί: α) σε νομικά πρόσωπα που δεν επιδιώκουν κερδοσκοπικό σκοπό και σε ενώσεις προσώπων που έχουν την ικανότητα να είναι διάδικοι αν αποδεικνύουν ότι με την προκαταβολή του πιο πάνω ποσού, καθίσταται αδύνατη ή ιδιαιτέρως προβληματική η εκπλήρωση του σκοπού τους, β) σε νομικά πρόσωπα που τελούν υπό εκκαθάριση, ανεξαρτήτως του επιδιωκόμενου σκοπού τους καθώς και σε ομόρρυθμες ή ετερόρρυθμες εταιρείες ή μονοπρόσωπες εταιρείες και σε συνεταιρισμούς, εφόσον η καταβολή των εξόδων δεν μπορεί να γίνει ούτε από το ταμείο τους ούτε από τα μέλη, χωρίς να περιοριστούν τα απαραίτητα μέσα για τη διατροφή των ιδίων και της οικογένειάς τους, καθώς και γ) σε συνδίκους πτωχεύσεων, ειδικά ως προς το προβλεπόμενο από το άρθρο 286**

παρ. 3 και 4 του παρόντα Κώδικα αναλογικό παράβολο, αναφορικά με ενοχές πτωχών που ανάγονται στον χρόνο λειτουργίας της εταιρείας, πριν από την κήρυξη της πτώχευσης και περιλαμβάνονται στην πτωχευτική περιουσία, εάν αποδεικνύεται ότι από την καταβολή του καθίσταται αδύνατη ή ιδιαιτέρως προβληματική η εκπλήρωση του σκοπού της πτώχευσης, ενόψει του ενεργητικού της και των λοιπών οικονομικών υποχρεώσεων που πρέπει να εκπληρωθούν κατά τη διάρκεια της πτωχευτικής διαδικασίας.

2. Το κατά την παρ. 4 αρμόδιο όργανο διορίζει είτε με την περί απαλλαγής πράξη του είτε με άλλη αυτοτελή πράξη, στον διάδικο, στο πρόσωπο του οποίου συντρέχουν οι προϋποθέσεις της παρ. 1, έναν δικηγόρο, έναν συμβολαιογράφο και έναν δικαστικό επιμελητή, με την εντολή να τον συνδράμουν και να του παρέχουν την απαιτούμενη βοήθεια κατά την εκτέλεση των αναγκαιών διαδικαστικών πράξεων. Αυτοί έχουν υποχρέωση να αποδεχθούν την εντολή και να παρέχουν νομική βοήθεια, χωρίς αξίωση προκαταβολής αμοιβής ή δικαιωμάτων. Ο διορισμός δικηγόρου κατά τα ανωτέρω ισχύει ως παροχή δικαστικής πληρεξουσιότητας, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 30 του Κώδικα.

3. Δικαιούχοι νομικής βοήθειας είναι και οι πολίτες με ποσοστό αναπηρίας εξήντα επτά τοις εκατό (67%) και άνω, ανεξαρτήτως εισοδήματος, κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και οι πολίτες με ποσοστό αναπηρίας εξήντα επτά τοις εκατό (67%) και άνω, ανεξαρτήτως εισοδήματος, τρίτου κράτους και ανιθαγενείς, εφόσον έχουν, νομίμως, κατοικία ή συνήθη διαμονή στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Το ποσοστό αναπηρίας αποδεικνύεται βάσει πιστοποιητικού που έχει εκδοθεί από Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.) ή από τις Ανώτατες Υγειονομικές Επιτροπές.

4. Η απαλλαγή και η νομική βοήθεια χορηγούνται ύστερα από αίτηση του διαδίκου. Η υποβολή της αίτησης διακόπτει την προθεσμία για την άσκηση του οικείου ενδίκου βοηθήματος ή μέσου, η οποία αρχίζει από την επομένη της κοινοποίησης της επ' αυτής απόφασης στον αιτούντα. Σε περίπτωση ήδη εκκρεμούς ενδίκου βοηθήματος ή μέσου, η αίτηση **υποβάλλεται τριάντα (30) τουλάχιστον ημέρες** πριν από την πρώτη συζήτηση της υπόθεσης. Η αίτηση πρέπει σε κάθε περίπτωση να συνοδεύεται από τα σχετικά έγγραφα αποδεικτικά στοιχεία.

5. Για την αποδοχή ή την απόρριψη της κατά την προηγούμενη παράγραφο αίτησης, αποφαινεται ο πρόεδρος του **τριμελούς** συμβουλίου διεύθυνσης του δικαστηρίου ή ο αναπληρωτής του ή ο δικαστής που διευθύνει το δικαστήριο ή ο οριζόμενος από αυτούς πρόεδρος του δικαστηρίου, στον οποίο πρόκειται να εισαχθεί ή εκκρεμεί η υπόθεση, με πράξη του, η οποία επιδίδεται στον αιτούντα **είκοσι (20) τουλάχιστον ημέρες** πριν από την πρώτη συζήτηση του ενδίκου βοηθήματος ή μέσου. Η διαδικασία διεξάγεται ατελώς και δεν είναι υποχρεωτική η παράσταση με δικηγόρο. Προϋπόθεση για την αποδοχή της αίτησης είναι το οικείο ένδικο βοήθημα ή μέσο

να μην κρίνεται προδήλως απαράδεκτο ή προδήλως αβάσιμο. Για την ένδεια αρκεί η πιθανολόγηση. Η αποδοχή ή η απόρριψη της αίτησης πρέπει να είναι αιτιολογημένη. Νέα αίτηση μπορεί να υποβληθεί μόνο μία φορά, σε περίπτωση μεταβολής των πραγματικών περιστατικών.

6. Η κατά τις προηγούμενες παραγράφους απαλλαγή και νομική βοήθεια χορηγούνται για συγκεκριμένη δίκη, ισχύουν δε χωριστά για κάθε βαθμό δικαιοδοσίας.

7. Στη περίπτωση απλής ομοδικίας, οι ως άνω απαλλαγές του ενός ομοδίκου δεν επηρεάζουν τους λοιπούς ομοδίκους.

8. Η απαλλαγή και η νομική βοήθεια παύουν να ισχύουν με τον θάνατο του φυσικού προσώπου ή με τη διάλυση του νομικού προσώπου ή της ένωσης προσώπων.

9. Η απαλλαγή και η νομική βοήθεια μπορούν να ανακληθούν ή να περιοριστούν με απόφαση του αρμόδιου κατά την παρ. 6 οργάνου, εφόσον αποδεικνύεται ότι οι προϋποθέσεις τους είτε δεν συνέτρεχαν εξαρχής είτε έπαυσαν να συντρέχουν αργότερα είτε μεταβλήθηκαν. Αν οι διάδικοι ή οι νόμιμοι αντιπρόσωποί τους πέτυχαν την απαλλαγή και τη νομική βοήθεια με αναληθείς δηλώσεις και στοιχεία, το κατά την παρ. 6 όργανο επιβάλλει σε καθέναν από αυτούς χρηματική ποινή από εκατό (100) έως διακόσια (200) ευρώ, που περιέχονται στο Δημόσιο ως δημόσιο έσοδο, χωρίς να αποκλείεται ούτε η υποχρέωσή τους να καταβάλουν τα ποσά από τα οποία είχαν απαλλαγεί ούτε η ποινική τους δίωξη.

10. Αν η κατά τις προηγούμενες παραγράφους αίτηση απορριφθεί, ο αιτών υποχρεούται να καταβάλει το προβλεπόμενο ποσό έως την πρώτη συζήτηση του ένδικου βοηθήματος ή μέσου. Αν γίνει δεκτή η αίτηση, ο διάδικος απαλλάσσεται από την προκαταβολή του πιο πάνω ποσού. Τούτο δεν επηρεάζει την τυχόν υποχρέωσή του προς καταβολή του, αν με την οριστική απόφαση του δικαστηρίου καταλογιστούν σε αυτόν τα δικαστικά έξοδα της δίκης.

11. Οι διατάξεις του ν. 3226/2004 εφαρμόζονται αναλόγως.

ΤΕΤΑΡΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΕ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 288

Όπου στον Κώδικα αναφέρεται άρθρο χωρίς μνεία του σχετικού νομοθετήματος, νοείται ότι το άρθρο ανήκει στον Κώδικα αυτόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

Άρθρο 289

1. Όπου στον Κώδικα αυτόν γίνεται παραπομπή σε διατάξεις άλλων νομοθετημάτων, οι παραπομπές γίνονται στις διατάξεις αυτές όπως εκάστοτε ισχύουν.

2. Όπου από την κείμενη νομοθεσία γίνεται παραπομπή σε δικονομικές διατάξεις που καταργούνται σύμφωνα με το **άρθρο 290**, η παραπομπή θεωρείται ότι γίνεται στις αντίστοιχες διατάξεις του Κώδικα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΚΑΤΑΡΓΟΥΜΕΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 290

1. Από την έναρξη της ισχύος του Κώδικα καταργείται κάθε γενική ή ειδική διάταξη η οποία αναφέρεται σε θέμα ρυθμιζόμενο από αυτόν.

2. Κατ' εξαίρεση, διατηρούν την ισχύ τους οι δικονομικού περιεχομένου διατάξεις:

α) ως προς τις οποίες γίνεται ρητή επιφύλαξη στις επί μέρους διατάξεις του Κώδικα,
β) της δημοτικής φορολογίας, οι οποίες αφορούν την είσπραξη φόρου ή τέλους μέσω της ΔΕΗ,

γ) οι οποίες αναφέρονται στην εκδίκαση των διαφορών ανάμεσα στον φορολογούμενο και τον ενοικιαστή φόρων,

δ) οι οποίες προβλέπουν την επιβολή, από τα δικαστήρια, αυτοτελών κυρώσεων για φορολογικές παραβάσεις,

ε) του άρθρου 99 του ν.δ/τος 118/1973

στ) του άρθρου 1 του ν.δ/τος 4600/1966 και

ζ) των παρ. 4 και 7 του άρθρου 28 του ν. 2579/1998.

3. Οι διατάξεις που προβλέπουν υπέρ του Δημοσίου ή των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου την αναστολή εκτέλεσης τελεσίδικων δικαστικών αποφάσεων,

μέχρις ότου αυτές καταστούν αμετάκλητες, παύουν να ισχύουν όσον αφορά στη διοικητική δίκη.

Άρθρο Δεύτερο

Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει από 16 Σεπτεμβρίου 2026 και καταλαμβάνει τα ένδικα βοηθήματα και μέσα που ασκούνται μετά την ημερομηνία αυτή.

Στις εκκρεμείς κατά το χρονικό αυτό σημείο δίκες, οι διαδικαστικές πράξεις που δεν έχουν συντελεστεί διενεργούνται κατά τις προϊσχύσασες διατάξεις του Κώδικα.